

M A A N D B L A D

UITGEEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

ESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Ginsteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1060.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is oorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

Even als andere jaren verschijnt dit nummer, wegens de nieuwjaarsdrukte, eenige dagen later.

Bij dit No. behoort een BIJVOEGSEL.

INHOUD.

Hoofdartikel: Na 10 jaar.

De gewijzigde Statuten der Vereeniging.

Berichten: Oprichting van de Afd. Utrecht. — Boekgeschenken aan de Afd. Dordt. — Bekendmakingen van den gezondheidsraad te Karlsruhe. (Betreffende het apparaat van Oskar Basche, den „Nektardrank“ van Jacobi en het middel van Weissmann.) — Vergiftiging door een kwakzalver. — Overlijden van R. J. Opwijk en P. G. Steensma.

Grootere artikelen: Nog eens de ontdekkings van Koch. — Haverstroop-pastilles.

Ter overneming: Druivenborstels. — Crème Simon.

Herhaalde waarschuwingen: Zanger's Maagdruppels. — Pastilles Géraudel. — Anti-épileptique van Uten. — Middel tegen beroerte van Roman Weissmann. — Hartzema's rhu-matiekmiddel. — Zwitsersche pillen van Richardt Brandt.

INHOUD van het BIJVOEGSEL:

Verslag van de oprichting van de Afdeling Utrecht. — Ziekentroost en Lieber's maagdruppels en krachtelixir. (Herhaalde waarschuwing)

Na 10 jaar.

het verschijnen van dit nummer treedt dit jaargang in en kan het, even als in den 11en jaargang, als wier orgaan het optreedt, bestaan terugzien.

De strijd, tegen een overmachtigen reus, die ons ontziet om meester van het terrein te worden, door de kracht van het kapitaal sterk te worden, is geen middel laag genoeg is, want de reus kan dienen tot bereiking van het doel van de armene, alléén uit dien doeleinde. Machtige bondgenooten stonden hem te hulp te komen. Advertentie- en reclamekolom der groote tijdschriften, de onbelemmerde vrijheid van de lande, in publieke geschriften zijn te vinden, de omslachtige wijze bij de toepassing der geneeskundige wetten en daardoor slechte de lichtgelovigheid van 't groote publiek, de edele denkbeelden van hen, die beweren, dat de strijd tegen de kwakzalverij slechts een middel is, om de bevorderen der belangen van de apothekers.

Over stond onze Vereeniging met haar leden, het Maandblad; klein was het aantal leden, maar voorzien de kas (die zelfs eenige jaren geleden weet waarom — ten bate van onze leden — ingedrukt moest worden) en daarbij wilde de vereeniging middelen gebruiken, die den toets konden doorstaan.

Met dit getal bondgenooten; wél was de vereeniging en dan het een en ander uit het verleden te nemen en deed zij dit meer dan de meeste gevallen bedierf ze door op de laatste bladzijde, wat zij op

voorbladzijden had goed gemaakt. Dankbaar wijzen wij de gustige uitzonderingen — op die bladen, meel kleinere, die elke kwakzalvers-advertentie weigen, ofschoon zij het bedrag, voor die advertentie betaald, minder konden missen dan menig grotdagblad.

Ep van Justitie, Politie en van geneeskundige Aménaren, waarop onze Vereeniging met recht meede te mogen rekenen, is haar weinig te beurt geven en ook de wetgever heeft zich, niettegenstaande herhaalden aandrang, nog niet gedrongen gevdt, aan de wenschen der Vereeniging spoedig gehir te leenen.

D strijd was dus zwaar, zooals te begrijpen is, doel — ofschoon wij ons niet ontveinzen dat het succ niet zoo groot was als wij wel wenschten, (hoel wij 't niet verwachtten) — hij was niet onzichtbaar. Hoezeer de vijand niet verslagen is, a steeds weer met nieuwe krachten optreedt, wat wij toch in staat hem af en toe schade te berckenen, zonder dat wij zelve aanmerkelijke verlieze leden; zelfs mocht het ons een enkele maal geluken (getuige het hopbitter) enkele troepen-afdelingen geheel onschadelijk te maken.

D, gaf ons moed om op den ingeslagen weg voor te gaan; de sympathie van velen onzer leden was daarbij een hechte steun.

Tch scheen het, nu twee jaar geleden, dat de Vereeniging, moedeloos geworden door het verbod om die wapenen te hanteeren, welke zij zoo zeer noodig achtte, den strijd zou opgeven, te meer, daar de aanvoerders, die van het begin af, met zooveel energie en zelfverloochening, den strijd hadden geleid, die leiding niet langer op zich wenschten te nemen.

Zoover kwam het echter gelukkig niet; de overtuiging dat het doel waarvoor men streed een goed doel was, deed den verloren moed weer aanwakkeren en het besluit nemen, pal te blijven staan voor de beginselen der Vereeniging.

Met dit besluit en met onverflauwden moed treden wij dan ook het tweede tiental jaren in, met bescheiden vertrouwen op 't geen de toekomst ons zal opleveren. De vooruitzichten, wat de Vereeniging zelve betreft, zijn niet ongunstig. Wij bezitten nog steeds de sympathie van vele weldenkenden in den lande, nieuwe afdelingen versterken onze gelederen en heilig vuur bezielt menigeen onzer leden.

En wat onzen strijd aangaat, ock hier zijn de vooruitzichten niet ongunstig, wanneer wij ons n.l. met een langzaam succes tevreden stellen. — Onze beginselen dringen langzamerhand door, zoowel bij

ontwikkelden als bij minder ontwikkelden, en hoe grooter het getal wordt van hen, die met ons één van zin zijn, des te kleiner wordt het aantal slachtoffers, dat den kwakzalvers in handen valt.

En — het zij zonder zelfverheffing gezegd — ten slotte moeten wij overwinnen. Wij strijden voor de goede zaak; eigenbelang is ons vreemd, (ofschoon onze tegenstanders zoo gaarne het tegen-deel beweren) slechts de bevordering van het algemeen belang dient ons tot drijfveer.

Ons eenig doel is het publiek de oogen te openen voor de gewetenlooze handelingen der kwakzalvers; daardoor te voorkomen, dat onwetenden in den val worden gelokt, ten koste van hunne gezondheid in de eerste plaats en ook ten koste van hun beurs.

Men steune ons in dat streven!

STATUTEN der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, no. 41.

Dewijl de gewijzigde Statuten vermoedelijk aan verscheidene lezers onbekend zijn, laten wij ze hieronder volgen:

Artikel 1. De vereeniging tegen de kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Artikel 2. De vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoeken van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen, die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Artikel 3. Voor het bekendmaken in het vorige artikel, onder c bedoeld, worden door de vereeniging drukwerken uitgegeven en zooveel mogelijk gratis verspreid of tegen lagen prijs verkrijgbaar gesteld.

Artikel 4. Leden der vereeniging zijn allen, die haar doel willen helpen bevorderen en eene jaarlijksche contributie van f 3 betalen.

Ook vereenigingen, corporaties, commissies enz. kunnen als lid toetreden.

Tot eeredid kan benoemd worden diegene, die zich tot het bereiken van het doel der vereeniging bij-

zonder verdienstelijk heeft gemaakt.

Artikel 5. Om lid te worden meldt men zich aan bij den secretaris-penningmeester.

Het bestuur weigert personen, van wie het weet dat hunne handelingen in strijd zijn met het doel der vereeniging, als leden toe te laten en kan om die reden reeds ingeschreven leden schrappen.

Het geschrapt lid heeft het recht zich te beroepen op de eerstvolgende algemeene vergadering.

Artikel 6. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December.

De contributie wordt in de eerste drie maanden geïnd.

Elk lid betaalt de volle contributie voor het jaar waarin hij toetreedt.

Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis.

Artikel 7. Behalve door de contributies van de leden worden de uitgaven der vereeniging bestreden door extra bijdragen van de leden, door subsidies, schenkingen, erfmakingen, legaten enz.

Artikel 8. Wanneer de uitgaven der vereeniging hare inkomsten overtreffen, wordt een beroep gedaan op de leden tot het schenken van vrijwillige bijdragen.

Zijn deze niet voldoende om het tekort te dekken, dan kan de algemeene vergadering tot eene buitengewone heffing van een extra-bedrag van elk der leden voor het volgend jaar besluiten.

Dit besluit moet vóór 1 November aan de leden worden bekend gemaakt.

De extra-bijdrage kan niet hooger zijn dan f 5.

Artikel 9. Het bestuur der vereeniging bestaat uit een voorzitter, een secretaris-penningmeester en drie andere leden.

De benoeming tot bestuurslid geschiedt door de algemeene vergadering, na aanbeveling van dubbel-tallen door het bestuur.

Artikel 10. De leden van het bestuur kunnen, desverkiezende, reis- en verblijfkosten voor de algemeene vergadering in rekening brengen.

Artikel 11. Jaarlijks treedt een lid van het bestuur af, volgens door het bestuur op te maken rooster, doch is onmiddellijk herkiesbaar.

Artikel 12. Het bestuur vertegenwoordigt de vereeniging in en buiten rechten; het is belast met de handhaving en toepassing der statuten.

In spoedeisende gevallen mogen de voorzitter en de secretaris-penningmeester voor de vereeniging optreden, behoudens nadere verantwoording aan het bestuur.

Artikel 13. Het bestuur regelt de uitgave van de door de vereeniging uit te geven geschriften.

Artikel 14. Jaarlijks wordt in Juli of Augustus eene algemeene vergadering gehouden op een door het bestuur te bepalen tijd en plaats.

Het bestuur kan, zoo noodig, eene buitengewone algemeene vergadering bijeenroepen.

Het bestuur is hiertoe verplicht, wanneer minstens 20 leden der vereeniging schriftelijk zulk eene vergadering aanvragen.

Artikel 15. Tot de vaste werkzaamheden op de algemeene vergadering behooren:

1°. het vaststellen van het vooraf aan al de leden toegezonden verslag van de vorige algemeene vergadering en van het jaarverslag der vereeniging over het vorige vereenigingsjaar;

2°. het benoemen van eene commissie van drie leden tot het nazien der rekening over het lopende jaar;

3°. het beslissen over het rapport der commissie, belast met het nazien der rekening over het vorige vereenigingsjaar;

4°. het voorzien in de vacature, ontstaan door de periodieke aftreding van een der bestuursleden;

5°. het bespreken van de middelen, die tot bereiking van het doel der vereeniging kunnen bijdragen.

Artikel 16. De leden worden tot elke algemeene vergadering minstens 8 dagen vooraf bijeengeroepen met opgave van de te behandelen punten. Ook punten die niet op de agenda zijn geplaatst kunnen op de algemeene vergadering behandeld worden, met uitzondering van die in art. 8 al. 2, art. 21 al. 2, en art. 22 genoemd.

Artikel 17. In plaatsen waar minstens 3 leden zich daartoe vereenigen, kunnen zich afdelingen vormen.

Deze afdelingen moeten hetzelfde doels der vereeniging beoogen en dit vooral in engekring trachten te bevorderen.

Zij handelen in overeenstemming met heestuur der vereeniging.

Een deel der inkomsten van de vereeniging kan door het bestuur aan de afdelingen worden uitgekeerd en moet door de betrokken afdelingen aan het bestuur worden verantwoord.

Artikel 18. Alle besluiten der vergaderingen worden genomen bij volstreckte meerderheid van stemmen.

Over zaken wordt mondeling gestemd. Staken de stemmen hierover, dan is heborstel verworpen.

Artikel 19. De stemming over personen geschiedt schriftelijk.

Is bij de eerste stemming de volstreckte meerderheid niet verkregen, dan volgt eene tweede stemming.

Wordt ook nu de volstreckte meerderheid niet verkregen, dan wordt herstemd over tweemaal zoveel personen als gekozen moeten worden die bij de laatste vrije stemming de meeste stemmen hebben verkregen.

Indien hierbij de stemmen staken, beslist lot.

Artikel 20. De vereeniging wordt aageaan voor den tijd van 29 jaren en elf maanden, te rekenen van de dagteekening der Koninklijkgoedgekeuring van de statuten.

In de laatste algemeene vergadering vóór het einde van dien termijn wordt omtrent den vieren duur der vereeniging beslist.

Artikel 21. Tot ontbinding der vereeniging vóór het einde van den in het vorig artikel gemiddelen termijn kan niet worden overgegaan dan na de leden minstens één maand van te voren en het voorstel zijn in kennis gesteld en in eene algemeene vergadering waarin minstens een twintigste van al de leden tegenwoordig is.

Die vergadering beslist tevens voor welk deel de gelden der vereeniging zullen worden besteed.

Wordt de beslissing uitgesteld, omdat hevereischte getal leden niet aanwezig is, dan best in eene volgende bijeenkomst de meerderheid de aanwezige leden.

Artikel 22. Wijziging dezer statuten kan niet anders plaats hebben dan in eene algemeene vergadering, nadat de leden minstens 8 dagen vóór te voren met het voorstel tot wijziging zijn in kennis gesteld en minstens een dertigste van alle leden der vereeniging ter vergadering aanwezig is.

Hierbij is van toepassing de laatste alinea van het vorig artikel.

Berichten.

Met genoegen maken wij melding van de oprichting van de Afdeling *Utrecht*. In het bijvoegsel vinden onze lezers het verslag van de vergadering, waari die Afdeling tot stand kwam.

Aan de oprichters onzen hartelijken dank, aan de Afdeling onze beste wenschen.

De Afdeling *Dordrecht en omstreken* bericht ons en gaarne maken wij daarvan melding, dat, als bewijs van sympathie, door haar verschillende boekwerken ten geschenke zijn ontvangen, o. a. de 10 verschenen jaargangen van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* en de beide werkjes van de Heeren BRUINSMA: *De kwakzalverij met geneesmiddelen* en *De hedendaagsche kwakzalver.*

Bekendmakingen van den plaatselijken gezondheidsraad te Karlsruhe. De ijverige commissie te *Karlsruhe* gaat steeds voort tegen oude en nieuwe kwakzalvers en hunne handelingen te waarschuwen en stelt ons steeds in staat, wat wij dankbaar erkennen, van die waarschuwingen op de hoogte te blijven. In de laatste maanden zijn weer drie „Bekanntmachungen” verschenen, die wij hieronder opnemen; men zal daaruit zien, dat ook herhaalde waarschuwingen, tegen reeds vroeger behandelde personen, als nuttig worden beschouwd; o. i. zeer terecht.

De waarschuwingen, onderteekend door de Heeren SCHNETZLER en SCHUMACHER, luiden aldus:

1. Een zekere OSKAR BASCHE te Berlijn prijst door advertentiën en circulaires een zoogenaamd apparaat aan, tot zelfbehandeling tegen hardhoorigheid.

Het apparaat is een navolging van een toestel, door den bekenden oordokter TRÖLTSCH ten gebruike van den

arts aangegeven, doch een van de voornaamste bestanden ontbreekt daaraan. Het instrument van BASCH (dat 35 Mark — f 21 — kost) is als werkeloos te beschouwen.

BASCHE was vroeger kellner, sigarenmaker, hoedenfabrikant en koopman.

Hij is herhaaldelijk gestraft wegens diefstal, bedrog en overtreding van politie-verordeningen.

Karlsruhe, 20 November 1890.

2. Een zekere „Hygienolog K. JACOBI, wirklicher öffentlicher anti-medicinischer Volksgesundungsrat” (wij zien van de vertaling af. Red.) beveelt door zeer onzinnige, deels in verzen geschreven blaadjes, onder den titel: „Tod den Geheimmitteln und der Kurpfuscherei” een zoogenaamd „Nektardrank” aan, als werkzaam middel tegen de meest verschillende ziekten.

De drank is een rood-gekleurd, gegist vruchtensap, vermengd met glycerine, suiker en een aromatische tinctuur. Hij bezit de aangeprezen geneeskracht niet en kan op zijn best als laxermiddel dienst doen.

JACOBI is de „uitvinder” van de eveneens op kwakzalversachtige wijze tegen alle mogelijke, ook de meest gevaarlijke ziekten aanbevolen „koningsdrank”, die later tot „keizersdrank” bevorderd werd. Deze drank wordt door den distillateur HERMANN GERTING te Berlijn geleverd en is eveneens volkomen waardeloos. In een advertentie sprak Gerting zijn dank uit aan het „Ober-medical-Kollegium” der provincie Brandenburg, wegens het afgeven van een gunstig attest, volgens hetwelk in den keizersdrank „veel edele Kaapsche wijn” was gevonden. Dewijl dit attest niet was afgegeven, werd hij tot 100 Mark boete, event. 10 dagen hechtenis, veroordeeld.

Karlsruhe, 28 November 1890.

3. Sinds een reeks van jaren vindt men in de bladen reclames voor een z. g. onfeilbaar middel tegen zenuwziekte en beroerte, dat de vroegere „Bataillons-arzt” ROMAN WEISSMANN te *Vilshofen* (Beieren) zou hebben uitgevonden.

Het middel werd vroeger door de beruchte geheimmiddel-zaak JULIUS KIRCHHÖFER te Triëst afgeleverd en is in de laatste jaren overgegaan naar de apotheek van LE MAIRE & CIE., rue de l'Échiquier, te Parijs.

Herhaalde onderzoeken hebben aangetoond, dat het middel bestaat uit roodgekleurde anacardinctuur, dat niet in staat is een beroerte te helpen voorkomen.

ROMAN WEISSMANN zelf is in 1888, aan een beroerte, overleden.

Wij waarschuwen opnieuw tegen den aankoop van dit middel.

Karlsruhe, 10 December 1890.

Een vergiftiging door een kwakzalver is te Berlijn bij het gerecht behandeld. Het offer van den kwakzalver was een vrouw, die aan geelzucht en maagpijn leed. Zij wilde homeopathisch worden behandeld en riep daarom de hulp in van een ... sigarenmaker. De behandeling, waaraan zij werd onderworpen, was ongetwijfeld zeer werkzaam, want reeds de volgende dag was zij van al haar lijden verlost. Toen de toestand verergerde n. l. zóó snel, dat zij den dag in een ziekenhuis overleed.

Alle kenmerken duiden op eene vergiftiging met phosphorus in het lijk aan.

De beschuldigde, een zekere PAUL K. WEISSensee, beweert, dat hij onschuldig is en andere sigarenmaker de behandeling op zijn naam.

(Apoth.-Zei)

Op 2 Januari jl., is te Nijmegen overleden R. J. OPWIJDA, Apotheker en Redacteur *Pharmaceutisch Weekblad*. Van zijn hand een vertaling van WITTSTEIN'S *Taschenbuch mittellehre*, terwijl in zijn Weekblad herhaalde de kwakzalverij werd te velde getrokken.

De wijze waarop onze Vereeniging, of l. dactie van het Maandblad, werkte, door n. l. te doen naar allen, die zich aan kwakzalverij maakten en — bij schuldbevinding — zonder des persoons, de namen bekend te maken — zaak dat de sympathie, die de overledene onze Vereeniging gevoelde, niet alleen zelfs in meermalen getoonde antipathie overbleef. Desniettemin wenschen wij een woord te brengen aan de nagedachtenis van de zoolang hij leefde, met ijver streed, als goed en nuttig oordeelde.

De heer P. G. STEENSMA, Apotheker en ijverig lid onze Vereeniging, wiens en adviezen onze Vereeniging dikwijls zijn geweest, is, na langdurige ongesleedte leeftijd van 42 jaar overleden.

Nog eens de ontdekking van Koch.

Aan de ontboezeming van een inzender in het vorig nummer gaven wij gaarne een plaats, omdat, afgezien van het te veel in de verwachtingen, aan de ontdekkingen van Koch, naar onze meening, te recht hulde werd gebracht. Doch wij moeten er in de eerste plaats alle longlijders, ja in het algemeen nog alle lijders aan tuberculeuze aandoeningen ook in andere deelen van het lichaam op wijzen, dat men de verwachtingen niet te hoog moet spannen. Allerwege is men nu in ziekenhuizen bezig de werking van het middel te bestudeeren. De verschijnselen die dikwijls in hevige mate optreden, zijn van dien aard, dat ook de gewone praktizeerende geneesheer dient te wachten op meerdere bekendheid, vóór hij het middel bij zijne patienten toepast. Doch de patienten zelve moeten dit eveneens bedenken. Het mag niet voorkomen dat eenige dwang op den geneesheer wordt uitgeoefend. De mededeelingen in de dagbladen droegen, helaas, het hare bij om veel hoop te wekken, waar het beter was die nog te laten sluimeren. Met enthousiasme komt men niet tot genezing van zulke vreeselijke kwalen. Men late dus tijd aan den onvermoeiden uitvinder en aan hen allen die nu arbeiden, ten — hopen wij spoedigen — nutte der lijdende menschheid.

Voor al lijders aan longtering moeten wij er op wijzen hoe weinig er nog bekend is van het middel en zijne werking, hoe er tot op dit oogenblik nog geene gevallen van goed geconstateerde genezing bekend zijn.

Nog altijd zal in de eerste plaats noodig wezen dat de mensch alle schadelijke invloeden tracht te ontgaan. In 1882 deed Koch zijn mededeeling over het organisme dat de tuberculeuze aandoeningen te weeg brengt en wordt na dien tijd als longtering elke ziekte genoemd, die door de tuberkel-bacil van Koch in de longen teweeggebracht wordt en tot de bekende gevolgen leidt.

Daar nu die organismen in slechte lucht voorkomen, vooral daar waar longlijders verkeerden, hebben zij langs de ademhalingswegen vrijen toegang. Doch ook door het spijsverteringskanaal kunnen zij het lichaam binnendringen. Men denke slechts aan het gevaar verbonden aan het gebruik der melk van paarlzuchtige koeien.

Den vijand te dooden vóór hij het lichaam kan binnendringen, of ten minste te trachten dit te doen, blijft vooral nog het beste middel. Zelfs al moge blijken dat het middel van Koch longtering kan genezen, blijft die voorbehoeding een vereischte.

Van verschillende zijden wordt het middel een geheimmiddel genoemd.

Dat is het tot nu toe niet en wij hopen dat dit het geval niet zal worden. Wel is het een geheim middel, d. w. z. een middel welks bereiding en samenstelling onbekend is. Of het wenschelijk is dat zulk een toestand lang blijft bestaan, gelooven wij niet. Naar onze meening is het de plicht van den ontdekker de bereidingswijze aan de geleerde wereld bekend te maken, en wij twijfelen ook niet of dit zal gebeuren. Moge het echter niet te lang duren, moge er van regeeringswege in Duitschland geen pressie worden uitgeoefend op den man, die meent het geneesmiddel tegen tuberculose gevonden te hebben! De uiting van den minister Von Gorsler dat hij alle verantwoording op zich neemt, gaat niet aan. Niemand kan zich verantwoorden een middel geheim te houden, waarvan het geluk van zooveelen, de welvaart van volken afhangt. Het Deutsche gouvernement mag niet optreden als verkoper van een geheim middel; de plicht tegenover den mensch, welke ook zijn nationaliteit, kleur of ouderdom zij, gebiedt de bekendmaking.

Wij wagen het de vraag te stellen of het misschien op den weg der regeeringen in andere Staten ligt, er voor te zorgen dat aan haar het geheim wordt geopenbaard, opdat in elk land geschikte mannen kunnen worden aangewezen ter bereiding en ter onderzoeking van het middel.

Zooeven lezen wij in het Vaderland van 27 Dec. het volgende:

„Koch is 't met de Pruisische Ministers eens geworden over het verkoopen van zijn middel tegen tuberculose, dat, zooals men weet, „verstaatlicht” moet worden. Volgens de Berl. Börs. Zeit. krijgt Koch 1 miljoen M., dr. Libbertz en dr. Pfuell elk 250000 M. Uit de opbrengst van het middel krijgen de drie genoemde Heeren later nogmaals die som; 't kan dus schikken, en de roem van Kochs bescheidenheid blijkt dus wel wat overdreven te zijn geweest.”

Een treurig bericht voorwaar! De Pruisische Staat optredend als „Geheimmittelhändler,” dezelfde Staat die met lotwaardige energie in den laatsten tijd optrad tegen de zwendelarij met geheimmiddelen. Onze verwachtingen omtrent Koch zijn te hoog gespannen geweest. Nu, wij zijn al lang aan teleurstellingen gewoon, doch meenden van Koch te mogen denken dat hij van zijne uitvinding een ander gebruik zou maken. „Fin de siècle” zou men kunnen zeggen, een Staat, een groote mogendheid geld slaande uit het lijden zijner onderdanen. Dat konden wij niet denken dat eenmaal op onze lijst zulke namen zouden voorkomen.

Ook voor het brengen van hulde aan groote mannen, — het blijkt uit deze geschiedenis — is de Hollandsche gewoonte, eerst een nacht slapen, nog zoo kwaad niet. Dat de hulde aan Koch in ons vorig nummer een dwaas figuur maakt is niet onze schuld.

Satis.

Haverstroo-pastilles.

Dezer dagen kon men een tweetal advertenties in de couranten lezen, die er op ingericht zijn om het publiek te bedriegen niet alleen, doch wier doel in hoofdzaak is het publiek aan te toonen dat Jan die pastilles beter maakt dan Piet en Piet weder beter dan Jan.

In eene dier advertenties met het opschrift „Landgenooten” wordt mededeeling gedaan dat door de Heeren Wijnhoff en van Gulpen, Technisch Chemisch Laboratorium, en door den Heer M. L. Q. van Ledden Hulsebosch, Laboratorium voor Microscopisch en Chemisch onderzoek, onderzocht zijn de Haverstroopastilles van Alewijn, van Gestel en van van Tuyll, en het bleek dat daarin geen haverstroo-aftreksel aanwezig was.

Aan het slot dier advertentie wordt dan de Haverstroo, door de Firma Schuttevaer in den handel gebracht, aanbevolen als de eenige goede.

In de andere advertentie, later verschenen, wordt medegedeeld dat de haverstroo-pastilles van Alewijn wel degelijk goed zijn. Daarbij gaat eene verklaring van de heeren Kuyt en Farensbach, Chemisch Laboratorium, dat door den aanvang reeds eene heel eigenaardige figuur maakt.

Die verklaring begint nml. aldus: „Onmogelijk is het dat eenig scheikundige kan constateeren, dat zich in deze pastilles geen aftreksel van haverstroo bevindt”, enz. Eigenaardig immers mag men het resultaat noemen van een gedachtengang als deze: „Omdat in iets niet aangetoond kan worden dat een zekere stof er niet in is, is die stof er wel in.”

Ligt deze strijd voor het publiek geheel open en is het voor den denkenden lezer het bewijs dat alle vier een loopje nemen of trachten te nemen met het publiek, onbekend doch vermakelijk is de wijze waarop getracht wordt elkander parten te spelen.

Menigeen zal het bevreemd hebben dat de heer van Ledden Hulsebosch de kans wilde loopen als handlanger van kwakzalvers te worden aangezien.

Bij ons kwam de gedachte op dat er iets achter moest steken en dit was werkelijk het geval. De Heer van Ledden Hulsebosch is er ingeloopt en helderde ons op hoe zijn naam, zonder dat dit zijne bedoeling was, gebruikt kon worden als reclame. Ziehier de toedracht der zaak.

Op zekeren dag ontving de Heer van Ledden Hulsebosch een schriftelijk verzoek van een zekeren mijnheer van Vloten, redacteur van *De Gids voor de Rechterlijke macht*, waarin hem gevraagd werd de haverstroo-pastilles te onderzoeken. De Heer van Ledden Hulsebosch stond eenigszins verwonderd dat iemand, wien het eigenlijk onverschillig kon zijn, welke de juiste samenstelling van haver-

stroo-pastilles is, dit verlangde te weten, doch hij onderzocht eenige soorten haverstroo-pastilles voor den „weetgierige”, zooals hij meende, en deelde het resultaat van zijn onderzoek aan den heer van Vloten mede.

Eenigen tijd daarna zat hij aangenaam te werken, toen hij gestoord werd doordien drie heeren zijne apotheek binnentraden en verzochten den Heer v. L. H. te mogen spreken. De Heer v. L. H. liet de heeren binnen en vroeg wat zij wenschten. Slechts één der heeren stelde zich voor; het was de heer Nord te Amsterdam, geen scheikundige, geen koekbakker, geen geneesheer, geen apotheker, geen drogist.

Deze heer nam het woord en sprak den heer v. L. H. op eigenaardige wijze over zijn onderzoek der haverstroo-pastilles van Alewijn aan en verklaarde dat het onderzoek van nul en geener waarde was, daar er wel degelijk haverstroo in die pastilles aanwezig was. De heer v. L. H. zeide niet te begrijpen wat de heer N. bedoelde, dat hij niet begreep hoe de heer N. van de resultaten van zijn onderzoek iets wist en vroeg verklaring daarvan. Daarop wees de heer N. hem de advertentie van de Firma Schuttevaer — van welke advertentie de heer v. L. H. niets wist — en zeide dat het voor iedereen genoeg bekend was. Verder verklaarde de heer N. nogmaals dat er in de Alewijnsche pastilles wel haverstroo voorkwam, zeide het te zullen bewijzen, liep de apotheek uit naar het rijtuig waarmede de drie heeren gekomen waren, nam van tusschen de beenen van den koetsier een groote blikken emmer, bracht dien naar binnen, lichtte het deksel op en zeide dat hij zoo vrij was geweest een ketel met aftreksel van haverstroo mede te nemen om te laten zien dat dat goedje wel degelijk in de pastilles voorkwam.

De heer v. L. H. meende dat dit nog geen bewijs was, dat alleen duidelijk was dat het warme vocht goeden dienst had bewezen aan den op den bok van het rijtuig kou-lijdenden koetsier, die er zijne onderdanen mede verwarmde, doch verder niets. De heer Nord meende daarop te mogen opmerken dat het te begrijpen was dat iemand, die met de firma Schuttevaer onder één hoedje speelde, geen gunstig getuigenis zou afleggen van de Alewijnsche pastilles en zou verder gegaan zijn, indien de heer v. L. H. hem niet op kernachtige wijze had te verstaan gegeven dat de heer N. oogenblikkelijk zijn huis met den pot met aftreksel moest verlaten, indien hij niet wilde dat hij daarin geholpen zou worden, daar de heer v. L. H. moeilijk, zelfs in zijn eigen binnenkamer, beleedigende uitdrukkingen kon aanhooren.

De heer N. zag in dat hij het laatste woord gesproken had en verdween met zijn keteltje, gevolgd door een der andere heeren, die als koekbakker het schoone ambt had waar te nemen om de waarde-looze prullen te maken. De derde bleef een oogenblik achter en vroeg den heer v. L. H. hem even te woord te staan, waarop de heer v. L. H. antwoordde dit wel te willen doen, indien de vrager fatsoenlijk was en bleef en beliefd zijn naam te noemen. Het bleek de heer Kuyt te zijn, die nog eenige vragen tot den heer v. L. H. richtte welke op afdoende wijze beantwoord, den heer Kuyt konden doen gevoelen dat hij beter deed zich niet met menschen, als even te voren vertrokken waren, verder in te laten. De heer Kuyt verdween toen ook en de heer v. L. H. wist hoe zijn naam gebruikt was als steun voor de kwakzalversfirma Schuttevaer. Een brief aan den heer van Vloten gericht, inhoudende den uitdrukkelijken wensch dat van zijn rapport niet een dusdanig gebruik zou worden gemaakt, werd beantwoord met een schrijven van de firma Schuttevaer. Daar bleek het nu hoe maat voor maat was opgetreden, hoe een zaakwaarnemer te Amsterdam, wonende Vondelkade, zich geroepen acht met Schuttevaer de menschheid met wat vuile suiker te bedotten, doch ook werd een tip opgelicht van den sluier, die het geheim bedekt van den heer Nord, gewapend met de blikken bus verwarmd-haverstroowater, den koenen kampvechter voor gecompriëerde suiker.

Het publiek trekke hieruit voordeel. Het blijkt toch uit deze kleine geschiedenis hoe de kwakzalvers er op uit zijn elkander in het vaarwater te

zitten en niet altijd de fijnste manieren uitkiezen om tot hun doel te geraken. Intusschen zijn wij alweder een eind verder op weg, nu wij bij de vele namen op dat gebied alweer te letten hebben op van Vloten en Nord.

Ter overneming.

Druivenborsthonig heet ieder najaar uit versche druiven, onder toevoeging van geneeskrachtige kruiden, bereid te worden. Uit herhaald onderzoek is gebleken, dat het slechts een oplossing van suiker in water is. Ieder kan deze zoogenaamde druivenborsthonig bereiden, door zooveel suiker als mogelijk is in kokend water op te lossen en dan te laten bekoelen. Ook de in den handel voorkomende witte aardappelstroop doet denzelfden dienst.

Men zal, na 't bovenstaande, gemakkelijk begripen, dat de Druivenborsthonig, die vrij duur is, geen bijzondere geneeskracht bezit.

Crème Simon, onder meer ook aanbevolen tegen winterhanden, is een mengsel van zinkoxyde (zinkwit), stijfjel en glycerine, door eenige vluchtige olie welriekend gemaakt. Het potje van 60 gram inhoud kost f 1.50 en zou, met ruime winst, voor 40 à 50 ct. zijn te leveren.

Volgens de aanbeveling „geneest dit product in één nacht puisten, kloven, winterhanden en alle huidaandoeningen.”

Is er grooter leugen denkbaar?

Correspondentie.

Uit vroegere Maandbladen is het een en ander over Haarlemmer-Olie overgenomen, en daarvan zijn 10000 afdrucken gemaakt. Leden, die lust gevoelen deze afdrucken op geschikte plaatsen te verspreiden, gelieven het benodigd getal exemplaren bij den Secretaris-Penningmeester aan te vragen.

— Als leden der Afdeling „Utrecht” zijn toegetreden de Heeren:

E. L. G. P. C. Andrau, Wijnhandelaar; C. Bahnsen, Apotheker; K. H. Beijen, Ambten. bij de Staatssp.; I. W. del Campo, genaamd Camp, Particulier; Dr. H. C. Dibbits, Hoogl.; P. Denijs, Apotheker; B. Dijkhoff, Kleermaker; I. F. Enkelstroth, Bierbrouwer; G. J. Godart, Schilder; A. D. Hamburger, Fabrikant; A. v. d. Hoeven, Cand.-Arts; T. J. Heins, Restaurateur; K. Hoefnagel, Gemeente-Veearts; A. L. J. van Hoek, Medisch Student; J. S. 't Hooft, 1e Essayeur bij 's Rijks Munt; M. Henstedt, 1e Apoth. a. h. Z. huis; G. F. van Kalken, Particulier; I. C. Leusden, Apotheker; F. H. Leusden, Pharm. Student; I. F. Langenberg, Adist. Med. Cliniek; E. S. M. van Lier, Arts; Dr. C. Lugt, Geneesheer Krankz. gest.; Loge Ultrajectina; I. C. Marx, Assuranceur; A. W. Mees, Civiel-Ingenieur; I. H. Roduner, Gep. O. I. Ambtenaar; L. J. Son, Tandarts; G. Smeets, 2de Apoth. Ziekenhuis; M. J. H. Baron van Slingelandt, Gep. Kapitein; C. D. Sax, Ambten. b. d. Staatssp.; Dr. W. F. H. Schelkly, Arts; U. Baron thoe Schwarzenberg en Hohenlansberg; D. Schaap Jr., IJker. Chef v. Dienst; Dr. H. L. Verspijck, Inspect. v. h. Geneesk. Staatstoez. v. Gelderl. en Utrecht; I. N. Willems Jr., Koopman in IJzerwaren; S. Wesselink Jr., Adj.-Hoofd-Inspr. v. Pol.; J. C. Woortman, Drogist; C. de Waard, Steenhouwer.

— Als lid der Afd. Dordrecht e. o. is toegetreden de heer: J. P. J. Joncheire te Dordrecht.

— Voorts is als lid toegetreden de heer: Dr. H. Kremer te Bergum (Fr.).

— *J. M. v. E. te D.* Reeds meermalen hebben wij er op gewezen, dat WINDELINX geen doctor is. Ook is het, zooals hij terecht opmerkt, onjuist, dat ENTHOVEN en WOLFCARTUS „geneesheeren van 't gesticht” zijn. Zij wonen te Dordt en te Amsterdam en doen dienst om W. tegen gerechtelijke vervolging, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst hier te lande, te vrijwaren.

Het middel, door U aangegeven, om overal waar W. of zijne handlangers zich vertoonen, met onze waarschuwing bij de hand zijn, is reeds door ons op verschillende plaatsen in practijk gebracht.

De strooibiljetten hebt gij zeker ontvangen.

— *A. E. P. M. te U.* Door een verkeerd adres zijn de Maandbladen niet in Uw bezit geraakt; de fout is nu hersteld, zoodat wij hopen dat gij tevreden zijt gesteld. Aan de zaak, waarover gij schrijft, kunnen wij niets doen; dit is geen kwakzalverij in den zin, waarin wij die bestrijden.

— *Dr. H. K. te B.* Dank voor de toezending, wij zullen er naar informeren. — De contributie bedraagt f 3. — In de eerste maanden van het jaar zal U een blanco postwiel worden toegezonden, waarop gelegenheid is eene extra bijdrage in te vullen.

— *A. Z. te A.* In de herhaalde waarschuwingen zult gij al uwe vragen beantwoord vinden.

Herhaalde waarschuwingen.

Dr. Spranger's Maagdruppels. Met ijzeren volharding wordt dit middel voortdurend aanbevolen tegen alle maag- en onderbuikskwalen, als onmiddellijke hulp bij schele hoofdpijn, maagkramp, misselijkheid,

hoofdpijn, buikpijn, slijmverstopping, hartwater, maagzuur, opgeblazenheid, duizelingen, koliek en klieren.

En alsof dit nog niet genoeg was leest men in eene bijgevoegde brochure, dat bij cholera en buikloop, deze druppels onmiddellijk de ziektekiemen uit de maag en ingewanden verdrijven, terwijl zij verder bij walgelijke epidemieën een zeker behoedmiddel zijn tegen besmetting.

Ons dunkt men zou tevreden kunnen zijn met het groote getal kwalen, waartegen dit middel hulp biedt; maar dit behoeft niet, het kan ook nog voor andere doeleinden gebruikt worden, want — zegt de fabrikant — de druppels zijn een voorbehoedmiddel tegen alles; wie jaar in jaar uit alvorens zich ter ruste te begeven, een thee- of eetlepel vol inneemt, blijft steeds gezond.

Wij vragen in gemeede: kan het ergerlijker? kan het brutaler?

En waaruit bestaat nu dit universeel-middel? De heer D. v. d. WEERD te Kampen heeft aan het licht gebracht, dat Spranger's druppels bestaan uit een alcoholisch aftreksel van rhabarber, aloë en guttegom, drie purgeermiddelen, de laatste twee zeer sterke, die bij langdurig gebruik ongetwijfeld der gezondheid groote schade zullen berokkenen.

Wie, jaar in jaar uit, dagelijks deze purgeermiddelen inneemt, kan er zeker van zijn, dat hij, op raad van een gewetenloozen kwakzalver, zich zelf te gronde richt.

Pastilles Géraudel. De fabrikant van dit bekende kwakzalversproduct adverteert of met telkens afwisselende geïllustreerde reclames, behelzende bespottelijke samenspraken, of met een vast prentje, vertoonende de afbeelding van een persoon wiens borst en buik zijn geopend en waarin men longen, hart enz. kan zien liggen. De maag ligt op die afbeelding in het midden en niet aan de linkerzij, doch deze leugen in prentverbeelding zouden wij den man gaarne vergeven, als hij niet zooveel leugens in woorden aan de verkeerde afbeelding toevoegde. Er worden namelijk wonderen verteld van de verbazende geneeskracht van deze Pastilles Géraudel en dit is erger dan aan een maag op een prentje een verkeerde plaats te geven. Want menige ongelukkige lijder wordt door die krasse beweringen verlokkt naar de pastilles te grijpen en slechts teleurstelling zal bij het gebruik zijn deel zijn, zoo hij niet nog bovendien zijn toestand er door verergert.

De heer P. Kruysse heeft den inhoud dezer pastilles onderzocht en het resultaat in een vroeger Maandblad gepubliceerd. Zij bevatten teer met wat suiker, eenig zetmeel, een weinig venkel of anijs en eenig ander plantenpoeder.

De hoofdzak is dus de teer, de stof die reeds zoo menig kwakzalver heeft aangegrepen en waarmee ook Guyot zulke goede zaken maakt. Goede zaken zal ook deze Géraudel er wel mee maken, doch dit zijn slechte zaken voor de patienten. Want teer kan slechts zelden goed doen en dan nog slechts als het in zeer geringe hoeveelheid genomen wordt. Dikwijls daarentegen en altijd zoo men er veel van neemt, is teer nadeelig, vooral voor de spijsverteringsorganen. Zwakke personen mogen wel dubbel voorzichtig zijn vóór zij aan het slikken gaan.

Anti-épileptique van Uten. Dit middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door dezen, die echter geen geneesheer is, is een boekje uitgegeven „Over de Valende Ziekte en alle andere zenuwaandoeningen. Hare behandeling en radicale genezing door het anti-épileptisch middel van Uten.” Dit boekje dient uitsluitend als reclame-middel, het geeft een beschrijving der voornaamste zenuwziekten, en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van Uten, waardoor, onder inachtneming van een bepaalde levenswijze, volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver zelf beweert.

Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten waaronder ook het bekende broomkalium, worden afgekeurd, wier gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te kennen geeft, hoegenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen schrijver iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders, verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van den heer L. VAN ITALIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit een oplossing van ditzelfde broomkalium, door een groen kleurtje en een geur van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, zooals tal van andere dergelijke mengsels, die men heeft getracht aan den man te brengen.

Wij herinneren hierbij nogmaals ter waarschuwing, dat precies dezelfde mystificatie met juist hetzelfde geneesmiddel plaats heeft in een ander anti-épileptique, dat wij vroeger (Maandbl. Maart 1884) bespraken, welks uiterlijk voorkomen ook gelijk is aan dat van Uten, doch dat door een anderen apotheker te Luik, zich noemende FIVEZ, wordt in den handel gebracht en op gelijksoortige wijze aanbevolen.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Dit heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde Schlagwasser of Beroertewater van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak Tinctuur van Arnica, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kina, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs op een blufferige advertentie uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. Arnica-tinctuur, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde als of men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?” zoo hooren wij vragen

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

Hartzema's rhumatiekmiddel. HARTZEMA, wiens eigenlijke naam BEREND HARTZEMA ENUMA is, onderscheidt zich van zijn collega-kwakzalvers door den wetenschappelijken klank, dien hij aan zijn aanbevelingen tracht te geven, waarbij hij spreekt van eindprodukten van onvolledige stofwisseling, concrementen van urinezuur, oplosend vermogen van het bloed en meer fraais. Ook is het merkwaardig, dat deze zoogenaamde HARTZEMA zich zelf als een proefstuk aan het publiek voorstelt, want de voornaamste aanbeveling van het vocht is, dat hij zelf, hij Hartzema, door zijn waar van rhumatiek en jicht is genezen!

De heeren professoren J. W. GUNNING en J. H. VAN 'T HOFF, te Amsterdam, hebben op verzoek van de rechtbank aldaar, het mengsel onderzocht, waarbij de hoofde standdeelen bleken te zijn Salicylzuur en ijzer, stoffen die elke geneeskundige kent en in de gevallen, waarin hij ze noodig acht, doet gebruiken. Natuurlijk vraagt H. hiervoor een prijs ver boven de waarde van het vocht.

Voor den deskundigen lezer zij hier aangestipt dat, blijkens een onderzoek van den heer KRUISSE, men een volkomen gelijk vocht verkrijgt door de Sol. Chlor. Ferrici der Pharm., met water verdund, door Natrium hydroxyde te praecipiteeren en er, zonder verwijdering van het gevormde Chloornatrium, onder verwarming, wijsteezuur bij te voegen tot het praecipitaat is opgelost; 300 gram van het vocht wordt vervolgens met 1 gram salicylzuur, opgelost in een weinig spiritus, vermengd. Bij de rechterlijke instructie heeft H. de samenstelling vermeld, die hiermede, behoudens een spoor salicylolie, overeenkwam.

Zwitsersche pillen van Richardt Brandt. DR. FR. DORNBLUTH schrijft in een Duitsch blad het volgende over de Zwitsersche pillen: „De pillen prikkelen zeer sterk den darm, zooals alle aloë-houdende middelen dit doen, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b. v. alle gezwellen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, totdat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde hémorrhoidaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoeningen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.”

BIJVOEGSEL behoorende bij het MAANDBLAD uitgegeven door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Oprichting van de Afdeling Utrecht van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Donderdag 11 December, des avonds te 8 uur, was daartoe eene openbare vergadering uitgeschreven, aan welke oproeping velen hadden gehoor gegeven.

Aan de Bestuurstafel hadden plaats genomen, behalve de 5 heeren leden der voorloopige commissie (de hh. H. L. Verspijck, Dr. L. J. van der Harst, E. L. G. P. C. Andrau, C. D. Sax en J. C. Th. Marius) de heeren Mr. L. Zegers Veeckens, notaris te Amsterdam, President en J. C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist, lid van het Bestuur der Vereeniging.

De heer H. L. Verspijck nam het voorzitterschap waar en opende de bijeenkomst met een woord van welkom tot allen en sprak daarop over het doel der vereeniging.

„Zooals men weet,” zeide spr., bestaat er sedert tien jaren hier te lande eene Vereeniging met het uitsluitend doel om de kwakzalverij tegen te gaan. Deze vereeniging heeft reeds menigeen de oogen geopend voor de bronnen van ziekte, de oplichterij, etc. etc. waaraan de kwakzalverij in de geneesmiddelen haar aanhangers blootstelt. Die kwakzalverij is, te gevaarlijk voor onwetenden; maar dit is zij niet alleen, zij is zulks ook voor meer ontwikkelden, die zulke geneesmiddelen gebruiken. Zij hebben niet alleen schade aan de gezondheid toegebracht, maar zelfs vergiftigingen doen ontstaan.

Spreker haalde als voorbeeld aan, dat een Duitsch professor 938 geheime geneesmiddelen onderzocht, en daarvan 22 pct. bevond als bevattende absoluut vergiftigende bestanddeelen en 25 pct. als bevattende bestanddeelen schadelijk voor den verbruiker.

Er is echter nog meer nadeel door die middelen teweeg gebracht.

Zij zijn oorzaak, dat iemand die ziek wordt, in den eersten tijd bij 't gebruik blijft voortloopen en ten slotte komt een goed geneesheer te laat.

Tweedens doen zij nadeel, doordat zij oorzaak zijn dat men geld wegsnijmt.

Dat die middelen veel worden gebruikt, wees spr. uit eenige statistische opgaven aan. Zoo deelde hij o. a. mede dat Frankrijk jaarlijks 105 miljoen gulden aan speciaal-middelen uitvoert en Engeland 70 duizend p. st.

Welke sommen in ons land worden besteed, is niet na te gaan; maar zooveel weten wij, dat de meeste handelaars in die middelen 50 à 60 mille per jaar omzetten, voor ons land en Indië.

Het nadeel dier middelen werkt niet alleen op den rijken man, die b. v. 't pootje heeft, maar drukt ook op den minder gegoeden en den burgerstand.

De niet-heelkundigen gaan af op verschijnzelen.

Hij hoest; of het longontsteking of ontsteking van 't strottenhoofd of besmetting der ademhalingsorganen is, kan hij niet beslissen; maar hij neemt de Capsules de Guyot (teer). Teer wordt zoo goed in geneesmiddelen als in kwakzalverij gebezigd, maar wie longontsteking heeft, kan zich met teer veel nadeel doen. De ziekte wordt niet beter maar slimmer.

De goede tijd tot het rechte tegengaan ervan gaat voorbij, en ten slotte sterft de ziekte.

Het bevorderen van 't gebruiken van den goeden tijd voor genezing en 't houden van 't geld in den zak, ziedaar de twee zaken, die de Vereeniging wil bevorderen.

Spr. kwam thans op de Haarlemmerolie. Zij is voor allerlei kwalen: rhumatiek, vallende ziekte, spijsverteering, waar al niet voor. Zelfs 't uitwendig gebruik ervan is slecht.

Spr. geeft daarvan een droevig voorbeeld:

Toen hij nog te Vlissingen was, was er een jong onderofficier, die medewerkte bij eene opvoering van de „Albrecht Beiling” en het daarna gegeven bal mede maakte. Hij kreeg eene oorbloeding en wreef het oor met een watje met Haarlemmerolie, terwijl hij tweemaal daags een watje daarmede bevochtigd in 't oor stak. Twee dagen later lag de man in 't hospitaal; hij kwam er slapend en buiten kennis. Weder twee dagen later was hij

reeds een lijk. Bij de opening bevond men in de hersenen een etterend abces. Voorheen had de man daarvan geen last, doch door de Haarlemmerolie was de afvoer van den etter gestremd. Er was volstrekt geen afvoer van de hersenen meer en daaraan moest de man sterven. Het hersenabces was ter grootte van een ei.

Kwik-chloride, gebruikt onder behoorlijk toezicht, is zeer heilzaam, doch zonder dat hoogst nadeelig.

De verschillende middelen tot haarverven veroorzaken bij gebruik loodvergiftiging. Spr. haalde een voorbeeld aan van iemand, die zich den knevel verfde en door loodvergiftiging stierf.

Spr. sprak verder over de middelen tegen kiespijn, die door onbevoegden worden verkocht. Hij had onlangs de politie daarop opmerkzaam gemaakt, doch later bleek, dat de man een gediplomeerd tandkundige was. Toch mocht hij geen geneesmiddelen verkoopen.

Hij verkocht een tandmiddel bestaande uit methylalcohol in pepermuntolie, voor 20 à 25 cents. Nu mag men wel 1 kilo pepermuntolie verkoopen, maar niet één druppel. Spr. maakte den verkooper daarop opmerkzaam en enkele dagen later kwam deze hem mededeelen, dat hij het nu beter gevonden had. Het tandmiddel was nu methylalcohol met tinctuur van pokhout.

Iedereen die een fleschje kocht, was gedupeerd voor een kwartje, want de kurk was meer waard dan de inhoud.

Zulke misbruiken tegen te gaan, is het doel der „Vereeniging” zoo eindigde spr., waarvan wij getracht hebben hier ter stede eene afdeling op te richten.

Het doel der vergadering is om die oprichting aan te moedigen. Het lidmaatschap bedraagt f 3 's jaars. De Vereeniging telt thans omstreeks 1100 leden, maar het toenemen der kwakzalverij maakt eene uitbreiding, door toename van het ledental, noodzakelijk. Te Utrecht telt de Vereeniging reeds 52 leden, terwijl er 20 nieuwe leden toetraden.

De heer Mr. Zegers Veeckens nam daarna het woord.

Hij wees er op, hoe Nederland een rijk veld was voor de kwakzalverij, maar gelukkig was ook het geloof aan somnabules etc., reeds veel verminderd.

Spr. wees ook op de nadeelen der kwakzalverij. Deze zijn tweërlei: 1e het verzuimen van een deskundige te raadplegen en daarentegen het gaan naar een kwakzalver, zoodat later, als men bij een werkelijk geneesheer komt, de gelegenheid tot genezing is verloren gegaan; 2e dat niet juist enkel welvarenden, maar vele minder gegoeden aan kwakzalversmiddelen zijn verslaafd. Vele huishoudens waren reeds door de kwakzalverij tot armoede vervallen.

Zij, die 't eerst de kwakzalverij hebben bestreden, hebben een daad van moed gedaan.

De kwakzalvers hebben een massa geld, getuigen hun reusachtige advertentiën. Holloway, de grootste kwakzalver, die nu reeds lang dood is, wilde zijne rekening met de wereld sluiten met eene daad van liefde en schonk een aanzienlijk bedrag aan een weeshuis.

Tegen de kwakzalverij te strijden was eene daad van moed, want met geld is zij niet te bestrijden, doch alleen door energie, door iedereen te beduiden dat hij verkeerd doet, met 't koopen dier middelen, de kwakzalvers te steunen.

Het deed Spr. genoegen, dat hier in Utrecht mannen gevonden waren, die van de Vereeniging eene afdeling wilden oprichten; dat de Voorzitter, niettegenstaande zijne hoge betrekking en leeftijd, de zaak heeft willen aanpakken en zich aan 't hoofd heeft gesteld; (luid applaus).

Dat we dokters en apothekers noodig hebben, is om ons aan te wijzen, hoe de middelen der kwakzalvers te vermijden zijn, maar we hebben ook menschen noodig, die in hun omgeving zien, wat de kwakzalverij uitwerkt en ons dan daarop wijzen.

Spr. haalde Nicholson aan, een kwakzalver die te Londen en Parijs woont en werkt met oortrommels. Hij houdt jaarlijks 150 duizend gulden over, niettegenstaande zijn enorme uitgaven aan bedienden, personeel, reclame etc. etc.

De bestrijding kan alleen door energie tot een goed resultaat leiden.

Dat de oprichting van afdelingen noodig is, blijkt daaruit, dat elke plaats een kwakzalver heeft; dit vernemen wij door de afdeling, terwijl ook de verspreiding van het Maandblad in de hand zal worden gewerkt door afdelingen. De verspreiding geschiedt thans alleen door 't hoofdbestuur, doch kan door de afdelingen beter en doelmatiger plaats hebben.

Spr. verklaarde zich verheugd over de talrijke opkomst, omdat wij elkaar kunnen inlichten over den grooten omvang der kwakzalverij en de middelen ter bestrijding kunnen aangeven.

Namens het Hoofdbestuur bracht spr. ten slotte dank aan den Voorzitter en zijn assessoren, dat zij deze taak hebben aanvaard en sprak de hoop uit, dat zij vruchten zal afwerpen.

Door den heer Harms werd daarop een kort woord gesproken, waarin hij eenige feiten mededeelde over het succes, door de Vereeniging reeds behaald.

Zoo kwam na eenige jaren het hop-bitter het land overstroomden. Het heette te komen uit Amerika, doch werd gemaakt te Breda. Aan elk spoorwegstation werd toen iemand geplaatst, die aan alle reizigers ons blad gaf, waarin alleen werd gehandeld over het hopbitter. Weldra was het totaal uit Nederland verdwenen. Hier ter stede werden slechts 8 flesschen verkocht.

De humbug der advertentiën over de haverstroopastilles of bonbons toonde spr. aan uit mededeelingen over 't onderzoek dier waren van verschillende fabrikanten.

Dat al die genees(?)middelen nadeel voor de beurs zijn, blijkt wel uit het feit dat men er bij den groothandel 50 à 60 pct. rabat op geniet.

De heer Guldensteeden Egeling wees er op, dat de Vereeniging zich alleen bezig houdt met het tegengaan der kwakzalverij in geneesmiddelen. Hij voerde dit aan als antwoord op een vraag desbetreffende van den heer mr. J. W. Schober, daar deze gaarne zoude zien, dat ook tegen de vervalsching van eet- en drinkwaren werd gewaakt.

De heer Egeling lichtte het woord *kwakzalverij* toe, als niet gelijkstaand in zijne beteekenis met *vervalsching*. Men kan immers met de zuiverste geneesmiddelen kwakzalverij plegen. Spr. haalde o. a. de chinine aan als voorbeeld.

Door den heer Enkelstroth, bierbrouwer te Utrecht, werd tot het bestuur de vraag gericht, of de Vereeniging ook streed tegen het slechte bier, dat ook zeer schadelijk zijn kan als het te veel salicylzuur bevat.

Weder wees de heer Egeling, als antwoord op die vraag, er op, dat hier weder vervalsching, maar geen kwakzalverij bestond. Dat zoude echter wel zoo zijn wanneer men b. v. bier aanpreeft als middel tegen de koorts.

De heer Son, tandarts hier ter stede, vroeg of er niet eene wettelijke bepaling zoude te maken zijn tegen den verkoop van tandpoeders en tandwateren door een ieder die maar wil. Zelfs tandartsen verkoopen die zaken; zulks is toch tegen de wet.

De voorz. betogde hierop, dat zulk eene wettelijke bepaling zoude te verkrijgen zijn, en zelfs reeds bestaat door de bepaling omtrent middelen die niet minder dan met zekere hoeveelheid mogen verkocht worden. Spr. haalde aan het tandpoeder van Stark. Daarin is niet één middel gemengd, dat niet beneden zeker kwantum mag worden verkocht. Op deze wijze ontduikt men de wet.

Wanneer wij er iets van weten, zeide spr., dat er nieuwe middelen zijn gekomen, worden zij dadelijk onderzocht; doch wij weten dat niet steeds.

Tandartsen mogen geen geneesmiddelen verkoopen, doch zulks zoude eene juridische kwestie worden en daaraan wilde Spr. zich niet wagen.

Een lid der firma Mulder en van Kalker vroeg of er van gemeentewege niet een commissie bestond tegen de vervalsching van voedingsmiddelen, waarop de Voorz. mededeelde dat zulk eene commissie niet bestond, doch wel eene gezondheidscommissie.

Dezelfde heer vroeg daarna of dit revisie-el

gestuur zich een programma had gesteld; of er nieuwe middelen zullen worden gezocht ter bestrijding der kwakzalverij, of dat we alleen voortgaan op den weg, ingeslagen door de reeds bestaande Vereeniging.

De Voorz. antwoordde dat de commissie of het provisioneel bestuur zich alleen had gevormd tot het stichten eener afdeling, wier leden, elk voor zich, zoo noodig, middelen ter bestrijding aan zullen wijzen. Dit alles zal op eene volgende vergadering worden besproken.

De heer Mr. Zegers Veekens beantwoordde mede dezelfde vraag en deed uitkomen dat er dus zaken zijn die wel te onderscheiden zijn:

1o. Vervalsching van levensmiddelen. Hierdoor ontstaat groot nadeel voor de maatschappij; doch dit is niet zoozeer een humaniteits, dan wel een maatschappelijk begrip. Die vervalsching is echter geheel iets anders dan de kwakzalverij. De kwakzalverij wil b. v. haar laten groeien met hetzelfde, waarmede men likdoorns weg maakt.

De kwakzalverij in geneesmiddelen is geheel iets anders dan de vervalsching van voedingsmiddelen;

2o. Het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Spr. haalde een historie aan van Windelinx, den welbekenden kanker-charlatan. Diens vader was dokter, maar hij, de zoon, is totaal onbevoegd tot het uitoefenen der geneeskunst.

Gaarne had de Vereeniging den strijd aangeboden tegen dergelijke misbruiken, doch op de algemeene vergadering werd zulks verklaard te zijn buiten hare richting;

3o. Het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen welke hand aan hand gaat met den verkoop van geheime geneesmiddelen.

4o. De kwakzalverij — eene genees(?)kunde met den verkoop van geheime middelen, die exorbitant duur zijn en den zieke afhouden van eene goede geneeskundige behandeling.

Daarom is de bestrijding van dat laatste eene zuiver humanitaire zaak, en de Vereen. houdt zich dus speciaal aan het laatste. Zij zoude niet anders kunnen doen dan met verlies van haar doel.

Spreker haalde punten 1 en 2 der circulaire aan als omschrijvend het nut eener afdeling. Die punten luiden:

1o. Daar de leden kunnen geacht worden beter met de plaatselijke omstandigheden bekend te zijn en wel in het bijzonder met de middelen, waarvan gebruik gemaakt wordt voor het aanprijzen der Kwakzalvers (genees-?)middelen, kunnen zij, zich tot eene Afdeling vormende, beter en krachtiger optreden tot bestrijding daarvan en het Hoofdbestuur meerdere gegevens verstrekken ter publicering, dan wanneer, zooals tot nu toe geschiedde, dit steeds op particulier initiatief gedaan wordt.

2o. Wanneer zich eene Afdeling gevormd en gevestigd heeft, zal daarvan het natuurlijk gevolg zijn, dat er bijeenkomsten zullen gehouden worden van hare leden, waarop door zaakkundige personen belangelooze mededeelingen en waarschuwingen tegen en opwekkingen tot bestrijding der Kwakzalverij in (genees-?)middelen gedaan worden.

Spr. sloot met een woord ten gunste der oprichting eener afd. Utrecht.

Hierna stelde de voorz. voor, om over te gaan tot de benoeming van een definitief bestuur, waarop de heer arts E. van Lier voorstelde om het vijfjal heeren dat zich zoo belangeloos en met zoo veel toewijding aan de goede zaak had gewijd, bij acclamatie tot definitief bestuur te benoemen.

Dit voorstel vond luiden bijval.

Voor men echter tot de benoeming overging, ontstond nog eene discussie, waaraan verschillende heeren deelnamen.

De heer D. Schaap wilde eerst weten wie als leden der afd. wenschen toe te treden en dan overgaan tot de benoeming van het bestuur.

Hierop traden 15 nieuwe leden toe de Vereen. toe, zoodat de jeugdige afdeling aanvangt met het werkelijk opmerkenswaardig getal van 67 leden.

De heer J. W. del Campo genaamd Camp, wilde voor hij als lid toetrad, weten, of ook de strijd tegen de vervalsching van levensmiddelen zoude worden ter hand genomen.

De heer Egeling oordeelde zulks te veel voor den werkring der Vereeniging, doch voerde aan, dat men daaromtrent op de algemeene vergadering voorstellen kan indienen en zoodoende de zaak ter sprake brengen.

De heer del Campo oordeelde daarentegen dat een te eng trekken van de grenzen van den werkring der Vereeniging voor haar en voor de goede

zaak niet bevoorliefd kan zijn, waarop de heer Egeling als zijne meening uitsprak, dat de arbeid moest worden verdeeld, wat een goede zaak in deze is, en opdat wij deel nemen aan den arbeid, bestaat onze Vereeniging.

De heer del Campo hield echter het denkbeeld van uitbreiding vol en zeide dat de Vereeniging, zich daaraan wijgend weldra 1000 leden meer zoude tellen.

In aansluiting daarmede wees de heer Schaap er op, dat het oprichten van afdelingen voor deze Vereeniging iets nieuws is; zullen deze echter ook beperkt zijn in haar werkring, of kunnen zij in eigen boezem niet verder gaan? Spr. was van oordeel dat men zoodoende tegemoet kwam aan de bezwaren van den heer del Campo, terwijl zulk een optreden wellicht zeer vruchtbaar zoude kunnen zijn.

Het zoude zeer wel mogelijk zijn om maatregelen te nemen, waardoor deze afdeling een lokaal karakter verkreeg, om zoodoende eveneens de bestrijding van de vervalsching van levensmiddelen ter hand te kunnen nemen.

De heer Mr. J. H. Schober voerde nog aan, dat, als de afd. was tot stand gekomen, zij zich konde wenden tot het Gemeentebestuur om steun.

De heer dr. v. d. Harst verklaarde zich niet tegen een lokaal karakter der afdeling; maar een onderzoek van elke klacht, b. v. van melk door een geneesheer voorgeschreven en ten slotte slecht bevonden, zoodat onderzoek noodig is, acht hij iets onmogelijks. Spr. verbeterde ook het woord *geheimmiddel* in *kwakzalvers-middel*. De middelen toch zijn niet geheim, elk bestanddeel er van wordt geannonceerd, doch in het gebruik voor allerlei kwalen: daarin zit het kwaad.

De heer Hamburger stelde de vraag wie de eigenlijke kwakzalver was, de fabrikant of de verkooper. Spr. acht het noodig om den verkoop dier middelen door apothekers en drogisten met kracht tegen te gaan. Zij toch bevorderen door hun goeden, gevestigden naam, de verspreiding er van.

De heer del Campo verklaarde hierna het te betreuren dat de Vereen. haren werkring niet konde uitbreiden, doch trad toch als lid toe.

Hierna zoude men overgaan tot het kiezen van het bestuur, dat zal bestaan uit 5 leden.

De heer v. Lier herhaalde thans zijn voorstel en dit werd met luide toejuiching aangenomen, zoodat de hiervoren genoemde heeren der voorloopige commissie zijn benoemd tot definitief afdelingsbestuur.

De Voorz. dankte daarna voor 't bewijs van vertrouwen door de Vergadering tegenover de leden der commissie gegeven, en sprak de hoop uit dat hun pogingen met goeden uitslag zullen worden bekroond. Spr. dankte ook de pers voor hare aanvankelijke, zeer gewaardeerde, medewerking en riep haren, naar zijne meening zoo machtigen, steun in bij het verder optreden en werken van Vereeniging en Afdeling.

Besloten werd nog in eene volgende vergadering in behandeling te nemen het reglement der afdeling. De convocatiën tot die bijeenkomst zullen 4 á 5 dagen van te voren aan HH. leden worden gezonden.

(Het bovenstaande uitvoerig, en, naar ons werd medegedeeld, zeer getrouw verslag, ontleenen wij aan de *Utrechtsche Courant*. Wij meenden onzen lezers geen ondiens te doen, door hen daarmede in kennis te stellen. Red.)

Herhaald waarschuwing.

Ziekentroost en Lieber's St. Jacobs maagdruppels en Zenuwkracht-Elixer.

Niet met slaaende trom en vliegende vaandels, doch met eigenaardig onbeschaamde bescheidenheid wordt van uit Arnhem en Emmerik getracht over Nederland een aantal middeltjes aan den man te brengen, die al weer tot éénig doel hebben — al wordt dan ook anders beweerd — de beurs teullen van den ondernemer, ten koste van arme lijdens.

Nu en dan, doch in den laatsten tijd vrij wel dagelijks, vindt men in de nieuwsbladen advertenties met aanbeveling van Prof. Dr. Lieber's zenuwenkrachtelixer en St. Jacobs maagdruppels. In die advertenties staat tevens vermeld, dat het boek „Ziekentroost” op aanvraag gratis en franco aan ieder adres wordt toegezonden.

Ons geacht lid, de heer A. J. Wijnne, apotheker te Middelburg, was zoo goed de St. Jacobs maagdruppels aan een scheikundig onderzoek te onderwerpen.

Dit onderzoek scheen gemakkelijk, want de samenstelling was op de etikette aangegeven en hieruit bleek, dat 22 verschillende planten hun deel tot die samenstelling hadden bijgedragen. De aanwezigheid van 4 van die 22, n.l. gentiaan, rhabarber, absynth en kina, trachtte de heer W. door scheikundig onderzoek

vast te stellen, maar hij verkreeg een negatief resultaat. De vier stoffen werden niet gevonden. . . . hoe zou 't nu met de andere 18 zijn? Twijfel omtrent haar aanwezigheid is zeker gegrond; de zoo zeer geroemde druppels schenen niets anders te zijn dan eene met slappen alcohol gemaakte tinctuur van een of meer onbelangrijke plantenstoffen, in hoofdzaak piment. Nu, dit aftrekseltje behoef geen twaalf stuivers te kosten.

Naar Dr. Kratschmer, in zijn werk getiteld „Die wichtigsten Geheimmittel und Specialitäten” opgeeft, is — volgens het bericht van den gezondheidsraad te Karlsruhe — Dr. Lieber's als „duurzame, radicale en zekere genezing van alle, zelfs de hardnekkigste zenuw-aandoeningen” aangeprezen krachtelixer een uit aloë, rhabarber en andere bittere en aromatische plantenstoffen bereide, als laxeermiddel werkende bittere „Schnaps”. In genoemd boekje „Ziekentroost” worden nog andere middelen aangeprezen, b. v. St. Petrus jichtbalsam, Amerikaansche haarontwikkelingsbalsem, zinkingen borstpoeder, universeele Jerusalemische bloedzuiveringsthee, universele Hamburger gezondheidssthee, middel tegen dronkschap, favorietbalsams, oogbalsam, geneeskundige zeepen en zenuwsterkende maagpillen, alles van iemand die Dr. Lieber heet. Daartusschen door verschijnen voor het oog van den lezer attesten, welke waarde voor ieder weldenkende al even gering is als die van zoovele andere middelen, dat is dus gelijkelijk nul; verder zoogenaamd populair-wetenschappelijke besprekingen van de zenuwen en van waterzucht in verschillende vormen, en eenige voorschriften van nul en geener waarde.

Het geheel is, zooals wij boven reeds gezegd hebben, eene eigenaardig onbeschaamde reclame voor een aantal mensgels, die niet anders dan ten nadeele kunnen zijn van de lijdens die er zich aan wagen, doch bij het gebruik slechts één voordeel hebben, dat geheel aan de zijde is van den kwakzalver, die zulke vuiligheden te koop aanbiedt. Zeker strekt het inlasschen van populaire beschouwingen over deelen van het menschelek lichaam en de aandoeningen daarvan en het opsommen van over het algemeen bij ieder gezond mensch nu en dan wel eens optredende verschijnselen van zenuwachtigheid ten bewijze, dat die luidjes weten wat voor vleesch zij in de kuip hebben.

Wie voelt niet nu en dan in zich de een of andere gewaarwording, die hem doet denken of er misschien iets achter steekt, dat niet goed is, niet in orde is? Wie kent niet personen, die meenden te lijden aan een of andere kwaal en al vast begonnen met allerhande geneesmiddelen in te nemen, in de hoop daardoor genezen te worden? Hoeveel genezen er niet zonder geneesmiddelen, die hetzij door ernstige bespreking met een vertrouwd geneesheer, hetzij door genoegzaam afleiding-gevende bezigheid verhinderd worden verder aan hunne ingebeelde kwalen te denken? Maar — en dat zijn juist de melkkoetjes voor de kwakzalvers — hoe velen zijn er ook die gretig de gelegenheid aangrijpen om zich zelf te behandelen langs een weg hun door den kwakzalver aangewezen en somtijds langs dien weg genezen worden van kwalen, die niet bestonden dan in hunne verbeelding en dus ook slechts genezen werden door hunne verbeelding.

Wij weten nu dat aan dezulken vele attesten te danken zijn.

Elk werkelijk lijdende komt er per slot van rekening toe voor zich zelf te erkennen, dat hij door den kwakzalver bij den neus werd genomen, en ook elk lijder zal het inzien, dat wat hem zó goedkoop toescheen, ten slotte veel te duur is. Ja, omdat de dokter duur heet, grijpt menigen naar de middelen door den kwakzalver met veel grootspraak en grove leugens aangeprezen, schijnbaar goedkoop, doch in waarheid zoo duur.

Het is onze overtuiging, dat menig lijder genezen, menig ziekbied, menigvuldig sukkelend voorkomen kon worden, indien men bijtijds den moed kon vinden in vertrouwen tot den dokter te gaan en met vertrouwen zich in zijne handen te stellen.

Eén vraag zouden wij gaarne doen aan hen die ons streven waardeeren en ons helpen willen. Het is deze: Gij die ervaring hebt opgedaan van de nadeelen en handelwijzen van kwakzalvers te weeg gebracht, vertelt ons — zooveel het u mogelijk is en zooveel gij meent te kunnen zeggen — van uw wedervaren, opdat wij steeds meer vasten grond krijgen en altijd meer in staat zijn anderen te vrijwaren voor dikwijls hoogst treurige ervaringen.

En één raad geven wij aan u allen, die luisteren en uw verstand gebruiken wilt: „wacht u in het algemeen voor al die middeltjes, goedkoop of duur, die voor alles goed heeten te zijn en die eene zekere genezing heeten te brengen voor pas ontstane of veronderde kwalen, hetzij die middeltjes met bombarie worden uitgeschreeuwd of schijnbaar toevallig onder uwe oogen worden gelegd, al staan er ook namen onder met Dr. of Prof. versierd. En wacht u dus ook voor de zenuwenkrachtelixer, de St. Jacobsdruppels en alles wat er geschreven staat in het boekje „Ziekentroost.”

Nederlanders, het is al weer om uwe dubbeltes te doen en de man die aan 't laadje zit verknoutert zich als hij uwe zilverlingen hoort rammelen in zijn beurs. Past dus op uwe gezondheid en uwe beurzen!

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 999.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten: Aan de pharmaceutische leden. — Het ledental der Vereeniging. — Nadeelige gevolgen van het gebruik van Haarlemmerolie. — Cuvée voor de rechtbank te Breda. — Nicholson failliet.

Grootere artikelen: Nog eens Haverstroo en Haverstroopastilles. — Verbod van verkoop van Biscuits Ollivier.

Uit vroegere jaargangen: Middelen tegen geslachtsziekten. — Miraculo-preparaten.

Ter overneming: Quina Laroche.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Biscuits Ollivier. — De galverdrivende Delacre-pillen.

Berichten.

Aan de pharmaceutische leden.

Eenigen tijd geleden zond ik in mijne qualiteit van bestuurslid een kwakzalversmiddel aan een onzer scheikundige leden, met verzoek de samenstelling van het middel op te sporen, en mij het resultaat mede te deelen, teneinde de Redactie bouwstoffen te leveren voor de bespreking en beoordeeling.

Het bedoelde lid nam met zijne gewone welwillendheid het onderzoek op zich, en zond mij dezer dagen den uitslag. — Daarbij voegde hij eene opmerking aan het adres van de pharmaceutische leden onzer Vereeniging — met name de jongere — die ik wel de moeite waard acht op deze wijze te bespreken en onder de aandacht van de genoemde leden te brengen.

Mijn briefschrijver zeide het volgende:

„Ik wenschte wel dat er steeds onder de jongere, „nieuw aankomende apothekers waren, die er zich „mede bezighielden, — (namelijk met het onderzoek der kwakzalversmiddelen ten dienste der Vereeniging.) Voor hen is het een goede oefening, „zooals 't voor ons is geweest. Het heeft den prikkel van het nieuwe en van het bewustzijn iets „nuttigs te doen. — Wij daarentegen hebben allicht op velerlei ander gebied in de maatschappij „werk, dat ook zij later zullen vinden. — Daarom vind ik 't gewenscht dat er een geregelde „opschuiving komt onder de onderzoekers der Vereeniging. — Men moet zoo iets doen met ambitie of niet, en, al blijft ook de belangstelling in „de Vereeniging onverzwakt, zoodra tijd en gelegenheid en daarmede tegelijk de ambitie voor „dergelijke onderzoekingen gaan ontbreken, moeten „jongeren ons opvolgen.” —

Ik ben het volkomen met het bovenstaande eens en ben zoo vrij het aan de jongere pharmaceutische leden in overweging te geven. — Het is een feit dat, op enkele gunstige uitzonderingen na, de apothekers die in de laatste tien jaren aangekomen zijn, geen enkel onderzoek ten dienste van de Ver-

eeniging gedaan hebben. — Toen ik eenige maanden geleden, een oproeping deed om de namen te weten van hen die genegen waren onderzoekingen te doen, ontving ik van slechts één apotheker, uit de hierboven genoemde categorie, een briefkaart.

Mij dunkt, nu er eens op gewezen is, zullen meerderen zich wel disponibel stellen. Gaarne neem ik daar nota van.

G. B. SCHMIDT.

Het ledental der Vereeniging.

Zooals uit het hoofd van dit Maandblad blijkt, bedraagt het getal leden der Vereeniging thans 999. Bij vergelijking van de opgave in het vorig Nummer zal menig een, die daar het cijfer 1060 leest, een grooten achteruitgang meenen waar te nemen; toch is die achteruitgang slechts schijnbaar.

Inderdaad is onze Vereeniging in 1890 met 51 leden vooruitgegaan; dit schijnt vreemd, maar, bij eenige opheldering, zal dit vreemde zeker verdwijnen. Men wordt lid van onze Vereeniging voor een geheel jaar. Wie dus in den loop van het jaar als lid toetreedt, wordt reeds dat jaar bij het getal der leden opgeteld; wie echter in den loop van 't jaar als lid bedankt, blijft lid tot het einde van 't jaar en wordt eerst in Januari van 't volgend jaar van de ledenlijst afgevoerd. Alleen dus in de maand Januari is een vermindering van leden te constateeren, terwijl, gedurende het geheele jaar, elk nieuw lid tot vermeerdering van het cijfer bijdraagt. Vandaar het verschil tusschen onze opgaven in dit no. en in het vorige, een verschil, dat, na deze verklaring, zeker als geen onrustbarend verschijnsel zal worden aangemerkt.

Dank zij vooral de oprichting der Afdeelingen Dordrecht en O. en Utrecht, traden tal van leden tot de Vereeniging toe, waar tegenover staat een nog-al belangrijk verlies van leden 't zij door overlijden, vertrek naar 't buitenland en om andere redenen.

Bestaat er dus geen reden tot ontevredenheid, het valt toch niet te ontkennen, dat ons ledental grooter kon zijn en dat dit voor een deel afhangt van onze leden zelve. Het verschijnsel, lij de oprichting van Afdeelingen waargenomen, leert ons dat er nog velen in den lande zijn, die wel lid zouden worden, wanneer zij op doelmatige wijze daartoe werden opgewekt.

Is, in de eerste plaats, het bevorderen van de oprichting van afdeelingen een goed middel om tot toetreding aan te sporen, ook zonder dit, kunnen onze leden meer doen dan velen hunner tot nu toe deden. Laat ieder, die het goed meent met

onze Vereeniging, eens zijn invloed aanwenden om, zij 't ook maar één lid, aan te werven, en, 't is zeker, dat het getal onzer leden belangrijk zal stijgen.

En — dit is zoozeer gewenscht; niet alleen dat wij daardoor veel meer strijders aan onze zijde krijgen, die, ieder voor zich, weer in hunne omgeving kunnen werken, maar daarmee zal ook het inkomen der Vereeniging vermeerderen, waardoor de uitgaven — noodig voor een doelmatige bestrijding der kwakzalverij — niet al te angstvallig behoeven berekend te worden.

Voor hen, die voor de goede zaak propoganda wenschen te maken, staan de Maandbladen der laatste jaren, voor zoover de voorraad strekt, gaarne ten dienste; op aanvraag aan den Secretaris-Penningmeester worden deze franco toegezonden. Zowel de Secretaris als de redactie van dit Maandblad zijn steeds bereid verlangde inlichtingen te verschaffen, het liefst echter door middel van de rubriek „correspondentie” in het Maandblad.

Van harte hopen wij, dat deze opwekking het gewenschte succes moge hebben; aan de bereidvaardigheid van vele leden twijfelen wij niet.

Nadeelige gevolgen van het gebruik van Haarlemmerolie. Van bevoegde zijde worden wij in kennis gesteld van twee gevallen met doodelijken afloop na het gebruik van Haarlemmerolie, welk gebruik dienst moest doen tot bereiking van het doel, waartegen art. 295 van het Wetboek van Strafrecht een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren bedreigt.

De geachte schrijver, een geneesheer, voegt aan de mededeeling, dat Haarlemmerolie zelfs in zeer groote giften in de plaats zijner inwoning hoog staat aangeschreven voor het bovenvermelde doel, nog het volgende toe:

„Gelukkig zijn wij door het urineonderzoek in staat, „in dergelijke gevallen de lieden te ontmaskeren: men „zij er echter op bedacht zich de urine door catheter „te verschaffen, daar in deze toxische gevallen meestal „anurie bestaat en de omgeving, zeer goed wetende, „dat de urine na gebruik van Haarlemmerolie zeer „kenmerkende eigenschappen bezit, riet licht genegen „is urine af te geven.”

Wij brengen deze opmerking onder de aandacht van andere heeren geneeskundigen, terwijl wij ons voor waarschuwingen uit hun practijk zeer aanbevolen houden.

De welbekende Cuvée heeft voor de rechtbank te Breda voor landlooperij terecht gestaan. De man had een Aesculapiuskop, een hoog voorhoofd, kalen schedel, tamelijk lange, rosachtige haren, een sprekenden neus, zwaren, rossigen knevel en dito vollen

baard. De blijkbaar zwakke, blauwe oogen, hadden iets zachts, dat, ware de man werkelijk arts geweest, zijne patienten zou hebben aangetrokken. Ofschoon armoedig gekleed, zag de man er niet bepaald schooierachtig uit.

Cuvée, voor de rechtbank tredende, maakte het militair saluut en beantwoordde op beleefde wijze kort en goed de tot hem gerichte vragen, daarbij de militaire houding bewarende.

En zoo vernamen wij, gedeeltelijk van hem, gedeeltelijk van het O. M., dat hij 61 jaar oud is, sedert 1866 gepensioneerd Indisch militair met een onderstand van f 100 's jaars, dat hij middelen tegen winterhanden, tandpijn en hoofdpijn verkoopt, reeds 16 à 18 malen veroordeeld is geweest wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, dat hij — laat men hem met rust — 12 à 16 stuivers daags daarmede verdient, en laatst in Bergen-op-Zoom was aangehouden. terwijl hij niets bezat dan het recht op een vooruitbetaald nachtverblijf in een hotel van den zóóveelsten rang, eenige gedroogde wortelen en een kapitaal van 15 centen Hollandsch geld.

— Waar leef je van?

— Van mijn handel.

— Waarin bestaat die handel?

— Middelen tegen kiespijn, tegen hoofdpijn.

— Is dat je handel?

— Ja.

— Dus je geneest de boeren van de kiespijn?

— Burgers óók.

— Van hoofdpijn?

— Zeker! Er is dezen winter met die sneeuw nog al veel hoofdpijn geweest.

— En zoo maak je waarschijnlijk veel menschen ongelukkig, die anders naar een dokter zouden gaan.

— Dat is niet juist. 't Zijn heerlijke kruiden; kruiden goed voor alles: zinkings, kiespijn, zwaarheid in 't hoofd, pijn in . . .

— Ja, ja, genoeg! En je hebt gevraagd om opzending?

— Bij den rechter-commissaris . . . en toen was 't slecht weér. Nu (hij werpt een blik in 't Valkenburg) nu is 't goed weér. Ik heb een middel van bestaan.

— Een slecht middel!

En de ambtenaar van het O. M. eischte 12 dagen hechtenis en opzending voor den tijd van 3 jaren.

(N. B. C.)

Men bericht ons uit Londen dat J. H. NICHOLSON, Bedford Square, (de bekende oordokter) failliet is. Hoe is 't mogelijk?

Nog eens Haverstroo en Haverstroo-pastilles.

Het is bijna om wanhopend te worden en — als niet plichtbesef ons terughield — zou ons de lust bekruipen met onze waarschuwingen aan 't publiek op te houden. Het publiek wil, gelooven wij, bedrogen zijn. Bijna in elk nummer zijn wij in staat er op te wijzen, dat de meeste uitvinders van die talrijke, hemelhoog aangeprezen geneesmiddelen alleen speculeeren op de lichtgeloovigheid van het groote publiek en steeds opnieuw laat zich dat publiek door den eersten den besten kwakzalver beetnemen. Laat de kwakzalver maar zorgen voor reclame, hoe brutaler hoe beter, en hij is zeker van zijn succes.

Laat hij — met den noodigen ophef — verklaren, dat hij eene bijzondere methode heeft uitgevonden om uit keisteenen een aftreksel te maken, dat als een uitstekend middel tegen tering dienst kan doen, laat hem zorg dragen, dat hij door fraai klinkende annonces, dit dag op dag onder de oogen van het lezend publiek brengt . . . en wij zijn er zeker van dat zijn middel koopers zal vinden, die zelfs, in den eersten tijd, zullen beweren, dat het middel zoo goed geholpen heeft.

Maar keisteenen — dit is al te gek, dan maar liever stroo en dan juist haverstroo, dit klinkt mooi, ofschoon de meest bevoegde deskundigen aan dit haverstroo alle geneeskrachtige waarde ontzeggen. Haverstroo als zoodanig of een aftreksel daarvan in pastilles, ziethier dus een der nieuwste producten op het gebied der kwakzalverij en nog wel Nederlandsche producten; we mogen er trotsch op zijn.

Reeds eenige malen hebben wij op dit middel gewezen, doch wij zien ons genoodzaakt er ditmaal opnieuw en misschien nog dikwijls op terug te komen, want wij weten het, het is zooals wij verwachtten, het middel wordt gekocht en gebruikt,

ja zelfs, volgens verklaring van sommigen, gebruikt met goed gevolg.

Niettegenstaande of liever juist wegens dit bevoorrecht gunstig gevolg moeten wij onze waarschuwend stem doen hooren, en 't valt ons niet moeilijk aan ieder, die lezen wil, het bewijs te leveren, dat die waarschuwing op goede gronden berust.

Enkele van de *weldadige* personen, die zich het meest er op toeleggen de lijdende menschheid van het hoesten, door middel van haverstroo, te verlossen, SCHUTTEVAER en ALEWIJN, zijn zoo welwillend ons te helpen aan de bewijzen, dat bij hen iets meer dan algemeen belang, n.l. eigenbelang, op den voorgrond staat.

Zoo beweert SCHUTTEVAER, geholpen door een onbekenden Dr. SAXON MEYER, die het kunstje van een *Schoolmeester* heeft afgezien, dat de *alléén juiste en goede soort Haverstroo door zijn firma in den handel wordt gebracht* en vervolgens:

„Zal men baat vinden bij het gebruik van Haverstroo (*Avena Sativa*) dan dient het volgende stipt te worden nageleefd.

„Bonbons of Koekjes kunnen nooit voldoende aftreksel *Avena Sativa* bevatten.

„Niet goed gezuiverd of onfrisch Haverstroo, of Haverstroo dat geen *Avena Sativa* is, kan zeer schadelijk voor de gezondheid zijn.

„Daarom moet men uitsluitend koopen de nauwkeurig gezuiverde, frissche *Avena Sativa* (Haverstroo) die met het bij de rechtbank gedeponeerde handelsmerk „de Schoolmeester” alom is te bekomen.

„De groote zak is goed voor 4 en de kleine voor 2 treksels. Men stort de *Avena Sativa* in een steenen pot, doet daarop een liter water en laat het minstens 20 minuten flink trekken.

„Het aftreksel wordt met een weinig suiker gedronken als thee, terwijl elk uur een kopje, bij kleine teugen geleedigd, voldoende is.

„Koop uitsluitend merk de Schoolmeester.”

ALEWIJN daarentegen, die zijn geleerdheid put uit de *Preussische Lehrzeitung* en zich beroept op „de uitkomsten bij het aanwenden van verschillende geneeskundigen hier te lande bij de laatste griep-epidemie”,¹⁾ ALEWIJN, de fabrikant van de pastilles, laat het zich niet zeggen, dat de bonbons of koekjes nooit voldoende aftreksel van *Avena Sativa* bevatten. Hij antwoordt daarop met het volgende:

„Het publiek, dat zoo spoedig het goede van het slechte, het aangename van het onaangename, het smakelijke van het laffe weet te onderscheiden, wachte dan ook niet lang, na het in den handel brengen van de Alewijn's Haverstroo-Pastilles, dezen de voorkeur te geven boven een flauw aftreksel van Haverstroo, waarvan een groote bos voor 4 Cts. bij elken landbouwer verkrijgbaar is, en hetgeen men zelf gemakkelijk kan zuiveren, doch dat thans door een handig koopman voor 25 Cts. per pakje in den handel wordt gebracht.”

En verder:

„Geen enkele Alewijn's Haverstroo-pastille is ooit in den handel gebracht die niet in een sterk aftreksel van haverstroo gekookt was. Voeg hierbij het heilzame middel van zuivere suiker, iersche mos en andere bestanddeelen, dan kan iedere leek zelfs begrijpen hoe heilzaam zulks de hoest bestrijdt. Gebruik daarom nooit anders dan Alewijn's Haverstroo-pastilles.”

Wat dunkt u lezer, is het u uit deze eigen woorden van de fabrikanten niet duidelijk geworden, wat hun streven is? Blijkt niet uit alles, dat zij er zich *alleen* op toeleggen koopers voor hun nietswaardig product te lokken en dat dit de eenige drijfveer is?

En zoudt gij nu aan dusdanige personen uwe gezondheid toevertrouwen? Wij hopen dat deze onze redeneering voor velen voldoende zal zijn om den handel in Haverstroo-artikelen naar waarde te schatten; wij kunnen echter nog meerdere gronden voor ons wantrouwen tegen de genoemde artikelen bijbrengen.

Reeds ontelbare malen hebben wij beweerd, dat een van de grootste nadeelen, door kwakzalverijen berokkend, bestaat in het verhinderen van het tijdig inroepen van geneeskundige hulp, juist daar, waar die hulp, in 't begin der ziekte verleend, veel onheil zou kunnen voorkomen. Juist dit nadeel kleeft de Haverstroo-praeparaten in groote mate aan.

¹⁾ Jammer, dat die geneeskundigen niet genoemd worden!
RED.

Want schadelijk op zich zelf zijn ze niet; een aftreksel van een waardelooze en onwerkzame stof, op een of andere wijze met suiker vermengd, zal geen kwaad doen en duur zijn de middeltjes ook niet. Wel betaalt men voor dat bosje stroo of het hectogram ulevelletjes *veel te veel*, maar 25 centen wil ieder nog wel eens wagen vóór men den geneesheer laat komen. En wat schrijft nu SCHUTTEVAER onder meer? Dat „reeds in de oudheid door de kruidkundigen de *Avena Sativa* als „een uitstekend geneesmiddel werd aangewend „voor keel-, borst-, long- en maagziekten.” En een paar regels verder luidt het: „om te maken „dat zij, die lijdende zijn aan keel-, borst-, long- of „maagziekten, zullen bekennen: de *Avena Sativa* „zijnde de *alléén* juiste en goede soort *Haverstroo*” enz.

Men ziet het, de man is slim; direct prijst hij zijn middel niet aan tegen de genoemde ziekten, maar indirect. En wee den ongelukkigen lijder, die de eerste beginselen van keel-, borst- en longlijden veronachtzaamt, vertrouwend op de goede werking van de *echte* Haverstroo van SCHUTTEVAER!

ALEWIJN is meer bescheiden; hij beveelt zijn pastilles slechts aan als „het *meest afdoende middel* tegen *Griep* en elken gewonen hoest; zelfs *Kinkhoest* moet hiervoor binnen 3 à 4 dagen wijken.”

Alweer zeggen wij: arme grieplijder die de zoo noodige geneeskundige hulp versmaadt om baat te zoeken bij een snoeperijtje van ALEWIJN! Arme ouders, die uw aan kinkhoest lijdend kind de verzachtende geneesmiddelen onthoudt, in de meening, dat de ulevelen van ALEWIJN uw kind binnen 3 à 4 dagen van de lastige kwaal zullen bevrijden!

Betreffende die pastilles waren wij in de gelegenheid nog iets bijzonders op te merken, n.l. dat, wat de samenstelling betreft, de fabriekant soms met zich zelve in tegenspraak is. In een advertentie, geplaatst in het *N. v. d. D.* en waaruit wij boven reeds het een en ander mededeelden, luidt het: „Geen enkele Alewijn's Haverstroo-pastille is ooit in den handel gebracht die niet „in een sterk aftreksel van haverstroo gekookt „was. Voeg hierbij het heilzame middel van zuivere suiker, *iersche mos*,¹⁾ en *andere bestanddeelen*, dan kan iedere leek zelf begrijpen, hoe „heilzaam zulks den hoest bestrijdt.”

Op de zakjes, waarin het kunstproduct wordt afgeleverd, staat intusschen met groote letters gedrukt:

„Deze haverstroo-pastilles worden met de meeste „zorg bereid uit een zeer sterk extract van *Avena „Sativa* en pure suiker.”

Zulk een tegenspraak is zeker niet geschikt om vertrouwen op te wekken.

Ten slotte nog de waarschuwing: laat u toch niet verblinden door de verklaringen van sommige personen — verklaringen, geheel te goeder trouw — dat de middelen zoo goed geholpen hebben.

Wij ook hebben die tevredenheidsbetuigingen reeds gehoord en wij waren er niet over verwonderd.

Het is een gewoon verschijnsel, dat bij het gure jaargetijde menigeen last van hoesten heeft en dat een glas suikerwater of een ulevel dikwijls verzachting aanbrengt. Iemand nu, die dit gebruikt en herstelt, zal er niet aan denken dat de suiker hem zoo goed geholpen heeft. Neemt hij echter in plaats van suikerwater een oplossing van suiker en een aftreksel van haverstroo of in plaats van een gewoon ulevel het fabrikaat van ALEWIJN, dan zal hij zijn herstel aan die middelen toeschrijven, ofschoon het ook hier slechts de suiker is, die de verzachtende rol speelt.

En zoo komen dan de praatjes in de wereld dat *het middel zoo goed geholpen heeft*.

¹⁾ Wij cursiveeren.

RED.

Verbod van verkoop en in voorraad houden van Biscuits Ollivier.

*Natuurlijk in 't buitenland, haasten wij ons ook ditmaal weer er bij te voegen. — Bij ons te lande wordt dit vergiftige goedje (zie de herhaalde waarschuwingen in dit nummer) nog immer druk geadverteerd en is het in verband daarmede verkrijgbaar gesteld bij sommige, weinig conscientieuze apothe-

kers en andere depôthouders, waar het in handverkoop verkocht wordt aan elk, die er om vraagt.

In Oostenrijk is door de Keizerlijke Regeering opzettelijk voor dit gevaarlijke geheimmiddel een decreet uitgevaardigd op 23 Augustus van het vorige jaar (1890), waarbij de verkoop zonder duidelijk recept van een geneesheer, ook in de apotheken verboden is, zooals natuurlijk het verkoopen nimmer is toegestaan aan gewone depothouders.

Niet alleen echter de verkoop is strafbaar volgens eene Verordening van 17 September 1883, steunende op art. 152 van het Oostenrijksch Strafwetboek, maar ook het ten verkoop in voorraad houden.

Mitsdien worden de politie-beambten, zoo eindigt het genoemde decreet, nadrukkelijk aangemaand om, door het dikwijls bezoeken der apotheken, zich te overtuigen van het al of niet getrouwelijk nalieven der Ministerieele aanschrijving en vervolging in te stellen, zoodra zij bespeuren, dat dit of eenig ander geheimmiddel in voorraad wordt gehouden.

Uit vroegere jaargangen. (1)

Middelen tegen geslachtsziekten.

Wie eene taak vrijwillig op zich neemt, is verplicht de konsequenties dezer handeling te dragen. Daarom moeten wij van tijd tot tijd ook de geslachtsziekten bespreken en de advertentiën van middelen ter harer genezing, welke een niet geringe plaats innemen op de vierde bladzijde onzer bladen.

„In fatsoenlijke couranten zou men geen advertentiën van middelen tegen geslachtsziekten behoeven op te nemen”, lazen wij onlangs in een ander maandblad, en velen zullen het daarmede eens zijn, behalve natuurlijk zij die het geld voor die walgelijke aankondigingen in den zak steken.

Vreemd is het, dat enkele kerkelijke bladen, die ze zooveel mogelijk uit hunne kolommen wenschen verwijderd te houden, zich toch laten verschalken door de depôthouders van *Rob Laffeteur* en *Biscuits Ollivier*, om hunne aanbevelingen te plaatsen. Of weten zij niet dat deze middelen alleen dienst moeten doen bij zulke geheime kwalen?

Al de andere geheimmiddelen te zamen hebben middellijk of onmiddellijk misschien niet zooveel ellende te weeg gebracht als deze kwakzalverijen tegen de gevolgen van wangedrag en buitensporigheden.

Dr. Horn te Hamburg, een geneesheer met 23-jarige praktijk, bijna uitsluitend voor geslachtsziekten, is van oordeel dat meer dan de helft dezer lijders eerst in handen van kwakzalvers en hunne middeljes zijn vervallen, eer zij besluiten zich over te geven aan eene rationeel-wetenschappelijke behandeling. En zij worden te gemakkelijker een prooi dezer kwakzalvers, omdat de meeste geslachtszieken behalve hun lichamelijk lijden, geestelijk ziek zijn. Schaamte, spijt, uitputting, ontevredenheid, wanhoop brengen een zielstoestand te weeg, die den blik benevelt en de ongelukkigen in 't blinde doet rondtasten bij 't zoeken naar hulp.

„In één week”, zoo schrijft genoemde geneesheer, „kwamen vijf zieken met hevige ontsteking bij mij, die allen door hetzelfde kwakzalversmiddel in dien toestand waren gebracht, en op 't oogenblik nog heb ik onder behandeling een jong koopman, die door de middelen van een kwakzalver voor altijd ongelukkig en misvormd is. Geen geneesheer zal hem meer kunnen helpen, en toch had zijne oorspronkelijke ziekte, goed behandeld, binnen twee weken zonder eenig blijvend nadeel voor den lijder, genezen kunnen worden.”

(1) Vele onzer leden zijn niet in 't bezit van de eerste jaargangen van ons Maandblad en deze zijn geheel uitverkocht. Uit herhaalde tot ons gerichte vragen blijkt het ons, dat vele zaken, in die jaargangen behandeld, nog wel eens in 't geheugen mogen worden teruggeroepen, dat waarschuwingen van eenige jaren geleden ook thans nog van volle kracht zijn. Wij hebben daarom besloten om telkens wanneer, zooals deze maand o. a. het geval is, geen dringende zaken op afdoening wachten en daardoor eenige ruimte in ons Maandblad beschikbaar is, eenige belangrijke mededeelingen uit vroegere jaargangen opnieuw af te drukken. Wij meenen daarmee aan vele lezers geen ondienst te bewijzen.

RED.

't Is de grootste dwaasheid, zooals in alle advertentiën zonder onderscheid als mogelijk wordt aangegeven, alle geslachtsziekten door hetzelfde middel te willen genezen. Deze ziekten zijn vaak geheel verschillend van aard en oorsprong; de eene soort kan betrekkelijk ongevaarlijk zijn en is gemakkelijk te genezen, de andere zal bij ondoelmatige behandeling reeds binnen enkele dagen het bloed vergiftigen en de schromelijkste gevolgen na zich slepen. In sommige gevallen zijn zachtwerkende geneesmiddelen voldoende, bij andere moeten inspuitingen aangewend of kwik in- en uitwendig gebruikt worden.

Dit laatste is het schrikbeeld waarvoor vele lijders terugdeinzen en dat door de geheimmiddelenkramers behendig wordt geëxploiteerd. Zij beweren te zullen en te kunnen genezen zonder kwik, en halen daardoor de vreesachtigen over tot het koopen hunner plantaardige stoffen, of wel zij geven, zoo als de fabrikant van *Biscuits Ollivier*, niettegenstaande de verzekering dat hun praeparaat geen kwik bevat, een zoogenaamd geneesmiddel, waarin deze zelfde stof in zulk eene groote hoeveelheid aanwezig is, dat zij ieder lichtgeloofige aan ernstige kwikvergiftiging blootstelt.

Trouwens die vrees voor 't gebruik van kwik is dwaas, even als die voor chinine, welke men ook nog hier en daar aantreft.

't Is waar, dat tusschenpoozende koorts, vooral die in 't voorjaar, vaak verdwijnt na 't gebruik van een dosis Engelsch zout of eenig ander geneesmiddel; 't is eveneens waar, dat zulke koortsen somwijlen uitslijten, zooals men 't noemt, d. i. dat zij na korten of langeren duur verminderen in hevigheid en eindelijk geheel achterblijven, zonder dat men er iets bijzonders voor heeft gebruikt, maar 't is ook waar, dat dit vaak niet het geval is of dat de gezondheid door dien langdurigen ziekelijken toestand ernstig wordt ondermijnd, zelfs in die mate dat een organisch lijden of zelfs de dood er het gevolg van is.

Zulk een uitgang had vermeden kunnen worden door 't tijdig gebruik van chinine. Iets dergelijks is het geval met het aanwenden van kwik bij sommige geslachtsziekten.

Bij vele ongesteldheden daartoe behoorende is kwik volstrekt onnoodig; bij andere is 't misschien mogelijk, dat zij verdwijnen of althans geene bedenkelijke gevolgen na zich slepen, ook al laat men het na om zijn toevlucht te nemen tot kwikbereidingen, maar bij anderen zijn deze bepaald onontbeerlijk, en ieder die ze verwerpt, stelt zich in die gevallen bloot aan een pijnlijk, ongeneeslijk en vaak afzichtelijk lijden.

Het is dus vóór alles noodig bij alle ware of vermeende ziekten der geslachtorganen een geneesheer te raadplegen, bij voorkeur juist niet een van diegenen welke zich als specialiteit daarvoor opwerpen; ieder geneesheer heeft er verstand van. Als deze meent dat het gebruik van kwik in den eenen of anderen vorm noodig is, is het louter dwaasheid daarvoor bang te zijn.

Onder leiding van een ervaren geneesheer kan dit geene schadelijke gevolgen na zich slepen; juist het onverstandig gebruik der middeljes uit de krant brengen die gevolgen te weeg. De lijder, die op eigen gezag of op aanraden van even onkundige vrienden begint te slikken, weet gewoonlijk niet met welke soort van ziekelijke aandoening der geslachtsorganen hij te doen heeft; hij weet niet wanneer het grootste gevaar geweken is, wanneer het tijd wordt om uit te scheiden, tot eindelijk het geneesmiddel zijne schadelijke gevolgen begint te openbaren en de bedrogen lijder ook dan nog dikwijls voortgaat zich te vergiftigen, omdat hij als gevolg zijner ziekte aanziet wat alleen aan het middel te wijten is.

Wij herhalen 't dus; in de eerste plaats komt het er op aan de geslachtsziekte juist te onderkennen en daarnaar het geneesmiddel te regelen. Die beweert al dergelijke aandoeningen met hetzelfde middel te kunnen genezen, moest men door een krankzinnigen-arts laten onderzoeken, zegt Dr. Horn, de man is een gek of een bedrieger, en in beide gevallen behoort hij thuis achter gesloten deuren.

't Is daarom een leugen, dat „Suikerpillen Cantel

„onfeilbaar zijn tegen zoowel pas ontstane als verouderde ziekten en altijd radicaal genezen;”

het is een leugen, dat door „*Inspuiting van Griemault van Mathei*, de hardnekkigste slijmvloeden, binnen korten tijd genezen;”

het is een leugen, dat „*Injection Brou* onfeilbaar is en voorbehoedend en geneest zonder eenige „bijvoeging;”

het is een leugen, dat men door „*Cubébine Lechaux* in weinige dagen eene zekere en radicale genezing verkrijgt van alle chronische en hardnekkige aandoeningen;”

het is een leugen, dat „*Essence salsepareille Cambrezy* spoedig en afdoende geneest;”

het is een leugen, dat „*Inspuiting van het Roode Kruis* in enkele dagen alle jonge en verouderde „vloeiingen geneest;”

het is een leugen, dat „*Rob, Boyveau Laffeteur* volledig geneest de aandoeningen der huid, „huiduitslag en kliergezwellen;”

het is eindelijk een leugen, dat „*Biscuits Ollivier* zekere genezing geven met onschadelijke en „zekere behandeling zonder terugkomst.”

Deze voorbeelden zijn allen woordelijk genomen uit de dagelijks geplaatste advertentiën.

En zulken leugenaars, die daarenboven de onzedelijkheid bevorderen door 't voorspiegelen van spoedige en onfeilbare genezing, wordt dag aan dag door de dagbladen een gemakkelijke toegang bereid in fatsoenlijke huisgezinnen, alleen omdat de administratie's er wat geld mee verdienen.

Miraculo-preparaten van Oberstabsarzt Dr. Müller.

Geruimen tijd reeds geleden hebben wij de aandacht gevestigd op eene schandelijke advertentie die van tijd tot tijd in onze nieuwsbladen voorkomt, waarbij lijders aan geslachtsziekten wordt aangeraden eene „Nieuwe Wetenschappelijke Verhandeling in het Hollandsch” te laten komen, waarin hun de weg tot zekere genezing gewezen wordt.

't Boekje is te verkrijgen tegen toezending van 60 cts. en op zich zelf is dit reeds eene afzetterij. Indien de brochure van 19 bladz. klein formaat en slecht papier den wetenschappelijken arbeid bevatte van een der beroemdste schrijvers, zou geen uitgever er het derde van den prijs voor vragen, terwijl men dien thans betaalt voor een prul, dat in geen opzicht iets anders is dan scheurpapier.

't Boekje is uit 't Duitsch vertaald en de z.g. Dr. Müller, die het heet geschreven te hebben, wordt genoemd *Premiëerde met goud-Medaille van Europeaisk Genotenskap van vetenschappen te Paris (Institut scientifique Européen) en van vetenschappelijk Genotenskap „Circolo promotore Partenopeo” („1° Eerepresident toen ital. Onderrigtsminister) te Neapel.*

Op den titel wordt hij nog aangeduid als „de wereldberoemde Opperstafdoctor” en in de advertentiën als Medicinaalraad Dr. Müller. Naam en kwaliteit schenen dus duidelijk genoeg aangewezen, en toch: deze man bestaat niet; een schrijven aan *zijn naam* en verder aan het adres, dat in het boekje en in de circulaires wordt opgegeven, kon, niettegenstaande de ijverigste bemoeiingen van de postadministratie en de politie, niet bezorgd worden. Wel echter een brief aan den uitgever van 't boekje, die dan verder alle correspondentie op zich neemt.

Hoe gevaarlijk het voor den onervaren jongeling is zich aan de lezing van het prulschrift over te geven, leere het volgende, zooals het letterlijk voorkomt op een der eerste bladzijden:

„Het is niet noodig altijd een doctor te raadplegen welke in de loop der zamenpraak doch niet „alle inlichtingen geven kan; in dit geval zijn volks-schriften beter, door welke de leeken zich omtrent „alle voorkomende gevallen oriënteren kunnen.”

Och, 't is waarlijk ons doel niet om, door onze waarschuwingen aan 't publiek, klandisie te bezorgen aan de doktoren, maar kan ieder dan toch de laagheid niet inzien van dezen raad? Hoe zou het mogelijk kunnen zijn dat de leek, die in de meeste gevallen geen onderscheid kent tusschen de verschillende soorten van geslachtsziekten en de verschijnselen der min of meer onschuldige verwart met die der hoogst gevaarlijke, dat die leek het

onderscheid en de behandeling beter zou leeren uit een boekje dan een geneesheer na jaren studie en observatie!

En dan, welk een boekje wordt den leeken in dit geval tot onderricht in handen gegeven! Het walgt ons een uittreksel te geven van den onzin, die het van 't begin tot het einde vult.

Slechts ééne zinsnede worde hier besproken. Iederen weet van welk groot belang voor de behandeling van iedere ziekte zijn: het gestel van den lijder, de duur van de ongesteldheid, de oorzaak waardoor zij is ontstaan, enz. Nadat de schrijver van dit boekje alle andere wijzen van behandelen der geslachtsziekten en alle geneesmiddelen, daarvoor tot nu toe gebruikelijk, heeft afgekeurd en ze heeft genoemd „de manier van bedriegers en Charlatans” zegt hij dat hij iets geheel nieuws heeft ontdekt in zijn Miraculo-preparaten. Wij zagen reeds hoe hij alle wetenschappelijk onderzoek van de lijders wil verwijderen; om ze verder voor zich alleen te houden en toch vooral geen enkelen te verliezen, voegt hij er bij: „Hier moet nog aangemerkt worden dat het op „de manier en wijze hoe de ziekte tot zijnen kwaal „gekomen is, hetzij door uitspatting of onanie enz. „niet aankomt; even zoo weinig of de zieke vroeger „zwak of sterk van lichaam was, of hij die „uitspattingen jarenlang bedreven heeft, of spoedig „een offer van hetzelfde geworden is en of de ziekte „in hooge of geringe mate optreed.”

In alle gevallen dus belooft hij genezing, terwijl hij de angstigen en zenuwachtigen, wier aantal onder de lijders waarvoor dit boekje heet geschreven te zijn, juist zoo groot is, den schrik in 't hart jaagt door voorspiegeling van den ellendigen toestand, waaraan zij blootstaan, zoo zij zich niet aan zijne middelen overgeven.

Wat die middeltjes nu eigenlijk zijn, zou ter herkenning van den aard van het ergerlijk bedrog niet eens noodig zijn te weten. Doch het lid onzer Vereeniging Dr. P. F. VAN HAMEL ROOS te Amsterdam heeft ze onderzocht.

Het inwendig middel, een bruine vioeistof, bleek te bestaan uit water, een weinig alcohol en een spoortje kaneelolie (te zamen 96,6 percent) waarin is opgelost een weinig appelzuur ijzer (1,4 percent) en een beetje suiker met glycerine (te zamen 2 percent.) Slechts een dezer bestanddeelen, de ijzerverbinding, kan als een geneesmiddel beschouwd worden, doch het is niets anders dan een ijzerpraeparaat, dat ook in de apotheek voorkomt, en evenals andere ijzerverbindingen wel eens enig goed kan doen, doch nooit de minste genezing kan aanbrengen van een der door den gewaanden opperstafdoctoor genoemde kwalen.

Het uitwendig aan te wenden middel toonde nog duidelijker, dat het den kwakzalver slechts om het geld van de patienten te doen is. Het is niets anders dan alcohol, die door een zeer geringe hoeveelheid plantenaftreksel (nog geen kwart percent) een weinig geelbruin is gekleurd. Wie hiermee zich inwrijft zou even goed brandewijn daarvoor kunnen nemen. Maar de geelachtige kleur en de grove leugens van den kwakzalver brengen den patient in den waan, dat hij met wie weet welke kostelijke medicijn te doen heeft!

De gewone helpers van alle kwakzalvers Johannes Müller en Hess, die reeds herhaaldelijk aan de kaak zijn gesteld en van wie bewezen is dat zij aanbevelende verklaringen afgeven van alle, ook de meest onwerkzame of meest schadelijke middelen, hebben ook weder deze Miraculo-preparaten uitbundig geprezen.

Hier geldt wat gezegd wordt van den lof der boozen, die tot bewijs is van schande.

Om te doen zien dat het wel goed is dat in de advertenties er bij gezegd wordt, dat het een *Hollandsche* verhandeling is, copieeren wij voor de curiositeit de circulaire die er aan toegevoegd wordt en die ook in die taal gedrukt heet:

Zeer Geërede Heer!

Op mijn Depositaires Kreickenbaum te Brunswijk verzoek zende ik U Ed. bijvoegelijk volgens verlangen de wetenschappelijke afhandeling.

De zwakheden van den ligcham en de ziel. Dezer rationlijk heeling door de wereldberoemde hoogst waardige Miraculo-Preparaten. Prijs van den voorgaande

in 't geheel acht Mark, namelijk het Elixir ses Mark, de Balsem twee Mark p. Originalgias.

Deze preparaten zijn van allen medelen altijd aangewand in zwakhedenomstandenen, geslachtlige Uitsweelingen, Onanie en tevens Impotenz, de meest zekere en onfeilbaarste, om er weder te erlangen verloorenen manskracht, en deze te waaren tot hoogste ouder.

U Ed. moogen niet verwissele deze met dusdanig aangepreezene medelen, maar voor oogenkast werkende, echter wreeder rijtsemedelen, de Miraculo-Preparaten sijn zachter maar duurzaam werkende kracht- en stofmedelen, sedert jaren praktisch bewardede, dewelke reeds aan duizend bragten langs gezocht hulp.

Waarover ik U Ed. verzoeke nota te nemen van de anonyme attesten, en bemerke dat mij med alle gevalen grootste diskretie ter pligt is.

En goedelig order verzoek ik U Ed. direkt naar heer te zenden.

Met meeste hoogachting
F. STAHN.

Wie zich, na kennisneming van deze onbeschrijfelijke taal, verwondert dat de advertentiën van denzelfden man toch behoorlijk Nederlandsch zijn, dient te weten, dat die door de hulp van de uitgevers onzer Nederlandsche bladen vertaald worden. Want de advertentie die hun toegezonden wrdrt is in het Duitsch gesteld, maar draagt als opschrift: „Anmerkung für den Herrn Setzer! Nachstehendes Inserat ist in der Sprache Ihres Landes an hervorragender Stelle der Zeitung zum Abdruck zu bringen. Der Betrag von 1 Mark abgerundet in die Währung Ihres Landes gefl. um zu ändern.” En de kranten voldoen aan dit verzoek, zeker, zelfs al wordt haar gelijktijdig gevraagd, bij wekelijksche plaatsing der advertentie, *einen Rabatt von mindestens 50% zu gewähren!*

De eenige goede zinsnede uit al het geschrijf van dezen kwakzalver maken wij ten slotte tot de onze, waar hij als toppunt van schaamteloosheid, om het debiet zijner preparaten te bevorderen, niet aarzelt te zeggen:

„Intusschen wordt een ieder gewaarschuwd voor het groote getal bedriegers, die juist dit vak zoozeer exploiteeren.”

Ter overneming.

De Quina Laroche, n. l. de echte, fransche, wordt nog steeds in advertentiën en reclames als een *enig onovertroffen middel* aanbevolen en gekocht. De samenstelling van dit middel is geen geheim en onze Nederlandsche apothekers zijn in staat — tegen veel minder prijs — een kinawijn volgens *een bepaald voorschrift* bereid, te leveren, die bij het fransche praeparaat niet achterstaat. Bovendien geeft de levering door een nederlandsch apotheker den waarborg, dat men werkelijk een goed bereid aftreksel van kinabast krijgt, welke waarborg geheel ontbreekt bij het buitenlandsch fabrikaat, dat in verzegelde fleschjes wordt verkocht.

Correspondentie.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toetreden:
De Heeren *Wijnhoff* en *van Gulpen*, Handelsscheikundigen Amsterdam.

De Heer *A. Averkamp* te Amsterdam.

Het *Gemeentebestuur* te Elst.

De *Harlinger Gymnastiek-Vereeniging* te Harlingen.

Bij dit nommer worden aan de leden en geabonneerden postwissel-formulieren toegezonden, met verzoek die te gebruiken voor het overmaken der contributie en abonnementsgelden; het gebruikmaken van deze postwissels bespaart den secretarispenningmeester veel moeite en der Vereeniging veel kosten.

Extra-bijdragen tot stijving der kas zullen zeer welkom zijn.

Aan de leden der Afdeelingen Dordrecht en O. en Utrecht wordt bericht, dat ook bij de secretarissen der afdeelingen, de Heeren *VAN ELK* te Dordt en *MARIUS* te Utrecht, afdrukken van het strooibillet Haarlemmerolie te verkrijgen zijn.

H. B. te D. en *I. G. te H.* Het onderzoek van het „onfeilbaar middel tegen croup” is nog niet afgelopen. Het lid onzer Vereeniging, dat zich met het onderzoek belast heeft, was eenigen tijd verhinderd zich daarmee bezig te houden. Daarbij komt nog, dat het onderzoek lastig is en veel tijd vereischt. Gij zult het met ons eens zijn, dat het in dit geval beter is eenig geduld te oefenen, dan onvolkomen analyses mee te deelen; dit zou de goede zaak meer kwaad dan goed doen.

G. te A. Uwe meening is volkomen juist; de zaken be-

treffende den onbevoegden verkoop van geneesmiddelen behooren tegenwoordig bij den kantonrechter. Wij hebben nog eenige inlichtingen noodig; vandaar dat deze quaestie eerst in het volgend No. kan worden behandeld.

G. B. te D. Uit de U toegezonden Nos. zal het u gebleken zijn, dat *Warner's Safe Cure* een echt kwakzalvermiddel is. Wij wisten, niettegenstaande de vele reclames, niet, dat het hier te lande eenigen aftrek vond en zullen het oog er op houden. Voor nadere mededeelingen houden wij ons aanbevolen.

K. en F. te A. Te laat voor dit No. ontvangen.

F. R. V. te 's H. en *V. te L.* Dank voor uwe inlichtingen.

Herhaalde waarschuwingen.

Biscuits Ollivier. Hoort, hoort den lof van deze beschuitjes: *De eenige die door de Akademie der geneeskunde goedgekeurd en door het gouvernement geautoriseerd zijn na openbare proeven met tienduizend beschuitjes. Waarachtige genezing van contagiëuse ziekten, bederf van het bloed, huiduitslag en alle ziekten bij mannen, vrouwen en kinderen. Bereiding zoo volmaakt mogelijk. Aangename, snelle, ongevaarlijke behandeling zonder wederinstorting.*

Dat alles en nog meer fraais staat in de advertentiën te lezen.

En wat leert de wetenschap? Het zijn beschuitjes van melk, meel en suiker gebakken waarin een kwikzilververbinding. Een buitenlandsche chemicus heeft 1 centigram kwik-sublimaat per beschuit erin gevonden. Dr. O. J. RISSELADA, die voor ons een nieuw onderzoek heeft ingesteld, heet eveneens het kwikzilver er in aangetoond maar in de door hem onderzochte beschuitjes was, door het samengebakt zijn met de andere bestanddeelen, niet te bewijzen in welken vorm het kwikzilver er in gebracht was, doch dat het er in is, is buiten twijfel.

Er blijft dus van al den lof uit de advertentiën niet veel over. De kwikverbindingen zijn zeer oud en overbekend aan elk geneesheer en elk apotheker. De geneesheeren schrijven ze ook thans nog dikwijls voor maar slechts in nauwkeurig, vooraf onderzochte gevallen en met groote voorzichtigheid, want, in het algemeen, zijn de kwikverbindingen vergiftig en vooral het kwik-sublimaat. Hier echter worden ze als een onschuldige waar en in een aangename vorm als zoete beschuitjes aangeboden! In zekeren zin is het daarom een geluk dat ook de fabrikant van deze kwakzalverij verbaasd veel geld voor zijn waar neemt.

De galverdrijvende Delacre-pillen. De wijze waarop deze pillen voortdurend geadverteerd worden, maakt een herhaalde waarschuwing noodig. Voor 75 ct. ontvangt men 25 pillen, die in hoofdzaak uit rhaharber, aloë, guttegom, braakwortel en braakwijnsteen bestaan.

Het blijkt dus, dat de met zooveel ophef aangekondigde, galverdrijvende pillen niet anders bevatten dan de gewone sterke laxermiddelen, die al sinds eeuwen als zoodanig bekend staan en in iedere apotheek te verkrijgen zijn. — Bovendien bestaan zij niet uit ééne zelfstandigheid, maar uit een bijeenvoeging van drie sterke purgeermiddelen, waarvan wij de schadelijkheid reeds meermalen bespraken, met braakwortel en braakwijnsteen. Deze beide stoffen zijn ook geenszins onschadelijk.

De braakwortel geeft in kleine hoeveelheden, bij herhaling toegediend, o.a. misselijkheid en gevoel van onwelzijn, terwijl hij bij langdurig gebruik dikwijls den eetlust doet verloren gaan en, in groote giften toegediend, braking veroorzaakt. Het wordt dan ook als braakmiddel in de geneeskunde aangewend voor volwassen, sterke personen, meestal in vereeniging met braakwijnsteen, terwijl zulk eene vereeniging voor kinderen, oude en zwakke personen ongewenscht is.

De braakwijnsteen geeft bij voortgezet gebruik van kleine giften eveneens allerlei onaangename verschijnselen; b.v.: de eetlust gaat verloren, de buik wordt gevoelig, de hartslag vertraagt, de ademhaling moeielijk en vertraagd en ten slotte ontstaan spierzwakte en vermagering. Na zeer groote giften treedt vergiftiging in, waarop de dood kan volgen onder verschijnselen van hevige maag- en darmontsteking.

Onder geneeskundig toezicht kunnen deze beide stoffen zeer zeker heilzaam werken, doch het weinige dat wij hier meldden, toont ten duidelijkste aan, dat zij met omzichtigheid moeten aangewend worden, te meer omdat wel degelijk de toestand van den lijderen het individueele verschil ten opzichte van de hoeveelheden in aanmerking dienen genomen te worden.

Let men, na deze mededeeling, op 't geen in het prospectus met veel ophef wordt meegedeeld, dat n.l. de pillen *onschadelijk* zijn, dan bestaat er wel reden om met kracht tegen de pillen van DELACRE te waarschuwen.

Daarenboven goedkoop zijn ze ook niet. In elke apotheek kan men onder den naam van gal- of slijmpillen, een laxermiddel krijgen, dat meer of minder overeenkomt met de pillen van DELACRE, (want bij sommige gelegenheden sterke purgeermiddelen te gebruiken is een overoude gewoonte) en dan betaalt men voor de 25 pillen gemiddeld 25 cts., terwijl DELACRE den driedubbelen prijs rekent.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaars en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1003.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Wat tegenwoordig in Nederland langs wettigen weg tegen de kwakzalverij kan worden gedaan.

Berichten: Lezing te Dordrecht. — Verspreiding van strooibijljetten tegen Windelinx. — Het handelsmerk van de katarrhpillen van Voss in de Staats-courant opgenomen. — Waarschuwing tegen Warner's Safe Cure. — Een bijdrage ten nutte van aan doofheid lijdenden.

Grootere artikelen: Nog steeds Haverstroo-pastilles. — Genezing van doofheid door dr. Drouet. — Kwakzalverij in Amerika. —

Ingezonden stukken: Over Enthoven als helper bij een Somnambule.

Ter overneming: Dr. Retau's zelfbewaring.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Middelen tegen beroerte van Roman Weissmann. — Maagpoeder uit Meppel. —

Wat tegenwoordig in Nederland langs wettigen weg tegen de kwakzalverij kan worden gedaan.

Er verschijnt bijna geen no. van het Maandblad waarin wij niet de gelegenheid hebben om aan te toonen, dat Nederland in zijne wetsbepalingen tot beteugeling van de kwakzalverij bij de meeste beschaafde landen ten achterstaat en reeds herhaalde malen vonden wij in die omstandigheid aanleiding om op betere bepalingen aan te dringen.

Behalve dat een enkele maal, in zeer de aandacht trekkende gevallen, eene vervolging wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst wordt ingesteld, bedient men zich meestal van het wapen, neergelegd in art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneij-bereidkunst.

Dit artikel, wij herhalen het hier, ofschoon wij er reeds meermalen op wezen, luidt aldus: „Behalve door de apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, mogen de geneesmiddelen, door Onzen Minister van Binnenlandsche zaken, eene commissie van deskundigen gehoord, aan te wijzen, niet worden verkocht beneden de hoeveelheid, daarbij van elk dier middelen te bepalen —”

De lijst van die geneesmiddelen, z. g. lijst C, is in den loop van 't vorig jaar op nieuw vastgesteld en draagt thans, vooral met het oog op de beteugeling der kwakzalverij, het volgend opschrift:

„Lijst van geneesmiddelen, die, behalve door de apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht, — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier middelen bepaald, met dien verstande dat dit verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, aftreksels en andere bereidingen, met behulp van een of meer der op de lijst genoemde middelen beneden de daarin opgegeven hoeveelheden bereid, of waarin een of meer

dezer middelen beneden die hoeveelheden ontstaan zijn.”

Tot voor eenige jaren werd een overtreding van genoemd art. 30 door de rechtbank berecht. Op een vervolging, ingesteld door den officier van justitie, benoemde de rechter-commissaris voor de instructie van strafzaken, een of meer deskundigen, die moesten nagaan of het verkochte middel ook stoffen bevatte, voorkomende op lijst C en zooja, of die stof aanwezig was beneden de hoeveelheid voor die stof bepaald.

Bij bevestigende beantwoording van de gestelde vragen, werd de beklagde naar de terechtzitting verwezen en meestal volgde daarop eene veroordeeling tot eene geldboete, die zelden hooger was dan het minimum, vastgesteld bij art. 31 van de wet, regelende de uitoefening der artseneij-bereidk., n.l. f 10.

Wij zeiden het reeds dikwijls, dat deze wijze van bestrijding der kwakzalverij omslachtig was, te omslachtig zelfs, zoodat het getal vervolgingen, sedert 1865 (het tijdstip van de invoering der wet) met 't oog op de talloze verkochte kwakzalverijen, zeer gering is te noemen . . . maar met dit al zouden wij des noods nog wenschen, dat wij den toestand van voor eenige jaren hadden behouden, want thans is het, bij onze bestaande wetgeving, al zeer moeilijk met succes tegen de kwakzalverij op te treden.

Juicht, kwakzalvers, juicht!

Bij art. 4 van de wet van 26 April 1884 (Stbl. no. 92) wordt thans de berechting van overtredingen van de geneeskundige wetten aan den kantonrechter opgedragen. Deze kan zich ook door deskundigen laten voorlichten, in hoeverre bij den verkoop van kwakzalversmiddelen het meermalen genoemde art. 30 is overschreden, maar het zal gewoonlijk niet zoover komen, dat de kantonrechter van het strafbaar feit kennis neemt.

Wat is n.l. het geval? De zaak moet aanhangig worden gemaakt van wege den ambtenaar van het openb. ministerie bij het kantongerecht. Deze nu mist de bevoegdheid deskundigen te bepoemen, die hem inlichten of de verkoop van het middel in strijd is met de bepalingen van art. 30. Bij de daardoor bestaande onzekerheid of een vervolging met eenige kans op succes kan worden ingesteld, zal die ambtenaar aarzelen de zaak aanhangig te maken . . . en de ervaring leert inderdaad dat in de laatste jaren het getal vervolgingen wegens onbevoegden verkoop van geneesmiddelen zeer gering is geweest.¹⁾ Wel zou bedoelde ambtenaar somwijlen iets van

¹⁾ Een rubriek „rechtszaken,” vroeger dikwijls in dit Maandblad voorkomende, wordt thans bijna nooit aangevoerd, omdat er zoo goed als niets te vermelden valt.

de samenstelling kunnen gewaar worden, 't zij door middel van ons Maandblad of uit bestaande boeken waarin die samenstelling is opgenomen, maar bij de wisseling in samenstellende bestanddeelen, waaraan de kwakzalversmiddelen zoo dikwijls onderhevig zijn, staat niets hem borg, dat bij het onderzoek van deskundigen, op last van den kantonrechter, de voor het onderzoek bestemde middelen stoffen bevatten, die om kwaliteit of quantiteit tot veroordeeling aanleiding kunnen geven. Dit alles in aanmerking genomen, blijft de vervolging achterwege.

Men zal ons, na lezing van het bovenstaande, de opmerking maken, dat het van ons standpunt niet verstandig is, deze zaken zoo algemeen bekend te maken, omdat de kwakzalvers daarmee hun voordeel zullen doen. Wij ontkennen geenszins dat dit het geval zal zijn, maar toch meenden wij niet te moeten zwijgen, omdat wij door deze openbaarmaking misschien meer goed dan kwaad kunnen stichten. Immers het zal nu een ieder, die met ons beaamt, dat de kwakzalverij een groot maatschappelijk euvel is, waartegen met kracht moet worden opgetreden, duidelijk zijn, dat het hoog tijd wordt andere maatregelen ter beteugeling dan de tot heden gebruikte, aan te wenden. Het zal, hopen wij, onze regeering en kamerleden — wanneer zij dit lezen — opwekken om eindelijk stappen te doen om aan den bestaanden toestand een einde te maken.

Welke stappen dan? Er ligt nog steeds onbeantwoord een adres van onze Vereeniging aan de Tweede Kamer, direct gesteund door andere vereenigingen en indirect door de Nederlandsche Maatschappij t. bevordering d. Pharmacie. In dit adres, ingediend vóór dat men de behandeling van de wijziging der geneeskundige wetten verwachtte (die behandeling heeft nog steeds niet plaats gehad) werden de middelen aangegeven, waarop o. i. de kwakzalverij hier te lande het best kon worden bestreden.²⁾

Wanneer nu dit adres eens uit het stof werd opgerakeld en de regeering of een der kamerleden kon er toe besluiten eene poging te wagen om de hoofdbeginselen van dit adres tot wet te verheffen, al was 't ook afgescheiden van de behandeling der geneesk. wetten, dan hebben wij wel hoop, dat de poging zal slagen.

Wie helpt ons in deze?

²⁾ Zie het adres, opgenomen in het Maandblad van Maart 1886.

Berichten.

Dank zij de bemiddeling van de afd. Dordrecht en Omstreken van onze Vereeniging, was een van de volksvoorlezingen, uitgaande van het Dep. Dordrecht van de Maatsch. tot Nut van 't Algemeen, gewijd aan de bestrijding der kwakzalverij door het gesproken woord, een middel van bestrijding, dat o. i. veel te weinig wordt toegepast.

De Voorzitter onzer Vereeniging, Mr. L. Zegers Veeckens, trad als spreker op met het onderwerp: „Kwakzalverij eene maatschappelijke kwaal”

Een andere methode van bestrijding heeft een onzer ijverige leden toegepast. Door zijn beroep in de gelegenheid gesteld een maandelijksch Adresblad naar tal van groote en kleine plaatsen te verzenden, heeft hij bij elk blad een van de bekende stroobiljetten tegen Windelincx gevoegd, zoodat deze thans heinde en ver verspreid zijn. Bravo!

De *Staats-Courant* van 2 Februari j.l. bevat de aankondiging en de beschrijving van het handelsmerk, waar onder de bekende firma Elnain & Co. te Fankfort a/M de KATARHPILLEN van W. VOSS in den handel brengt.

Wij hebben dus vermoedelijk spoedig een exploitatie van deze pillen in ons land te wachten. Men wachte echter vóór ze te gebruiken een volgend no. af.

In het vorig nummer van het Maandblad werd onder correspondentie weder gevraagd naar de beteekenis van van de zoogenaamde *Warners Safe Cure*. Wij hebben toen verwezen naar vroegere mededeelingen dienaangaande in ons blad en kunnen deze thans niet opnieuw overnemen. Tot aanvulling van ons zeer afkeurend oordeel, willen wij echter mededeelen, dat de Pruisische Regeering thans, voor de vierde maal reeds, onder dagteekening van 21 Januari 1891 openlijk het publiek waarschuwt tegen deze ergerlijke kwakzalverij.

Een „ingezonden stuk” in het *Vaderland*, dat wij meenen onzen lezers onder de oogen te moeten brengen, behelst het volgende:

„Een bijdrage ten nutte van aan doofheid lijdenden.

Dat de regelen der geluidkunde in hoofdzaak kunnen dienen als een der voornaamste factoren bij de vervaardiging van meer of min samengestelde toestellen ten dienste van de aan doofheid of zwakhoorendheid lijdenden, is in de laatste tijden op schitterende wijze mogen blijken. Wij willen hier dan ook daarover voor het oogmerk niet verder uitweiden. Evenmin willen we hier spreken over het ontstaan en de veelvuldige geaardheden van doofheden, waarmede de mensch, helaas, maar al te veelvuldig bezocht wordt.

Meer bepaald willen we hier de vraag stellen: hoe het mogelijk kan zijn dat, trots de degelijke resultaten door studie en waarnemingen op geluidkundig gebied „in verband met het vervaardigen van gehoorapparaten” in de laatste tijden aangewend en verkregen, juist in de laatste jaren al meer en meer kleine en (zoo als men ze zelf noemt) niet uitwendig zichtbare gehoor-toestelletjes (tot hulp van dooven) worden uitgedacht, vervaardigd, en onder een legio van attesten in den handel voorkomen? De zoogenaamde kleine of onzichtbare toestelletjes, waaraan in de meeste gevallen alsdan nog wonderkrachten? worden toegekend, hebben grootendeels hun ontstaan te danken aan zekere speculatiën op het zeer ondoordacht verlangen van den aan doofheid lijdenden patiënt zelve.

In de hoop namelijk dat voor hem nog een kans bestaat om door het aanbrengen daarvan in zijn lijdenden toestand geholpen te kunnen worden, treedt in de meeste gevallen bij den patiënt het onuitsprekelijk verlangen op den voorgrond om geholpen te willen worden, en vooral wanneer niemand het gebruik van het hulpmiddel of toestel kan zien. Hoe ijdel die eisch ook klinken moge, bij vele patiënten toch staat hij zoo vast, dat zelfs dan wanneer men met een minimum klein, „doch altijd eenigermate zichtbaar” toestel klanken en woorden op bevredigende wijze kan doen waarnemen (hooren), de patiënt dan nog zegt: „Ja, hooren doe ik nu beter! doch met zulk een machine aan mijn oor, ziet ook elkeen dat ik doof ben”, enz. enz.

Van zooveel onzinnige opmerkingen en verlangens der doove patiënten, moest het natuurlijk gevolg wel zijn, dat uit bijna alle deelen van de wereld, kleine onzichtbare gehoor-toestelletjes voor den dag kwamen, vele waarvan in de collectie van den onderget. voorhanden en te beoordeelen zijn. Dit staat echter vast: willen de doove patienten beter hooren, bepaaldelijk ook wanneer de lijder reeds geen raad of hulp onder de behandeling van een vertrouwd medicinae doctor, of van een gehoorspecialiteit onbeproefd heeft gelaten, en hij daarna met het ongewapend oor (d. w. z. zonder eenig toestel) nog

maar weinig hooren kan, in dat geval bestaat er wel degelijk nog kans om door betere bewapening van het oor (het aanbrengen van een doelmatig toestel) de kracht en duidelijkheid van de voor hem nog waarneembare klanken en woorden aanmerkelijk te doen toenemen, mits onder de voorwaarde, dat het kunstmatig uitwendig aan te wenden toestel voorzien zij van een grooten opvangbeker of paviljoen van iets grooter en dieper vorm dan de oorschelp van den mensch deze in natura bezit.

Open en eerlijk moet in deze te werk gegaan worden; geen voet gegeven aan valsche blijmakerijen, zoete voorspiegelingen of toekenning van wonderkrachten aan zeer kleine of onzichtbare gehoor-toestelletjes! Immers de maatschappelijke toestand van de aan doofheid lijdenden is reeds meer dan betreurenswaardig! Hulp is alleen te vinden als de op mechanisch gebied bestarnde geniale krachten zich vereenigen tot het al meer en meer volmaakt vervaardigen van doeltreffende gehoor-toestellen die zullen uitmunten, a. in beknoptheid, b. in kracht van klank, c. in duidelijkheid, en d. daarbij bovenal niet te verzuimen sierlijkheid van vorm en handige bruikbaarheid van het apparaat.

's Gravenhage,
Febr. 1891.

L. J. LEFÈBRE,
(Geluid- en Gehoorkundige.)

Nog steeds Haverstroo-pastilles.

Naar aanleiding van het verhaal door ons geplaatst van het wedervaren des heeren van Ledden Hulsebosch, werd ons van wege de heeren Wijnhoff en van Gulpen de mededeeling gedaan, dat ook zij op dezelfde wijze als die heer aangezocht waren om een onderzoek te doen naar de bestanddeelen der verschillende pastilles. Wij voldoen gaarne aan hun verzoek om hiervan in ons blad melding te maken, met de verzekering dat het weglaten van hunnen naam niet de bedoeling in zich sloot hen als handlangers van den een of anderen kwakzalver te doen beschouwen.

In verband met het geschrevene in ons maandblad, ontvingen wij onderstaand schrijven van de heeren Kuyt en Farensbach, waaraan wij bij uitzondering een plaats verleen. De opmerking toch moet ons uit de pen, dat het te veel gevegd is van een maandblad om dergelijke *grote* stukken te plaatsen. Voor mogelijke opvolgers diene dus het verzoek zooveel mogelijk kort te zijn.

AMSTERDAM, 29 Jan. 1891.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

WelEd. Heeren!

Bij dezen verzoeken wij UEd. het volgende naar aanleiding van het artikel Haverstroo-pastilles als ingezonden stuk voor ons te plaatsen.

HAVERSTROO-PASTILLES.

Door een onzer bekenden zijn wij 28 Jan. jl. in het bezit gekomen van no. 1, Elfde jaargang van het Maandblad tegen de Kwakzalverij. Onder opschrift Haverstroo-pastilles hebben wij een gedeelte van onze verklaring, van het resultaat van een onderzoek van Haverstroo-pastilles, merk Alewijn, ons toegezonden door den heer Nord, gelezen. Waarom slechts een gedeelte en niet het geheele attest gepubliceerd? Indien dit geschied ware, zoude er ons inziens geen reden bestaan voor een zin als „dat door den aanvang reeds een heel eigenaardig figuur maakt”; moeten wij hierin, hoewel in oedekten term gesteld, eene verdachtmaking zien? Dan diene tot nadere verklaring, dat wij geweigerd hebben dat onderzoek te verrichten, daar het ons inziens niet mogelijk was, met zekerheid uit te maken of er al dan niet haverstroo-aftreksel in genoemd monster aanwezig was. Hierna deelde de heer N. ons mede, dat de heeren Hulsebosch en Wijnhoff en van Gulpen, in deze besliste verklaringen hadden afgelegd. Toen heeft zich een onzer (Kuyt) met den heer N. en nog een derden persoon, naar de woning van den heer H. begeven, met het voornemen, zoo mogelijk eenige inlichtingen in te winnen betreffende de methode van onderzoek, met het resultaat wat reeds bekend is, echter met dit verschil, dat de antwoorden, welke de heer H. zoo welwillend was te geven, volstrekt niet aan onzen firmant voldeden en dus in geen deele afdoende waren.

Wat toch was het geval? Toen onze firmant de volgende vraag tot den heer H. richtte: Zoudt U mij ook willen mededeelen op welke wijze U de al of niet aanwezigheid van het haverstroo-aftreksel geconstateerd heeft? luidde het antwoord: „Ik heb er niet naar gezocht.” Ons inziens mocht dus geen positieve of negatieve verklaring, over de al of niet aanwezigheid van

haverstroo-aftreksel, uitgesproken worden, wat hier wel is geschied. Op een tweede vraag, nadat de heer N. zich verwijderd had, luidde het antwoord: „er was geen silicaat aanwezig.” Is dit een reden om de al of niet aanwezigheid van haverstroo-aftreksel te constateeren? Naar onze meening volstrekt niet, daar er in alle gramineën silicaten voorkomen; was er dus wel silicaat aanwezig, dan moest er dus, volgens logische redeneering, wel haverstroo-aftreksel aanwezig zijn. Op verzoek een deel van het restant van het monster (ieder scheikundige moet toch een deel van het monster bewaren voor eventuele reclame) af te staan, kon zulks niet, aangezien de heer H. het reeds aan zijn kinderen gegeven had. Er was dus voor ons geen zekerheid, hetzelfde monster als de heer H. te onderzoeken. Wat den heer H. bevestigde, er bijvoegende: „er kan dus nooit bevonden worden, dat in het monster, hetwelk ik onderzocht heb, wel haverstroo-aftreksel aanwezig was.”

Waar dus ons inziens een negatief attest, op zulke losse gronden steunende, was afgegeven, meenden wij, afgezien van kwakzalverij, wel degelijk gerechtigd te zijn een onderzoek in te stellen; aangezien er in de verschillende dagbladen, van het resultaat van de heeren H. en W. en v. G., ook nadat de opmerksaamheid van H.Ed. hierop gevestigd was, gebruik werd gemaakt, meenden wij ter wille der rechtvaardigheid ons attest, afgezien van kwakzalverij, zoo te moeten inrichten als door ons geschied is. Na herhaalde proefnemingen bleek het ons onmogelijk te zijn met zekerheid de al of niet aanwezigheid van haverstroo-aftreksel te constateren, waarom wij in deze noch een positieve, noch een negatieve verklaring afgaven, resumeerende, dat indien men mocht aannemen, wat genoemde heer voor een bepaald kenmerk aannam (silicaten), er dan toch wel haverstroo-aftreksel aanwezig was.

Dat de heer H. geen silicaat heeft gevonden is ons een raadsel, aangezien er in de niet geraffineerde suikersoorten steeds, hoewel in geringe mate, silicaten voorkomen, en van deze suiker door den heer N., zooals wij vernamen, gebruik wordt gemaakt.

UEd. dankzeggende voor de plaatsing,

met de meeste Hoogachting,

KUYT & FARENSBACH.

Wij teekenen hier slechts weinig meer bij aan, daar het ons toeschijnt, dat het publiek nu genoegzaam oordeelen kan over de waarde van de advertenties der verschillende, elkaar bestrijdende hoestverdrijvers.

Kwestie's tusschen verschillende scheikundigen kunnen wij hier niet behandelen. De heer van Ledden Hulsebosch moge — indien het hem lust — antwoorden op den brief van de heeren K. en F. Wij stippen slechts aan dat van verdachtmaking dier heeren door ons geen sprake is.

Het verwijt aan den heer v. L. H. dat hij geen silicaat zou gevonden hebben, is wel niet ernstig gemeend, daar het *elk* scheikundige bekend is, wat de heeren K. en F. verhalen omtrent de suikersoorten. Dat uit de aanwezigheid van silicaten niet aangenomen mag worden, dat haverstroo in de pastilles aanwezig is, is duidelijk, daar het kiezelzuur (niet silicaat!) in den halm der Gramineën, *niet* in water oplosbaar is.

Intusschen heeft de brief van de heeren K. en F. voor ons iets goeds. Hunne mededeeling toch, dat — naar zij vernamen — door den heer Nord gebruik wordt gemaakt van „niet geraffineerde suiker” strookt niet met hetgeen die heer in de advertentie vertelt, waar sprake is van „zuivere suiker.”

Het geheel levert ons het bewijs, dat alles wordt ingespannen om het meest te verdienen aan den waan der lijdende menschheid. Zoo bezocht de heer Nord een onzer bestuursleden, wien hij verzocht een stukje te willen schrijven in ons maandblad, waarin vermeld zou worden, dat de heer Nord geen kwakzalver is. Bedoeld bestuurslid deelde der redactie mede wat van hem verlangd werd en verzocht ons in den geest van het bestuur een antwoord te geven op de hem gestelde vraag.

Ons antwoord is in korte trekken het volgende:

„Haverstroo wordt sedert geruimen tijd aanbevolen — door *welken* kwakzalver is onverschillig — als een uitstekend middel voor hen, die lijdende zijn aan keel-, borst-, long- of maagziekten.

„Dat is een leugen!”

Als concurrenten van haverstroo treden op haverstroo-pastilles, haverstroo-bonbons en hoe zij verder genoemd worden.

Door de eerste leugen is het publiek in den waan

gebracht dat haverstroo een geneesmiddel is dat waarde heeft.

Van dien waan wordt door sommige heeren gebruik gemaakt om uit ongeraffineerde suiker, in bijzonderen vorm gebracht en op eigenaardige wijze geadverteerd, geld te slaan. Met behulp van onzuivere suiker wordt dus het lijden van medemenschen gebruikt als geldwinning.

Aan onze lezers laten wij met gerustheid de beoordeeling over van menschen, die gebruik maken van onjuiste denkbeelden, onzuivere suiker en somtijds zeer bedenkelijke ziekten, om hun beurs te vullen.

Genezing der Doofheid.

Onder dit opschrift komt eene advertentie in de bladen voor, ten doel hebbende aan te toonen dat een zekere mijnheer met name of zich noemende *Dr. Drouet* te Parijs, doofheid geneest. Wie, die de advertentie leest, denkt niet aan Nicholson, aan Burkert?

Wij hebben meermalen aangetoond op welke wijze zij en diergelijke bedriegers te werk gaan en hoopten, dat allen, die aan doofheid lijdende zijn, door ons gewaarschuwd zouden worden. Komen onze maandbladen en dus ook onze waarschuwingen nog te weinig in handen van het publiek, of is men zóó dom dat het voor kwakzalvers op dat gebied nog de moeite en kosten loont om in Nederland te werken?

Wij weten daarop geen antwoord te geven. Wel weten wij, dat wie het onderstaande nauwkeurig leest en *denken* wil, tot een uitslag geraken zal, die gunstiger is voor *zijn* beurs dan voor die van den Parijzenaar. Wij geven eenige brieven ter lezing, daar het ons toeschijnt dat het lezen daarvan reeds voldoende is, vooral wanneer men daarbij vroeger nagedrukte brieven van de andere oordokters vergelijkt.

De patient, die ons in het bezit stelde van de brieven, was in 1883 na — en waarschijnlijk ten gevolge van — eene zware ziekte doof geworden en gebleven. Zij wendde zich in Januari 1891 tot *Dr. Drouet* te Parijs en ontving het volgende antwoord.

1e brief.

„Paris, le 15 Januari 1891.

Geachte mejufvrouw,

Uwen geëerden brief van den 14 dezer maand is ons behoorlijk geworden.

Talrijk zijn de oorsprongen der doofheid en verschillend hunnen aard; daarom ook is het noodzakelijk om eenen voldoende uitvoer te verkrijgen, dat de dokter over de oorzaken en de verschillende wisselingen van het geval dat U hem heeft onderworpen, volledig ingelicht zij.

Vele aanvragen van dooven schijnen er gelukkig bij dien dokter niet te komen; anders zou hij — dunkt ons — moeilijk dadelijk dezen brief hebben kunnen beantwoorden.

„Talrijk zijn de oorsprongen der doofheid en verschillend hunnen aard.” Het is toch bijzonder knap van dien dokter dat hij dat weet, niet waar? En wat ons vooral in hem bevalt is dit, dat hij — die natuurlijk beweren zal dat hij het zeer druk heeft — zoo lief is om van zijn kostbaren tijd zóóveel af te nemen om eene hem geheel vreemde dame, in eene hem vreemde taal, te vertellen dat „de oorsprongen der doofheid” zoo talrijk zijn. Die dokter is hoogstwaarlijk wat men noemt „een lief mensch”. Omdat nu die oorsprongen zoo talrijk zijn en verschillend van aard, wil de doctor over de oorzaken en de verschillende wisselingen van het geval volledig ingelicht zijn.

Natuurlijk. Dat is niet meer dan billijk. Dat verlangt ieder goed geneesheer. Apropos, die doctor schijnt het toch wel druk te hebben, want de schrijver van den brief zegt „uwen geëerden brief is ons behoorlijk geworden.” Hij heeft dus een helper of een klerk, die aan de talrijke cliëntèle brieven schrijft. Zooals ieder bekend is, worden dergelijke brieven in massa volgens een bepaald voorschrift geschreven. Daardoor springt het nog meer in het oog dat die doctor een „lief mensch” is, want hij vertelt aan *alle* zijne patienten, dat de „oorsprongen der doofheid talrijk zijn” en „ver-

schillend hunnen aard.”

„Die inlichtingen, die U den heer Doctor heeft medegedeeld, zijn echter ontoereikend om hem toe te laten over de gewichtigheid en den aard uwer kwaal doelmatig te oordeelen en dezelve op nauwkeurige wijze te kentekenen.

„Begeerig eene grondige en spoedige genezing te verwerven, en aangezien hij de noodige inlichtingen daartoe niet bezit, zoo verzoekt hij U, door de hier bijgevoegde vraaglijst zorgvuldig te beantwoorden, hem de uw doofheidsgeval betreffende omstandigheden, nauwkeurig mede te deelen.”

Een vraaglijst moet ingevuld worden. Daarin verschilt deze doctor niet van de kwakzalvers. En het is bij hen onverschillig wat men opschrijft, de middelen staan reeds klaar zoodra er een „aangebeten heeft.”

Maar het geeft vertrouwen, niet waar? Men moet toch vragen om iets te weten. Ja, ja, die dokter te Parijs is er achter. En van de antwoorden in de vraaglijst zal het afhangen, welk geneesmiddel men verkrijgt. Als hij die vraaglijst behoorlijk ingevuld terug heeft gekregen, gaat hij denken en dan . . . ja, dan eerst komen de middelen, Maar ook niet eerder! Eerst moet hij *volkomen* op de hoogte zijn.

„Na een grondig onderzoek der oorsprongen en der wisselingen uwer doofheid gemaakt te hebben, zal hij U, gezamentlijk met het gebruik van het Anticatarrhal Papier, zulke aan uw geval toegepaste behandeling of leefregel voorschrijven, door de naleving derwelke U de herstelling van uw gehoor zal verwerven.

In afwachting van uw geacht antwoord, groeten wij UEd.

Met hoogachting,

P. PON du Docteur DROUET.”

(Volgt eene handteekening die niet te ontcijferen is.)

Merkwaardig is het, dat die dokter zoo knap is. Een grondig onderzoek moet nog plaats hebben (let wel: de patient gaat niet zelf naar den dokter, doch zendt een ingevulde vraaglijst) en toch weet hij nu reeds dat de doove gebruik moet maken van Papier Anticatarrhal. Welke dus ook de oorzaken mogen zijn, welke de aard of wisselingen, Papier Anticatarrhal moet gebruikt worden. Ieder doove, bij hem aangeland, moet dat gebruiken. Het staat reeds gedrukt boven aan den brief „Traitement de la Surdit  au Papier Anticatarrhal.”

Maar dat niet alleen! De doove kan zonder vrees invullen wat hij wil, het hindert niets. Genezing is zeker, welke ook de oorzaken, de aard of de wisselingen zijn. Het staat immers in den brief dat de patient de herstelling van het gehoor zal verwerven! NB. In denzelfden brief, waarin gevraagd wordt om zulke duidelijke inlichtingen, dat de knappe dokter, na grondig onderzoek, kan oordeelen, schrijft hij, dat hij zal mededeelen of . . . uwe doofheid al dan niet voor genezing vatbaar is? Neen lezer! dat hadt gij verwacht, omdat gij even goed weet als wij, dat er gevallen van doofheid voorkomen, die niet genezen kunnen worden. Neen, in dienzelfden brief staat dat de doove „herstelling van het gehoor zal verwerven.” Die belofte aan het einde van den brief doet menigeen in den val looplen, omdat ieder doove, met hope bezielde dat zijne doofheid genezen kan worden, gelooft aan de praatjes van elken kwakzalver die hem schrijft dat hij genezen zal.

Aan den brief is nog een P.S.

„P.S. Raadgevingen door briefwisseling wordt te geef medegedeeld.”

Lief, niet waar? Daarvoor behoeft men dus niet te betalen. Wie ons oordeel kent over „behandelen en raadgeven per brief” kan weten dat wij op grond daarvan alleen reeds zouden durven beweren dat de schrijver van die woorden kwakzalvert.

Nog duidelijker treedt de kwakzalver voor den dag in hetgeen verder staat in het P. S.

„NB. Indien U verlangt een Fransche courant te ontvangen, waarin de talrijke bewijzen van genezing door *Dr. Drouet* bekomen, beschreven zijn, gelief het ons te doen kennen door uw antwoord.”

Attesten dus ook al. Ons dunkt, dat nu de kwakzalver duidelijk voor het voetlicht is getreden.

2de brief.

„Paris, le 21 Januari 1891.

Geachte mejufvrouw!

In bezit van uwen waarden brief van den 18 dezer maand en na uw bijzonder geval ernstig onderzocht en bestudeerd te hebben, heeft de heer dokter de volgende leer vastgesteld.”

Toevallig is dit geval een *bijzonder* geval. Nu volgt de leer:

„Zenuwachtige slapheid van het gehoor.”

„Het geval is geneesbaar, maar noodzaakt van het begin af een krachtige behandeling, die zonder afbreking moet vervolgd worden.”

Iets anders konden wij, nu de kwakzalver voor ons staat, niet verwachten. Het geval voor ongeneesbaar verklaren, dat nooit! vooral het woord „zenuwachtige” is uiterst geschikt om patienten te vangen. De behandeling moet dan ook zoolang mogelijk gerekt.

„Door het volgende recept moet de genezing aangebracht worden.”

O, roept de lezer uit, daar zullen we het hebben, nu krijgt die dame Papier Anticatarrhal. Juist!

„U moet U voorzien:

„1o. . . . Van eenige doozen oprecht Anticatarrhal Papier van Doctor Drouet.”

Eenige doozen tegelijk. Komaan, dat begint goed. Toch is dit voorschrift wat onbepaald. Dat begreep die dokter ook, want in een begeleidend papier, waarop nog eens de aard der ziekte vermeld staat als „atonie nerveuse de l'ouie,” benevens de behandeling, zijn 3 doozen opgeschreven.

En namaak schijnt er ook al te bestaan, want het moet „oprecht” zijn.

„2o. . . . Van eene flesch oplossend Elixir van Doctor Livingstone.”

Men neme de moeite eens te vergelijken met onzen ouden bekende Nicholson. Ook diens patienten moesten van alles wat nemen. Ook die scharrelt met andere namen.

„Door zijne samenstelling stamt het Elixir van het Anticatarrhal Papier af; het oefent eene onmiddelijke werking op de massa van het bloed uit; het bevordert op het binnenste van het lichaam door zijne tonische afleidende en verdeelende werking de ontruiming der slijmige stoffen en verlost de gehoorbuizen van de afscheidingen, waardoor ze zouden verstopt zijn. Het Elixir wordt genomen met de dagelijkse dosis van eenen mondlepel in een half glas water een kwartier na het noen- en avondmaal.”

Eerlijk schijnt die dokter toch te zijn, want hij geeft den keizer wat des keizers is. Het blijkt toch, dat het „elixir” afstamt van het papier.” Niets ware gemakkelijker geweest dan ook *Dr. Drouet* te laten doorgaan voor den uitvinder van het elixir, zooals hij beweert dat te zijn van het papier. Het ware ook natuurlijker geweest. Doch misschien oordeelde hij dat twee namen meer vat hebben dan één, evenals menig visscher twee hoeken gebruikt in plaats van één, ten einde de kans om een argeloos vischje te verschalken, te verhoogen.

„De flesch wordt tegen ontvangst van een postmandaat bedragende de som van negen fr., vrachtvrij opgestuurd.”

Dat is slim. Eerst geld! Duur is het ook.

Arme doove, gij zijt nog niet klaar. Er komt nog meer.

3. „Van eene doos verstopings-wegnemende snuifjes.

„Deze snuifjes worden met de dosis van acht tot tien vingergrepen ingenomen en moeten streng, evenals snuiftabak ingeademd worden; ze zullen u door den mond en neus alle slijmige stoffen, die de prikkelingen veroorzaken, doen uitwerpen. Door hunne krachtige en afleidende werking komen zij de uitwendige behandeling ter hulp en ontlasten de achterkeel van de slijmige stoffen, die zij zouden kunnen behouden.”

Wij zouden zeggen: „Neem ereis 'n snuifje, dat lucht je een beetje op, doove!” Of het echter aan te raden is bij „zenuwachtige slapheid van het gehoor” te snuiven, laten wij in het midden.

„De doos ervan wordt tegen ontvangst van vijf franken vrachtvrij verzonden.”

Alweer geld, en geen klein beetje. 9 frs. voor

de elixir en 5 frs. voor de snuif, is 14 frs. of 7.

„Deze behandeling eischt geene bijzondere leefregel en laat toe zich met zijne dagelijksche bezorgdheden bezig te houden.”

Dat is eerlijk gezegd. Wij zijn het nu eens met den dokter en gelooven inderdaad, dat de doove, die bij hem om raad komt, zich bezig zal houden met „dagelijksche bezorgdheden.”

Behalve de overtuiging dat zijne doofheid niet geneest, komt nog de dagelijksche kwelling, de behandeling. Wij komen daarop nog terug.

„Gelief u den dokter met de verschillende wisselingen uwer kwaal te onderhouden en hij zal zich altijd bereid toonen u met zijnen raad en zijne voorschriften ter hulp te komen.

„In afwachting van uw geëerd antwoord, groeten wij UED.

met hoogachting, enz.

Op een los blaadje stond het volgende :

„Het gebruik van het Anticatarrhal papier is geheel eenvoudig.

„Het is genoeg het te warmen aan de vlam eener bougie en een blaadje te leggen op het gebeente van het hoofd welk zich rechtstreeks achter het oor bevindt. Het is onnoodig zich het hoofd te omwinden. Des morgens, voor aler het af te trekken, maakt men het vochtig bij middel van lauwwater, maar het is verkieslijk hiertoe zachte amandelolie te gebruiken.

„De oplegging moet eenen duur hebben van twaalf op vier en twintig uur.”

Wij komen nu tot de „dagelijksche bezorgdheden” van den doove. Dagelijks moet hij elixer drinken, dagelijks snuiven en dagelijks achter het oor een blaadje papier leggen. Dat dagelijks het papier moet gebruikt worden, blijkt uit het voorschrift „des morgens” enz.

Het komt ons voor, dat menig lezer zal zeggen: „maar die dokter wil een loopje met ons nemen. Hij kan evengoed zeggen: leg een spaansche vliegenpleister of iets dergelijks achter je oor, neem wat zinking- of andere snuif en drink dagelijks een borreltje!” Waarlijk, het heeft er veel van, en duidelijk, zeer duidelijk blijkt het dan ook voor den oplettenden lezer, dat hier geen oprecht, welkend geneesheer hulpe biedt aan den armen doove, doch dat een vreemde snoeshaan er op uit is op gemakkelijke wijze veel geld te verdienen.

Misschien zijn er onder de lezers of lezeressen personen, die eenige ervaring hebben opgedaan omtrent dezen man. Zij kunnen bij vergelijking hunner brieven met deze twee uitmaken, of wij juist redeneerden. Ook houden wij ons aanbevolen voor toezending van brieven van dr. Drouet te Parijs of van anderen, indien er nog zijn.

Ten slotte dit.

Indien personen, lijdende aan welke aandoeningen ook, inlichtingen wenschen te ontvangen omtrent behandelwijzen of omtrent hen die behandelingswijzen aanbevelen of middelen aanbieden, kunnen zij zich steeds wenden tot onzen secretaris-penningmeester. Gaarne zal de Vereeniging tegen de kwakzalverij moeite en kosten op zich nemen om het publiek ten dienste te zijn. Zij roept daartoe de hulp in van hare leden en van allen die sympathie hebben voor haar streven.

Kwakzalverij in Amerika.

*Zoo ergens de kwakzalverij welig tiert, dan is het in Amerika, waar ieder, die wil, zich als geneesheer kan vestigen en waar men dan ook de zonderlingste exemplaren van zoogenaamde doctoren aantreft. Eenige jaren geleden maakten wij melding van een ons bekenden Hollander, die na twaalf ambachten en dertien ongelukken, als sigarenmaker naar Amerika overstak, doch ten slotte in de nieuwe wereld aanlandde als speciaal geneesheer voor verschillende ongesteldheden. Hij had een mooi prospectus opgesteld, waarvan wij eene vertaling gaven en waarin hij zekere genezing beloofde van maagborst- en ingewandziekten, tegen vast en, het dient erkend te worden, niet duur tarief.

Van zijn broeder, een heelmeester in Nederland, had hij vóór zijne reis eenige recepten gekregen, die hem bij deze behandeling van dienst moesten zijn.

Trouwens juist uit Amerika komen jaarlijks allerlei nieuwe middeltjes in Europa, die allen met eigenaardige reclame door de depôthouders aan den man worden gebracht. Hoe de uitvinders, somwijlen met eenig recht, zich met allerlei graden en titels versieren, ligt aan de manier, waarop deze in Amerika kunnen worden verkregen, ook zonder waarborg te geven van eenige deugdelijke bekwaamheid.

Volgens een verslag toch der *American Academy of medicine* werden in de Vereenigde Staten 116 geneeskundige scholen geteld. Slechts 89 daarvan eischen het bewijs eener voorbereidende opleiding.

Volgens dit verslag werden ieder jaar bijna een duizendtal slecht gevormde studenten in de geneeskunde gegraduateerd.

INGEZONDEN.

AMSTERDAM, 23/2 '91.

Mijnheer de Redacteur!

„Doctor bij Somnambule gevraagd.”

Zoo luide een advertentie v. h. Nieuws v. d. Dag ± 14 dagen geleden. Daarop is slechts één brief ingekomen en wel van C. Enthoven, gep. off. v. gez. te Dordrecht, assistent van Windelincx uit Brussel. Hij zou ten dien einde in Amsterdam komen wonen en aldaar zou de affaire W. dan ook weer op breeder schaal worden ondernomen. Volgens zijn schrijven wilde hij zijne inkomsten vermeerderen. W. betaalde niet veel, doch liet zich goed betalen enz. enz.

M. d. R.! ziedaar een kijkje achter de schermen. Wat ik u schrijf is de waarheid en niets dan de waarheid. Indien u 't niet gelooft roep mij dan op in uw eerstvolgend blad, om met nog een paar feiten — maar waartoe meer? — aan te vullen wat ik er nog van weet.

UED. Dw. Dn.
C.

Volgaarne schenken wij geloof aan het schrijven van den geachten inzender; wij hopen echter dat hij, desniettegenstaande, met zijne mededeeling van feiten zal voortgaan. Bekendheid met de handelingen van kwakzalvers en hunne helpers is voor ons van het hoogste belang.

RED.

Ter overneming.

Dr. Retau's zelfbewaring is een schandelijk boek, dat voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen wordt geadverteerd, tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken.

Het geheele boek is er op ingericht om lijders aan kwalen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitpattingen en kwade gewoonten, er op te wijzen dat ze bijna reddeloos verloren zijn, tenzij zij zich om hulp wenden tot de schrijvers van het boek, of liever tot een zoogenaamd *Geneeskundig bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap. Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat, bemerkt men echter niets; alles gaat per correspondentie, die door een boekverkoopersfirma gevoerd wordt, altijd wanneer men bij de eerste aanmelding om hulp reeds terstond zes gulden insluit. Dat het om die zes gulden alléén te doen is, blijkt uit alles.

Correspondentie.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toegetreden:
Mej. M. Sloot, Letterkundige, Amsterdam.

de heeren: P. G. van Trooyen, cand. arts

J. J. A. A. Frantzen, Leeraar Gymnasium.

J. J. Steenberg, „

Zij, die in den loop van het jaar 1890 uitgaven ten behoeve der Vereeniging hebben gedaan, worden verzocht daarvan opgave te doen aan den Secretaris-penningmeester te Amsterdam.

H. M. te H. Van uwe mededeelingen, waarvoor wij dank betuigen, zal gebruik gemaakt worden bij de behandeling van het *croup-middel*; zoodra het onderzoek is afgelopen, zullen wij het bespreken. Voor nadere berichten houden wij ons aanbevolen.

E. V. te L. Het door U toegezonden over de *Union Drug Co.* zal in 't volgend no. behandeld worden.

Mr. A. K. te 's H. In de laatste dagen kwam ons geen courant onder oogen waarin de *Miraculo-paraeparaten* werden geadverteerd. Spoedig echter hopen wij U een dusdanig exemplaar te zenden; uwe medewerking in den door U bedoelden zin stellen wij op hoogen prijs.

A. v. W. te R. Het Maandblad met de mededeeling over het middel van *Roman Weissmann* is zeker reeds in uw bezit, (zie ook Herhaalde Waarschuwingen.) Indien gij ons het door U bedoelde boekje toezendt, zullen wij Uwe tweede vraag beter kunnen beantwoorden.

Dr. A. J. A. T. te R. Gelieve ons een busje *Frost-balsem* te zenden, dan zal ons antwoord zoo spoedig mogelijk volgen.

v. H. te L. Zie over *Boom's maagpoeder* de Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. J. H. H. S. te Z. Dank voor Uwe mededeelingen, waarvan wij, wegens gebrek aan ruimte, eerst in het volgend no. gebruik kunnen maken.

Indien Enthoven zelf aan zijne begunstigers de medicijnen medegeeft in plaatsen waar apothekers gevestigd zijn, dan overtreedt hij ongetwijfeld al. 1 van art. 9 der wet regelende de uitoefening der geneeskunst.

S. te Z. De maandbladen en afdrucken zijn U toegezonden. Hartelijk dank voor uwe hulp, waarop wij in het volgend no. terugkomen; wij houden ons verder aanbevolen.

Z. V. te A. *Patrimonium* is reeds vroeger genoemd als behoorende tot die bladen, die geen kwakzalvers-advertentiën opnemen.

Herhaalde waarschuwingen.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 droppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Dit heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde *Schlagwasser* of *Beroertewater* van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak *Tinctuur van Arnica*, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kina, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs op een blufferige advertentie uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. Arnica-tinctuur, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?” zoo hooren wij vragen

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

ROMAN WEISSMANN is, niet lang geleden, aan een beroerte gestorven.

Maagpoeder uit Meppel. De Apotheker J. A. Boom te Meppel is sinds eenige jaren opgetreden als fabrikant van een middeltje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSCHEBOSCH te Amsterdam, heeft het onderzocht.

Het onderzoek leerde dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering” niets bijzonders was. 't Was een mengsel, blijkens de grove stukken die er in voorkomen met weinig zorg bereid, van *carbonas calcis*, (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *curacaoschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige hem bekende gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, juist bij *acute* maagontsteking zal de bismuth zoewel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *sleepende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van den Meppeler apotheker. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want, 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den **Secretaris-Penningmeester**, te *Amsterdam*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1008.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Het succes der Vereeniging.

Berichten: Lezing te Arnhem.

Grootere artikelen: Kwakzalverij of niet? — Weer eens de advertentiën en de nieuwsbladen. — Kwakzalverij en de nieuwsbladen.

Ingezonden stukken: Over wetswijziging ten behoeve van de vervolging wegens kwakzalverij.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Bromidia van Battle en Co.

Het succes der Vereeniging.

Zooals in alle Vereenigingen gaat het ook in de onze. Jaarlijks heeft er eene grootere of kleinere mutatie onder de leden plaats, een zeker aantal treedt als lid toe, doch ook een meer of minder groot aantal wordt jaarlijks van de ledenlijst geroyeerd.

De oorzaken van dat roeyement zijn deels overlijden, deels vertrek naar het buitenland, doch de meerderheid geeft eenvoudig het verlangen naar afschrijving te kennen zonder opgave van redenen. Wij mogen aannemen dat die redenen buiten de Vereeniging liggen. Slechts ééns heeft een lid, voor zoover ik mij herinner, om voor hem overwegende principieele redenen met zekeren ophef bedankt, doch later is maar al te duidelijk gebleken dat ook hier de oorzaak buiten de Vereeniging lag.

Voor eenige weken geleden nu ontving ik een brief van een lid dat bedankt en door toevallige omstandigheden aanleiding gevonden had om mijde redenen van het bedanken mede te deelen.

Hoewel dat schrijven getuigt van een zeer oppervlakkig oordeel, gesproken uit onbekendheid met de Vereeniging en hare werken, vind ik het toch niet ondiensig om het op deze plaats te bespreken, omdat het zoo nu en dan aan de Redactie van het Maandblad en aan mij als secretaris blijkt, dat er meerdere leden zijn die uit de verte een oordeel vellen, zonder ooit zelf de handen uitgestoken te hebben om de werkzame leden te helpen in het bevorderen van het doel der Vereeniging, anders dan door het betalen van f 3 per jaar.

Het door mij bedoelde lid schrijft dan:

„Hoewel ik ten volle en oprechtelijk sympathiseer met de Vereeniging en haar doel, kan mij haar orgaan, het Maandblad (ook de weinige gevallen waarin ik het in den laatsten tijd heb ontvangen) wegens zijn uitteraard uniformen en monotonen inhoud slechts een hoogst ongenietelijke lectuur verschaffen, en terwijl ik mij haast geen abonné, lid der vereeniging, kan voorstellen die het tijdschrift uit en geregeld leest, kan ik mij nog minder een vriend van Holloway of Brandt voorstellen (tot wien

toch eigenlijk uwe waarschuwingen gericht zijn) op wien dit orgaan eenigen invloed ten goede uitoefent. Zou — zoo vraag ik u — tegen de vaak zoo verleidelijke en grappig gestelde advertentiën (bijv. over Migayer's Bart—Erzëuger) en reclames van kwakzalvers niet met dezelfde wapenen, ook door indrukmakende advertentiën en waarschuwingen in grootere en kleinere couranten, en overal elders, waar dit te doen gebruikelijk is, kunnen opgetreden worden. In elk geval zult gij mij moeten toegeven dat de Vereeniging op haren tot dusver gevolgden weg weinig of geen succes heeft gevonden, hoewel zij reeds jaren bestaat.”

Men ziet het, de brief is serieus gesteld, en daarom neem ik ook gaarne aan dat de schrijver het werkelijk gemeend heeft, waarschijnlijk voor overtuiging vatbaar zal zijn, al is er blijkbaar eenige tegenspraak tusschen de verklaring van volle en oprechtelijke sympathie en het feit dat hij sinds zijn vijfjarig lidmaatschap niets gedaan heeft dan jaarlijks een postwissel zenden.

De nadruk wordt vooral gelegd op den „uitteraard uniformen en monotonen inhoud”, die een hoogst ongenietelijke lectuur geeft. — Het komt mij voor dat men al zeer weinig begrijpt van den strijd dien onze Vereeniging in haar orgaan moet voeren, als men eischt dat de inhoud niet eentonig en eenvormig zal zijn. Als men tien en meer jaren altijd hetzelfde onderwerp moet behandelen, altijd dezelfde overtredingen moet bespreken en altijd dezelfde bijgeloovigheid moet bestrijden, dan geef ik het een ieder, zelfs onzen brieveschrijver, te doen om zooveel variatie in den inhoud van het Maandblad te brengen, dat de lectuur daarvan veelzijdig en onderhoudend wordt.

Of er ook één lid of één abonné is die het Maandblad geregeld leest weet ik niet, maar wel weet ik dat er omstreeks 300 leden leden zijn die te zamen maandelijks 2000 exemplaren aanvragen om voor hunne kosten te verspreiden. Daarvoor achten dezen het belangrijk genoeg.

Wie nu met de vrienden van Holloway of Brandt bedoeld worden, de dépöthouders of de patienten die hunne middelen gebruiken, is mij niet recht duidelijk. Zijn de laatsten bedoeld, dan hebben wij ook daarvoor eenigen maatstaf. In Dec. 1889 is eene circulaire aan alle dag- en weekbladen in Nederland ter plaatsing gezonden, behelzende een verkorten inhoud van het December-nummer van het Maandblad, met opgave, dat wie over een viertal daarin genoemde kwakzalversmiddelen wenschte ingelicht te worden, een gratis-exemplaar kon krijgen. Het gevolg was dat er ruim 600 aanvragen in-

kwamen uit alle plaatsen van ons land, dus ruim 600 vrienden van kwakzalvers die dan toch ondanks hunne vriendschap er wel eens meer van wilden weten. Of daar nu veel of weinig bekeerlingen uit voortgekomen zijn is onmogelijk uit te maken, omdat de meeste aanvragers nu juist niet in de termen vielen om lid te worden.

Het denkbeeld om de kwakzalvers te bestrijden met tegen-advertentiën en waarschuwingen — dat de schrijver als een nieuw denkbeeld aangeeft — was op de Algemeene Vergadering, in 1890 te Rotterdam gehouden, een onderwerp van discussie. Het beginsel is toen aangenomen en juist dezer dagen zullen de beide nieuwe afdelingen beginnen met in de lokale bladen van hun ressort een waarschuwend advertentie te plaatsen. Intusschen kan de schrijver zien, als hij het verslag der toen gehouden discussiën leest, dat ook daaraan bezwaren zijn verbonden, waarom deze eerste proef dan ook op niet al te groote schaal zal worden genomen. Dan zijn ook in de laatste maanden in verschillende steden waarschuwingen tegen de Haarlemmerolie en ook tegen Windelinx verspreid. Of die waarschuwingen nu reeds een voldoende resultaat hebben gehad is onmogelijk uit te maken en het is best mogelijk, dat er later weer een enkel lid bedankt omdat dit niet is aan te toonen.

Er wordt ten slotte met een zekerheid, alsof er niets tegen in te brengen was, gezegd dat de Vereeniging op haren tot dusver gevolgden weg weinig of geen succes heeft gevonden.

Zou de schrijver nu werkelijk meenen dat er, indien de zaak die wij voorstaan zoo hopeloos was, nog een zestal menschen gevonden konden worden die, ruimschoots hunne bezigheden in hun beroep vindende, het Bestuur der Vereeniging en de Redactie van het Maandblad wilden uitmaken? Immers neen.

Indien de Redactie niet gehouden was de bescheidenheid en het in haar gestelde vertrouwen te eerbiedigen, zou zij in staat zijn het ontevreden lid menigen brief te laten lezen van ongelukkige lijdens, wier oogen door het lezen van het Maandblad zijn geopend en wien in enkele speciale gevallen daardoor zelfs de levenslust is teruggegeven.

Doch wat ik hier wel in het openbaar kan noemen zijn de middelen die juist door het werken der Vereeniging in ons land fiasco hebben gemaakt en of geheel verdwenen zijn of nog slechts sporadisch geadverteerd worden — want dat is het beste bewijs dat een middel al of niet aftrek vindt. Als zoodanig noem ik hier het Hopbitter, de middelen van Holloway, moeder Seigel's remedies enz. en om van den laatsten tijd te spreken, de middelen van

de oerendokters Nicholson en Burkert. Er zijn nog veel meer, doch de bovenstaanden kwamen mij het eerst voor den geest.

Een eigenaardig succes heeft de bestrijding van den bekenden Oidtmán gehad. Door het bestrijden van de wijze waarop deze geneesheer zijn geheimmiddel aan den man zocht te brengen, werd de aandacht op dat middel gevestigd. Onderscheidene chemici togen aan het werk, totdat het eindelijk den heer GULDENSTEEDEN EGELING gelukte het raadsel op te lossen. Hij vond namelijk dat het niets anders was dan vuile (ruwe) glycerine. En wat gebeurde nu? De medici in Duitschland kwamen tot de overtuiging dat glycerine werkelijk laxeerende eigenschappen had en van dien tijd af dagteekent het gebruik van glycerine als zoodanig in de geneeskunde. — Door de gelukkige vondst van den heer Egeling werden dus niet meer alleen de patienten en de beurs van den menschlievend Limburger geneesheer Oidtmán gebaat, maar kwam zijn geheim de geheele zieke menschheid ten goede.

Door het nagaan van de vroegere jaargangen zou ik nog aan meer sprekende gevallen kunnen herinneren, doch ik meen dat het bovenstaande al genoeg is. Alleen dit nog. Zou de briefschrijver meenen dat bij een Vereeniging die in tien jaren tijds weinig of geen succes kon aantonen, nog leden gevonden zouden worden die den moed hadden om afdelingen op te richten, zooals te Dordrecht en Utrecht het geval is geweest, en zooals waarschijnlijk op meer plaatsen zal gebeuren? — Ik veronderstel het niet.

G. B. SCHMIDT.

Berichten.

In de jl. Dinsdag gehouden gewone vergadering van het Natuurkundig Genootschap „Wessel Knoop” te Arnhem, trad de heer H. C. van Woerden voor een talrijk opgekomen publiek als spreker op.

Als inleiding las de spreker een fragment eener novelle van Mathilde voor, welke in 1886 onder den titel: „De Wonderdokter en zijn gezin” in de Katholieke Illustratie verscheen. (*)

Als toelichting tot deze novelle gaf hij in zijne eigenlijke voordracht: *enige schetsen uit de kwakzalverswereld.*

Dr. Woude is geneesheer te Loonveld; zijne eigenlijke kostwinning vindt hij echter in de exploitatie van geheimmiddelen, pillen, zalf en druppels, die hij als universeele geneesmiddelen onder den naam van „Floresta” in den handel brengt. De vrede met zijne echtgenoot wordt hierdoor verstoord, daar deze het bedrog, dat hij tegen beter weten pleegt, afkeurt; maar zelfs op haar sterfbed kan zij hem niet tot inkeer brengen; de macht van het geld, dat hem van alle zijden toestroomt, behoudt de overwinning. Twee van de gebruikers der Floresta, een tuinman en zijne vrouw, zijn sprekende voorbeelden van den grond waarop de kwakzalver zijne industrie bouwt, namelijk de lichtgeloovigheid der menschen en van de treurige gevolgen die het gebruik van kwakzalversmiddelen kan veroorzaken. Langzamerhand gaan veler oogen open voor het bedrog door Woude gepleegd, maar Flora, de eenige dochter, blijft eene blinde vereerder van haren vader en van zijne wondermiddelen. Als dr. Woude op een verre reis is, wordt Flora ziek, en denkt er geen oogenblik aan om iets anders dan Floresta te nemen; dr. Woude, telegrafisch van hare ziekte onderricht, keert terug in zijn huis nadat aan zijne dochter reeds de laatste sacramenten zijn toegediend; hij wordt waanzinnig van angst en wroeging, en vervloekt de Floresta niet alleen, maar ook zich zelve als den moordenaar zijner dochter. Als door een wonder herstelt Flora, terwijl dr. Woude nog kort voor zijn dood in zooverre van zijne krankzinnigheid herstelt, dat hij in de gelegenheid is om te bepalen dat al zijne schatten, die de Floresta hem opbracht, voor den bouw van een gesticht moesten bestemd worden.

Uit de schetsen, daarna gegeven, bleek in de eerste plaats de overeenkomst tusschen dr. Woude en den pillenkoning Holloway.

De brutaliteit van Holloway in zijne advertentiën en gebruikaanwijzingen, in welke hij zijne pillen en zalf als onfeilbaar middel tegen alle mogelijke ziekten aanprijst, met de bijvoeging dat ze *nimmer schadelijk* kunnen zijn, de lichtgeloovigheid der menschen die aan zulk brutaal optreden succes verzekert, werden aangetoond, terwijl het leugenachtige van Holloway's beweringen, en het groote gevaar waaraan de gebruikers zijner mid-

delen zich blootstellen, helder werden uiteengezet. Ook de „hypochondrie” aan welke Holloway leed, werd niet vergeten, en door spr. met de stichting van zijn sanatorium in verband gebracht.

De geneesmiddelen, die een zieke gebruikt, worden in vele gevallen alleen voorgeschreven tot zijne geruststelling, de patient echter schrijft zijne genezing aan die middelen toe. Hierop speculeert de kwakzalver; hij weet dat velen, *tijdens* het gebruik zijner middelen genezende, dit zullen toeschrijven aan de middelen, en op die wijze bondgenooten worden; door hunne dankbetuigingen en aanbevelingen worden ook anderen tot koopen verleid, en onder deze een aantal, die langs dezen weg hunne kwaal verwaarloozen en ten slotte niet meer te helpen zijn. Hierin steekt het groote kwaad bijv. van alle geheimmiddelen die tegen hoest worden aanbevolen; op zichzelf zijn de meeste doodschuldig; — Zickenheimer's druivenborsthoon is een geconcentreerde oplossing van rietsuiker in water; haverstroop-pastilles zijn niets anders dan ongerafineerde suiker; — het gevaar ligt dus niet in deze middelen zelve, maar daarin, dat zij aanleiding geven tot het niet tijdig inroepen van geneeskundige hulp, omdat al die dingen vergezeld gaan van gebruiksaanwijzingen e. d., in welke aangedrongen wordt op „volhouden” en in welke radicale genezing zelfs van ernstige ziekten als tering, keelziekte enz. beloofd wordt. Minder onschuldig zijn bijv. de Pastilles van Dethan, die uit chloras kalicus bestaan, wat bij langdurig gebruik als vergif werkt, de Teercapsules, die bij langdurig gebruik nierontsteking kunnen veroorzaken enz.

Ook op de vrees voor „operaties” wordt door de kwakzalvers sterk gespeculeerd. Spr. haalde hiervan verschillende voorbeelden aan en behandelde toen uitvoerig de industrie-Windelinx, die geheel daarop gebaseerd is.

Het eerste consult van slechts f 5, de belofte van spoedige en onfeilbare genezing, wanneer men zich in het „gesticht” laat verplegen en de verzekering van een spoedigen doodelijken afloop als dit niet geschiedt; de opname en de „verpleging;” de enorme sommen die betaald moeten worden; de geneesmethode „zonder mes” maar met afschuwelijke „brandpleisters,” die den lijder duizendmaal meer pijn veroorzaken dan eeneenvoudige operatie; het voorschrift van „verandering van klimaat” aan hen, die uit het gesticht moeten verwijderd worden, omdat daar niemand „sterven” mag; wie het alles uit den mond van den spreker hoorden, zullen het hem gaarne nazeggen dat het treurig is dat er een Nederlandsch geneeskundige te vinden is geweest, die als de helper van een wezen als Windelinx wil optreden.

Na door tal van voorbeelden aangetoond te hebben, hoe onbegrensd de lichtgeloovigheid der menschen is, gaf spr. nog een overzicht van de rol die de „Electriciteit” in de kwakzalverij speelt.

De elektrische haarborstel, de electropatische zolen, de electromotorische tandhalsbanden enz. enz. passeerden de revue; de electro-homeopatische methoden van graaf Mattei, die suiker verkoopt tegen f 1200 het Kilo, en water tegen f 50 de Liter, vormden van deze serie een waardig slot.

Onder de middelen om de kwakzalverij tegen te gaan, noemde spreker o. a.: het niet langer opnemen der kwakzalvers-advertenties door de nieuwsbladen; de hiertegen geopperde bezwaren van de onmogelijkheid der contróle door de redactie en van de verantwoordelijkheid die de redactie daardoor op zich neemt voor de goede trouw der andere advertenties, worden gewogen en te licht bevonden; het hoofdbezwaar ligt, volgens spr., hierin, dat de Compagnie Générale de Publicité, door welke alle buitenlandsche advertenties aan onze bladen bezorgd worden, de bladen dwingt tot het opnemen van de kwakzalvers-advertenties, door hun bij weigering ook alle andere advertenties te onthouden. Spr. eindigde met te betoogen dat alleen de tusschenkomst van den Staat aan den treurigen bestaanden toestand een einde kan maken en dat de Staat, wiens eerste plicht het is zijne burgers te beschermen tegen het nadeel dat hun kan worden aangedaan, ons wetten moet geven die den geheimmiddelhandel onmogelijk maken.

Nadat een donderend applaus den spreker het bewijs leverde had, dat de aanwezigen met veel belangstelling en groot genoegen de voordracht hadden aangehoord, stond de heer Hazewinkel als waarnemend voorzitter op, om den spreker namens de vergadering dank te zeggen voor zijne levendige en boeiende lezing; hij sprak als zijne overtuiging uit, dat de talrijke aanwezigen door den spr. een helder inzicht gekregen hadden in den grooten omvang en den treurigen verderfelijken invloed der kwakzalverij; zijn leedwezen betuigende dat niet nog meerderen deze voortreffelijke voordracht konden bijwonen, spoorde hij alle aanwezigen aan om ieder in eigen kring het gesprokene grootere bekendheid te geven; in krachtige bewoordingen bepleitte ook hij de noodzakelijkheid van wettelijke maat-

regelen tot beperking van de kwakzalverij; toen hij ten slotte zeide het een eer te achten voor Physica dat uit haar een stem opgegaan was om den Staat *wetten* te vragen en allen opriep om, waar zij konden, aan de bereiking van dit doel mede te werken, bewezen de hernieuwde en langdurige toejuichingen dat deze woorden bij alle aanwezigen weerklink vonden.

Arnh. Courant.

Kwakzalverij of niet?

Het rozenkruis. Geheime wetenschap (Magnetisme, Leer der symbolen, Theosophie, enz.) onder redactie van Dr. L. L. PLANTENGA, officier van gezondheid 1e klasse en Magnetiseur.

Kwakzalverij of niet? Die vraag wordt ons gedurig bij verschillende gelegenheden gesteld wanneer iets nieuws of iets ouds in een nieuw kleed aan het heilbegeerig en genezing behoevend publiek wordt aangeboden. Nu is het een zoogenoemd genees- of huismiddel, waaraan bijzondere werking wordt toegeschreven, dan is 't een instrument, waarmee het een of ander gebrek heet te kunnen worden opgeheven of een boek, waarin raadgevingen en recepten zijn opgenomen, onfeilbaar bij allerhande kwalen.

Helaas! dat wij de vraag daardoor bijna zonder uitzondering bevestigend moeten beantwoorden. De toetssteen, waarvan wij ons bedienen, is trouwens niet moeilijk. Wanneer het middel, het instrument of het boek de eigenschappen of den inhoud niet bevat, die worden aangegeven en dit den verkooper of vervaardiger, door wien het wordt aanbevolen, bekend kan en moet zijn, hebben wij te doen met kwakzalverij. Is blijkbaar goede trouw aanwezig, dan mogen wij ons geroepen achten te waarschuwen tegen het gebruik van het aangeboden middel of de lezing van het boek, omdat het in de een of de andere richting nadeelig kan zijn, wij zullen ons wel wachten hen, die ze aanprijzen, daarom kwakzalvers te noemen.

Die goede trouw en daarmee het gunstig oordeel omtrent de kwakzalverij lijdt echter groot gevaar om in twijfel te worden getrokken, indien aan den verkoop van het twijfelachtige artikel of het debiet der brochures bijzondere voordeelen zijn verbonden, en verkooper of schrijver nevenbedoelingen blijken te koesteren, die ten eigen bate moeten strekken. Zoo aarzelen wij niet met den naam kwakzalverij te betitelen sommige geschriften tot aanprijzing van bepaalde badplaatsen of z. g. herstellingsoorden, van sommige geneesmethoden en behandelingswijzen van slepende of meest ongeneeslijke ziekten, daar het maar al te duidelijk is dat de schrijvers, die ze hebben samengesteld of de geneesheeren die er hun naam aan hebben verbonden, slechts beoogen door deze overdreven reclames ten eigen voordeele lijders tot zich te trekken.

De gestelde vraag werd ons in den laatsten tijd meer dan eens ter overweging gegeven naar aanleiding van het zonderlinge tijdschrift waarvan wij den titel hierboven hebben afgeschreven. Hoe onzinnig ons in 't algemeen de inhoud ook voorkomt, hoe gevaarlijk wij zelfs de lectuur achten voor vele personen, wier hersenen zulk eene opeenhooping van mysticisme niet kunnen verdragen zonder ernstig gevaar te loopen hun geestvermogens in de war te brengen, hoe onmogelijk het ons bovendien ook voorkomt, een blijkens titel en positie wetenschappelijk ontwikkeld man in den tegenwoordigen tijd en in allen ernst te zien schrijven over geheime wetenschap, de leer der symbolen en dergelijke onderwerpen uit vroegere dagen, wij zouden geen reden hebben te denken aan kwakzalverij, indien het niet den schijn had alsof de geheele onderneming dezer uitgaaf was op touw gezet om reclame te maken, en clientèle te lokken.

Waar de gelegenheid toch het maar toelaat, wordt de geneeskundige behandeling van anderen en tot nu toe gebruikelijk in miskrediet gebracht en elke aflevering van het tijdschrift moet strekken om op den omslag eene uitwendige en met kwikken en strikken versierde adreskaart onder de oogen te brengen van 't publiek. Aan de vele advertentiën in de nieuwsbladen om de aandacht te vestigen op zijn persoon en zijne nieuwste manier om patienten te behandelen heeft de schrijver blijkbaar niet genoeg en daarom met groote letters nogmaals telkens de aandacht gevestigd op de:

(*) Deze novelle is, in het Maandblad van Sept. 1886, verkort opgenomen.

Inrichting tot behandeling door Massage, Magnetisme, Hypnose enz. van Dr. L. L. Plantenga, officier van gezondheid 1e klasse te Amsterdam, 242 Singel, hoek Warwoesgracht.

Iemand die weet hoe alle geheimzinnigheid zieken en gezonden aantrekt, hoe het behendig en op tijd gebruik maken van deze eigenschap der min ontwikkelde menschen vooral het middel is, waardoor vele kwakzalvers hun fortuin hebben gemaakt en die bij kennismaking van het genoemde tijdschrift ontwaart dat het van geheimzinnigheid overvloedig van het begin tot het einde, en dan aan het slot van elke aflevering de bovenafgedrukte adreskaart onder de oogen krijgt, zal het een met het andere in verband brengen en zeker niet verlegen zijn met het antwoord op de vraag of hier kwakzalverij in 't spel is of niet.

Weer eens de advertentiën en de Nieuwsbladen.

De Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant bevatte in haar No. van 6 Februari j.l. het onderstaande bericht:

„De bekende Windelincx, de „kankerdocter,” uit Brussel, „bijgestaan door een Nederlandsch geneeskundige,” verleende Dinsdag consult in het hotel Lion d'Or, aan den Kruisweg te Haarlem. Naar de H. C. verneemt had de Vereeniging tegen de kwakzalverij vóór het hotel iemand op post gesteld, die aan ieder, welke „den docter” kwam spreken, eene door die Vereeniging verspreide „ernstige waarschuwing tegen Windelincx” te lezen gaf. Aan een tiental personen werd die waarschuwing uitgereikt.

Gisteren had hier ter stede hetzelfde plaats, toen gezegde „docter” in een hotel „consult” verleende.”

Naar aanleiding van deze mededeeling werd door een onzer ijverige leden het onderstaande ingezonden:

„Mijnheer de Redacteur!

Met genoegen las ik in uw blad van gisteren avond de mededeeling omtrent den „kanker-esculaap” Windelincx. Nog kan ik daar bijvoegen dat, toen W. alhier in 't hotel „de Zon” zijn eerste „consult” zoude geven, daags te voren in ruime mate *Ernstige waarschuwingen* van wege der Vereeniging tegen de kwakzalverij tegen hem en zijne handelingen zijn verspreid en aan bedoeld hotel 2 personen gesterend stonden om elken bezoeker die waarschuwing ter hand te stellen. In 't belang der ongelukkige kankerlijders ware het wenschelijk dat de Ver. t. d. kwakzalverij in haren strijd tegen Windelincx werd gesteund. De pers — ook uw blad — kon daartoe veel bijdragen: een bericht, zooals gisteren opgenomen, vestigt de aandacht op een en ander en is voor menigeen allicht een reden om eerst eens goed bij DESKUNDIGEN te informeren alvorens zich in handen van een totaal onkundige te wagen.

Eén jammer, helaas! Terwijl verschillende bladen door berichten omtrent de Vereeniging tegen de kwakzalverij deze steunen, bederven dezelfde bladen dit goede totaal door advertentiën van Windelincx en dergelijken op te nemen. Zoude het voor een *stink* blad bezwaar zijn om zulke kwakzalvers-annonces te weigeren?

Nog iets: menigeen zal bij 't lezen dezer regelen onwillekeurig denken aan de vele dankbetuigingen van kankerlijders ten opzichte van genoemden Windelincx en eenigzins aan de waarheid der „Ernstige waarschuwing” gaan twijfelen. Ik wensch al die gelukkig genezen personen te vragen: wie heeft geconstateerd dat gij kankerlijder waart, de onbevoegde Windelincx of een bevoegd geneeskundige? In 't eerste geval heeft natuurlijk verklaring noch dankbetuiging eenige waarde, in het laatste geval betwijfel ik of gij door W. genezen zijt en beschouw ik de dankbetuiging als afgeperst, zooals reeds in het Maandblad tegen de kwakzalverij door voorbeelden is aangetoond.

Ten slotte: Kankerlijders, weest op uw hoede! Politie, zouden er termen gevonden kunnen worden om Windelincx te verbaliseeren voor het geval hij eens alléén, zonder dr. Enthoven, hier consult komt geven?

U, M. d. R., betuig ik beleefden dank voor de opname dezer regels, en teeken

Hoogachtend

EEN LID V. D. VER. T. D. KWAKZALVERIJ.

ZWOLLE, 6 Febr. '91.”

De Redactie van de *Prov. Overijsselsche en Zwolsche Ct.* merkt daarbij het volgende op:

„Hierbij onzerzijds een woord ter toelichting. Het vraagpunt der advertentiën, hier aangevoerd, is niet nieuw. Jaren geleden schreven wij er uitvoerige beschouwingen over, naar aanleiding van het eerste optreden van de hh. Bruinsma aan het hoofd der Vereeniging tegen de kwakzalverij.

Wij zijn nog altijd dezelfde meening toegedaan, bij die gelegenheid verkondigd. Over de rubriek advertentiën wordt door directie en redactie controle uitgeoefend, wij geven dit natuurlijk toe, maar die controle is beperkt. Advertentiën, die de openbare zedelijkheid kwetsen, annonces, waarin personen worden aangerand en wel bij voorkeur op zulk een wijze, dat de aanvaller buiten schot blijft, worden onherroepelijk geweerd. Bij verkiezing eischen wij ondertekening. Maar de controle blijft nauw begrensd.

Er zijn onder de zogenaamde kwakzalvers-advertentiën eenige annonces, die wij gaarne zouden weren. Waarom het dan niet gedaan? zal men vragen. Wij antwoorden met een wedervraag: waar is de grens? Die persoonlijk nooit voor de quaestie heeft gestaan, moest voorzichtig zijn in zijn adviezen. De redactie van het maandblad tegen de kwakzalverij zelf is een paar maal door den rechter veroordeeld, omdat zij te ver is gegaan in haar goedgemeende

waarschuwingen; gelukkig voor haar zijn de kosten van 't geding door de leden gedekt.

Waar begint de controle over de advertentiën en waar eindigt zij? Moeten wij advertentiën weigeren waarin, Van Houten zijn cacao de beste noemt, omdat Blocker beweert, dat het neusje van den zalm bij hem te krijgen is? Wenscht men onzerzijds controle op Thomson's puddingpoeder? Eischt men van ons, dat wij advertentiën achterwege laten, waarin de een of ander oude schuur als een weldoortimmerd huis wordt aangeprezen? Moeten wij de annonces van Quina Laroche, teercapsules, enz. weigeren, niettegenstaande vele doctoren ze voorschrijven en vele apothekers agenten zijn? Waar is de grens? vragen wij nogmaals. Dr. Bruinsma heeft indertijd betoogd dat de advertentie, waarin Pepton werd aanbevolen, getekend door vier hoogleeraren, een kwakzalvers-advertentie was. Verlangt men van ons, leeken op 't gebied der medische wetenschap, daarover een oordeel? Consequent redeneerende, zouden wij ook Koch's middel tegen tuberculose — gesteld het werd door dr. Libbertz te Berlijn aangekondigd — als een kwakzalversmiddel moeten beschouwen en de advertentie weigeren!

Het zou ons geen moeite kosten het aantal vragen, dat hier kan rijzen, te vermeerderen. Nu is het natuurlijk gemakkelijk om met de ijveraars tegen de kwakzalverij te zeggen: Weiger ze maar allemaal, dan weigert gij de kwade zeker. Maar een nieuwsblad is — er zijn kleine uitzonderingen — een onderneming, een zaak, en men stuurt geen koren van den molen als men van 't malen leven moet, waarbij dan nog komt, dat het publiek er alles behalve genoeg in heeft onder controle te worden gesteld. Dit is echter geen hoofdzaak. Hoofdzaak is: Waarom moeten wij hier in den stoel van den wetgever gaan zitten? Waarom worden van regeeringswege geen maatregelen genomen? Als de inspecteur van 't geneeskundig staatstoezicht tusschen beiden kwam en de verkoop van zogenaamde geheimmiddelen werd geregeld, dan zouden wij, leeken, weten waar wij ons aan te houden hebben. Tot zoolang zal het voor alle directeuren en redacteuren van bladen een uiterst lastige zaak blijven de controle, die sommigen van hen verlangen, op zich te nemen.

REDACTIE.”

De toelichting der Redactie bleef niet onbeantwoord. Een ander lid onzer Vereeniging trad in het strijdperk met het volgende stuk:

„Nog eens de kwakzalversadvertentiën.

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

Veroorloof mij op uw antwoord aan het lid v. d. Vereeniging tegen de Kwakzalverij de volgende opmerkingen te maken.

U verdedigt de opname van kwakzalversadvertentiën in uw blad, omdat het voor u zoo moeilijk is de grens te bepalen tusschen een kwakzalvers- en geen kwakzalvers-advertentie. Dit geef ik u volmondig toe, doch daarom ook biedt de Vereeniging tegen de kwakzalverij zich gaarne aan, om aan iedere redactie eener courant daaromtrent het gewenschte licht te verschaffen en haar oordeel omtrent de advertenties, die ter plaatsing worden aangeboden, mede te deelen. Er zijn genoeg leden dier Vereeniging in deze stad, die u hierin behulpzaam zouden willen zijn, waaronder ook een of meer Mr. in de rechten, bij wie u tevens zoo noodig een rechtskundig advies omtrent deze kwesties zou kunnen bekomen, dat ongetwijfeld door bovengenoemde leden en in het belang van het publiek en in het belang der Vereeniging u kosteloos zal gegeven worden. Uwe voorbeelden van twijfelachtige kwakzalversadvertentiën zijn niet gelukkig gekozen: Blocker's en v. Houten's cacao, Thomson's puddingpoeders behooren niet tot de geneesmiddelen, waarmede ook niemand bij gebruik zijn gezondheid zal bederven of verbeteren; Quina Laroche en teercapsules zijn geen kwakzalversmiddelen, daar zij door Nederlandsche apothekers zelf bereid worden; alleen dan, wanneer de advertentiën, waarin die artikelen ter verkoop worden aangeboden, opgevuld zijn met die bombast en die onware aanbevelingen tegen allerlei mogelijke en onmogelijke kwalen, worden zij tot kwakzalvers-advertentiën verlaagd. Dat hoogleeraren een enkele maal kwakzalversadvertentiën hebben ondertekend, is waar, doch bewijst alleen, dat die hoogleerde heeren ook wel eens falen kunnen, anders gezegd door de mooie practies van een behendigen kwakzalver er inloopen. En door nu ten slotte zulk een wetenschappelijk persoon als prof. Koch te gaan vergelijken met den garen- en bandverkooper Windelincx, met het boertje van Nieuw-Buinen, met Klaas Ursem en zijn fistelpot en zooveel anderen van dat slag, bewijst u ten volle, dat uw voorbeelden meer gezocht dan ernstig gemeend zijn.

Hiertegenover zou ik u verscheiden echte kwakzalvers-advertentiën kunnen noemen, die dagelijks uw blad ontsieren. Nogmaals, Mijnheer de Redacteur, wanneer u twijfelt, de Vereeniging tegen de kwakzalverij is bereid u uit dien twijfel te helpen.

Ten slotte gaat ge u achter den wetgever verschuilen en wilt op dezen de schuld werpen; dit doet mij denken aan den pot en den ketel. Zeker heeft de wetgever schuld en met deze vooral het Geneeskundig Staatstoezicht, dat het op het gebied van kwakzalverij zoo treurig in ons land is gesteld, maar dit neemt niet weg, dat de pers bestemd is om het publiek naar haar beste weten in te lichten en niet bestemd om op de eerste bladzijde van hare organen den volke iets fraais te gaan verkondigen om het op de vierde bladzijde weer tegen te spreken. Er zijn blaadjes in ons land, kleiner dan het uwe, die dit gelukkig beter inzien en alle kwakzalvers-advertentiën weigeren. Moge dit goede voorbeeld ook eenmaal door u gevolgd worden!

Onder dankzegging voor de opname dezer regelen.

Hoogachtend,

Een ander lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Zwolle, 9 Febr. 1891.”

De Redactie harerzijds antwoordde hierop aldus:

„Tegenover het betoog waarin wij trachten de zaak als zaak te behandelen, meent dit lid der Vereeniging tegen de Kwakzalverij ons eenige onaangenaamheden te moeten toevoegen. Vooreerst zijn onze voorbeelden meer gezocht

dan ernstig; ten andere verschuilen wij ons achter den wetgever.

't Schijnt voor sommige personen uiterst moeilijk te zijn zich bij de beoordeeling van zaken op een standpunt te plaatsen eenigzins hooger dan dat van waar zij gewoon zijn de dingen te bezien. Wij namen het vraagpunt wat ruimer op en wezen op de moeilijkheden die voor directie en redactie van een blad voort kunnen vloeien uit de verplichting om controle uit te oefenen op de advertentiën.

Dit lid heeft daar niets van bespeurd; hij liet alleen op de kwakzalversadvertentiën. Hij voegt er zelfs bij dat hij bereid is om verscheiden echte kwakzalvers-advertentiën in ons blad aan te wijzen, terwijl wij zelf reeds hebben erkend dat er onder de advertentiën van geheimmiddelen gevonden worden die wij liever uit onze kolommen zouden zien verdwijnen. Wij hebben niet uitsluitend gesproken van *twijfelachtige* kwakzalvers-advertentiën, wij hebben gewezen op de moeilijkheid om controle uit te oefenen op de advertentiën, zoodra dit buiten eenige vaststaande en door ons vastgestelde regelen liep.

Iedere zaak heeft haar vóór en haar tegen. Door hem die geroepen is te beslissen — en in dat geval verkeerden wij hier — moet dat vóór en dat tegen worden gewogen. Hetgeen dit lid schrijft over het adverteeren van geheimmiddelen bewijst ten overvloede de juistheid der bezwaren door ons aangewezen! Quina Laroche en teercapsules zijn in zijn oog geen kwakzalversmiddelen, maar dat neemt niet weg dat zij in het *Maandbl.* herhaaldelijk over een kam zijn geschoren met soortgelijke en met andere van erger alloo. Hij legt den klemtoon op den bombast en de onware aanbevelingen en schijnt te willen dat wij dat als maatstaf zullen aannemen. 't Zou er niet gemakkelijker door worden. Zou dit lid dan denken dat de kwakzalvers, die zoo handig zijn in het foppen van het publiek, geen middel zouden vinden om door de mazen te glijpen? Zij zouden even hard adverteeren en alleen den vorm wat veranderen. Ten bewijze daarvan het volgende grappige staaltje: Toen in het *Maandblad* voor eenige jaren de stoffen werden aangewezen, waaruit verschillende haarmiddeltjes waren samengesteld, bleek o. a. dat in het bekende watertje van Theophile geen looddeelen werden gevonden. Wat deed de handige fabrikant? Hij plaatste onmiddellijk een advertentie, waarin met groote letters werd verkondigd dat zijn haarmiddel het eenige was waarin geen looddeelen waren gevonden en haalde als autoriteit aan — de Vereeniging tegen de kwakzalverij!

Het was ons bekend, dat de Vereeniging bereid is adviezen te geven; wij vernemen nu dat bovendien, zoo nodig, kosteloos rechtskundige adviezen worden verstrekt. Met 't oog op de resultaten door de redactie van het *Maandblad* zelf verkregen — een paar vonnissen tot hooge boete — is het begrijpelijk dat wij eenigzins huiverig zijn ons aan die rechtsgeleerde adviezen te wagen. En ook voor adviezen op medisch of juister gezegd op artsijunkundig gebied zouden wij ons niet in de eerste plaats tot haar wenden. De goede trouw en de goede bedoelingen van de leden der Vereeniging zijn natuurlijk boven bedenking verheven, maar of wij nu juist bij hen die zoo zeer gewenschte onbevangenheid zouden vinden, voor dergelijke uitspraken noodzakelijk, ziedaar een vraag, waarop wij huiverig zijn een bevestigend antwoord te geven.

Daarom blijven wij de juistheid handhaven van onze opvatting. Laat de wetgever tusschenbeiden treden. Als hij den verkoop der geheimmiddelen beter regelde, zouden wij weten waaraan wij ons te houden hebben.

REDACTIE.”

Wij meenen het bij deze overname van stukken te moeten laten. Gaarne hadden wij de opmerking van de Redactie der *Prov. Overijsselsche en Zwolsche Courant* betreffende de verloren processen nog even nader besproken, doch wij hebben rekening te houden met onze beperkte plaatsruimte.

Vermoedelijk komen wij in 't volgend no. op deze zaak en nog enkele andere opmerkingen terug.

Kwakzalverij en de nieuwsbladen.

Met volle waardeering en instemming laten wij hier volgen hetgeen Mr. A. Kerdyck schrijft in het *Sociaal Weekblad* van 7 Maart j.l.; onze lezers zullen, met het oog op het belangrijke van het onderwerp, het ons niet euvel duiden, dat wij een groot deel van dit Nomaan een en dezelfde zaak wijden.

„Het *Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij* heeft weder eens de aandacht gevestigd op een dier schandelijke bedriegerijen, waarmede zooveel goedgelovige en door angst gedreven menschen gevangen worden. Tot schade voor hun beurs. En, wat erger is, tot schade voor hun gezondheid.

Ditmaal betreft het een geschrift, uit het Duitsch vertaald, over „Verstoord zenuw- en slachtsstelsel”. Het heet geschreven te zijn door een dr. Muller (die op den titel aangeduid staat als „de wereldberoemde opperstafdocter”, en in de advertenties „medicinaalraad” wordt genoemd); maar een brief, verzonden aan zijn naam met het in boekje en circulaire opgegeven adres kon, trots ijverige bemoeiing van post-administratie en politie, niet bezorgd worden. Wel echter een schrijven aan den uitgever van het boekje, die dan verder alle correspondentie op zich neemt.

Om het geschrift — let wel: over geslachtsziekten nog wel — te doen kennen, zal een tweetal aanhaligen eruit zeker voldoende wezen.

Op een der eerste bladzijden heet het:

„Het is niet noodig altijd een docter te raadplegen, welke in den loop der zamenpraak toch niet alle inlichtingen geven kan; in dit geval zijn volkschriften beter, door welke de leeken zich omtrent alle voorkomende gevallen oriënteren kunnen.”

En verder op:

„Hier moet nog aangemerkt worden dat het op de manier en wijze hoe de zieke tot zijn kwaal gekomen is, hetzij door uitspatting of onanie enz., niet aankomt, even zoo weinig of de zieke vroeger zwak of sterk van lichaam was, of hij die uitspattingen jaren lang bedreven heeft, of spoedig een offer van hetzelfde geworden is en of de ziekte in hooge of geringe mate optreedt.”

Natuurlijk wordt ten slotte den angstigen en zenuwachtigen, wier aantal juist zoo groot is onder de lijders, voor wie dit boekje bestemd is, de schrik om het hart gejaagd door een schildering van den ellendigen toestand, waaraan zij blootstaan, zoo zij niet tot des schrijvers „Miraculo-praeparaten” hun toevlucht nemen.

En de advertentie, waarin dit schandstukje wordt aangeprezen als „de zoeven verschenen bekoonde nieuwe uitgave... met opgave voor radicale genezing,” wordt, ter wille van het lieve geld, opgenomen in Nederlandsche bladen van goeden naam en faam! Men toonde haar ons o. a. in het *Nieuws van den Dag* van 23 Febr. 11., maar zij komt, naar men ons verzekerde, telkens ook in andere nieuwsbladen voor.

Trouwens, in deze advertentie heeft men slechts één staaltje uit zoovele, die dag- en weekbladpers tot schande strekken, en waardoor zij zich medeplichtig maakt aan al het kwaad, dat er door gebrouwen wordt.

Louter en alléén, wij herhalen het, om er een duitje aan te verdienen.

Wel weten wij, dat dit soms wordt ontkend. 't Is, zoo luidt dan de redeneering, voor de administratie van een nieuwsblad ondoenlijk te keuren en te schiften, de grenslijn precies te trekken, werkelijke van schijnbare kwakzalverij, schuldigs van onschuldigs te onderskennen — geloof ons, dat en dat alléén is de reden, waarom aan zoo vaak reeds geoeffenden aandrang om zulke advertenties te weren, niet wordt voldaan.

Maar openhartig antwoorden wij, dat wij dit kwalijk anders kunnen beschouwen dan als een uitvlucht. 't Moge waar wezen, dat het in sommige gevallen niet zoo gemakkelijk is uit te maken, of er voldoende aanleiding bestaat tot weigeren; doch dit kan toch zelfs geen zweem van rechtvaardiging heeten, voorzoover die aanleiding zoo klaar is als de dag. Waarom trouwens, indien het geen geldkwestie is, roept men niet de voorlichting in van een deskundige? Bij de groote bladen, die mee het ergst zondigen, zou dat er toch nog wel af kunnen. En bovendien is het bestuur der bovengenoemde Vereeniging de aangewezen — en waarschuwend — raadsmans voor een ieder, die van zijn diensten gebruik wil maken.

Ook weten wij wel, dat bij een courant moet worden onderscheiden tusschen administratie en redactie. Zoo ten volle zouden wij deze laatste dan ook niet ten deze aansprakelijk durven stellen. Maar toch, vrij van schuld zijn ook de redacties niet te pleiten. Daarvoor is haar invloed in de kantoren der administratie dan toch te groot. Gesteld, de mannen, die de voornaamste couranten van elke richting redigeeren, kwamen te zamen; besloten allen er hun schouders onder te zetten; gingen dan, elk bij zijn directie, ernstig gehoor vragen, en begonnen, des noodig, van hun redacteursrecht gebruik makend, op de eerste bladzijde aan de kaak te stellen wat op de vierde door de administratie wordt misdaan — dan zouden wij wel eens willen zien, of er geen eind aan kwam.

Trouwens: wat is, kan. Een zeker aantal kleine bladen van verschillende kleur is reeds vóórgegaan, ten beschamend voorbeeld voor de grootheden in het rijk der pers.

Tot die, welke hierin vóórgingen, behoort b. v. de *Seinger*, het sociaal-democratisch orgaan der Vereeniging van spoorweg-personeel, aan het hoofd waarvan men lezen kan: „Kwakzalvers-advertenties worden niet aangenomen.” Ook in *Recht voor Allen* zal men ze te vergeefs zoeken. Toch zouden de heeren kwakzalvers er heusch niet vies van zijn, te hengelen ook in die wateren, waar juist heel wat voor hen te vangen valt. Vindt men het in de bureaux van het *Handelsblad*, het *Dagblad* enz. enz. aangenaam, op zulke bladen geweten te worden als op voorbeelden ten goede?” (1)

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

In het Maartnummer van uw Maandblad wordt door u gewezen op het treurige feit, dat, tengevolge van de wijziging, welke de wet op de Rechterlijke Organisatie heeft ondergaan door de wet van 26 April 1884 (Stbl. no. 92), de overtredingen van artikel 30 der wet regelende de uitoefening der artsensjbereidkunst, in den regel onvervolgd blijven.

(1) In het *Sociaal Weekbl.* van 28 Maart komt de Redacteur nogmaals op het bovenstaande onderwerp terug, vooral naar aanleiding van de polemiek, gevoerd in de *Prov. Overijsselsche en Zwolsche Courant* en in ons No. van heden opgenomen. Tot ons leedwezen kunnen wij dit artikel eerst in ons volgend No. overnemen. RED.

Die toestand, het is niet te loochenen, is inderdaad onhoudbaar.

Bijna ongestraft kunnen de kwakzalvers hunne mengsels en brouwsels aan den man brengen!

Ik zou kunnen begrijpen, dat gij, waarde redacteur, moedeloos de handen in den schoot zoudt willen leggen nu, na uwen veeljarigen, dapperen strijd slechts dit treurige resultaat is bereikt dat met nog beter gevolg dan voorheen de kwakzalvende scharen hare heillooze praktijken kunnen uitoefenen.

Blijft de steun van velen u verzekerd in den ongelijke kamp, gij hebt in de eerste plaats recht op de hulp van den wetgever. De Staat behoort hier niet langer te dralen, zijne tusschenkomst moet worden geëischt.

Maar, helaas! wij leven in een land, waar wetgevende arbeid met bejammerende traagheid wordt verricht. Gij eischt veel, mijnheer de redacteur, indien gij van regeering of vertegenwoordiging verwacht, dat zij het bekende adres der Vereeniging tegen de kwakzalverij zullen oprakelen uit het stof der archieven.

Stel dan liever een nieuw adres samen en zend dit, ondertekend door duizenden naar 's Hage; wie weet of de adressen-vijand Rutgers van Rozenburg het niet ook zijn aandacht zal waardig keuren en of niet nog vóór het einde der eeuw een radicale wet ter betengeling der kwakzalverij in het Staatsblad zal hebben plaats gevonden.

Intusschen gaan de heeren kwakzalvers hun gang. Ik wil u daarom een antwoord geven op uwe vraag, welke stappen dienen te worden gedaan, om aan den bestaanden toestand een einde te maken.

Eene kleine wetswijziging is voldoende. Artikel 5 der genoemde wet van 26 April '84 draagt aan de Arrondissements-Rechtbanken op, behalve de berechting van alle misdrijven, waarvan de kennisneming niet aan een anderen rechter is opgedragen, de berechting van de overtredingen, bedoeld in artikelen 432, 433 en 434 van het Wetboek van strafrecht (bedelarij en landlooperij), en van de belastingovertredingen. Niets eenvoudiger dan hierbij te voegen: „en de overtreding van artikel 30 der wet van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 61).”

Met die wetswijziging is een luttel beetje nationale tijd gemoeid; en, moge daardoor al niet paal en perk worden gesteld aan de kwakzalverij met geneesmiddelen, er zal mede gewonnen zijn dat een ijverige Officier van justitie althans gelegenheid zal hebben om met succes tot vervolging over te gaan.

Requestreer in dezen zin bij regeering en vertegenwoordiging; misschien zal men oor hebben voor uw billijk en zeer bescheiden verzoek. J.

Wij danken den geachten inzender hartelijk voor zijn bewijs van deelneming in onze zaak. Weliswaar zouden wij door de door hem voorgestelde wetswijziging, een stap voorwaarts doen, maar wij waren dan toch niets verder dan vóór de invoering van de wet van 26 April 1884, en dit, wij schreven het herhaalde malen, is ons niet voldoende.

De raadgeving om opnieuw een adres naar 's Hage op te zenden, zal het Bestuur onzer Vereeniging zeker ernstig overwegen. RED.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de Heeren:
Jhr. Mr. J. Schuurbeque Boeije, griffier Rechtbank Dordrecht.
P. J. de Kanter Nz., Assuradeur, „
D. van Geluk, Makelaar, „
Prins en Giltay, Apothekers, „
E. Rieuwerts de Vries, Landmeter b/h kadaster, Gorinchem.
A. K. te 's H. Aan uw bezwaar zal worden tegemoetgekomen.

v. H. te A. De circulaire in dank ontvangen; wij zullen die middelen laten onderzoeken.

Hoofddommissaris van Politie te 's G. Wij danken U voor de toezending; de Pastilles zijn in onderzoek. Uwe medewerking in deze stellen wij op hoogen prijs.

Dr. A. J. Th. te K. De gezonden hoeveelheid „Frostbalsem” is onvoldoende voor het onderzoek. Dank voor uwe moeite en hulp. Is een onzer lezers ook het adres bekend, waar de *Russische Frostbalsem* te verkrijgen is?

N. N. Het *Keizerlijk Tandien-Geneswater van Goldmann* is een oud kwakzalversmiddel en reeds in No. 12 van den eersten jaargang van dit Maandblad besproken. Het is een mengsel van *Guajak-* en *Benzoo-tinctuur*, beide stoffen, die in elke apotheek te verkrijgen zijn en, met water verdund, dikwijls als mondspoeling worden gebruikt; tijdelijk kunnen ze eenige verlichting bij kiespijn aanbrengen.

S. L. H. A. te 's H. Het boekje van *Roman Weissmann* is ons bekend evenals het middel dat daarin wordt aanbevolen. Reeds tot vervelens toe hebben wij daartegen gewaarschuwd. Wij zullen u een Maandblad toezenden.

G. W. B. te S. Dank voor de toezending der brochure.

In het no. van October 1889 is *Bromidia van Battle en Co.* besproken. Zie de herhaalde waarschuwing.

O. H. te A. Wij hebben reeds herhaaldelijk gewaarschuwd tegen *Spranger's* Maagdruppels. Uwe opmerking is juist, dat wij in Nederland geen Koninkl. Opperhoutvester bezitten; in het Maart-nummer van 1889 is daarop reeds gewezen.

H. C. v. W. te A. Dank voor uwe medewerking; van het ons toegezondene hebben wij gebruik gemaakt.

J. H. te A. De „beproefde methode” van *Dr. E. Donkersloot* te Nieuwer-Amstel is ons niet bekend; de dokter echter wel. Wat de vorige Redactie over hem schreef in No. 5 en 11 van den eersten en in No. 11 van den vierden jaargang maant tot groote voorzichtigheid. Het laatstgenoemde nummer konden wij u zenden; van de eerste jaargangen is alles uitverkocht.

Spoedeischende en bijzondere gevallen uitgezonderd, beantwoorden wij de ons gestelde vragen alléén in het Maandblad.

G. K. te M. Uw schrijven over „Retau's Zelfbewaring” zal in 't volgend no. worden besproken. De zaak is te belangrijk om ze met een paar woorden af te maken.

Men vestigt onze attentie op een reclamekaart van *Van Vollenhoven's Stout*, waarin o. a. wordt meegedeeld dat dit stout bij uitstek geschikt is voor alle zwakken, herstellenden, *bloedarmen*, *maaglijders* enz., zoowel volwassenen als kinderen, en verzoekt ons hiervan in het Maandblad melding te willen maken, omdat volgens het oordeel van vele lezers hier kwakzalverij begaan wordt.

Gaarne voldoen wij aan dit verzoek, te meer, omdat wanneer de firma *van Vollenhoven en Co.* soms niet mocht hebben ingezien dat zij, door deze wijze van reclame, zich beweegt op het glibberige pad der kwakzalverij, zij er nu op wordt opmerkzaam gemaakt. Een biervoort aan te bevelen o. a. als bij uitstek geschikt voor maaglijders (zonder onderscheid) en zonder dat een deskundige den aard van het maaglijden heeft geconstateerd is, volgens onze opvatting, kwakzalverij.

Postmerk Amsterdam. Men gelieve, bij toezending van stukken enz., waarvan men wenscht dat zij door ons zullen worden behandeld, tegenover ons niet anoniem op te treden. Op onze stilzwijgendheid kan men, desverlangd, staat maken maar wij moeten de zekerheid hebben dat iemand, die den een of ander persoon bij ons als kwakzalver signaleert, dit doet in 't belang van de zaak in 't algemeen en niet om aan persoonlijk wrok te voldoen. Dit laatste is ons eenige malen voorgekomen.

Vele zaken, waarvan wij de bespreking hebben toegezegd, kunnen in dit No. niet worden behandeld, omdat het tijdrovende chemisch onderzoek nog niet is afgelopen. Nogmaals verzoeken wij de scheikundigen onder onze leden zich beschikbaar te stellen voor het verrichten van enkele onderzoekingen en van hunne bereidvaardigheid aan den secretaris-penningmeester kennis te geven. Er wacht nog zooveel op afdoening.

S. P. te L. Ongetwijfeld herinnert de wijze waarop, door middel van de groote annonces en de geïllustreerde strooibijljetten, de aandacht wordt gevestigd op *Scott's Emulsion*, aan de handelingen van kwakzalvers. Ook de bewering: dat „Scott's emulsie tering in den beginne zeker geneest en dikwijls wanneer deze ziekte reeds gevorderd is” en dergelijke beweringen meer, in de aankondiging voorkomende, doen volkomen aan kwakzalverij denken, en toch vinden wij geen vrijheid om dit middel met de gewone kwakzalversmiddelen gelijk te stellen.

Waar toch *Scott* en *Bowen*, de fabrikanten van de emulsie, in hun strooibijlet schrijven: „Indien u haar wenscht te gebruiken, raadpleegt uw geneesheer” daar stellen zij zich op een standpunt, dat hemelsbreed verschilt van dat, hetwelk de kwakzalvers, die wij bestrijden, innemen.

Eén opmerking moet ons echter van het hart. Wanneer de raadgeving, om slechts op advies van den geneesheer de emulsie te gebruiken, *inderdaad goed bedoeld is*, waarom is het dan noodig zulk grof geschut te gebruiken om de aandacht van het groote publiek op dit middel te vestigen? Een kennisgeving aan de geneesheeren, 't zij per circulaire, 't zij door mededeeling in een geneeskundig tijdschrift, zou dan het doel even goed bevorderd hebben als de bombastische annonces en de belachelijke plaatjes.

T. L. E. te Paramaribo. Uw schrijven ontvingen wij met genoegen; de verlangde exemplaren zullen worden toegezonden.

Herhaalde Waarschuwingen.

Bromidia van Battle en Co., waarop tegenwoordig door middel van brochures opnieuw de aandacht wordt gevestigd, wordt aanbevolen als geneesmiddel tegen slapeloosheid. Ieder die weet, hoeveel personen aan slapeloosheid lijden en hoe die personen alle hulpmiddelen aangrijpen, zal inzien, dat een handig kwakzalver hier een ruim veld ter bearbeiding vindt. Indien hij echter eenig succes, al is 't ook tijdelijk, voor zijne geneeswijze wil hebben, dan is hij genoodzaakt de hand uit te strekken naar die middelen, die inderdaad werkzaam zijn als slaapmiddelen en dit zijn nu bijna altijd of sterke vergiften of althans krachtig werkende stoffen, wier onoordeelkundig gebruik, niet door een geneesheer geconstateerd, slechts schade aan de gezondheid der lijden kan toebrengen.

Het middel van *Battle en Co.* nu is alles behalve onschadelijk, al staat ook op de etiquette, dat men er elk uur van moet innemen totdat de slaap komt.

Volgens het onderzoek van ons lid, den heer J. A. WIJNNE, apotheker te Middelburg, bevat elk fleschje een ruime hoeveelheid *Broomkalium* en *Chloralhydraat*, beide zeer bekende en veel gebruikte geneesmiddelen, maar waarlijk geen zaken om, op goed geluk af, door iedereen te worden gebruikt. Vooral het *Chloralhydraat* behoort tot de zware vergiften; een onoordeelkundig gebruik daarvan kan tot de grootste ongelukken aanleiding geven en slechts een geneesheer kan beslissen in hoeverre het gebruik van deze stof, in bepaalde hoeveelheden, aan dezen of genen zieke is aan of af te raden. De prijs van f 2,50 per fleschje is enorm hoog.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 989.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Bericht aan de leden.

Hoofdartikel: De processen der Vereeniging.

Berichten: Verbod in Italië van den verkoop van de middelen van graaf Mattei. — Een wonderdocter te Goes ontmaskerd.

Grootere artikelen: Dr. Retau's zelfbewaring. — Nog eens de kwakzalvers-advertentiën. — Kleine dieven hangt men op. — Groote laat men loopen. — Een oordeel over de Pastilles Géraudel en de teercapsules van Guyot. — Gezondheids-Tricot-ondergoederen. — Nicholson, een veelzijdig kwakzalver.

Kleine mededeelingen: Quiniumwijn van Labarraque. — Toestanden in Beieren.

Ter overneming: De oormiddelen van Simpson en Mountain.

Correspondentie: Erratum.

Herhaalde waarschuwingen: Dr. Sprangers maagdruppels.

— Miraculo-preparaten.

Bericht aan de Leden.

Te gelijk met dit nummer heb ik de tot op 15 April l.l. bijgewerkte ledenlijst aan de leden gezonden. Ik verzoek den leden deze lijst wel te willen nagaan en mij kennis te geven van eventuele misstellingen of omissies.

Men zal zien dat reeds van velen de contributie per postwissel ontvangen is. Een sterretje duidt als gewoonlijk de ontvangst der contributie, een kruisje bovendien nog eene extra bijdrage voor de kas aan. Er zijn echter nog vier postwisselstrooken van wie ik de afzenders niet weet. Een à f 2,95, postmerk Amsterdam (12 Febr.) doch zonder naam of adres; een à f 3,— zonder postmerk, naam of datum; een à f 3,— (13 Febr.) van het leesgezelschap „Gunter Mohr” doch zonder poststempel en een à f 5,— uit Heusden, (7 Maart) doch blijkbaar van een lid, dat daar in het vorig jaar niet woonde, wjl het eenige te Heusden woonachtige lid reeds vroeger betaald heeft. Hen die nog niet betaald hebben, verzoek ik beleefd mij den postwissel alsnog te zenden.

G. B. SCHMIDT,

Secretaris-penningmeester.

De processen der Vereeniging.

*'t Deed mij genoeg de verantwoordelijkheid van de redactien der nieuwsbladen voor de kwakzalversadvertentien weer eens in 't openbaar ter sprake te zien gebracht. De kwakzalverij toch in haar tegenwoordige gedaante en uitbreiding is alleen bestaanbaar door de hulp haar verleend door de dagbladpers. 't Is mijn voornemen niet mij thans in deze besprekingen te mengen, waar uitnemende woordvoerders de verdediging van het standpunt der Vereeniging op zich hebben genomen; alleen zij 't mij vergund te trachten één argument der tegenpartij uit het debat te verwijderen.

Herhaaldelijk wordt het voorgesteld, alsof de

vorige redactie van het Maandblad indertijd was veroordeeld, omdat zij te ver was gegaan en dat om die reden hare adviezen en mededeelingen omtrent zaken en personen niet betrouwbaar zouden geweest zijn.

Langzamerhand schijnt zich in dat opzicht een soort van legende gevormd te hebben, waaraan ook de redactie van de *Prov. Overijss. en Zwol. Cour.* geloof genoeg hecht om te meenen het aanbod van de hand te moeten wijzen van leden der Vereeniging, die bereid zijn haar in te lichten omtrent sommige kwakzalversadvertentien.

Tegen deze voorstelling zij 't mij vergund met beslistheid op te komen.

Geen der (drie) veroordeelingen berust op de overweging, dat de redactie van het Maandblad iets zou gezegd hebben wat niet waar was of door haar niet zou kunnen bewezen worden, dat zij iets als kwakzalverij had betiteld, wat niet dien naam verdiende. Integendeel meer dan eenmaal werd de waarheid der feiten uitdrukkelijk erkend, doch de eisch tot schavergoeding is telkens toegewezen, omdat door de mededeelingen der redactie de eischende persoon kon geacht worden benadeeld te zijn.

Het hoofdmotief der verdediging dat *het algemeen belang* het doen dezer mededeelingen noodig deed zijn, werd door de rechtbanken niet als geldig erkend. Alle drie processen waren echter bloot burgerlijke zaken, zooals het wetboek aanleiding geeft om schavergoeding te vragen voor allerlei handelingen van den eenen burger tegenover den anderen. Hoe dikwijls ook aangezocht door groote en kleine kwakzalvers of hun helpers, wier handelingen aan de kaak waren gesteld, nimmer heeft een officier van justitie een vervolging tegen de redactie van 't Maandblad willen instellen; van veroordeeling tot boete kon dan ook nimmer sprake zijn.

Een opmerking zij 't mij vergund hieraan toe te voegen, nu ik toch de pen tot noodige rectificatie heb moeten ter hand nemen.

De redactie der meergemelde courant zou het, zoo zegt zij, toejuichen indien de regeering de zaak ter hand nam en b.v. door verbodsbepalingen de dagbladpers het middel aan de hand gaf om de ook door haar afgekeurde kwakzalversadvertentien te weren. De overheid zou in dat geval volgens mij niet anders kunnen doen dan herhalen hetgeen volgens het *Eeuw*-nummer der *Zwolsche Courant*, haar voorgangster, bijna een eeuw geleden heeft gedecreteerd, luidende: „Aan alle Courantiërs wordt verboden om door middel hunner Nieuwspapieren de Kwakzalverij en het debiet van geheime geneesmiddelen te bevorderen, en speciaal om eenige advertentiën van genezing van ziekten en gebreken

„in hun courant te plaatsen” (*) of anders om de wetgeving na te volgen, zooals deze sedert korte jaren in Pruisen en sommige andere staten van Duitschland bestaat. Zij bepaalt:

„Het aankondigen of aanprijzen van middelen „in advertentien, gebruiksaanwijzingen, circulaire „of dergelijke geschriften met opgaaf van de zooge- „naamde geneeskraft of de ongesteldheden, waarbij „zij dienst heeten te doen, is verboden.”

Komt eenmaal zulk een verbodsbepaling ook in ons land tot stand, dan zal natuurlijk iedere redactie wel een middel vinden om deze kwakzalversadvertentien te weren. Welnu ieder die, zooals de *Pr. Ov. Zw. Cour.*, zulk een ingrijpen der regeering zou toejuichen doe dan slechts precies alsof het verbod reeds bestond en de zaak is in orde.

Steenbergen, 25 April. Dr. G. W. BRUINSMA.

(*) P. G. van Pesch., redacteur der *Pr. Ov. en Zw. Ct. in Soc. Weekbl.* van 18 April j.l.

Berichten.

Uit Italië wordt bericht dat ingevolge de nieuwe wet op de specialiteiten ook over de „famosse” electro-homoöpathische middelen van den graaf Mattei — meermalen in ons maandblad besproken — het banvonniss is uitgesproken. Zooals bekend is heeft de edele graaf Mattei zijne korreltjes en elektrische vloeistoffen in den dichtsten sluier der geheimen gehuld, wat dan waarschijnlijk ook wel de oorzaak was dat zij zulk een grooten afzet vonden, en dat bij voorkeur in de hoogste kringen. Hierdoor werd tevens aangetoond dat óók de beschaafde menschen een zekeren trek naar het onbekende en geheime hebben en daarin meer vertrouwen stellen dan in datgene wat duidelijk voor oogen staat. Deze zwakke zijde van het menschdom kende de graaf opperbest en speculeerde daar met goed gevolg op. Had hij, zooals anderen, geannonceerd, waaruit hij zijne middelen volgens homoöpathisch voorschrift bereide, dan had hij ze tevens dien nimbus ontnomen. Nu heeft hij echter niet de minste aanduiding gegeven van wat eigenlijk zijne middelen bevatten — wat de man moeilijk kan doen, omdat het alleen . . . water is, en dat heeft den gezondheidsraad bewogen voorloopig in geheel Italië den verkoop te verbieden.

Pharm. Zeit.

„Door de politie te Goes is een zoogenaamde wonderdokter ontmaskerd, die beweerde, na den zieke geneeskundig te hebben onderzocht en betast, het met Gods hulp wel klaar te zullen spelen. Hij schreef zelf voor welke op vooruitbetaald geld door hem werd geleverd en liet zich overigens goed betalen.

Deze esculaap beroept er zich ook op vele blinde menschen ziende te hebben gemaakt.”

Aldus meldt het *Vaderland*; kan een onzer leden of lezers ons ook iets naders omtrent deze zaak mededeelen?

Het boek „Dr. Retau's Zelfbewaring”.

Naar aanleiding van ons herhaald waarschuwen tegen het boek, waarvan wij den titel hierboven aangeven, ontvingen wij het volgende schrijven dat wij gaarne in het openbaar behandelen om onze meening nog duidelijker te doen kennen.

WelEd Heer!

Deze week toevallig uw Maandblad opnemende las ik tot mijn verwondering, ja zelfs tot mijne ergenis, het Boek „Dr. Retau's Zelfbewaring” aangestipt als een schandelijk boek, enz. enz. Niet-tegenstaande ik uw streven tegen de kwakzalverij ten hoogste waardeer, ben ik echter als 't ware gedrongen UEd. mijne meening aangaande uw schrijven in UEd's Maandblad te kennen te geven; ik vind namelijk het boek van Dr. Retau een zeer nuttig en leerzaam boek, hetwelk met mij waarschijnlijk zoovele duizenden uit zeer ellendigen toestand, ja misschien van den dood gered heeft; ik wil zeggen *alleen* door deszelfs lezing; aangaande de medicijnen en het werkelijk beoefenen der geneeskunst kan ik echter niet oordeelen, en wil daarom ook zeer gaarne toestemmen dat de patienten te veel betalen, en dan misschien nog verkeerd behandeld worden.

Mijn bedoeling is alleen om UEd. opmerkzaam te maken, dat het lezen van een dergelijk boek mijns inziens niets als nut kan stichten, zoowel voor jonge lieden als voor ouders en voogden.

Aan het lezen van een dergelijk boek (niet hetzelfde) heb ik voor tien jaren reeds mijn bijna verloren welstand en gezondheid te danken, niettegenstaande ik mij nooit met kwakzalverij heb ingelaten; ook ik heb mij in mijn jeugdigen leeftijd aan die afschuwelijke Onanie overgegeven, en de afschuwelijke gevolgen welke in dat boek voorgeschilderd worden, bijna allen zelf ondervonden, en heb mij door zijne grondige lezing gebeterd en gevoel mij thans aangaande dat zeer gelukkig.

Hopende dat UEd. mijn schrijven niet ten kwade moge duiden, ben ik zoo vrij mij te noemen

Hoogachtend,

Uw dw. dnr.
X.

P. S. Waarom geven onze Nederlandsche geneesheeren dan zelf niet een dergelijk boek uit met opgave der op dat terrein ervaren heekkundigen? Dan zouden de jonge lieden niet verplicht zijn, zich tot kwakzalversmiddelen te begeven.

Want UEd. moet toch bepaald weten dat de meeste lijdens aangaande die zonde zelf onbewust zijn van de oorzaak van hun lijden, en wanneer zij ook eindelijk de oorzaak ontwaren zich dan schamen om bij den eersten den besten Dokter hun lijden en oorzaak te openbaren. (Natuurlijk valsche schaamte.)

En zal UEd. met mij moeten toestemmen, dat daardoor een ontzaglijk groot nut aan de menscheid in het algemeen zoude gesticht worden.” X.

Wij beginnen met te verklaren dat wij er steeds prijs op stellen opmerkingen te ontvangen van hen, die, de goede bedoeling van ons streven waardeerende, met ons in sommige opzichten van meening verschillen. Ten eerste worden wij daardoor somwijlen gewezen op misvattingen van onze zijde en ten tweede worden wij daardoor in staat gesteld opvattingen, die, naar ons gevoelen, minder juist zijn, te weerleggen. In beide gevallen wordt de goede zaak gediend.

Wat nu het boek betreft, waarop de geëerde schrijver ons wijst, meenen wij, dat wij, niettegenstaande zijn schrijven, niets van ons vroeger uitgesproken oordeel kunnen terugnemen; wij blijven het een schandelijk boek noemen.

Wanneer het boekje alleen geschreven ware om ongelukkige lijdens aan sommige ziekten te waarschuwen, wanneer dus werkelijk een *goed doel* werd beoogd, wij zouden het misschien betreurd hebben, dat de schrijver van het boek zoo overdreven is in zijne schilderingen, en dat de prijs, f2, zoo enorm hoog is, maar wij hadden het niet bestreden en het woord „schadelijk” had onze pen niet verlaten.

Maar het moet toch ieder, bij aandachtige lezing, duidelijk zijn dat het den schrijver van het boekje niet

alleen te doen is om als waarschuwing *gelezen* te worden, zelfs niet in hoofdzaak daarom te doen is, maar dat het hoofddoel is hen, die zich aan sommige uitpattingen en kwade gewoonten overgeven, zóó angstig te maken, dat hun de wanhoop om het hart slaat, dat zij meenen geheel verloren te zijn . . . tenzij zij de hulp aangrijpen, die door het „Geneeskundig Bureau” te Leipzig wordt aangeboden.

Niet ieder, ja bijna niemand, zal zoo verstandig zijn om, even als de schrijver van den brief, na de lezing van het boek van Retau of dergelijken, tot inkeer te komen en de kwade gewoonten vrijwillig af te leggen. De ervaring is daar, en helaas tal van mededeelingen staan ons ten dienste, om aan te toonen, dat de ongelukkige slachtoffers door de lezing van het werkje van Retau bijna aan alle genezing beginnen te wanhopen. Als een drenkeling aan een stroohalm grijpen zij elke gelegenheid aan, die hun misschien nog redding kan bieden . . . en vliegen in de wijd geopende netten van den kwakzalver. Zijn de eerste zes gulden ontvangen, dan wordt het slachtoffer aan het lijntje gehouden en uitgezogen tot dat hij te laat tot het besef komt, dat het den goeden raadgever *alleen* om zijn geld te doen was.

Zie, geachte briefschrijver, *dit* lezen wij uit het boek van RETAU en uit de ons verstrekte mededeelingen blijkt het, dat wij *goed* gelezen hebben en daarom blijven wij het noemen een „schandelijk boek.”

Doe ons het genoeg en lees, nu gij van uwe kwade gewoonte verlost zijt, het boek nog eens aandachtig over en wij zijn overtuigd, dat gij onze meening thans zult deelen. Eén raad geven wij u echter, zie dat gij het boek ter leen krijgt, want het zou jammer zijn voor dat prul twee gulden uit te geven.

Wat betreft de vraag in het P.S. „waarom onze Nederlandsche geneesheeren zelf niet een dergelijk boek uitgeven”, (er zal zeker bedoeld zijn een boek *alleen* dienstig om te waarschuwen) „met opgave der op dit terrein ervaren heekkundigen” kunnen wij op het eerste gedeelte antwoorden dat dergelijke waarschuwingen herhaalde malen zijn verschenen — al valt het ook moeilijk de bedoelde zaken te behandelen in een geschrift dat voor het groote publiek toegankelijk is. In het April-nummer van 1890 van ons Maandblad kondigden wij een werkje aan getiteld: „De Voortplanting”, voor slechts 6 cents verkrijgbaar bij Liebers en Co. te 's Hage; dit boekje bevat zeer ernstige en nuttige wenken.

Wat het tweede gedeelte der vraag aangaat: „de opgave van op dat terrein ervaren heekkundigen” met de bespreking daarvan zouden wij ons buiten ons terrein begeven. Maar wij wenschen den briefschrijver te vragen — hij weet het bij ervaring — of voor het afleggen van kwade gewoonten juist de behandeling van een specialiteit in de geneeskunde noodig is?

Nog eens de kwakzalvers-advertentiën.¹⁾

Onlangs gaf de *Arnhemse Courant* een vrij uitvoerig overzicht van een gehouden voordracht over kwakzalvers . . . in de geneeskunde, wel te verstaan. In die voordracht was o. a. uitgeweid over den beruchten Windelincx, en waren diens praktijken met kankerlijders behoorlijk aan de kaak gesteld. Ook daarvan werd in het overzicht een en ander opgesomd, waarna de verslaggever er uit zijn eigen koker deze opmerking aan toevoegde:

„Wie het alles uit den mond van den spreker hoorden, zullen het hem gaarne nazeggen, dat het treurig is, dat er een nederlandsch geneeskundige (zekere dr. C. Enthoven uit Dordrecht) te vinden is geweest, die als de helper van een wezen als Windelincx wil optreden.”

Zeker, dat is héél treurig.

Maar heel treurig is het óók, dat dezelfde *Arnhemse Courant*, wat zij met de pen van haar redactie op 14 Maart zoo erg noemde in een ander, drie dagen

¹⁾ Volgens onze belofte in 't vorig No. nemen wij hier het tweede artikel van Mr. Kerdijk uit het *Sociaal Weekbl.* over. In hetzelfde Weekbl. van 18 April beantwoordt de Redacteur der *Pr. Ov. en Zw. Ct.* dit artikel ongeveer met dezelfde argumenten die in het vorig *Maandbl.* zijn te berde gebracht, weshalve wij, om niet te veel over één zaak te schrijven, dit antwoord niet overnemen. RED.

later, door de daad van haar directie, voor de zooveelste maal zelve deed van haar kant — door het plaatsen van de gewone advertentie „optredend als de helper van een wezen als Windelincx.”

Een nieuwe, en sprekende, bijdrage tot de houding der pers in zake kwakzalvers-advertentiën, waarover wij een drietal weken geleden weder eens het onze hebben gezegd.

Toen wij dit deden, was het ons niet bekend, dat juist kort te voren — in haar nummers van 9 en 11 Februari — de redactie der *Prov. Overijselsche en Zwolsche Courant*, in deze blijkbaar homogeen met den uitgever, over de kwestie een polemiek had gevoerd met een paar leden der Vereeniging tegen de kwakzalverij. Anders zouden wij toen reeds, haar argumenten opsommend, een gesprek met haar hebben aangeknoopt, gelijk thans geschiedt bij deze.

„Verlangt men van ons, leeken op het gebied der medische wetenschap, daarover (over het al-of-niet kwakzalvers-karakter van een aangekondigd heilmiddel) een oordeel?” — zoo vraagt die redactie. Wel neen. Ten minste niet, wanneer daartoe geneeskundige of liever: artsenkundige, kennis noodig is. Maar al hebt ge redenen, om „voor adviezen niet in de eerste plaats tot de Vereeniging tegen de kwakzalverij u te wenden”, een deskundige, in wien ge vertrouwen stelt, zult ge dan toch nog wel kunnen vinden.

Ook vraagt zij bij herhaling: „waar is de grens?” Eveneens bij herhaling antwoorden wij: voor u zij die grens daár, waar, op grond van uw eigen oordeel of van de uitspraak van den deskundige, op wiens kompas ge zeilen wilt, het kwakzalvers-karakter ophoudt twijfelachtig te zijn.

Hij (namelijk de inzender, met wien de polemiek werd gevoerd) legt den klemtoon op den bombast en de onware aanbevelingen, en schijnt te willen, dat wij dat als maatstaf zullen aannemen — zoo gaat zij voort. Misschien zult ge het erg naïef vinden, maar voor *sommige* gevallen — voor die, in welke de wijze waarop hoofdzaak is — schijnt de maatstaf ons werkelijk juist. En waar ge zegt: „'t Zou er niet gemakkelijker door worden”, daar luidt ons wederwoord: in *die* gevallen toch waarlijk zoo moeilijk niet. In hetzelfde nummer, waarin ge uw gedragslijn tracht te vergoelijken, laat ge de „zalf-Holloway” aanprijzen met de verzekering: „zij brengt altijd een volmaakte genezing.” Dat is een echte kwakzalvers-betuiging. Als ge bij het lezen van zoo iets één oogenblik twijfelt, of ge daarbij wel met een zoodanige te doen hebt . . . neen, 't zou al te onbeleefd zijn, de mogelijkheid daarvan te veronderstellen.

Ja maar, aldus voegt zij er bij, „zou men dan denken, dat de kwakzalvers, die zoo handig zijn in het foppen van het publiek, geen middel zouden vinden om door de mazen te wippen? Zij zouden even hard adverteeren en alleen den vorm wat veranderen.” Dat kan soms zoo zijn, al zoudt ge van uw kant soms ook wel „zoo handig” wezen om de adder te ontdekken onder het gras. Maar dit zult ge toch wel niet ontkennen, dat meestal juist door den vorm, juist door het aanprijzen van het middel voor alles-en-nog-wat, juist door den opgezette heiligen-krans van onfeilbaarheid, het grootste aantal slachtoffers wordt gemaakt.

„Advertentiën, die de openbare zedelijkheid kwetsen”, zoo verzekert zij, „. . . worden onberooptelijk geweerd.” Dat verheugt ons. Maar hebt ge daárvan dan wel een objectieven, voor alle mistasten u behoedenden maatstaf, het ontbreken waarvan op het veld der kwakzalvers-advertentiën de reden is, waarom ge, naar ge eveneens verzekert, deze niet weert? Laat ons een voorbeeld noemen. Gesteld, vóórdat door het engelsche blauwbroek over den internationalen handel in blanke slavinnen de waarheid dienaangaande aan het licht was gebracht, had de beruchte Kleeberg een advertentie aangeboden, niets behelzende dan de voor gedagden volkomen verstaanbare, maar voor u ganschelijk duistere mededeeling, dat hij met zoo-en-zooveel „*colli's*” te Amsterdam zou aankomen — zoudt ge er dan met die advertentie over een gruwelijk vergrijp aan de openbare zedelijkheid niet deerklijk zijn ingeloopt? Weerhoudt u dat, om ten minste zooveel mogelijk te doen wat uw hand te doen vindt? Waarom dan niet eveneens gehandeld ten deze?

„De redactie van het maandschrift tegen de kwakzalverij zelve”, zoo luidt verder een harer pleitgronden, „is een paar maal door den rechter veroordeeld, omdat zij te ver is gegaan in haar goedgemeende waarschuwingen.” Zeg nu eens eerlijk, beschouwt ge zelve dit als een argument? De rechter had te oordeelen, niet of tegen een kwakzalver gewaarschuwd was, maar of het was geschied op een wijze, vallend binnen de termen der strafwet. Gij daarentegen hebt eenvoudig een advertentie te weigeren of aan te nemen. Ge zijt toch niet bang, dat iemand u wegens een weigering voor den rechter zal dagen!

„Waarom worden van regeeringswege geen maatregelen genomen?” heet het ten slotte. Ja, groot gelijk kunt ge hebben, dat wenschelijk te achten; maar geeft een verzuim der overheid of des wetgevers u vrijheid om met open oogen, en des volkomen bewust, te bevorderen het kwade, hetwelk bovenal in uw hulp zijn kracht heeft?

Des volkomen bewust. Want tot tweemaal zegt ge zelve, dat er „onder de advertentiën worden gevonden, die ge liever uit uw kolommen zoudt zien verdwijnen.” Maar eilieve, dan is het ons volslagen onbegrijpelijk, dat zè er nochtans niet uit verdwijnen — tenzij die woorden dit beteekenen: gij redactie, zoudt ze o zoo gaarne geweerd zien, maar al uw pogen bij den uitgever is vruchteloos. Dan zou dus ons vooropgesteld vermoeden van homogeniteit tusschen u beiden onjuist zijn. Maar dan zou weder het feit, dat ge uw betoogting leveren, ons onbegrijpelijk wezen.

Twee dingen kunnen we u toegeven.

Vooreerst, dat ge er bij den besten wil toch niet voor zoudt kunnen instaan, het hek gesloten te houden voor al wat naar kwakzalverij zweemt. Maar een heel onverstandig vriend der zaak voorwaar, door wien die eisch u mocht worden gesteld.

Bovendien, dat de gewenschte controle wat tijd en moeite kosten zou. Maar het kwaad zijn gang te laten gaan, is op elk gebied wel zoo gemakkelijk.

Wij weten het, euvel geduid is ons de, onvoorwaardelijk algemeen gestelde bewering, dat de nieuwsbladen, hetgeen wij wraken, doen ter wille van het geld, hetwelk deze advertentiën hun opbrengen. Goed, laat die beschuldiging niet verdiend worden door alle. Laten wij haar aldus moeten wijzigen: het geschiedt, of om het geld, of om zich eenigen last te besparen. Door het geven van die keus zijn wij u zoo heusch mogelijk. Maar ook het laatste is dan toch al afkeurenswaardig genoeg, waar het handlangersdienst betreft aan zoo ellendig bedrijf.”

Kleine dieven hangt men op, groote laat men loopen.

* Wij lazzen dezer dagen in de dagbladen onder de rechtszaken:

„Heden stond terecht D. de J., 34 jaar, goochelaar, geboren en wonende te 's Gravenhage, beklaagd van op 21 Juni 1890 te Vlaardingen met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen C. B. huisvrouw van A. B. te hebben bewogen tot de afgifte van f 2, door, onder voorgeven dat hij een knappe dokter was, haar twee flesschen betrekkelijk waardeloos vocht ter hand stellen, haar pols te voelen, haar lichaam te betasten enz.

Bekl. gaf ter terechtzitting op dat hij, zich met de Vlaardingsche kermis aldaar bevindende, in een café vernam dat genoemde vrouw aan eene borstziekte lijdende was. Louter uit menschievendheid, daar hij een familiegeheim bezat, hetwelk bij hem zelf had geholpen toen hij over een paard was gesprongen en de borst bezeerd had, ging hij tot genoemde vrouw en verkocht haar voor genoemde som twee flesschen van dat geneesmiddel. Al het verder bij de aanklacht vermelde ontkende hij. De deskundigen daarentegen verklaarden dat de inhoud van de beide flesschen niet gezegd kon worden een geneesmiddel te zijn en de waarde hoogstens een dubbeltje was.

Het O. M. achtte de aanklacht van oplichting volkomen bewezen, daar beklagde bij genoemde vrouw, door zijne mededeelingen o. a. dat hij een knappe dokter was en vele patienten had, het gevoelen ingang had doen vinden dat het door hem gebrachte vocht een geneesmiddel was, dat goed voor hare kwaal zou zijn. Een ernstig feit was dus hier gepleegd, waarvoor eene gestrenge straf moest worden opgelegd. Het vorderde zes maanden gevangenisstraf.

Uitspraak over 8 dagen.”

Een arme stakker heeft dus, gebruik makende van de lichtgeloovigheid van een patiente, aan deze een paar gulden uit den zak geklopt en moet daarvoor thans in de gevangenis; nu daarover klagen wij niet.

Maar dagelijks laten allerlei kwakzalvers in de kranten vertellen, dat zij „knappe dokters” zijn en leveren aan de lichtgeloovigen, die er naar luisteren „flesschen betrekkelijk waardeloos vocht” voor veel geld.

„Door hunne mededeelingen gelukt het hun het „gevoelen ingang te doen vinden, dat het door hen „geleverde vocht een geneesmiddel is, dat goed voor

„de kwaal dezer patienten zal zijn”; in plaats echter dat er ooit door een O. M. een aanklacht wordt ingediend om deze oplichters te vervolgen „waarvoor eene gestrenge straf moest worden opgelegd”, blijven zij, dank de toepassing onzer wetgeving, steeds vrij om op den ingeslagen weg stoutmoedig voort te gaan en schatten te verdienen. Wordt hier een minder „ernstig feit” gepleegd?

Volgens later bericht is de goochelaar vrijgesproken; hij werd dus even gunstig behandeld als de groote kwakzalvers, met dit onderscheid, dat hij de angst van de vervolging heeft geleden, terwijl het hem misschien om een stuk brood te doen was en men de anderen, die schatten verdienen, geheel ongemeoid laat.

Een oordeel over de Pastilles Géraudel en de teercapsules van Guyot.

In een der Aprilnummers van het *Pharmaceutisch Weekblad*, thans onder redactie van den Heer M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH, kwam een artikel voor over *Spécialités in de Apotheek*. Naar aanleiding van dit artikel bevatte het nummer van 25 April het onderstaande ingezonden stuk met een antwoord van den geachten Redacteur een getrouw bondgenoot in onzen strijd tegen de kwakzalverij.

Voor onze lezers is de kennismaking met dit stuk zeker zeer gewenscht. Wij laten het daarom voor hen die genoemd weekblad niet lezen, hier volgen:

ROTTERDAM, 13 April 1891.

Den Heer Redacteur van het Pharm. Weekblad te Amsterdam.

WelEdele Heer.

„Een mijner vrienden, hulp-apotheker hier ter stede, gaf mij het laatste nummer van uw Weekblad ter lezing. Hoewel ik een leek ben, kan ik u niet zeggen met hoeveel ware sympathie ik uw artikel „Spécialités in de Apotheek” las. Zelf heb ik mij meermalen laten verleiden tot het gebruik van pastilles Géraudel en capsules de goudron van Guyot.

Dat ik die namen in uw artikel niet vond, verwonderde mij buitengewoon.

Daarom een vraag, waarop u mij in het volgend nummer van uw blad wel een antwoord zult willen geven:

Hoe is wel uw oordeel over den fabrikant dier Capsules de goudron? Noemt u zoo iemand ook niet een kwakzalver? Acht u het niet een dankbare taak het publiek (want velen uit het publiek lezen uw blad) te waarschuwen tegen de middeljes van dien fabrikant? Of gelooft u deze teercapsules te mogen uitzonderen omdat het een eenvoudig bekend geneesmiddel is?

Is dit laatste zoo, dan leg ik mij bij uw uitspraak van deskundige neer, hoewel ik zelf na een gebruik van een achttal fleschjes dier teercapsules heb onderzocht dat ze mij meer kwaad dan goed deden, en mijn eetlust totaal bedierven.

Is u het met mij eens, dan zult u dit eenvoudig vraagschrijven (houd daarbij s. v. p. in het oog dat het van een leek komt) wel in het volgend nummer van uw blad willen opnemen en er tevens uw antwoord bijvoegen.

Tevens moge het u ten bewijs strekken dat het Pharmaceutisch Weekblad in ruimeren kring gelezen en gewaardeerd wordt, dan u misschien wel meendet.

Ik zeg u bij voorbaat dank en verblijf met alle hoogachting,

Ued. dw. Dienaar,
K. F. GERRITZEN,
Handelsreiziger.”

De Redacteur antwoordt hierop het volgende:

„Mijn antwoord kan, dunkt mij, niet twijfelachtig zijn.

Al maakt de man van beginselen geen jacht op effect om van het ontwikkeld publiek dank te verwerven, toch moet ik erkennen, dat het blijk van waardeering voor mijn streven in dezen brief mij gegeven, voor mij niet zonder waarde, maar aanmoedigend is.

De namen van de spécialités die ik in mijn opstel noemde, golden slechts als voorbeelden, aan de praktijk ontleend. 't Zijn *incognita*, die sommige geneesheeren op recept voorschrijven, welke de conscientieuze apotheker niet wil, noch mag afleveren. Spécialités en kwakzalversmiddelen zijn niet één, al stellen wij ze op éne lijn. Terwijl de componisten met deze het leekenpubliek exploiteeren, trachten zij met gene, geïllustreerd door allerlei pseudo-wetenschappelijke humbug, de ge-

neesheeren voor hunne „praeparaten” in te nemen. „Wordt het voorgeschreven — zoo redeneeren zij, „dan levert de apotheker het wel af.”

Of Guyot en Géraudel groote kwakzalvers zijn? Eilieve, noem mij iemand die het tegendeel beweert of er aan twijfelt.

Ik heb gisteren een facon teercapsules laten koopen (natuurlijk voor het vuilnisvat) en trof op het papier waarin de facon gehuld was, nog voor veertien ziektegevallen raadgeving aan.

Niet in één enkel geval zegt de charlatan: ga tot uw arts — steeds heet het: koop *mijne* stroop, *mijne* pâte, *mijne* (valsche) parelen. Wat wij missen op dit papier? De uitdrukking zijner erkentelijkheid jegens de „dummen Holländer” die hem acediteerden en rijk maakten.

Toch ligt het geven van deze beschouwingen en van waarschuwingen tegen kwakzalversmiddelen niet op onzen weg en laten wij dit liever over aan de Redactie van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*, die wel overtuigd zal zijn in ons eenen bondgenoot te bezitten voor haar loffelijk streven.

Weet ge wat een Amerikaan, met wien ik onlangs over geheimmiddel, spécialités-fabrikanten, handelaren van den eersten, tweeden en derden rang, somnambules, en andere „weldoeners” der menschheid sprak, zei?

Hang ze altemaal op; méér zijn ze niet waard. Want als het waar is, wat zij beweren, dat zij het geheim bezitten om ziekten te genezen, die de grootste genieën niet in staat zijn op te heffen, dan behooren zij den naam van *mensch* niet te dragen, omdat ze alle anderen, die niet bij hen komen offeren, aan de vreeselijkste smart en vertwijfeling ten prooi geven.”

Gezondheids-Tricot-Ondergoederen.

In de laatste dagen is door een Duitsche firma met een ééning Dépôt te Amsterdam (wij zullen voorloopig bij deze eerste waarschuwing den naam nog niet noemen) een aanbeveling rondgezonden van bovengenoemde ondergoederen.

Ofschoon wij ons met al die soorten van *gezondheidswol* en dergelijke niet bezig houden, moeten wij thans van dien regel afwijken, omdat deze ondergoederen door de volgende aanbeveling onze aandacht trokken:

„Van groot belang is het tevens, dat de ruwe „Zijde door de wrijving electricisch wordt, welke „eigenschap ook zijne toepassing vindt, wanneer de „kleedingstukken uit ruwe, onvervalschte en onge- „verfde Zijde zich aan het lichaam wrijven, en van „beduidenden invloed is deze voor personen, welke „lijden aan Rheumatiek, Ischias, Neuralgie etc. etc.”

Den onzin van deze bewering, voor ieder deskundige zoo klaar als de dag, zullen misschien vele lezers niet zoo dadelijk vatten en vandaar onze waarschuwing.

Het is weer het oude liedje: gebruik maken van de geheimzinnige electriciteit, de belangrijkste wetenschap onzer eeuw, doch tevens het stokpaardje van tal van kwakzalvers.

Ziet lezer, het lijkt zoo mooi.

Ieder heeft wel eens gehoord dat men somwijlen bij rheumatiek een elektriseertoestel als geneesmiddel aanwendt; verder heeft menigeen wel eens gelezen dat zijde, onder sommige omstandigheden gewreven, electricisch wordt en ziedaar dus 't zaakje in orde. Vooral voor den half-weter schijnt het, alsof er inderdaad eenige waarheid in de bewering van den fabrikant schuilt; zijde, electriciteit, rheumatiek, het past zoo goed bij elkaar en zal dus wel goed zijn.

En toch, wij herhalen het, is de bewering van den fabrikant niets dan onzin, zeer geschikt om koopers voor zijne ondergoederen te vinden en lijdens aan kwalen, zooals *Ischias* en *Neuralgie*, die zich soms zeer hevig kunnen doen gevoelen, terug te houden van tijdig geneeskundige hulp in te roepen.

Wij willen eens het beste denken en veronderstellen, dat de fabrikant door de electricische eigenschap somwijlen aan zijde toegeschreven, door half-weten op het dwaalspoor is gebracht; wij willen het dus bij deze waarschuwing laten en afwachten wat daarvan het gevolg is.

Mocht de ondergoederen-fabrikant, thans van onze zijde ingelicht, de door ons afgedrukte bewering niet terugnemen, dan is het niet onze schuld, dat wij hem moeten gelijk stellen met de gewone electriciteits-kwakzalvers en zijne depôthouders als zijne handlangers moeten beschouwen.

Nicholson, een veelzijdig kwakzalver.

In het Februari-nummer van het vorig jaar waren wij in de gelegenheid onze lezers in kennis te stellen met de methode, door NICHOLSON gebruikt om in 't bezit te komen van de adressen van personen, lijdende aan doofheid. Per advertentie in de dagbladen werd de gelegenheid opengesteld om zich door schrijfwerk, een bijverdienste te verschaffen en wie nu op die advertentie schreef, zag zich spoedig aangesteld als agent van den oordokter. Hij ontving dan eenige boekjes, waarin de namen en volledige adressen van dooven moesten worden aangegeven en die dan later aan het adres van N. moesten worden opgezonden. Van uit het hoofdbureau werden dan de arme slachtoffers verder bewerkt.

Aan de agenten werd 10% provisie beloofd van de som, die de door hen opgegeven personen bij Nicholson besteedden, terwijl daarenboven 16 verschillende geldprijzen werden uitgelooft voor diegenen, die het grootst getal namen toezonden.

Eenigen tijd geleden, nadat wij, dank zij het weinig succes van de oortrommels met toebehooren, NICHOLSON, MOUNTAIN, SIMPSON en consorten een poosje met rust hadden kunnen laten, ontvingen wij uit Londen, van een onzer ijverige leden, een Engelsch boekje, dat als twee druppels water geleek op het Hollandsche boekje, door Nicholson aan zijne agenten alhier verzonden, benevens een circulaire waarbij men verzocht werd de namen van lijdenden in het boekje aan te tekenen en aan een opgegeven adres te zenden. Ook de belofte van de 16 prijzen ontbrak niet. Het verzoek van opgaaf der adressen ging thans echter uit van *The Union Drug Co., Limited* en beperkt zich hier niet tot de adressen van oorlijders, maar strekt zich uit tot die van lijdenden aan alle mogelijke kwalen. Deze moesten dan worden geholpen door de *Union Pills*, waarvan er 13 soorten voorhanden waren, ten einde te voldoen aan de verschillende eischen, door het geslacht en den leeftijd van de onderscheidene lijdenden gesteld. De *Union Pills* zijn voor zoover wij weten, in ons land nog niet aangekondigd; wij laten ze dus hier ook nog buiten bespreking; maar waar wij op wijzen wilden, is de overeenkomst in de handelingen van NICHOLSON en de *Union Drug Co. Limited*.

En die overeenkomst behoeft ons niet te verwonderen, wanneer wij nagaan wat wij in ons Maandblad van Juni 1890 schreven:

„Dr. Mountain, dien onze lezers kennen uit dr. Nicholson's zaak, werkt nu alleen in twee kamertjes in de „Imperial Mansions” Oxford Street en zijn zaakje is daarmede van naam veranderd. Zoals men zich zal herinneren is Dr. Mountain de naam, waaronder Nicholson Chineesche balsem verkoopt. Nu heet zijn zaakje „Mountain's Company, Limited” en „The Union Drug Company-Limited”, en dat alles op de 5e verdieping.”

Inderdaad is het adres, waar de *Union pill's* verkrijgbaar zijn, *Imperial Mansions, Oxford Street*, het latere adres van den z. g. Dr. Mountain.

Wij zien het dus, en verwijzen onze lezers volledigheidshalve naar onze Maandbladen van December 1889, Februari 1890 en Juni 1890, dat de namen NICHOLSON, MOUNTAIN, SIMPSON, BURKERT en de *Union Drug Co., Limited* allen tot één firma behooren. De zaak heeft intusschen eene belangrijke uitbreiding gekregen, in plaats van de dooven alléén zijn thans alle lijdenden aan allerhande kwalen, in exploitatie genomen.

Misschien wel uit zuinigheid; misschien is er van *Dr. Simpson's Katarrhpoeder* wel zooveel droppoeder over dat dit met vrucht voor de bereiding van de *Union pill's* kan worden gebruikt.

Hoe 't zij, onze lezers hebben Nicholson nu weer op een andere wijze leeren kennen.

Kleine Mededeelingen.

Quiniumwijn van Labarraque.

Oudere kwakzalversmiddelen komen zoo nu en dan weer te voorschijn en worden dan weer met de noodige reclame aangekondigd. In de laatste dagen zagen wij onderstaande annonce meermalen:

„De tegenpartij van den heer de Lesseps. — De geduchtste vijanden van het Panamakanaal zijn noch de Amerikanen, noch de sluike financiers van alle landen, die zijne onderneming bestrijden om zich haar toe te eigenen. Zijne onverzoenlijke tegenpartij, de eenige

waartegen zijn vertrouwen niets vermag, is de koorts.

Het is de koorts, die in weinige uren de kloekste mannen doodt en die onophoudelijk een leegte maakt in zijne werkplaatsen. Misschien herinnert men zich niet genoeg, dat het de quinine is, die de overwinning en de kolonisatie van Algerije veroorloofd heeft. In ditzelfde geval kan de Quiniumwijn van A. Labarraque de uitstekendste diensten bewijzen; want hij is niet alleen volgens de uitdrukking van een vermaard hoofdgeneesheer van Algerije, doctor Wally, de krachtigste der bekende tonische geneesmiddelen, hij is bovendien een krachtige koortsverdrijver en een uitmuntend behoedmiddel.”

Deze wijze van reclame is kenmerkend, men proeft er het kwakzalversmiddel uit. De Quiniumwijn is echter inderdaad een wijn, die sommige bestanddeelen van den kinabast opgelost houdt, maar iets bijzonders is er niet aan en men verwachtte er geen bijzondere geneeskracht van. Wenscht men kinawijn te gebruiken waarvan de samenstelling constant is en die onder degelijke controle is bereid, men neme dan den kinawijn, volgens het voorschrift onzer Nederlandsche Pharmacopee, in onze apotheken bereid. Bij het Fransche praeparat mist men alle waarborgen van deugdzaamheid en standvastigheid van samenstelling en betaalt men een zeer hoogen prijs.

Toestanden in Beieren.

In het algemeen verslag omtrent het geneeskundig Staatstoezicht in het koninkrijk Beieren over 1888, wordt o. a. omtrent de Provincie *Schwaben* bericht: dat het getal apothekers, die er een eer in stellen geen geheimmiddelen te verkoopen, gedurig toeneemt, terwijl het getal van hen, die wel verkoopen zeer gering is

Het verslag maakt melding van 1271 kwakzalvers (Kurpfuscher) tegen 1313 in 1887. Onder deze waren 447 chirurgijns en tandmeesters, 253 boeren, 192 handeldrijvenden, 29 apothekers (tegen 43 in 1887), 34 geestelijken, 41 vroedvrouwen, 64 vilders en 211 die een ander beroep uitoefenden.

Uit het verslag blijkt tevens, dat in vele provinciën het bijgeloof nog zeer verbreid is. (*Apoth. Zeitung.*)

Ter overneming.

De lotion en het katarrhpoeder van Dr. Simpson, door NICHOLSON aan zijne slachtoffers, als behoorende bij het gebruik zijner oortrommels, toegezonden, en waarvoor men f 8,50 moet betalen, zijn aldus samen-gesteld:

De lotion is een mengsel van glycerine en Hoffmannsdruppels en het katarrhpoeder bestaat uit onzuiver rijstmeel met droppoeder.

Van deze middelen is niets tegen doofheid te verwachten en men zal dus wel zoo verstandig zijn voor dit bijna waardelooze goedje geen f 8,50 weg te werpen.

De Chineesche balsem van Dr. Mountain, door NICHOLSON aan de dooven aanbevolen, wanneer het hun blijkt, dat zijn oortrommels met toebehooren voor de patiënten te duur zijn, is een mengsel van glycerine, alcohol en aardnotenolie, (eene met olijfolie overeenkomende goedkoopere olie, die geen geneesmiddel is.) Het fleschje, inhoudende 45 gram vloeistof kost het bagatel van f 2,50.

Geen enkel geneesheer zal durven verzekeren dat aan het mengsel van genoemde stoffen die eigenschap toekomt die door den fabrikant er aan wordt toegeschreven, n.l., dat de Chineesche balsem een onfeilbaar middel tegen de doofheid is.

Correspondentie.

Dr. C. P. K. te 's H. De waarschuwingen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe worden bijna geregeld in ons Maandblad opgenomen; slechts wanneer het zaken betreft, waarvan wij weten dat zij bij ons te lande geen ingang gevonden hebben, of waarvan wij vermoeden dat zij geen ingang zullen vinden, maken wij daarop een uitzondering. De waarschuwing tegen den *liqueur antimiasmaticque* van Koene is te vinden in het nummer van November 1890.

L. P. R. te W. In het volgend no. hopen wij u nadere bijzonderheden omtrent den *Gehoor-balsem* te kunnen mededeelen. Reeds meermalen moesten wij in dit Maandblad tegen middelen van een „Hollandsch Geneesheer” waarschuwen; wij vermoeden dat de fabrikant van den gehoor-balsem dezelfde is en dan kennen wij den persoon, doch daar wij geen zekerheid hebben, is een nader onderzoek noodzakelijk. Wacht voorzichtigheidshalve met het aankopen van den balsem; de wijze waarop de advertentie is gesteld doet niet veel goeds verwachten.

Nogmaals — naar aanleiding van uw brief — twee opmerkingen in 't algemeen.

1°. Wij verzoeken beleefd ons geen postzegels voor antwoord te zenden; wij kunnen onmogelijk op alle tot ons gerichte vragen per brief antwoorden; hiertoe dient de rubriek „correspondentie” in dit Maandblad.

2°. Men gelieve alles voor de Redactie en Administratie bestemd te adresseeren aan den heer G. B. SCHMIDT, Apo-

theker, Binnengasthuis te Amsterdam. Veel wordt nog aan de vorige Redacteurs of Uitgever gezonden en geeft dan somwijlen aanleiding tot vertraging. Wij ontvingen dezer dagen een brief geadresseerd aan den heer van Hamel Roos, Redacteur van het Maandblad tegen de kwakzalverij te Leeuwarden. Dank zij de bekende activiteit van onze post-administratie is deze brief terecht gekomen, maar zou 't wonder zijn geweest indien hij niet in ons bezit was geraakt?

H. B. te W. Dank voor de toezending; de haarhersteller van *Cames* is in onderzoek.

Douaire v. S. te 's H. Dank voor uw blijk van belangstelling. Wij zijn het volkomen met u eens dat het hoogst wenschelijk is, in 't algemeen, duidelijke denkbeelden over hygiëne, over ziekte- en gezondheidstoestanden te verspreiden, maar daarvoor kunnen wij in ons Maandblad geen ruimte beschikbaar stellen, terwijl wij ons daarbij ons geheel zouden begeven buiten het gebied, dat wij ons hebben afgebakend. Trouwens wij hebben, dank zij de taaheid der kwakzalvers, met hen alleen onze handen meer dan vol.

Boeken, zooals door U bedoeld worden, zijn er vele, te veel om hier op te noemen. Ieder boekhandelaar zal ze U gaarne ter inzage zenden. Wij noemen slechts: *De zenuwachtigheid* door Dr. Möbius, bewerkt door Dr. C. P. ter Kuile; *Leefregels voor zenuwlijders* door Dr. D. Hulst; *Hoe moet men leven* naar Dr. Niemeijer, bewerkt door Dr. W. van der Lee; Dr. Reclam's *Levensregelen* bewerkt door Dr. S. Sr. Coronel en de populaire werkjes geschreven door Dr. Quanjier. Verder kunnen wij U wijzen op de artikelen, die ieder week van de hand van Dr. S. Sr. Coronel voorkomen in het weekblad „De Huisvrouw” en op de flinke boekjes, uitgegeven van wege de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, en tegen zeer lagen prijs verkrijgbaar gesteld.

A. v. W. te R. Het werkje van Schneckenberg is in dank ontvangen. Wij kunnen er misschien wel op terug— Wegens plaatsgebrek moet de behandeling van enkele zaken tot een volgend no. worden uitgesteld.

Erratum. In de hierbij gevoegde ledenlijst staat aan het hoofd Mei: „No. 6”. Dit moet zijn „No. 5.”

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Spranger's Maagdruppels. Met ijzeren volharding wordt dit middel voortdurend aanbevolen tegen alle maag- en onderbuikskwalen, als onmiddellijke hulp bij schele hoofdpijn, maagkramp, misselijkheid, hoofdpijn, buikpijn, slijmverstopping, hartwater, maagzuur, opgeblazenheid, duizelingen, koliek en klieren.

En alsof dit nog niet genoeg was leest men in eene bijgevoegde brochure, dat bij cholera en buikloop, deze druppels onmiddellijk de ziektekiemen uit de maag en ingewanden verdrijven, terwijl zij verder bij *walgelijke epidemieën* een zeker behoedmiddel zijn tegen besmetting.

Ons dunkt men zou tevreden kunnen zijn met het groote getal kwalen waartegen dit middel hulp biedt; maar dit behoeft niet, het kan ook nog voor andere doeleinden gebruikt worden, want — zegt de fabrikant — de druppels zijn een voorbehoedmiddel tegen alles; wie jaar in jaar uit alvorens zich ter ruste te begeven, een thee- of eetlepel vol inneemt, blijft steeds gezond.

Wij vragen in gemoede: kan het ergerlijker? kan het brutaler?

En waaruit bestaat nu dit universeel-middel? De heer D. v. D. WEERD te Kampen heeft aan het licht gebracht, dat Spranger's druppels bestaan uit een alcoholisch aftreksel van rhabarber, aloë en guttegom, drie purgeermiddelen, de laatste twee zeer sterke, die bij langdurig gebruik ongetwijfeld der gezondheid groote schade zullen berokkenen.

Wie, jaar in jaar uit, dagelijks deze purgeermiddelen inneemt, kan er zeker van zijn, dat hij, op raad van een gewetenloozen kwakzalver, zich zelf ten gronde richt.

Miraculo-preparaten. Nog gedurig wordt de volgende advertentie geplaatst:

Zwakke toestanden worden bij oude en jonge mannen blijvend onder waarborg genezen door de wereldberoemde *Miraculo-preparaten* van den Medicinalraad Dr. MÜLLER, die verschillende gouden medailles verworven hebben en aan elk verzwakt lichaam de kracht der jeugd teruggeven. Nieuwe wetenschappelijke verhandeling in de Nederlandsche taal, tegen toezending van 60 cent in postzegels, geheim en franco.

Wij herinneren er daarom aan, hoe wij vroeger hebben aangetoond, dat noch bij oude noch bij jonge mannen eenige genezing mogelijk is door deze preparaten en ook geen kracht der jeugd daardoor kan teruggegeven worden. Het onderzoek van het lid der Vereeniging, Dr. VAN HAMEL ROOS, heeft geleerd dat men niets anders krijgt dan wat spiritus (brandewijn) om mee te wasschen en een ijermiddeltje om in te nemen, terwijl van wege het hoofd der politie te Berlijn is bekend gemaakt, dat de *Miraculo-pillen* niets anders zijn dan gewone aloëpillen, vervaardigd met eenig plantenpoeder en medicinale zeep. Verder zij hier herhaald:

Dat er geen Medicinalraad Dr. MÜLLER bestaat, maar de geheele zaak een exploitatie is en de beloofde waarborg niets dan een klank zonder beteekenis.

Dat de nieuwe wetenschappelijke verhandeling in de Nederlandsche taal, niet nieuw en niet wetenschappelijk en zelfs in 't geheel geen verhandeling is, maar een erbarmelijke reclame voor de genoemde middelen in onbeholpen taal te zaam geflaunsd.

Niemand zij dus zoo onnoozel om, al ware 't ook enkel uit nieuwsgierigheid, 60 cts. weg te werpen door de enkele bladzijden druks te laten komen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 960.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

Exemplaren van dit No. zijn — op aanvraag bij den Secretaris-Penningmeester — gratis verkrijgbaar.

INHOUD:

Hoofdartikel: Scott's Emulsion.

Berichten: Publicaties van den gezondheidsraad te Karlsruhe, over: Krankenheiler Quellsalzseife en Sodener Minerale-pastilles. — Regeeringshulp in Duitschland. — Een reclame van Géraudel. — Twee kwakzalvers te Lyon gestraft.

Grootere artikelen: Dr. Spranger's Heilzalf. — Haarwater van Camés te 's Hage. — Altijd blind op één punt. — Chlorol, een brutale leugen.

Boekbeschuwing: Mijne waterkuur, door Sebastiaan Kneipp; uit het Duitsch vertaald.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Pillen Pearcy. — De Ruyter's Haar-Extract. — Allen's haarbersteller.

Scott's Emulsion.

Onder de geneesmiddelen is een rubriek die men de „specialités” noemt. — De meeste dier middelen zijn op de wereld gekomen, niet om de zieken te helpen — want voor dat doel bestonden zij reeds, zij het dan ook in anderen vorm — maar om hunne makers of verkoopers een goede winst te verschaffen.

In den regel gaat het aldus toe: een fabrikant of apotheker, soms ook een geneesheer, in elk geval iemand die nu eens spoedig en gemakkelijk geld wil verdienen, kiest een of ander bekend geneesmiddel uit, brengt dit, al of niet met andere dingen vermengd, in een vorm, gemakkelijk om in te nemen of aangenaam om te zien, zendt proefjes ervan met circulaires aan de geneesheeren, vooral die van gestichten of instellingen, en komt dan op die manier in het bezit van een voldoende aantal attesten. Nu is de zaak rijp voor exploitatie in het publiek. Er worden nu de noodige schreeuwerige advertentiën opgesteld en geplaatst, totdat het artikel een meer of minder groot debiet heeft gekregen.

De „specialités” zijn voornamelijk in gebruik in Frankrijk en België, Engeland en Amerika, en zoo af en toe waait er wel eens wat over; ook wij verheugen ons in het bezit van enkele uitsluitend Nederlandsche specialités, b. v. de kinawijn en andere per advertentie aanbevolen middelen van de bekende Zeister apothekersfirma.

Er kan geen twijfel bestaan de meeste specialités tot de kwakzalversmiddelen moeten gerekend worden, omdat de wijze van aanbeveling het criterium is. Een van de jongste specialités in ons land is de Scott's Emulsion, van den fabrikant de firma SCOTT en BOWNE te Londen en New-York. Dit fabrikaat van naderbij te bekijken en te bespreken is het doel van dit artikel.

Dat wij hier met een kwakzalversmiddel te

doen hebben is aan geen twijfel onderhevig, want overal komt de kwakzalver om den hoek kijken; herhaaldelijk stuiten wij in de gebezigde reclame-middelen op de gewone leugens en handigheden van den charlatan.

Als wij het goed weten is het middel in het begin van 1890 in ons land geïntroduceerd onder begeleiding van een brief van een geestelijke uit Curaçao. Wij nemen aan dat deze brief echt is, al zal het ons later blijken dat de fabrikant er den slag van heeft om, als het in zijn kraam te pas komt, iemand dingen te laten zeggen, die hij niet gezegd heeft.

Doch dan blijkt uit dien brief alleen dat de schrijver meent dat de Emulsie in gevallen van chronische bronchitis en andere ongesteldheden bij zich zelve en bij vele andere personen met het beste resultaat is gebruikt en nu, in Holland gekomen zijnde, tot zijn grooten spijt bemerkt heeft, dat het goedje hier niet in de apotheken te verkrijgen is.

Er wordt geen enkel bewijs geleverd dat het nu ook dienstig is voor de overige twintig ziekten die later in de advertenties genoemd worden.

Het komt ons voor dat, indien de eerwaarde schrijver werkelijk bestaat, hij nu wel spijt zal hebben de oorzaak geweest te zijn van de invoering van een middel dat zoovele leugens noodig heeft om ingang te vinden.

In den loop van het jaar 1890 hoorden wij er nog niet veel van, niettegenstaande de bovenvermelde schrijver zijn voornemen had te kennen gegeven om een artikeltje te zenden aan de Tijd en het Huisgezin, totdat in November 1890 een apotheker in een ongelukkig oogenblik de fout beging om in een apothekersvakblad een pleidooi te houden over de Scott's Emulsion. Dit was het sein om de exploitatie met kracht aan te vatten.

Eerst werd getracht het bij te goeder naam en faam bekende apothekers geplaatst te krijgen, want om het in die enkele apotheken te plaatsen waar het publiek gewend is alle kwakzalversmiddelen te vinden, daarvoor achtten de eigenaars hun middel te fatsoenlijk, of liever zij begrepen dat het aan hun waar een zeker serieus cachet zou geven, indien het ook bij de fatsoenlijke apothekers te krijgen was.

Doch toen dit niet hielp verscheen er in alle groote bladen een lange advertentie — die in het Nieuws van den Dag kostte alleen f 35.75 — waarin het middel in de gewone marktschreeuwers-taal voor een aantal kwalen werd aangeprezen, de geneesheeren werden overstroomd met circulaires en proeffleschjes, de apothekers met circulaires en aanbiedingen, het publiek met roerende plaatjes en

strooibiljetten, in één woord de groote kwakzalvers-trom werd geroerd op de wijze van den patroon der moderne kwakzalvers, den grooten Holloway. Ook de teekenstift werd te baat genomen om op het gevoel van het onnoozele publiek te werken. Op een der strooibiljetten komt een afbeeldsel voor van een jong meisje dat uitgeteerd op het ziekbed ligt, omringd van hare moeder, een geneesheer en nog een heer, misschien wel de kwakzalver zelf. De geneesheer zegt dat er weinig hoop is, doch raadt aan Scott's Emulsie te probeeren. (Dit woord „probeeren” is wel karakteristiek.) Een volgend plaatje toont het meisje bloeiende van gezondheid met het onderschrift: „Ziet wat Scott's Emulsie heeft gedaan”. Grootere leugen is niet denkbaar. Het is immers de teekenaar die dit gedaan heeft.

Ook in de geneeskundige pers deed S. E. hare intrede. In het Pharmaceutisch Weekblad was eene advertentie verschenen waarin zonder meer werd medegedeeld waar S. E. te verkrijgen was, doch in een der volgende nummers (7 Maart 1891) plaatste de Redactie het volgende bericht:

„Naar aanleiding van de eigenaardige wijze waarop „voor Scott's emulsion, met prentjes of pamfletten „langs de straten reclame wordt gemaakt (à la „Hopbitter), kunnen advertentiën, strekkende om „Scott's emulsion bij Apothekers of Geneesheeren „aan te bevelen, in dit Blad voortaan geen plaats „meer vinden.

De Redactie”.

In het orgaan der apothekers werd den kwakzalver aldus de deur gewezen.

In de Geneeskundige Courant, die zich zoo nu en dan ontsiert door het opnemen van kwakzalvers-advertenties — waarom weten wij niet, want de kwakzalvers behoeven toch waarlijk aan de geneesheeren niet te vertellen waarvoor zij dit of dat middel moeten gebruiken — werd de uitvoerige advertentie van de groote bladen geplaatst onder de voor een geneeskundig blad zeer eigenaardige rubriek: buiten verantwoordelijkheid van de Redactie. Doch in het nummer van 28 Sept. 11. verscheen een nietszeggend Redactiebericht, dat eenvoudig een weêrklank was van de verspreide circulaires. Het eenige wat van de Redactie zelve afkomstig was, is de slotzin: „Scott's emulsie zij dus ter beproeving aanbevolen”.

Nu, deze Redactie die uit vier geneesheeren bestaat, had het stellen van dat bericht even goed aan den letterzetter of den uitgever kunnen overlaten. Het medisch publiek heeft, dunkt ons, recht op betere voorlichting. Wij mogen toch niet aannemen dat een Redactie, uit medici bestaande, zich

zou laten vinden om — zooals bij de groote bladen — reclames tegen drie- of vierdubbele betaling in het redactioneel gedeelte op te nemen.

Wij komen nu tot het aanwijzen der leugens en tegenstrijdigheden die bij een echt kwakzalversmiddel, dus ook hier, nimmer ontbreken.

Vooreerst de groote advertentie.

Al terstond vindt men hierin de gewone pseudo-naïviteit van den kwakzalver.

„Het is geen GEHEIM GENEESMIDDEL, noch een geheel onzinnige ALLES-GENEZER”. 't Is waar, het recept, waarnaar het gezegd wordt bereid te zijn, wordt op de étiquette vermeld, doch een geheim geneesmiddel behoeft nog geen kwakzalversmiddel te zijn. Men denke maar eens aan de inentingsvloeistof van PROF. KOCH te Berlijn.

Geen Alles-genezer, maar toch goed voor 23 ziekten en kwalen, met name in die advertentie genoemd.

Wil men proefjes van de gewone bombastische uitdrukkingen der kwakzalvers, men luistere slechts:

„Het Geheele Geneeskundige Korps der gansche wereld” (zouden daar ook de Afrikaansche regemakers en de Indische dokters toe gerekend worden?)

„erkent dat S. E. zoo voortreffelijk is”.

„De voornaamste Geneesheeren van alle natiën”

(ook die van de Vuurlanders en Eskimo's?) „hebben hunne verwondering te kennen gegeven over de geneeskundige eigenschappen van S. E. in die gevallen waarin zij als geschikt wordt aangewezen, en dan worden er 23 kwalen en ziekten genoemd. Het is voor die voornaamste Geneesheeren van alle natiën niet zeer vlelend dat er eerst een kwakzalver moet komen, om hun te zeggen in welke gevallen nu wel de door hem genoemde doch aan ieder geneeskundige bekende geneesmiddelen moeten gebruikt worden en dan eerst vol bewondering er voor zijn.

Ook de uitdrukkingen: „Chemisch zuivere glycerine en gedoseerde oplossingen van onderphosphorigzure zouten is kwakzalvershumbug.

Onder de bestanddeelen die opgegeven worden komt niets bijzonders voor; zij zijn allen reeds tientallen van jaren of langer in de geneeskunde in gebruik, en de groote ophof van de combinatie van levertraan met glycerine of een ander de traan verdeelend middel is ongemotiveerd, omdat zulke verdeeling volstrekt niet nieuw is.

De opgeschroefde slotzin is eveneens typisch kwakzalverachtig:

„Het gelukkige idee om de levertraan met de glycerine en de onderphosphorigzure zouten enz. enz. maakt deze verbinding DRIEMAAL WERKDADIGER dan de gewone levertraan, met dit voordeel, zij niet léne van hare onaangenaamheden bezit.”

Nu, op die ongenaamheden komen wij straks nog wel terug.

De tweede alinea van den slotzin is nog mooier.

„Bij (volgen eenige ziekten) oefent de glycerine evenals de olie een merkwaardig verzachtend invloed uit op de talrijke slijmdeelen en dat verklaart de snelheid waarmede zij hunne werking weder hervatten.

Zulke wetenschappelijke bombast is zeer geschikt om het onwetende publiek zand in de oogen te strooien, doch toont tevens duidelijk aan — zoo dit nog noodig is — dat het den steller alleen om het geld der patienten te doen is.

Om niet te wijdoopig te worden zullen wij uit de onderscheidene circulaire maar enkele passages zeer in het kort behandelen en vooral de leugens aanwijzen.

In de circulaire met de vroeger beschreven plaatjes wordt het begin gevormd door attesten van een negental geneesheeren uit België en daarop volgt met vette letters in vier dimensies (wat vetheid aangaat) de vraag: „Waarom deed het deze kinderen genezen?” en het natuurlijk door den fabrikant zelf gegeven antwoord: „Omdat de bestanddeelen zoo voortreffelijk gemengd en zoo zorgvuldig gekozen zijn, dat het in één woord een wonderbaarlijk geneesmiddel wordt”.

Nog eens: Arme Belgische geneesheeren die zich door een kwakzalver moesten laten onderrichten hoe en waarvoor men sinds lang bekende geneesmiddelen aanwendt. Verder leest men: „Wat Scott's emulsie geneest? Tering in den beginne zeker en dikwijls wanneer deze ziekte reeds gevorderd is. Leugen!

„Hardnekkige hoesten of verkoudheden welke door de gewone geneesmiddelen niet genezen kunnen worden. Leugen!

„Verzwakking van kinderen in elken vorm. Leugen!

„Engelsche ziekten, uittering enz. Leugen!

„Bloedarmoede, vermagering en algemeene zenuwzwakte bij jongelieden. Leugen!

„In alle vormen van uitputting verrassen hare uitkomsten zowel den arts als den lijder. Leugen!

In het slot wordt onder meer gezegd, dat levertraan tot op heden bijna onbruikbaar is ten gevolge van hare walgende en overteerbare gesteldheid. Leugen!

De uitdrukking op de 3de pagina: *Verkrijgbaar in alle Apotheken in Nederland* is in tegenpraak met die op de 4de: *Thans verkrijgbaar in de voornaamste Apotheken in Nederland*. Bovendien zijn beide beweringen leugenachtig. Onder de advertentie vindt men eveneens de laatste clause, doch dan nog gevolgd door: „Heeren Apotheker melden zich onder motto *Emulsion, N. v. d. Dag.*” Dus behalve de voornaamsten wil men ook wel anderen hebben. Plezierig voor die anderen.

Ook komt in deze circulaire een aardige zinsnede voor in verband met de bewering, elders te lezen, dat het levertraanmengsel van een aangenamen smaak is. Zij luidt: „Ter verdunning of SMAAKVERANDERING kan S. E. met melk, cognac of andere vloeistoffen vermengd worden.

In een der circulaire staat ergens: „Indien U haar (de emulsie) wenscht te gebruiken, raadpleegt uw geneesheer.”

Waarvoor dit nu noodig is, tenzij om de geneesheeren wat stroop om den mond te smeren, begrijpen wij niet, want het middel wordt allerwege geadverteerd met in het oogloopende specificatie der kwalen onder de bij het publiek bekende namen. Zelfs de gebruiksaanwijzing voor kinderen en volwassenen ontbreekt niet.

Het laatste bulletin van het middel is een uitgebreide reclamebrief, waarin de vroeger gebezigde bombast en leugens nog uitvoeriger worden herhaald en waaruit blijkt dat de zaak nu in handen is van een Haagsche firma, die als agent optreedt. Het eenige wat wij nog uit dien brief wenschen aan te halen is vooreerst de niet onvermakelijke omstandigheid, dat de steller niet alle attesten van geneesheeren, die er in menigte in voorkomen, nauwkeurig heeft nagelezen, want anders was dat van Dr. W. J. van Someren te Redhill, Surrey, zeer zeker niet geplaatst. Deze schrijft:

„Niet alleen is het praeparat minder onsmakelijk dan de gewone olie”,

terwijl onder aan den brief staat:

„De heeren Geneeskundigen zijn eenparig van oordeel, dat zij het smakelijkste praeparat is dat zij kennen”.

Voorts wordt er gesproken van een attest van de heeren DR. VAN HAMEL ROOS en A. HARMENS, waarin mededeeling wordt gedaan van de bevinding, dat het mengsel overeenkomstig het recept was, terwijl de fabrikanten dat attest nergens in extenso mededeelen. Het is niet anders de gewoonte van kwakzalvers om mooie attesten van chemici achterwege te laten.

Ook de prijs is te hoog. Indien een dokter dit recept voorschreef zou men er in de apotheken 70 à 80 cts. voor moeten betalen, terwijl de prijs voor het publiek na de laatste prijsverlaging is: f 1.25. Maar dit moet de fabrikant wel doen, want het zieke publiek moet immers ook de belangrijke kosten van de reclame en de 20 pct. rabat voor de dephouders betalen.

Berichten.

Publicaties van den Plaatselijken gezondheidsraad te Karlsruhe. In het laatst van April heeft deze ijverige commissie weder de twee volgende waarschuwingen door den druk bekend gemaakt:

„In een hier verschijnend blad (Badische Presse) komt een reclame voor betreffende de „Krankenheiler Quellsalzseife”, waarin deze zeep als de meest werkzame geneeskrachtige zeep tegen huidziekten, klieren enz. wordt aanbevolen en, in het bijzonder, van de versterkte zeep no. III wordt gezegd, dat zij een even zeker als onschadelijk middel van zeer verrassende uitwerking is bij huidziekten, zelfs daar, waar alle andere middelen zonder gevolg blijven.

„Daartegenover maken wij opmerkzaam, dat wel is waar aan de bedoelde zeep een gunstige werking is toe te schrijven, maar dat zij volstrekt niet als een universeel geneesmiddel bij huidziekten kan worden beschouwd, en dat zelfs bij ondoelmatige aanwending de toestand van den lijder verergerd kan worden. De zeep moet daarom slechts op raad van een geneeskundige gebruikt worden.

„Karlsruhe 30 April 1891. (w. g.) SCHNETZLER.”

„In een hier verschijnend blad (Badische Landeszeitung) wordt voor *Fay's echte Sodener Minerale-pastilles* daardoor reclame gemaakt, dat deze als een middel tegen influenza worden aanbevolen, doordat bij hun gebruik de ziekte niet zoo hevig optreedt en spoediger eindigt.

„Tegen deze bewering doen wij opmerken, dat de genoemde pastilles wel in staat zijn, de katarrhale aandoeningen bij influenza te verzachten, daarentegen gezins een spoediger verloop der ziekte kunnen veroorzaken of ernstige complicaties verhinderen.

„Karlsruhe 30 April 1891. (w. g.) SCHNETZLER.”

Regeerings-hulp bij de bestrijding... in Duitschland. Bij de beraadslaging in het Pruisische huis van afgevaardigden over het „Medicinalwezen” werd door een der afgevaardigden gewezen op de noodzakelijkheid om de thans in Pruisen bestaande politieverordeningen tegen den verkoop van geheimmiddelen, te vervangen door een rijkswet. De regeerings-commissaris Dr. SKRZECZKA verklaarde daarop, dat de quaestie van den verkoop van geheimmiddelen in het desbetreffende rijksdepartement in behandeling is en dat deze quaestie in verband gebracht wordt met twee andere zeer nabijkomende bepalingen, n.l. die betreffende den verkoop van vergiften en die betreffende het afleveren van geneesmiddelen die door apothekers slechts op recept van een geneesheer mogen worden afgegeven. Bij den stand van zaken, zooals die op het oogenblik was, was het te verwachten dat deze aangelegenheid spoedig tot een gewenscht einde zou worden gebracht.

En Nederland doet nog altijd niets; nergens hebben wij gelezen dat een der vele kandidaten voor het lidmaatschap der Tweede Kamer, bij de eindelooze verkiezings-redevoeringen de bestrijding der kwakzalverij van regeeringswege in zijn program heeft opgenomen. Of is die bestrijding hier te lande soms onnoodig?

Een reclame van Géraudel. „Een Engelsch dokter vond onder het microscoop in een gram gryere 90.000 microben, na 70 dagen 800.000; een gram van eene andere kaassoort bevatte er 2.000.000. Zoo begint een reclame van Géraudel, die zijn purgans aanprijst als microben-verdelger.”

Aldus bericht *het Vaderland*. Wij willen er, als onze meening, bijvoegen, dat wij die talrijke microben voor minder schadelijk houden dan het kwakzalversmiddel van Géraudel.

Straf van twee kwakzalvers te Lyon. In Frankrijk, waar de handel in spécialité's welig tiert, mogen evenwel geen middelen worden verkocht, tenzij zij in den Codex zijn opgenomen, of hunne samenstelling bekend gemaakt is. Te Lyon brachten nu kort geleden, twee apothekers een z.g. „Dr. Eberhardt's antiseptisch plantaardig zout” in den handel, eene stof die niet in den Codex was opgenomen en waarvan de samenstelling geheim was. Toen nu, bij een ingestelde vervolging, tevens bleek, dat een Dr. Eberhardt niet bestond en niet bestaan heeft en verder, dat aan het praeparat geen geneeskrachtige eigenschappen konden worden toegeschreven, werden de aangeklaagden veroordeeld tot f300 boete en 6 maanden gevangenisstraf wegens verkoop van een geheimmiddel en tot een boete van f500, wegens vergrijp tegen de openbare zeden.”

Anders dan bij ons te lande.

Dr. Spranger's Heilzalf.

Dr. G. SPRANGER, Hofarts, zooals hij zich noemt, die de lijdende menschheid sedert eenige jaren met zijn maagdropfels van bijna alle inwendige ziekten tracht te genezen, adverteert thans gedurig zijn Heilzalf als universeel middel tegen talrijke uitwendige kwalen. Waaraan men dus ook lijde, 't zou al een zeer bijzondere ziekte of gebrek zijn waartegen Spranger met zijn dropfels en zalf geen hulp kan bieden. Trouwens de fabrikant zelf leest in een verzameling attesten, die begrijpelijkerwijze bij de middelen gevoegd is: „Wie zich beide Heilsmiddelen aanschafft, kan bij ongevallen zekere hulp verwachten.”

Reeds herhaalde malen hebben wij tegen de

maagdruppels gewaarschuwde; thans moeten wij iets over de zelf mededeelen.

Hoort, waartoe die zelf, volgens het prospectus, al dienstig is:

„Zij beneemt onmiddellijk het branden en de pijn van alle etterwonden en builen, behoed voor wild vleesch, roos en ontsteking en geneest elke verouderde wonde, zonder onderscheid, zooals beeneter, fijt, bevroren ledematen, zwerende borst, vlekken enz.

„Doet steeds zonder pijn en zonder verdere hulpmiddelen of snijden, alle bloedzweeren, etterbuilen, zeere vingers, steenpuisten enz. opengaan, trekt alle vuile stoffen weg en geneest ze verder volkomen.

„Wanneer men bij borstklieren er spoedig gebruik van maakt, verdeelt deze zelf ze geheel. Men behoeft zich daarbij volstrekt niet ongerust te maken; de gunstige uitslag kan niet uitblijven.

„Bij steken in de borst of in de zijde helpt het onmiddellijk. Eveneens voor onderbuikspijnen, kramp in de beenen, podagra, kloven, verlamde ledematen, stijve nek, kiespijn, klieren, gewrichtsrheumatiek, spit enz.

„Bij maagontsteking of aanhoudende pijnen, legge men een niet te vet gesmeerde pleister op de zeere plek, hetgeen zeer spoedig haar weldadige werking zal doen gevoelen.

„Voorzorgsmaatregelen: Bij alle wonden kan men eten en drinken, naar verkiezing, behalve varkensvet en sterke dranken, zooals zware biersoorten, veel wijn, rum en spiritualiën. Dit veroorzaakt brand in het lichaam en bemoeilijkt de genezing zeer. Koffie en lichte bieren, met maten gedronken, zijn niet schadelijk. Voornamelijk zorg men hierbij voor een goeden stoelgang. Hiervoor make men gebruik van mijne Maagdruppels”.

Bravo, Spranger! Die laatste zin is kenmerkend kwakzalverachtig; gij verraadt u zelf. Vooral te zorgen dat de lijders bij de zelf ook de druppels niet vergeten.

Waaruit bestaat die zelf? O, het is geen geheimmiddel: de samenstellende deelen zijn bovenaan in het prospectus opgegeven en als zoodanig vinden wij — zonder vermelding der gewichtsverhoudingen — Kamfer, Olijfolie, Menie, Levertraan, Gele was en Colophonium. Daar wij, geleerd door de ervaring, enigzins wantrouwend zijn tegenover de opgaven van kwakzalvers, verzochten wij ons lid, den heer D. VAN DER WEERD, Apotheker te Kampen en een getrouw medewerker bij onze bestrijding, een nader onderzoek in te stellen, aan welk verzoek de heer v. d. W. voldeed, waarbij het hem bleek, dat de samenstelling inderdaad juist was opgegeven. Wij waren nu in staat om over de zelf te oordeelen en dit geeft ons aanleiding om met allen ernst onze waarschuwend stem te doen hooren.

Ieder, zelfs hij, die volkomen leek is op het gebied der geneeskunde, zal het niet ons begrijpen, dat een mengsel als het bovenstaande, het moge bij enkele geringe uitwendige gebreken inderdaad heilzaam werken (b. v. evenals kamferzalf uit de apotheken) nooit kan doen wat er van beloofd wordt, dat het niet in staat is o. a. bevroren ledematen, zwerende borsten en verlamde ledematen te genezen.

Verder zal ieder begrijpen dat het schandelijk is te beweren dat deze zelf „elke verouderde wonde, zonder onderscheid” geneest, door welke bewering men tal van onwetenden er toe brengt de zelf te gebruiken en werkelijke geneeskundige hulp, bij verouderde wonden dikwijls zoo noodzakelijk, te verwaarloozen.

Nog schandelijker wordt het wanneer, zooals hier, bij de behandeling van borstklieren, wordt gezegd: „Men behoeft zich daarbij volstrekt niet ongerust te maken; de gunstige uitslag kan hier niet uitblijven”.

Daardoor houdt men de lui, die meestal bang zijn voor den heilkundige en zijne heilzame instrumenten, aan het lijntje en het gevolg is dat, wanneer de gunstige uitslag wel uitblijft, — en dit zal dikwijls het geval zijn — het voor den geneesheer te laat is om met vrucht in te grijpen.

Men bedenke het bovenstaande wel, vóór men zich door de fraai-schijnende advertentie laat verlokken om, voor 50 ct. 25 gram dier zelf te koopen. Men zegge niet: „het is maar 50 ct. men kan het dus gemakkelijk eens probeeren”, want met die 50 ct. gooit ge ook de kans weg, van spoedig

van oorspronkelijk weinig beteekenende gebreken genezen te worden.

Men geloove in dit opzicht onze bewering eerder dan die van den kwakzalver; wij zeggen het niet om er ons voordeel mee te doen.

Wereldberoemd wederbarend Haarwater van C. J. E. Cames te 's Hage.

Hoe grooter het getal personen is, die aan een en dezelfde ziekte of kwaal lijden, des te grooter is ook altijd het getal dergenen die, speculeerende op de neiging van ieder mensch om van een of andere kwaal verlost te worden, zich voordoen alsof zij het eenige en ware middel ter genezing bezitten.

Ongetwijfeld is kaalhoofdigheid een vrij algemeen verspreide kwaal en wij zien dan ook inderdaad, dat het getal van z.g. „haarherstellers” enorm groot is.

Neem een buiten- of binnenlandsche courant, vooral een groote, neem een der talrijke illustraties of mode-journalen ter hand, gij zult bijna nooit te vergeefs behoeven te zoeken naar een advertentie, die ongetwijfeld herstel van kaalhoofdigheid belooft.

Prof. A., Madame B., Miss C., zij allen beloven een prachtige haardos, mits men slechts hun middel gebruikt en die allen overstelpen u met attesten, waardoor men bijna aan de deugdelijkheid van het middel zou gaan gelooven, wanneer men niet reeds lang wist op welke wijze dergelijke attesten worden verkregen.

Wij, Nederlanders, behoeven, om bij kaalhoofdigheid eenige guldens nutteloos weg te werpen, inderdaad onze toevlucht niet te nemen tot de buitenlandsche middeltjes, die onze couranten dagelijks aanprijzen; wij hebben, binnen onze grenzen, z.g. „haarkunstenaars” genoeg.

Met zekeren trots (?) wijzen wij op onzen THEOPHILE en wel als een meester in die soort van kwakzalverij, maar ook meerdere zijner Nederlandsche collega's hebben wij reeds in dit Maandblad besproken. Wij wenschen voor ditmaal meer speciaal de aandacht te vestigen op den barbier CAMES te 's Gravenhage, zich ook noemende „Haarhersteller”, die in den laatsten tijd, door middel van advertentiën, koopers voor zijn wederbarend Haarwater tracht te vinden.

Aldus luidt het in de advertentie:

„Geen bluf maar waarheid. Overtuigt u.

Wereldberoemd Haarhersteller.

„Niet goed, geld terug, geen bedrog. Geen kale hoofden of grijze haren meer; 797 attesten liggen bij mij ter inzage van menschen die geheel door mijn Haarwater hersteld zijn, als bewijs van deugzaamheid.

„Mijn beroemd wederbarend haarwater vestigt den nieuwen haarwortel in het hoofd. Men bedt het hoofd met een spons 's morgens bij het opstaan; binnen korten tijd ziet men de nestelharen, evenals bij een pasgeboren kind, door het hoofd schijnen; houdt het uitvallen van het haar tegen en de roos van het hoofd verdwijnt daarmede. De flacon 75 cents met gebruiksaanwijzing. Uitstekend voor dames om lang en dik haar op het hoofd te krijgen.”

Nieuwsgierig om te weten waaruit dit wereldberoemde haarwater wel zou bestaan, riepen wij de hulp in van ons lid, den heer F. R. VECHTMANN, Apotheker te 's Gravenhage, die de beleefdheid had onze nieuwsgierigheid, door een scheikundig onderzoek, te bevredigen.

De heer V. deelde ons ongeveer het volgende mede:

Bij Cames, volgens het Haagsche adresboek: „Haarkundige” werd, voor 75 ct., een Eau de Cologne-fleschje, bevattende 100 gram van het wereldberoemde water, gekocht, dat zich voordeed als een bruinrijks gekleurd vocht, dat flauw naar spiritus riekte.

Onderstaande gebruiksaanwijzing vergezeld het fleschje:

„Gebruiksaanwijzing voor het Wereldberoemde wederbarend Haarwater.

Dit Haarwater belet het uitvallen van Haar, versterkt den haarwortel en is uitstekend om het haar langer en dikker te krijgen. Ook zijn er honderden menschen hersteld, die kale hoofden hebben gehad en nu het hoofd geheel met nieuwe haren hebben teruggekregen. Verdrijft de Roos en

schilfers. Men bedt het hoofd met een spons eens per dag, morgens bij het opstaan; als men het hoofd gebed heeft en het is opgedroogd, moet men het met een weinig zeep en water nawasschen, dan wordt het hoofd geheel rein.

Voor kale hoofden en kale plekken of voor den groei, moet men om de 24 uren het hoofd met water en zeep schoonwasschen en de eerste 3 Flacons moet men het hoofd tweemaal per dag goed vochtig betten, dat men goed de huid van het hoofd raakt en met de hand inwrijven, en verder eens per dag.

Alleen verkrijgbaar bij C. J. E. Cames, Grootemarkt 26 te 's Gravenhage. — Er bestaan geen depôts; onthoudt dit goed.

Het is bij mij alleen verkrijgbaar, dus laat U niet bedriegen met namaak van mijn Haarwater.”

Deze laatste zinsnede is inderdaad koddig; wij zullen dit spoedig zien.

Bij het scheikundig onderzoek bleek het water n.l. te bestaan uit een oplossing van 5°/_o keukenzout, vermengd met eene geringe hoeveelheid spiritus. De bruine kleur was hoogst vermoedelijk afkomstig van bardana-wortel, (kliswortel.)

Door een afkooksel te bereiden van 10 gram kliswortel op 90 gram water, daarin op te lossen 5 gram keukenzout en daaraan toe te voegen 10 gram slappen spiritus — b. v. rhum — verkrijgt men, voor eenige centen, een vloeistof, die het wederbarend haarwater zeer nabij komt en waarschijnlijk even groote wonderen zal verrichten als van het praeparaat van CAMES te verwachten is... n.l. niets.

Men ziet dus: er is wel reden om tegen namaak te waarschuwen, maar bij ons kwam tevens de vraag op of soms het beroemd haarwater zelf een oorspronkelijke vinding (?) is. Trouwens 't is er niets beter of slechter door.

Reeds sinds jaren vermelden wij telkens de samenstelling van Theophile's ontwikkelingsbalsem als bestaande uit water met Eau de cologne (ook spiritus) waarbij een beetje vliegende geest is gevoegd en dat met een kleurseltje is bedeed, waarschijnlijk aftreksel van bardanawortel. Dus hebben we hier dezelfde samenstellende bestanddeelen voor ons als die, welke in het haarwater van CAMES voorkomen, vermeerderd met een beetje vliegende geest, voor welke bijvoeging men bij Theophile f 1.25 meer betaalt.

Arme Theophile, wij zouden bijna lust hebben u te beklagen over de concurrentie die Cames u aandoet. Het is toch hard, wanneer men jaren lang voor f 2 een vloeistof heeft verkocht die nog geen 5 cent waard is, dan opeens een even grooten menschenweldoener te ontmoeten, die voor ongeveer datzelfde waardelooze vocht slechts 75 centen vraagt.

En wat een concurrent! Lees, o Theophile! de advertentie en sidder, een man met 797 attesten. (Ge ziet het, hij maakt een soort van reclame die veel op de uwe gelijkt.) Vooruit dus met een nieuw attest no. zooveel, maar, wat wij u beleeft verzoeken, spaar ons dien „Douanier Desiré Casaer”; zijn attest hebben wij reeds zooveel jaren achtereen gelezen.

En dan, belooft ook: „niet goed, geld terug, geen bedrog”; het beloven is zoo gemakkelijk.

Maar we willen nog even op uw collega CAMES terugkomen. De man is handig; bij de eerste 3 flacons moet men het hoofd tweemaal per dag goed vochtig bedden. Dit helpt zeker, niet den kaalhoofdig, maar den haarkundige, want dan is men eerder aan het 4e fleschje toe. CAMES begrijpt zijn vak. Desniettegenstaande, met allen eerbied voor zijne handigheid, moeten wij tegen het gebruik van zijn wederbarend haarwater met kracht waarschuwen.

Niet dat het goedje kwaad zal doen, 't zou te veel eer zijn voor een oplossing van een beetje zout, maar omdat het, even als talrijke dergelijke huismiddelen, niets kan doen wat ervan wordt gezegd, n.l. „dat het den nieuwen haarwortel in het hoofd vestigt”.

Het geld, aan dit haarwater besteed, is ook weggegooid.

Altijd blind op één punt.

*„De officier van justitie te Groningen waarschuwt „tegen Carolus Remkes, zich noemende graanhandelaar, wonende te Groningen in de Torenstraat. Hij biedt in veel bladen granen ten verkoop aan,

„tracht gadingmakenden over te halen tot vooruit-
betaling van het gewenschte en blijft nalatig in de
„levering, of zendt, in plaats van het bestelde, eenig
„kaf of onkruid, waarin slechts enkele graankorrels.

„De burgemeester van Franeker waarschuwt tegen
„de prijsraadsels, welke uit die gemeente in de
„nieuwsbladen onder de rubriek advertenties voor-
„komen en waarbij aan de goede oplossers, tegen
„toezending van eene hoeveelheid postzegels, boek-
„werken, prijzen of cadeaux in geld worden voor-
„gespiegeld. Behalve dat de boekwerken op verre
„na niet de waarde der toegezonden postzegels
„vertegenwoordigen, worden de prijzen of cadeaux
„eerst dan bij loting toegewezen, wanneer zich de
„stellers der advertenties, door het aantal ontvangen
„postzegels, een ruime winst hebben verzekerd”.

Kort na elkander troffen wij onlangs deze twee
berichten in de nieuwsbladen aan. 't Is zeker
prijzenswaardig, dat de Overheden haar taak zóó
opvatten en haar waarschuwende stemmen doen
hooren, ten einde de burgerij, aan haar hoede toe-
vertrouwd, voor schade te behoeden. In steeds
hogere mate zonderling echter is het dat zij, die tot
waarschuwen zich geroepen achten en gerechtigd
zijn, op deze manier steeds muggen uitziften en
kemels doorzwelgen.

Naast een enkelen graanhandelaar, die koren te
koop aanbiedt en „kaf of onkruid” levert, naast
één boekverkooper, die artikelen belooft, welke bij
ontvangst blijken op verre na niet „de waarde der
toegezonden gelden te vertegenwoordigen” komen
in diezelfde nieuwsbladen aanbiedingen voor van
allerlei menschen, die zogenaamde kostbare ge-
neesmiddelen zeggen te zullen leveren.

Het is lang bewezen, dat zij op verre na niet
de waarde bezitten, die hun wordt toegeschreven,
dat de aangeboden koopwaar geen voedzaam koren
is, maar dikwijls letterlijk niets dan kaf en onkruid (*)
en toch heeft in ons land nog nooit enig Over-
heidspersoon het zich ten plicht gerekend, de
goedgelooovige menigte te waarschuwen, zooals
geschiedt in bovenstaande aanhalingen.

En dit alleen, — wij herhalen, het blijft in steeds
hogere mate niet slechts een betreurenswaardig,
maar ook een zeer zonderling verschijpsel, — dit
alleen, omdat deze oplichters, tot precies dezelfde
soort behorende, de slimheid hebben hunne bedriege-
rijen te plegen niet met boeken of levensbenoedig-
heden, maar met stoffen, waaraan zij den naam
van geneesmiddelen geven en laten geven.

Wie leert ons het tooverwoord om het begrips-
vermogen onzer scherpzinnige juristen te openen,
zoodat zij inzien dat hier in 't wezen dezer zaken
geen verschil is en daardoor toch eens een einde
worde gemaakt aan dat meten met twee maten,
zeer tot nadeel van 't algemeen belang?

(*) Men denke hierbij aan de geruchtmakende *Homeri-
ana-thee*, een paar jaren geleden overal aangeprezen en
verkocht en die slechts bestond uit onkruid, hetwelk tus-
schen de straatsteenen groeit en aan haar opvolgster, die
thans de luidjes bedot, namelijk het *Haverstroo*.

Chlorol, een brutale leugen.

Dezer dagen kwam ons in handen: „*l'Almanach
de bons Conseils*”, een aardig boekje waarin met
bijvoeging van heel aardige plaatjes over alles en
nog wat wordt gesproken. Zoo oppervlakkig ge-
zien zou men niet zeggen dat hier ook alweder de
kwakzalver aan het woord is, en toch is het zoo.
Onder den titel:

„*Conseil sur quelques moyens d'entretenir la
„Santé et dans certains cas, de la rétablir*”,
een stukje tusschen al het andere moois in ge-
plaatst, wordt het een en ander gezegd, natuurlijk
met de noodige wetenschappelijke tintjes, over het
bewaren van de gezondheid, door vooral goed voor
de huid te zorgen. Daarna komen de microben,
bacteriën en parasieten als oorzaken van de „ma-
ladies” op de proppen, gevolgd door PASTEUR en al
zijne volgelingen met hunne antiseptica. Onder die
antiseptica staat het Sublimaat, om zijne krachtige
werking en zijne goedkoopste bovenaan.

Maar ongelukkig is dit Sublimaat een hevig
vergift, dat niet dan met groote voorzichtigheid
gebruikt mag worden. Een jong ingenieur echter
M. Eduard Salomon, geholpen door een doctor
M. Marte, heeft het middel gevonden om aan het
Sublimaat zijn vergiftige eigenschap te ontnemen

met behoud van zijn antiseptische kracht. Deze
uitvinding, of juist gezegd het product dier uit-
vinding, heeft den naam van CHLOROL ontvangen, enz.

Meer zullen wij er niet van mededeelen, omdat
dit wondervocht, voor zoover ons bekend, nog niet
in Nederland verkocht wordt.

Doch wat wij wel kunnen mededeelen is dat de
Chlorol onderzocht is door PROF. DR. J. W. GUNNING
te Amsterdam, aan wien wij dan ook deze mede-
deeling te danken hebben, en dat Z.H.G. er in
gevonden heeft, per liter berekend, 0.4 grm. Subli-
maat en ± 80 grm. Chloornatrium (keukenzout),
terwijl het geheel gekleurd is met een roode kleurstof.

En dan vragen wij: kan het brutaler?

Reeds sinds jaren wordt in de heelkunde en ook
in de geneeskunde gebruik gemaakt van Sublimaat
met toevoeging van Chloornatrium, omdat daardoor
het Sublimaat gemakkelijker in water oplost; de
vergiftigheid wordt daardoor zoo mogelijk nog grooter.

En deze leugen wordt nog onderteekend door een
Dr. G. Monod. Zou dit niet de pseudoniem van
den kwakzalver zijn?

Boekbeschuwing.

Mijne Waterkuur. Sinds 30 jaar toegepast
en goed bevonden, door SEBASTIAAN KNEIPP;
naar de 23ste uitgave uit het Duitsch
vertaald. Uitgave van H. DE VOOGD VAN
DER STRAATEN HZN. te 's Hage.

Dit werkje van den bekenden Geestelijke van *Wöris-
hofen* werd ons door den uitgever „ter beoordeeling”
toegezonden. Ofschoon wij aan dit verzoek niet kunnen
voldoen, omdat een *beoordeeling* van hetgenen in het
boek vermeld staat, hier niet op zijn plaats zou zijn
maar beter in de geneeskundige vakbladen te huis be-
hoort, wenschen wij toch een *aankondiging* van het
geschrift niet achterwege te laten.

In tegenstelling van de vele boekjes, waartegen wij
zoo dikwijls moeten waarschuwen, hebben wij hier een
werk voor ons, waaruit, bij de lezing, duidelijk blijkt
dat de schrijver een open oog en oor heeft voor de
lijdende menschheid en dat hij, zonder enig winstbejag,
ernstige pogingen aanwendt om het lijden weg te nemen
of te verzachten.

Men moge over de waterkuur verschillend oordeelen —
eene zaak die wij gaarne aan de geneeskundigen over-
laten — ongetwijfeld zal men het boek met genoegen
lezen. De geringe prijs van 90 cent brengt het onder
veler bereik. Het zal echter niemand, die het door
ons ingenomen standpunt kent, verwonderen, dat wij den
lezers van *Kneipp's Waterkuur* ernstig raden, dit boek
niet te beschouwen als een raadgever, waarmee nu ieder,
zonder zijn geneesheer te raadplegen, op zich zelf de
waterkuur kan toepassen. Het ware dan, voor zijn
welzijn, in de meeste gevallen beter geweest, dat hij
het werk niet gelezen had en zeker zou hij dan ook
niet handelen in den geest van den schrijver.

De Nederlandsche vertaler wijst dit trouwens aan in
zijn voorrede, waar hij van Pastoor *Kneipp* zegt:

„De schrijver is een leek op geneeskundig gebied en
„deelt in dit boek de vruchten zijner veeljarige onder-
„vinding mede. Hij wil niet te veld trekken tegen
„de hedendaagsche richting in de geneeskunde, of een
„aanval doen op den goeden naam van wie ook, maar
„hij wil de *vakmannen* (1) er toe aansporen om de
„watergeneesmethode ernstig te bestudeeren en in toe-
„passing te brengen.”

(*) Wij cursiveeren.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden de heer:
Dr. G. A. Vos, Apotheker te Rotterdam.
P. te A. De waarschuwingen van den Gezondheidsraad
te Karlsruhe worden ons door dien raad zelve toegezonden.
T. te L.; *v. d. W. te K.*; *L. v. I. te R.* De rapporten
van uwe onderzoekingen in dank ontvangen; de verschillende
middeltjes zullen spoedig behandeld worden.
P. v. E. te R. Dat middel tegen croup is nog steeds in
onderzoek.

L. T. R. te W. Over den gehoorbalsem kunnen wij nog
geen uitsluitsel geven.

H. G. te A. Dank voor uwe mededeeling; het was ons
echter bekend — en het is meermalen in het Maandblad
medegedeeld — dat Adolph Richter te Rudolstadt de eigen-
aar is van Richters boekhandel te Rotterdam.

Fra Diavolo. Uw afdruk uit de April-aflevering van *De
Dageraad* in dank ontvangen en met genoegen gelezen;
vooral uwe beschouwingen over Dr. Plantenga's pogingen.
Gaarne hadden wij het een en ander daaruit overgenomen,
maar dit gaat moeielijk zonder het geheel uit zijn verband
te rukken; onze ruimte laat niet toe uwe geheele beschou-
wing over te nemen.

Lezers, die het oordeel van een tegenstander van de
„Theosophie” wenschen te vernemen, verwijzen wij naar
het artikel in *De Dageraad* van April 1891, getiteld: „*Over
theosophie en ander boerenbedrog*”.

Postmerk Amsterdam. Advertentiën ontvangen; wij zullen
er werk van maken.

G. O. te A. De eerste jaargangen van dit Maandblad
zijn geheel uitverkocht. Wanneer het ons blijkt dat de

fistelpot van Klaas Ursum nog steeds veel gebruikt wordt,
zullen we, zoodra er ruimte beschikbaar is, weer eens iets
daarover uit den 2en jaargang overnemen.

Veel moet tot een volgend no. blijven liggen.

Herhaalde waarschuwingen.

Pillen Percy worden tegenwoordig weer veel gead-
verteerd. In tegenstelling van 't geen in de adver-
tenties van Holloway-pillen en andere purgeermiddelen
wordt gezegd, heet het in de pillen-Percy: *In plaats
van de verstopping met goed gevolg te bestrijden, neemt
zij door het gebruik van purgeermiddelen toe en wordt
onoverwinnelijk.* Dus geen purgeer-pillen maar PILLEN-
PEARCY, die zonder purgeeren de verstopping *geuis en
radicaal genezen, hoe ingekankerd zij ook wezen moge!*

De waarheid is, dat deze pillen een a n d e r purgeer-
middel bevatten dan Holloway- en Urbanus-pillen. Het
onderzoek van de Heeren Dr. J. M. HIEBENDAAL en H.
J. SUERHOFF te Gorinchem leerde, dat de pillen *Podophyl-
line* bevatten, een stof die wel is waar door de
geneesheeren somwijlen wordt voorgeschreven, doch
waarvan de werking bij verschillende personen vaak
zeer ongelijk is en soms zelfs in kleine giften hevige
buikpijn doet ontstaan.

In een der zonderlinge advertentiën wordt woordelijk
gezegd: *Verstopping, kwade luim en slijmen, die dry
dagelijkse en toegenaaemde oorzaken hebben hun eenigste
en bijzonderste middel het is de pil Percy, f 1,25 de
doos.* Zou dit het Nederlandsch zijn van den Hoofd-
depôthouder in Nederland?

De Ruyter's beroemd Haar-Extract. „Na vele
en onvermoeide proefnemingen is het gelukt het meest
doeltreffende middel te vinden ter bevordering van den
haargroei. Reeds velen waren meer dan eens de dupe
der misleiding en lieten zich door hoogdravende ad-
vertentiën en beloften medeslepen, terwijl ze later be-
speurden dat het slechts om hun geld te doen was
geweest.”

Ziedaar de woorden waarmee de aanbeveling van
dit veel geadverteerde middel aanvangt en dat door
zekeren DE RUYTER HARMSEN te Utrecht in den han-
del gebracht wordt. Zou men niet waken hier nu iets
geheel vrij van kwakzalverij te ontmoeten, een werke-
lijk goed middel, dat nog iets anders beoogt dan den
verkooper rijk te maken?

En toch is ook dit weer het gewone kunstje, zoo-
als met andere middeltjes die heeten het haar te zul-
len ontwikkelen. Het lid der Vereeniging Dr. P. F.
VAN HAMEL ROOS heeft het onderzocht en er niets an-
ders ingevonden dan *water, alcohol* en de bestanddee-
len van *kaneel*. Het is dus een met verdunnen spiritus
gemaakt aftreksel van gewone pijpkaneeel, een onschuldig
goedje dat geen kwaad zal doen, maar ook volkomen
buiten staat is om, zooals de verkooper beweert, kale
hoofden en baardelooze kinnen met haartooi te versieren.

Men zal echter opmerken dat er dan toch personen
zijn die het tegendeel ondervonden hebben, want DE
RUYTER HARMSEN publiceert getuigschriften van enkele
dames die dit verklaren. Men kan echter reeds van
elders weten hoe het met zulke getuigschriften gesteld
is. Ook zoo zij werkelijk te goeder trouw zijn afge-
geven beteekenen zij niets, want in vele gevallen als
het haar is uitgevallen, vooral na ziekten, geeft de
natuur het terug, zonder eenig kunstmiddeltje, en dus
ook wel wanneer men wrijft met wat kaneelspirituss,
zoo als dit *De Ruyter's beroemd Haarextract* kan ge-
noemd worden.

Dat DE RUYTER zijn middeltje niet voor een paar
stuivers verkoopt, dat hij zou kunnen doen zonder
schade te lijden, is te begrijpen. Hij krijgt voor een
klein fleschje f 1,50 en voor een grooter f 2,50, uit-
gaande van de stelling dat als het publiek bedot wil
worden, het die dwaasheid ook behoorlijk moet betalen.

Allen's haarhersteller. Met het opschrift „*Volmaakt-
heid*” en versierd met de afbeelding van een dame met
lange golvende lokken, wordt sedert jaren dit middel
buitengewoon druk in onze bladen geadvertiseerd. De
geheele naam luidt: *Mad. S. A. Allen's Wereldberoemde
haarhersteller* en de dame zegt er onbeschrond van:
„Het faalt nooit in het wedergeven van de jeugdige
kleur aan grijze haren, waaraan het nieuw leven, groei
en glinsterende schoonheid mededeelt.”

Jammer dat aan die fraaie belofte zoo slecht moet
voldaan worden. De haarsteller kan niets doen dan
het haar een beetje zwart maken en, bij veelvuldig
gebruik, het lichaam vergiftigen.

Volgens WITTESTEIN bestaat het middel uit 5,6 gram
zwavel, 8 gram loodsuiker, 100 gram glycerine, 200
gram water en een weinig welriekende olie. Men be-
taalt hiervoor f 3,60.

Doch men wachte zich er voor! Loodsuiker maakt
soms het haar een weinig zwart, maar het is een
zwaar vergif, dat, ook als het niet ingenomen wordt
doch de huid or veelvuldig mee wordt besmeerd, on-
gelukkige vergiftigingen kan veroorzaken en dit reeds
dikwijls heeft gedaan.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1000.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in he bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht aan de leden; algemeene vergadering.

Hoofdartikel: Nog eens Scott's Emulsie.

Berichten: De afdeling Amsterdam. — Een wonderdokter te Goes ontmaskerd. — Een Engelsche dokter te Rosendaal en de Sequat-olie. — Vervolg in Italië.

Grootere artikelen: Verbod van het verkoopen en adverteren van geheimmiddelen in het buitenland. — Wettelijke regeling van het geheimmiddelwezen in den ouden en nieuwen tijd. — De echte Haarlemmerolie. — Een les voor de groote bladen. — Ook een attest voor Windelinx. — Doctor Salp's Baard-tinctuur. — De brievendokter F. C. Bauer. — Niet aan het rechte kantoor.

Ingezonden: Over kwakzalvers-advertentiën.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen. De fistelpot van Klaas Ursem. — Haarlemmerolie.

BERICHT AAN DE LEDEN.

De Algemeene Vergadering der Vereeniging zal ook dit jaar in de maand Augustus worden gehouden.

Leden of Afdelingen die voorstellen ter behandeling of punten ter bespreking wenschen op te geven, worden verzocht, deze vóór 15 Juli aan den Secretaris-penningmeester te zenden, ter plaatsing op het convocatie-billet.

Nog eens Scott's Emulsie.

Wij hebben het noodig geacht, ten einde te verhinderen dat deze op kwakzalverachtige manier aanbevolen spécialité in ons land vasten voet kreeg, in eenige dagbladen een raadgeving te adverteeren, waarbij zij die S. E. wenschten te gebruiken, geraden werden eerst het Juninummer van ons Maandblad te lezen.

Het Bestuur der Vereeniging wenscht daarmede tevens de proef te nemen of het ten vorigen jare aanbevolen middel om de kwakzalvers te bestrijden werkelijk doeltreffend is.

Toen wij ons vorig artikel over S. E. voor het Juninummer schreven, was ons nog niet bekend wat wij nu weten, dat namelijk de samenstelling van S. E. niet is overeenkomstig de op de etikette door den fabrikant opgegeven verhoudingen.

Wij waren van de onderstelling uitgegaan, dat de fabrikant van de S. E. werkelijk te goeder trouw was, wat betreft de samenstelling, ook al omdat deze zoo nauwkeurig op de etikette stond gedrukt en alleen wat betreft de aanbevelingen aan publiek en geneesheeren den kwakzalver speelde en daarin de noodige leugens aanwendde.

Daarom hadden wij de samenstelling ter loops besproken en er op gewezen dat deze kwakzalver zoo weinig gebruik had gemaakt van het rapport van het onderzoek, door een bekend onderzoekings-

bureau te Amsterdam afgegeven.)*

Doch sinds dien zijn wij tot de overtuiging gekomen dat het met die samenstelling niet in den haak is en dat de fabrikant, evenals sommige kwakzalvers van het minste allooi, niet levert wat hij volgens de etikette belooft.

In een pharmaceutisch Tijdschrift is namelijk een verslag verschenen van een onderzoek gedaan door een apotheker (MEJUFFR. GEZINA JONGBLOED), waaruit blijkt dat de door deze scheikundig onderzochte flacon met Scott's Emulsie bestond uit:

32.41 pCt. olie.

0.48 „ tragacanth.

1.76 „ kleverige stof (gom).

1.00 „ hypophosphieten.

17.56 „ glycerine.

alles gearomatiseerd met kaneelolie, terwijl op de etikette en in een der circulaires vermeld staat:

50.0 pCt. zuivere levertraan.

1.5 „ hypophosphieten.

48.5 „ chemische zuivere glycerine, gom en essence.

Men ziet dus dat die verhoudingen alles behalve overeenstemmen, m. a. w. dat er van elk bestanddeel te weinig is. Doch de zaak is nog erger. In de advertenties wordt veel ophef gemaakt van de wonderbaarlijke geneeskracht welke die van de gewone levertraan wel DRIEMAAL overtreft, doch wat blijkt nu? Dat in de onderzochte hoeveelheid maar 32 percent olie, in plaats van 50 percent aanwezig is. En die 32 percent is maar voor de kleinste helft levertraan.

De heeren PROF. DR. H. WEFERS BETTINK te Utrecht en C. GULDENSTEEDEN EGELING te Zeist, uitmakende de Redactie van bedoeld Tijdschrift, hebben de Scott's Emulsie volgens de gegevens van het onderzoek van Mej. JONGBLOED nagemaakt. Doch toen bemerkten zij dat het namaaksel veel meer den reuk en smaak van levertraan vertoonde dan de oorspronkelijke Emulsie en daardoor rees de vraag of

*) Omtrent dit onderzoek en naar aanleiding van wat wij in het vorig No. daarover schreven, deelt DR. V. HAMEL ROOS ons het volgende mede:

„In April 1890 werd ons de vraag gedaan door een firma te Rotterdam, dat zij voor eigen zekerheid en, daar een medicus aldaar het verlangde een analyse van Scott's Emulsion wenschten te hebben, m. a. w. dat zij te weten kwamen of de samenstelling van de stof overeenkwam met hetgeen op de etiketten aangegeven was. Wij vonden geen bezwaar op deze vraag een antwoord te geven, d. i. er dus een analyse van te maken, evenwel zonder eenige aanbeveling hoegenaamd en op uitdrukkelijke conditie dat geen publiciteit voor reclame-doeleinden aan onze bevinding zoude gegeven worden. Indien dus hetzij de naam van mijn associé Harmens of de mijne op de circulaires vermeld wordt, geschiedt dit tegen de uitdrukkelijke voorwaarde waarop de analyse aangenomen werd.”

er wel uitsluitend levertraan als vette olie was gebezigd. Daarom isoleerden zij de vette olie uit het mengsel en vonden toen hun vermoeden bevestigd. Zij schrijven in het verslag van hun onderzoek het volgende: „zoodat de stelling niet gewaagd schijnt, dat de olie in Scott's emulsion voor een klein gedeelte (25—30 pCt) uit levertraan en voor het overige uit oljfolie (sla-olie) met 5 pCt oliezuur bestaat.

Wat een oolijke fabrikant. Dat laat 50 percent op de etikette drukken, doet maar 25—30 pCt. in zijn fabriekaat, vult de rest aan met sla-olie en oliezuur en zegt dan in zijn circulaires: „het is mij niet alleen gelukt den onaangenamen smaak en lucht der traan geheel en al weg te nemen, doch ook enz.”

Natuurlijk, indien hij alleen sla-olie had genomen had hij kunnen schrijven:

„het is mij gelukt de traan zóó te bewerken dat zij zelfs chemisch niet meer is aan te toonen.”

Doch genoeg; dat het publiek de dupe wordt van dergelijke taktiek is nog te verontschuldigen, al moet iets dat met opgeschroefde advertenties aanbevolen wordt, reeds mistrouwen wekken, doch dat er geneesheeren zijn, lichtzinnig genoeg om waarde te hechten aan het zoet gefluit van die uitheemsche vogelaars die het op de Nederlandsche goudvinken toelaggen, is te betreuren en te veroordeelen. En dat er zulke geneesheeren zijn getuigt het aanbevelend artikeltje in de Geneeskundige courant, waarvan wij in ons vorig nummer spraken, en getuigt een brief dien wij ontvingen en waarin de schrijver een Maandblad vraagt, omdat hij op last van zijn medicus sedert maanden Scott's Emulsie moet slikken, zeer tegen zijn zin, daar hij (de schrijver) weinig vertrouwen stelt in met zooveel reclame in de wereld gekomen middeltjes.

Nu het blijkt dat het geneesmiddel niet is dat wat het gezegd wordt te zijn, dus ook ten opzichte van de bestanddeelen ondeugdelijk, verliest deze geneesheer allen grond tegenover zijn patient; op den fabrikant of den depôthouder heeft hij geen verhaal, wat wel het geval zou zijn, indien hij de noodige geneesmiddelen bij een apotheker had laten gereedmaken, want deze is tegenover patient en medicus verantwoordelijk en binnen het bereik der wet.

Wij achten de zaak belangrijk genoeg om aan te houden en zullen, indien Scott's Emulsie geadverteerd blijft, een groot aantal stroobiljetten laten drukken om die door het geheele land te verspreiden, en verzoeken daarom onze belangstellende lezers, zoodra zij in locale bladen of op andere wijze S. E. aanbevolen zien, ons daarvan bericht te zenden.

Dat het met Scott's Emulsie ga als met Hopbitter! Weg er meé!

Berichten.

De afdeling Amsterdam.

Door een voorloopig comité, bestaande uit een zentral belangstellende leden onzer Vereeniging hier ter stede, werd onlangs een circulaire tot verschillende personen, in en buiten de Vereeniging staande, gericht, met verzoek om medewerking tot het oprichten van een Amsterdamsche afdeling.

Omstreeks 25 der geadresseerden, aan die uitnoodiging gehoor gevende, kwamen Zaterdag 13 dezer in een der lokalen van Hotel Krasnapolsky bijeen, terwijl een drietal door schriftelijke toetreding blijk van instemming had gegeven. De samenkomst werd, bij afwezigheid van Dr. C. A. LOBRY DE BRUYN, geleid door onzen algemeenen Voorzitter, Mr. L. ZEGERS VEECKENS, die in zijn inleidend woord de wenschelijkheid betoogde, dat een Amsterdamsche afdeling, in navolging van die te Dordrecht en Utrecht, wierd opgericht, ten einde nader te komen tot de bereiking van het doel der Vereeniging. Spr. wees er op, dat plaatselijk werkende besturen veel beter in staat zijn ons streven te helpen verwezenlijken, dan een enkel centraal bestuur, met slechts zeer lossen band aan de overal verspreide leden verbonden.

De vergadering was het aldaar eens over de wenschelijkheid der oprichting, doch eenig debat ontstond over den financiële band tusschen vereeniging en afdelingen en over de vraag, of in de afdelingsbesturen al dan niet medici en pharmaceuten zitting behoorden te hebben.

Het eerste punt, thans door den Voorzitter niet aan de orde geoordeeld, zal in een latere vergadering weder ter sprake komen.

Ten opzichte van het tweede punt behield de meening de overhand, dat niets gedaan moest worden wat voedsel kon geven aan het verkeerd begrip, dat de Vereeniging een zaak is, waarbij de medische faculteit materieel belang heeft.

Het afdelingsbestuur werd daarna dan ook samengesteld uit personen, die tot deze faculteit in geen betrekking staan. Gekozen werden de heeren: Dr. C. A. Lobry de Bruyn, Dr. P. F. v. Hamel Roos, E. Th. Smeets, I. Stenvers en P. J. de Wit.

Dit bestuur hoopt spoedig de Amsterdamsche leden tot een nadere vergadering uitte noodigen.

Het getal leden bedraagt reeds 41.

Wij laten hier tot voorbeeld en aanmoediging van ijverige leden op andere plaatsen, de circulaire volgen, die te Amsterdam is rondgezonden.

M. H.

„Overtuigd van het nut dat de Vereeniging tegen de Kwakzalverij hier te lande reeds heeft uitgeoefend en nog zal kunnen verspreiden, hebben de ondergeteekenden het voornemen, in overeenstemming met het besluit genomen in de Algemeene Vergadering in Augustus 1889 te Amsterdam gehouden, hier ter stede eene afdeling op te richten en geven zich diensgevolge de eer U uit te noodigen de Vergadering op Zaterdag 13 Juni 1891, ten 3 ure, in het lokaal *Krasnapolsky* te houden, bij te wonen of op andere wijze bijv. door het teekenen en toezenden van achterstaand billet aan den derden ondergeteekende, van Uw voornemen om Lid der Afdeling te worden, blijk te geven.

Ter inlichting van degenen die nog buiten de Vereeniging staan, zij medegedeeld dat de contributie f 3.— per jaar bedraagt.

In laatstgenoemde vergadering stellen de ondergeteekenden zich voor nader uiteen te zetten in welk opzicht de afdelingen het doel der Vereeniging kunnen helpen bevorderen.

AMSTERDAM, 10 Juni 1891.

Dr. P. J. Barnouw. Dr. C. F. J. Blocker Jr. Dr. C. A. Lobry de Bruyn. H. Gerlings. Dr. Jb. van Geuns. Prof. Dr. J. W. Gunning. Dr. P. F. van Hamel Roos. Prof. Dr. J. H. van 't Hoff. Joh. G. A. Koopmans. G. Luttenberg. E. Th. Smeets. I. Stenvers. Mej. F. J. van Uildriks. G. P. H. Vriens. P. J. de Witt. Mej. A. G. Wijthoff.”

Een wonderdokter te Goes ontmaskerd. In ons Maandbl. van Mei j.l. schreven wij het volgende:

„Door de politie te Goes is een zoogenaamde wonderdokter ontmaskerd, die beweerde, na den zieke geneeskundig te hebben onderzocht en betast, het met Gods hulp wel klaar te zullen spelen. Hij schreef zelf voor welke op vooruitbetaald geld door hem werd geleverd en liet zich overigens goed betalen.

„Deze esculaap beroept er zich ook op vele blinde menschen ziende te hebben gemaakt.”

„Aldus meldt het *Vaderland*; kan een onzer leden of lezers ons ook iets naders omtrent deze zaak mededeelen?”

Naar aanleiding van deze vraag, ontvingen wij de volgende mededeeling:

In Februari j.l. vertoonde zich bij een wagenmaker te Goes een man, die voorgaf de kunst te verstaan zieken, (dooven, blinden enz.) te kunnen genezen en die verzocht den zoon van den wagenmaker, die aan vallende ziekte leed, te mogen onderzoeken, wat hem werd toegestaan. Nadat hij den patiënt op het naakte bovenlijf had onderzocht, door zijn rug en borst te betasten, zeide hij zelf gereed te zullen maken, waar-

mee borst en rug moesten worden gewreven, welke zelf hij meermalen zelf bezorgde. De zelf droeg hij in een blikken doosje bij zich en deed die dan bij den patiënt in een bierglas.

Ofschoon hij geen geld vroeg, gaf hij toch te kennen deze bemoeiingen niet gratis te kunnen doen, zoodat hij voor de behandeling gedurende een week de som van f 3,50 ontving.

Door de ijverige bemoeiingen van de politie te Goes, die reeds herhaalde malen getoond heeft, dat zij een open oog heeft voor het schadelijke der kwakzalverij, werd de zaak vervolgd en bij onderzoek bleek het, dat de bedoelde persoon, feitelijk wonende in België, er inderdaad werk van maakte zieken, vooral blinden, te genezen en dat hij, volgens eigen verklaring, met succes werkte.

De zelf bestond, volgens zijn zeggen, uit gele was, zoete olie (olijfolie), spijk-olie, petroleum en cajaputolie, zooals hij beweerde een wel-is-waar samengesteld, doch zeer onschuldig huismiddel.

Dit laatste zijn wij, voor zoover het middel uitwendig wordt gebruikt, vrij wel met den man eens; of het echter „onschuldig” is, lijders aan vallende ziekte met deze zelf te behandelen en daarbij genezing voor te spiegelen, dit is een vraag, waarop het antwoord voor niemand twijfelachtig behoefte te zijn.

Te Rozendaal vertoefte sedert eenige dagen een Engelsche dokter, die de rheumatiekljders in het openbaar kosteloos geneest. Iederen avond laat de wonderdokter zich in zijn met vier schoone paarden bespannen vengulden wagen met muziek naar een marktplein brengen, waar hij de zieken, die zelfs op een bed tot hem worden gebracht, door wrijving met de Sequat-olie dadelijk geneest. Des avonds is de gemeente dan ook in rep en roer om te gaan zien. Hij verricht natuurlijk wonderen van genezing. (N. R. Ct.)

Volgens latere berichten is tegen dezen dokter eene vervolging ingesteld en zijn fleschjes met Sequat-olie in beslag genomen.

Vervolgung wegens kwakzalverij in Italië. Gedurende de eerste helft van 1890 bedroeg het getal desbetreffende klachten daar te lande bij de bevoegde macht ingediend 843. In 325 van die gevallen volgde veroordeeling, terwijl 145 met vrijspraak eindigden. Hoe het met de overige 373 is afgelopen, blijkt niet.

Verbod van het verkoopen en adverteeren van geheimmiddelen in het buitenland.

(Saksen, Oostenrijk, Italië.)

*Sints onze vorige opgaaf kunnen wij mededeelen, dat weder bij ministerieele beschikkingen van 13 September en 7 November 1890 in *Saksen* nieuwe verbodsbepalingen voor den verkoop en het ten verkoop in voorraad houden van geheimmiddelen, zoowel voor apothekers en groothandelaars als in 't algemeen, zijn uitgevaardigd.

Eveneens is bij beschikking van het ministerie van Binnenlandsche Zaken in *Oostenrijk* d.d. 30 Juni 1890, de verkoop van het zoogenaamde *Amerikaansche Haarwater van White*, ook hier te lande niet zelden geadverteerd, op aanwijzing van den Oppergezondheidsraad, verboden „wegens zijn gehalte aan lood.”

Dat soortgelijke verbodsbepalingen in het buitenland niet alleen op papier uitgevaardigd, maar ook gehandhaafd worden, bewijzen enkele vonnissen, waarop wij reeds vroeger de aandacht hebben gevestigd en die ook in hooger beroep zijn bekrachtigd.

Zoo het vonnis tegen den vervaardiger van het zoogenaamde *Nectoral*, die meende dat niet hij veroordeeld had moeten worden, maar het advertentie-bureau, waaraan hij de annonce ter plaatsing had opgegeven, zoo ook dat tegen de bekende firma Richter, die veroordeeld was wegens het adverteeren van het ook hier te lande maar al te zeer bekende, zoogenaamde populaire boekje, *de Vriend der zieken*, waarin haar eigen speciale middelen worden aanbevolen, enz.

Ook in *Italië* is onder dagteekening van 16 Juni 1890 door den Minister van Binn. Zaken een uitvoerig schrijven gericht tot alle prefecten van het koninkrijk, waarin hunne medewerking wordt ingeroepen ter verkrijging van een beter naleven der wetten, regelende de openbare gezondheid en waar-

door de handel in z.g. geheimmiddelen zou kunnen worden beperkt.

Tevens is bepaald, dat van 1 Januari 1891 af, onbepaald verboden wordt de verkoop van alle z.g. geneeskrachtige specialiteiten, tenzij de kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling zoowel op de etiketten als in de advertenties duidelijk vermeld wordt. Ook mag noch op de etiketten, noch in de advertenties melding gemaakt worden van eenige bijzondere geneeskundige werking en in allen gevallen mogen de middelen alleen worden afgeleverd door de apothekers, staande onder staatstoezicht en op voorschrift van een geneeskundige.

Aan de circulaire van den minister is toegevoegd eene eerste lijst van 159 artikelen, die als geheimmiddelen of spécialités moeten worden aangemerkt en waarop dus de verbodsbepalingen in de eerste plaats van toepassing zijn. Enkele bekende middelen komen hierop voor, zooals Weissman's be-roertewater, Lieber's zenuwelixer enz. die zonder eenige beperking hier te lande worden geadverteerd; — weinig eervol voor de reputatie van Hollandsche eerlijkheid is het ook onder No. 67 vermeld te zien: *Hollandsche tinctuur tegen Cholera en Typhus*.

Om de autoriteiten gemakkelijker den weg te doen vinden bij noodige vervolging, wordt in de lijst achter ieder middel de naam geplaatst van den vervaardiger of verkooper, die verantwoordelijk is voor het adverteeren en in den handel brengen daarvan.

De wettelijke regeling van het geheimmiddel-wezen in den ouden en den nieuwen tijd.

Onder dezen titel gaf de geheim-medinaal- en regeeringsraad Dr. OSCAR SCHWARTS te Keulen in het Duitsche driemaandelijksch Tijdschrift ter bevordering der openbare gezondheid, eene in allen deele belangwekkende verhandeling over de zoogenaamde geheimmiddelen-kwestie, vooral wat Duitschland betreft, in het licht.

De schrijver brengt in herinnering dat uitvinden, aan den man brengen en verkoopen van geheimmiddelen tot verlenging van het menschelijk leven en tot genezing van allerlei ziekten, als men de geschiedenis mag gelooven, reeds in de oudste tijden in zwang was. Doch reeds voor eeuwen heeft men ook erkend dat het geheimmiddelen-verkeer gevaar opleverde voor het algemeen belang, en het was Brandenburgs groote keurvorst, die in zijn „medicinaal-edikt” van den 12en November 1865 het eerst tegen de „grootte en hoogst gevaarlijke misbruiken”, die in de vervaardiging en toediening van geneesmiddelen zijn binnengeslopen, met kracht te velde trok. Frederik Wilhelm I liet zich in zijn „medicinaaledikt” van 27 September 1725 op dezelfde wijze uit. Tegen het einde der vorige eeuw, in het jaar 1790, zond de société royale de médecine aan de Fransche volksvergadering een mededeeling toe, die wij hier overnemen, daar deze bijna alles zegt, wat met mogelijkheid kan worden aangevoerd tot veroordeeling van het geheimmiddel-wezen.

„Niets is gevaarlijker dan geheimmiddelen, waarvan zelfs het nuttigste de treurigste uitwerking kan hebben, wanneer het door den sluier van het geheim wordt gedekt. Het geheimzinnige wakkert de geestdrift aan en geeft voedsel aan de lichtzinnigheid van het volk. Het brengt onzekerheid te weeg in de bepaling van de omstandigheden en onnauwkeurigheid in de toepassing, omdat men het middel, dat men toepast, niet kent. Wij hebben veelvuldige bewijzen van ongelukkige werkingen, zelfs vergiftiging, die door zoodanige middelen werden teweeggebracht en waarvan de uitslag in enkele gevallen door bekende doctoren werd bevestigd. Men beroepe zich niet op de goede resultaten, die enkele geheimmiddelen hier en daar hebben opgeleverd; de menschheid heeft die door „een reeks van offers maar al te duur gekocht”. Het handhaven van het geheime, zelfs bij nuttige geneesmiddelen, is een hinderpaal tot het uitroeien van het bedriegelijk marktgeschreeuw, een landplaag, die tot nu toe de treurigste gevolgen na zich sleepte, vooral voor de onbemiddelden en armen. Wij beroepen ons op de getuigenis van verscheidene leden dezer vergadering, die zich hebben overtuigd van de ellende

onder de landbouwbevolking aangericht door het misbruik van geheimmiddelen. Wanneer gij onze raadgevingen wilt volgen en onze wenschen verhooren, dan zult gij een dier ontelbare verkeerdheden den bodem inslaan, die haar bestaan te danken hebben aan de hebzucht en aan de lichtgeloovigheid der menschen".

In den tegenwoordigen tijd wordt de strijd in Duitschland tegen de geheimmiddel-zwendelarijstijg gevoerd, op grond van politieverordeningen en onder toepassing van § 367 van het strafwetboek, onder aanhaling van de keizerlijke verordeningen betreffende den omgang met geneesmiddelen. Hoewel volgens de door den geheim-medicinaalraad dr. Bleiss openbaar gemaakte mededeeling, aan de gerechtelijke tusschenkomst in dezen strijd menig gunstig resultaat is te danken, zal toch op dit gebied eerst dan iets van belang te bereiken zijn wanneer 1e. de hazdel in alles wat tot de geneesmiddelen behoort weder in de apotheek wordt teruggebracht en gelijktijdig 2e. ook aan de apotheken en aan den groothandel al het openlijk aanprijzen van genees- en geheimmiddelen tegen bepaalde ziekten wordt verboden.

Dat echter ten huidigen dage de geheimmiddelenhandel niet met geheel gunstigen uitslag kan worden bestreden, daarvan ziet de schrijver de oorzaak in de groote verscheidenheid van de wetgeving dien-aangaande in de verschillende provinciën van den Pruisischen staat en in de ongewoon hooge winst, die den geheimmiddel-fabrikanten in den schoot wordt geworpen; tegenover zulke winsten *verzinken de bedreigde* straffen in het niet en hebben zij dus geen uitwerking. Gedurende de geldigheid van het medinaal-edikt van 1725 waren daartegen straffen van 100 thalers, in geval van herhaling eventueel verlies van privilegiën bedreigd. Ook de Fransche wetgeving van de oude zoowel als van de nieuwste tijden beijvert zich, den ongeoorloofden handel in geneesmiddelen door bedreiging van gevoelige straffen tegen te gaan.

Een verderen grond voor de uitbreiding van den geheimmiddelen-handel ziet de schrijver in het gebrek aan een inrichting van Staatswege tot onderzoek van alle nieuw uitgevonden geneesmiddelen, om daarna te beslissen, of deze aan de apotheken aan te wijzen, aan het vrije verkeer over te laten of als schadelijk ten opzichte van de gezondheid te verbieden zijn; voorts in het gemis van geneeskundige ambtenaren, voorzien van de noodige instructiën, tot het houden van toezicht op het geheimmiddelen-verkeer en ten slotte in het gemis aan bepalingen, waarbij aanprijzing en verkoop van niet van Staatswege onderzochte geneesmiddelen verboden zijn.

Wanneer het gelukt, met gebruikmaking van de tot nu toe opgedane ondervinding, het geheimmiddelwezen bij de rijkswet te regelen, en een technische, aan de behoeften der nieuwe wetenschap beantwoordende inrichting tot onderzoek van nieuw uitgevonden geneesmiddelen in te richten, dan zou aan het algemeen gezondheidsbelang een groote dienst worden bewezen.

Aan het slot van zijn betoog wijst de schrijver er nogmaals met nadruk op, dat bij de vaststelling der strafbepaling tegen de geheimmiddel-zwendelarij, men aan het juiste Duitse spreekwoord zal moeten denken: „Greife nicht in ein Wespennest,

„Doch, wenn Du greifst, dann greife fest".

Twee eischen zijn het, van welke vervuiling de schrijver volgens zijn rijke ervaring een afdoend resultaat tot bestrijding van de geheimmiddelen-zwendelarij verwacht. Het terugbrengen van al wat geneesmiddel is in de apotheken en het verbieden van alle openlijke aanbeveling van genees- en geheimmiddelen tegen bepaalde ziekten. (*)

(Apoth. Zeitung.)

(*) Wij zijn het, zooals onze getrouwe lezers weten, geheel met den schrijver eens.

De echte Haarlemmer-olie.

Het fabriceren van Haarlemmer-olie is, dank zij nog de lichtgeloovigheid van het publiek, een winstgevend zaakje.

Van daar dat er zoo nu en dan eens nieuwe fabrikanten opstaan, die hunne waar met denzelfden bombast, als het oorspronkelijk fabrikaat, in den handel brengen. Bij ieder fleschje lezen wij even-

wel, dat het is: „Medicamentum gratia probatum", en de naam van Tilly speelt bij allen een hoofdrol.

De groote concurrentie heeft nu aan de GEBRS. WAANING, fabrikanten van Haarlemmer-olie, aanleiding gegeven om, volgens annonce in het *Nieuws van den Dag* van 1 Juni, twee fabrieksmerken (o. a. het bekende plaatje boven de gedrukte gebruiksaanwijzing van de Haarlemmer-olie, met bijvoeging van den naam Gebrs. Waaning) te deponeren ter griffie van de Arrondissements-Rechtbank te Haarlem, ten einde zich het recht tot uitsluitend gebruik dier merken te verzekeren.

Men weet dus nu waar men, altijd volgens bewering van den fabrikant, met zekerheid, de „opregte Haarlemmer-olie", zonder vrees voor namaak kan verkrijgen; of het publiek er daarom beter aan toe is, betwijfelen wij in vollen ernst.

Het geheim van de Haarlemmer-olie is geen geheim meer; de samenstelling, een oplossing van zwavel in raapolie en terpentijnolie, is bekend en het zal er dus wel weinig toe doen, wie dit vieze goedje fabricceert en ieder ziet dus dat het tamelijk onverschillig is of men de *opregte* of de *onopregte* Haarlemmer-olie koopt; in beide gevallen komt men bedrogen uit.

Mocht het publiek dit toch eens begrijpen! Mocht het toch eens inzien dat de mooie fabrieksmerken, de zalvende gebruiksaanwijzing niets anders ten doel hebben dan koopers te lokken voor een waardeloos, dikwijls *gevaarlijk* mengsel.

Maar 't zal nog lang duren voor het geloof aan de Haarlemmer-olie en vooral aan de *opregte* van Tilly de wereld uit is. Zoo is nog onlangs door een koffiehuisshouder te Goes een aanklacht bij de politie ingediend tegen iemand, die zich had uitgegeven als DE KONING TILLY, en haar door tal van fraaie praatjes 10 pakjes olie à f 1.50 had verkocht en van wien het later bleek, dat zijn naam niet DE KONING TILLY was en dat hij niet te Haarlem woonde.

Misschien zal de man, wegens bedrog, vervolgd worden — maar wat zal men doen tegen de fabrikanten van de *opregte* Haarlemmer-olie, al staan er ook fabrieksmerken, Tilly enz. enz. op, wanneer die fabrikanten, onder meer, beweren: „Quellingen, die Doctoren on-neeslijk oordeelden, zijn door dit Medicament miraculeus genezen"?

Een les voor de groote bladen.

Wij lezen in de *Familiebode*:

„Kwakzalvers en „De Familiebode."

Er werden ons deze week verschillende groote annonces aangeboden uit Berlijn en Zwitserland, waarin z.g. kwakzalversmiddelen te koop werden aangeboden.

Ofschoon de kwakzalvers waarschijnlijk zullen gehoord hebben van de flinke reclame die ons blad aanbiedt, zijn zij met hunne respectieve annonces aan het verkeerde adres. Zij moeten hunne advertentiën zenden naar de directiën van z.g. „groote" bladen, welke bladen, in haar redactioneel gedeelte er op stoffende de wetenschap te willen bevorderen, in de advertentie-kolommen het publiek willen vergiftigen met allerlei verleidelijke middeljes.

Wij doen, hoe aanlokkelijk ook uit een financieel oogpunt, aan zoodanige immoreele handelingen niet mede.

H.H. kwakzalvers weten nu dat zij bij ons niet moeten zijn, — wij hopen mede dat ons voorbeeld ter navolging moge prikkelen, opdat men, zonder wettelijke bepalingen, waarop andere bladen den zedelijken moed hebben zich te durven beroepen, komen waar wij reeds lang moesten zijn: de kwakzalvers de gelegenheid te ontnemen reclame te maken in de bladen om hun waren te slijten."

Wij hebben hier niets bij te voegen dan onzen dank aan „de Familiebode" met den wensch dat dit kranig voorbeeld ook in de *groote pers* navolging moge vinden.

Verscheidene kleinere bladen hebben gelukkig die opwekking niet meer nodig.

Ook een attest voor Windelincx.

Van bevoegde zijde wordt ons het volgende medegedeeld:

„Eindelijk ben ik in staat u inlichtingen omtrent den door u bedoelden patiënt te geven. Den 15 Jan. vertoonde zich bij ons M. A. B., oud 50 jr. Hij had sedert 5 JAREN een vetgezwel aan de rechterlendenstreek dat vrij sterk gegroeid was, doch *volkomen goedaardig* was. ZES WEKEN vroeger had hij zich in behandeling van „Windelincx" begeven en was daar met trekpleisters en zalven behandeld. Het gevolg van deze behandeling was geweest dat het middelste gedeelte van het gezwel in eene *doode, rottende, stinkende massa* en de omgeving van het gezwel in heftige *ontsteking* was overgegaan. Bij mikroskopisch onderzoek van het weggenomen gezwel is gebleken, dat het een volkomen goedaardig vetgezwel was, terwijl in de omgeving de teekenen van ontsteking werden gevonden.

Hopende dat deze inlichtingen, hoewel laat, u van dienste kunnen zijn," enz.

Wij hebben aan deze mededeeling niets toe te voegen; zij moge een tegenhanger zijn voor de talrijke attesten van genezing(?) die Windelincx zoo herhaaldelijk annonceert.

Doctor Salp's Baard-tinctuur

„geeft", volgens de advertentie, „de natuurlijke kleur terug, droogt spoedig en wast niet af."

Wie nu meent, dat deze tinctuur iets nieuws of bijzonders is, heeft het mis. Bij vele gelegenheden hebben wij er op gewezen, dat als middelen om het haar te kleuren door de meeste kwakzalvers *loodzouten* of *helsche steen* (salpeterzuur zilver) wordt gebezigd.

Docter (?) Salp gebruikt laatstgenoemde stof. Volgens het onderzoek van ons lid, den heer v. ITALIE, apotheker te Rotterdam, bestaat de vloeistof uit niets anders dan eene ammoniakale *koperhoudende* oplossing van *salpeterzuur zilver*, zoodat zij niet eens uit zuiveren helschen steen bereid is.

Zeker zal het middel het haar kleuren, vooral bij toetreding van zonlicht; dit is een eigenschap der zilverzouten, maar ieder die zijn haar kleurt, omdat hij zich schaamt dat de grijze of blonde haren voor den dag komen, waarschuwen wij toch dat hij niet te veel op het middel moet vertrouwen. Want, bij eenige nalatigheid in de aanwending van het middel, kan men, door de talrijke kleur-nuances die het haar aanneemt, terstond bespeuren, dat men, uit ijdelheid, tot kunstmiddelen zijn toevlucht heeft genomen.

Niettegenstaande men „met zilver wordt bediend" is de oplossing voor de som van f 1.20 per 50 gram veel te duur.

De brievendokter F. C. Bauer.

BAUER, vroeger woonachtig in Zwitserland, maar die, naar wij vernemen, thans te *Frankfort a. Main* gevestigd is, wendt opnieuw pogingen aan om Nederlanders in den val te lokken. Wij haasten ons daarom onze lezers in herinnering te brengen, wat in hoofdzaak reeds in 1886 door de vorige Redactie over dezen brievendokter is meegedeeld:

„In naam van een zieke, die door een vreeselijke kwaal tot een monster was misvormd, werd een correspondentie geopend met den Zwitserschen „spécialist." Er werd hem gevraagd of hij den lijder, die zeide reeds vruchteloos verschillende en kundige geneesheeren geraadpleegd te hebben, kon genezen en hoeveel dit zou kosten.

Vooraf werd gevraagd of hij den persoon, die door het voortwoekeren zijner ziekte, de bovenlip, een deel van den neus en de onderste oogleden verloren had, zoodat hij ontoonbaar was geworden, weer in staat zou kunnen stellen in de maatschappij met onbedekt gelaat terug te keeren, zonder bij zijne omstanders walging op te wekken.

Er werd dus niets meer of minder gevraagd dan of Bauer den neus weer kon doen aangroeien, — twijfel in de opvatting van het schrijven was niet mogelijk, — bij de correspondentie die volgens de advertentie in 't Fransch moest geschieden, was met opzet het woord: *restaurer* gebruikt, en nog bovendien gezegd, dat men in geen geval eenige operatie wenschte te ondergaan.

Per omgaande werden door *Bauer* een paar geschriftjes toegezonden, waarin allerlei over ziekten der blaas, nieren enz., en de herhaalde verzekeringen omtrent onfeilbare genezing van alle aandoeningen daarop betrekking hebbende. In de meest krasse bewoordingen wordt deze bewering daarin gedurig herhaald, b.v. „und kann ich Ihnen die Versicherung geben, dass ich selbst die schlimmsten Krankheiten, welche sich auf die gesammten Organen beziehen in kurzer Zeit und sicher zu heilen im Stande bin. Sämmtliche Krankheiten werden auch brieflich geheilt.“

Tegelijk met deze boekjes kwam een brief, waarin eveneens zoo stellig mogelijk genezing werd voorgespiegeld; nog onlangs was een soortgelijk lijder, zoo werd er bijgevoegd, onder zijne behandeling totaal hersteld, zoodat zelfs geen litteeken was achtergebleven.

In het medegedeelde geval zou de patient, indien hij zijne behandeling volgde, reeds binnen veertien dagen of drie weken de onhebbelijke misvormingen van zijn gelaat zien verdwijnen, zoodat hij zich ongestoord in 't publiek zou kunnen vertoonen.

Ten slotte, en wij wisten dat op die wijze de aap uit de mouw zou komen, schreef de fameuse spcialist, dat per post een kistje met medicijnen, voldoende voor de geheele kuur, was afgezonden en tegen rembourss van 60 francs kon worden in ontvangst genomen.

De kwakzalvers weten maar al te goed, dat een ongelukkige patiënt, die in zijn wanhoop op een advertentie gaat schrijven, na 't ontvangen van zulke hoopvolle beschrijvingen en brieven, geen moed heeft de medicijnen, die hem als onfeilbare genezing worden aangeboden, van zijn deur terug te zenden, ook al valt de prijs daarvan ver boven zijne raming en misschien boven zijn vermogen.

Thans werden zij, als niet besteld, geweigerd. Kort daarop kwam een tweede brief, waarbij er dringend werd op aangedrongen, de middelen alsnog in ontvangst te nemen en deze eenige gelegenheid om te herstellen niet te laten voorbijgaan. De schrijver garandeerde de genezing, hij gaf zijn woord als *medicin spcialiste* dat zij volkomen zou wezen, enz. Dus met andere woorden nogmaals de verzekering van *Bauer*, dat hij de *verloren neus* zou doen aangroeien binnen veertien dagen of drie weken. Na eene tweede weigering werd niets meer vernomen.

De toenmalige Redactie — en wij zijn het geheel met haar eens — liet hierop volgen:

„Men heeft er ons, niet zonder eenigen ophef in een der rechtszaken, een verwijt van gemaakt, dat wij van kwakzalverij gesproken hadden, terwijl de middelen en hunne werkzaamheid nog niet aan onderzoek waren onderworpen.“

Ook in het hier beschreven geval hebben wij de geneesmiddelen, die volgens aangifte wonderen zouden wrochten, niet onderzocht. Zou, niettegenstaande dit, iemand het recht durven ontkennen om *Bauer* een kwakzalver te noemen, wiens handelingen er slechts op zijn ingericht, om door leugens en groote woorden aan ongelukkige zieken geld af te persen?“

Niet aan het rechte kantoor.

Wij ontvingen dezer dagen het volgende schrijven:
Aan de Redactie van „het Maandblad tegen de Kwakzalverij.“

Wel Edele Gel. Heeren!

„Ik neem de vrijheid UEd. bijgaand monster van kokosnoten te doen toekomen, en u opmerkzaam te maken op het groote voordeel er als voeding, geneesmiddel en lekkernij aan bewust artikel verbonden is.“

Voor betrekkelijk zeer goedkope prijs, is deze vrucht te koop, en heeft vooral als uitstekend geneesmiddel tegen *lindwormen* reeds menigeen van deze martelende kwaal bevrijd.

Veronderstellende er vele onder uwe lezers er u bepaald dankbaar voor zullen zijn, hun op het groote voordeel dezer vrucht te wijzen, vertrouw ik in de eerstvolgende uitgave van uw veel gelezen blad een klein artikeltje hieromtrent als raadgeving uwerzijds te zullen vinden, om tot het veelvuldig gebruik van dit product aan te sporen.

Bij voorbaat mijn dank.

Met de meeste Hoogachting: enz.

P.S. Ik veroorloof mij UEd. er op te wijzen, hetzelfde onderwerp het vorig jaar de attentie van vele bekwaame geneesheeren trok, en algemeen werd aanbevolen.“

Wij willen den vriendelijken toezender van de kokosnoot niet te leur stellen in zijn vertrouwen dat een „klein artikeltje hieromtrent“ als raadgeving onzerzijds in ons Maandblad wel zal te vinden zijn.

Inderdaad hebben wij aan onze lezers een raad te geven, n.l. niet al te lichtgelooovig vertrouwen te stellen in het verhaal, dat de kokosnoot een uitstekend geneesmiddel tegen *lintworm* is, maar zich, ingeval men zoo een ongenode gast bij zich draagt, tot een geneesheer te wenden.

Men trachte hier toch vooral niet op eigen hand genezing te bevorderen; men zou zich zelf, vermoelijk zonder succes, veel last en leed veroorzaken, waar één enkele rationeele behandeling meestal met goed gevolg gepaard gaat.

Dat een handelaar in kokosnoten op het groote voordeel dezer vrucht wijst mag begrijpelijk zijn, onbegrijpelijk is het ons echter, dat hij, wanneer hij de strekking van ons Maandblad begrijpt, bij ons komt om „tot het veelvuldige gebruik van dit product aan te sporen.“

De toegezonden kokosnoot ligt, bij den Secretarispenningsmeester, ter afhaling gereed.

INGEZONDEN.

M. de Redacteur!

Is het niet ergerlijk, dat de kwakzalvers met hun vaak walgelijke advertenties, maken, dat men een courant, die men overigens gerust in handen van jongens en meisjes kan laten, ja die men ze gaarne zoude zien lezen, zorgvuldig voor hen moet verbergen? Of wat te zeggen van de beide volgende staaltjes:

„Wie omtrent de verschillende ziekten waaraan de geslachtsorganen bij den man en de vrouw onderhevig zijn, grondige inlichtingen wenscht, wordt aanbevolen zich een exempl. „Natuurmatige Geneeswijze“ te laten komen enz.“ en

„Zekere en radicale genezing door dit krachtig zuiveringsmiddel der meest verouderde, geheime ziekten (der 2 seksen), der Huidziekten, der Vuilbloedigheid, der Zweren en alle aandoeningen voortspuitende uit nieuwe of oude geheime ziekten“ enz.

Deze beide advertenties vindt men in het Zondagsblad van het Nieuws van den Dag van 14 Juni 1891.

Een merkwaardig licht werpt echter op die advertenties het volgende dat onder de rubriek „Allerlei“ onder het hoofd „Dure advertenties“ voorkomt.

„De eigenaars van een der groote universele geneesmiddelen boden eene bijdrage van f 5000 voor het reusachtig beeld der Vrijheid in de haven van New-York aan, mits het hun vergund werd er voor één jaar eene advertentie op te plakken.“

„Nommer un chat un chat, et Rollin un fripon“ durft de redactie niet eens, maar bestempelt N.B. een kwakzalversmiddel, (want voor welk ander geneesmiddel (?) zal de eigenaar dergelijke reclamekosten maken) als een der groote universele geneesmiddelen! Het is werkelijk bedroevend!

Welke sommen moeten er toch aan dergelijke oplichterijen weggegooid worden en hoe weinig begrip bestaat er toch omtrent den aard der zaken bij hen, die het publiek het meest kunnen voorlichten.

X.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de Heeren:
J. C. Berntrup, keurmeester van voedingsmiddelen te Amsterdam.

<i>Gerard H. Elias</i> ,	„	„
<i>A. Harmens Wzn.</i> ,	„	„
<i>U. C. Klaassen</i> ,	„	„
<i>W. S. Stuver</i> , Rijksveearts,	„	„
<i>W. N. Avis</i> , Fabrikant,	„	„
<i>I. H. G. Ferman</i> , Direct. Holl. Suikerraff.	„	„
<i>Dr. S. van der Horst</i> , Arts,	„	„
<i>J. M. Vorst</i> , Arts,	„	„
<i>A. C. Wertheim</i> ,	„	„
<i>W. Harmens Cz.</i> ,	te	Harlingen.

Dr. v. H. R. te A. Wij nemen uw aanbod gaarne aan.

W. v. D. te G. Hartelijk dank voor uwe hulp.

S. P. te L. Gij hebt gelijk; de reclame van *Holloway's kwakzalverij* treedt in den laatsten tijd weer meer voor den dag. Wij zullen weer eens waarschuwen.

A. v. W. te R. Reeds in het Mei-nummer meldden wij de ontvangst van het werkje van *Schneckenberg*. Wij hebben het in handen van een geneeskundig lid onzer Vereeniging gesteld met verzoek ons zijn oordeel mee te deelen. Het antwoord is echter nog niet ontvangen.

F. B. te D. Bij nalezing van het No. van November 1890, dat wij u toezenden, zult ge zien, dat wij op uwe vragen wel degelijk hebben gelet. *Himrod's Cure of Asthma* is zeker kwakzalverij. *Hooper's Potassumpillen* zullen aangekocht en onderzocht worden, zoodra wij ons het adres opgeeft waar zij te verkrijgen zijn.

C. J. v. E. te A. *Melrose* is een schadelijk haarkleurmiddel; het bevat lood en tegen loodhoudende haarwaters, ook tegen *Melrose*, hebben wij reeds herhaaldelijk gewaarschuwd.

H. B. te B. Wij zonden u een exemplaar waarin een herhaalde waarschuwing tegen de *Fistelpot* van *Klaas Ursem* voorkomt. Van de nos. der eerste jaargangen, waarin de zaak uitvoerig wordt besproken, is geen enkel exemplaar meer voorhanden. Wij zullen van die uitvoerige mededeelingen het voornaamste overnemen, zoodra er eens ruimte beschikbaar is; op het oogenblik wacht nog veel op afdoening.

H. W. H. te H. Dank voor uwe mededeelingen; zij kunnen ons zeker te pas komen. Zoodra wij uit het u toegezonden no. ziet is het werkje: „Mijne Waterkuur“ ons bekend; het andere zouden wij echter gaarne van u ontvangen.

B. L. te A. Ons oordeel over de methode van *Pastoor Kneipp* hebben wij niet uitgesproken; dit lieten wij aan de geneeskundige bladen over. Wij zeiden alleen — en dit gelooven wij nog — dat *Kneipp* te goeder trouw is, ofschoon wij niet kunnen ontkennen dat hij, misschien onwillens, toch aanleiding geeft tot kwakzalverij. Het pad van den medicus is zoo glibberig voor den leek. Wij kregen n.l. dezer dagen een duitse advertentie onder de oogen waarin een bekende handelsfirma de *Wurzburger Rhabarberpillen*, *Pfarrer Kneipp's Pillen* als een goed middel voor handverkoop aanbeveelt.

Zoo gaat het den verkeerden weg op. Om laxeerpillen aan te bevelen dient men te weten waaraan de patiënt lijdt en deze kennis zal *Pastoor Kneipp*, geen geneesheer, niet bezitten, terwijl het toch niet is aan te nemen dat deze laxeerpillen voor iedereen en ten allen tijde dienst kunnen doen.

Dr. W. J. A. te O. F. Brief en pleister ontvangen. Wij zullen het onderzoek van de exploitatie en van de pleister beginnen. De zaak is echter, wegens den aard der quaestie, zeer moeilijk.

Tegelijk met dit No. wordt aan de leden der Vereeniging toegezonden: De Berichten en Mededeelingen, bevattende het jaarverslag over 1890 en de Concept-rekening van ontvangsten en uitgaven van dit jaar.

Herhaalde waarschuwingen.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoodat die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer die voor negen jaar is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamde fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer *P. KRUYSSSE* (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Eén enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4.—, doch men moet volgens *Ursem* minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgelooovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niets kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. *Dr. J. ENSING* deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin *Klaas Ursem's kwakzalverij* op die wijze den dood van een jongmenschen had veroorzaakt.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoodat uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament“ — zoo leest men o.a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.“ In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulphuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit raapolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. Een zeer klein fleschje van 4 gram inhoud kost 20 cent, en zou met 5 cent ruim betaald zijn. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1011.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in he bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD: Agenda der Algemeene Vergadering.

Hoofdartikel: Sequah.

Berichten: Haarlemmerolie-fabriek te Rotterdam. — Verordeeling van Frans Schumacher. — Verordeelingen van F. C. Bauer. — Notenhaarkleurmiddel. — De electro-magnetische medaille van Dr. Carolus en de magneto-galvische batterij.

Grootere artikelen: De middelen van Dr. Laville tegen jicht enz. en de Biscuits Ollivier. — Hulp der justitie. — Verbod van verkoop en adverteeren in het buitenland.

Ingezonden stukken: Haarlemmerolie-fabrikanten. — Een kwakzalver te Middelburg. — De Geneeskundige Courant en de kwakzalvers-reclames. — Kneipp's Geneeswijze.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Hartzema's rhumatiekmiddel.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

ALGEMEENE VERGADERING

TE HOUDEN OP

Woensdag 12 Augustus a.s. 's namiddags 2½ uur

IN HET

ZUID-HOLLANDSCH KOFFIEHUIS

aan de Groenmarkt te 's Gravenhage.

Onderwerpen van behandeling:

1. Mededeelingen van het bestuur.
2. Vaststelling van het verslag der Algemeene Vergadering gehouden in 1890.
3. Vaststelling van het verslag over 1890.
4. Rapport der Commissie voor het nazien der rekening over 1890.
5. Benoeming van een bestuurslid, ter voorziening in de vacature, ontstaande door de periodieke aftreding van den heer G. B. SCHMIDT.
6. Benoeming van een Commissie tot het nazien der rekening van het loopende jaar.
7. Voorstellen van de Afdelingen UTRECHT en DORDRECHT EN OMSTREKEN.
8. Bespreking van andere middelen die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.

Namens het Bestuur,

G. B. SCHMIDT, Secretaris.

SEQUAH.

Wij en allen die meenden dat de oude kwakzalvers op hun sjees of hun tafeltje geheel uit de mode waren, konden onze oogen nauwelijks gelooven toen wij op het einde van Juni de berichten uit Rozendaal lazen die de komst en den zegetocht van SEQUAH vermeldden.

Dat was weer eens een echte. Niet zoo een die op moderne wijze, door annonces en brochures kwakzalvert, maar een ware Charlatan, wiens beroep

men uit zijne eigen handelingen duidelijk kan waarnemen.

Inderdaad zagen wij, in 't begin, in dien man geen kwaad; wij konden niet denken dat ons heden-daagsch publiek zich op dergelijke wijze zou laten bedotten, maar spoedig openbaarden zich kenteekenen waaruit bleek, dat het voor ons noodig werd een oog in 't zeil te houden. En thans, nu wij meer van de zaak weten, is spreken, en tevens *waarschuwen*, plicht.

Uit alles blijkt dat *Sequah limited* het plan heeft ons land op Amerikaansche wijze te exploiteeren; de doosjes waarin de fleschjes met Sequah's olie verpakt zijn, de biljetten die deze vergezellen, zijn allen voorzien van opschriften, aanbevelingen en gebruiksaanwijzingen, gedrukt in het Engelsch, en in het *Nederlandsch*, wel een bewijs, dat men er op rekent hier te lande een ruim debiet te verkrijgen. Verder vonden wij, in het Nieuws v. d. Dag van 29 Juni j.l. de volgende advertentie:

„H. H. DOCTOREN.

„Wordt gevraagd een Geneesheer, tegen flink Honorarium, genegen door zijn qualiteit den verkoop te helpen bevorderen van een z.g. geheim geneesmiddel, hetgeen uitstekend werkt en geen schadelijke bestanddeelen bevat.

„Brieven franco, Bureau Kiosk-Onderneming, Heerengracht 100, motto „Sequah”.

Blijkbaar was het hier te doen om — evenals Windelincx — zich te dekken voor een vervolging wegens overtreding van de geneeskundige wetten. (Een mooi baantje voor een geneesheer!) De zaak werd dus met kracht aangepakt.

Ten einde nu iets meer daarvan te weten te komen en niet alleen op courantenberichten willende afgaan, hebben wij het geannonceerde bezoek van Sequah te Rotterdam afgewacht en een onzer leden verzocht ons, zoo spoedig mogelijk, daarvan eenig bericht te zenden.

Wij ontvingen daarop het volgende schrijven:

„Sequah te Rotterdam.

Reeds eenige dagen verkondigden grootere en kleinere veelkleurige aanplakbiljetten den roem van „Sequah's prairie-flower” en „Sequah's oil”, welke beide als beste huismiddelen werden aanbevolen, en de inwoners van Rotterdam konden zich dus op het hooge bezoek voorbereiden.

Of dit nu wel door *allen* op hoogen prijs zal gesteld worden, meenen wij te mogen betwijfelen, ten minste Sequah's bezoek zal voor de beide alhier gevestigde fabrikanten van *echte* Haarlemmerolie, wegens de zoodoende in het leven geroepen concurrentie, wel minder aangenaam zijn.

Heden, 27 Juli, heeft hij dan zijn intocht gedaan. Een langwerpige met snijwerk voorziene wagen bewoog zich heden door onze stad. Een zestal, met breede mexicaansche hoeden uitgedeschte mannen bevonden zich daarop, welke door middel van stroobiljetten de blijde tijding mededeelden, dat Sequah heden avond zijne zittingen zou aanvangen.

Toen wij even voor acht uur de groote zaal van het verkooplocaal binnentraden, waarin Sequah zou optreden, waren er nog slechts weinige belangstelingen aanwezig. Slechts voor 1/10 was de zaal gevuld. We hadden dus ruim tijd om de localiteit, die voor deze gelegenheid in een „passend kleed” was gehuld, wat nader te beschouwen.

Terwijl de muren hier en daar dezelfde prenten droegen, welke wij reeds op straat hadden ontmoet, was de achterkant der zaal grotendeels gevuld met een groot tooneel. Ter linkerzijde hadden daarop een vijftal mannen post gevat, welke 's middags de stroobiljetten hadden rondgebracht en die thans van naderbij gezien zich nog ongunstiger voordeden dan voorheen. Zij deden als muzikanten dienst. In het midden van het tooneel stond een bed, met teruggeslagen gordijnen, waarvoor een leunstoel en ten slotte aan den kant van het publiek een balustrade. De achterkant werd wederom door een groot aantal gekleurde aanbevelingen ingenomen.

Nadat de zaal langzamerhand tot op ongeveer 1/3 gevuld was, deed Sequah onder trompetgeschal zijne intrede.

In een veelkleurig gewaad gehuld hield hij daarop in het Engelsch een korte toespraak tot het publiek, die door een tolk met vlaamsch accent, heel onvolledig en in slecht Nederlandsch werd teruggegeven. De inhoud daarvan was op de leest van de meeste toespraken van dien aard geschoeid.

Natuurlijk was het den kwakzalver niet om het geld te doen, maar alleen ter wille van de lijdende menschheid. Hij deelde ook de *heuglijke* tijding mede, twee maanden alhier te zullen verblijven, terwijl hij tevens de verzekering gaf, dat elk zijner woorden waarheid bevatte.

Het publiek werd ongeduldig en verlangde in plaats van woorden, iets te zien. Er werd toen een man het tooneel opgedragen en in den leunstoel nedergezeten. Ofschoon hij niet kon loopen, droeg hij een stok in de hand, zeker om Sequah in de gelegenheid te stellen, dezen terstond in stukken te breken, ten einde het publiek te laten zien hoeveel vertrouwen hij zelf in de straks te verrichten genezing stelde.

Hij liet daarop den man eenige vragen beantwoorden. Of hij pijn had? hoe lang? Of hij

gehuwd was? enz. Uit het gezegde van den man bleek nu (ten minste als men zoo onverstandig doet dit te gelooven) dat hij reeds 7 weken niet had kunnen werken en soms in 8 dagen niet had geslapen ten gevolge van rheumatiek.

Nadat Sequah nu nog gevraagd had of er ook personen waren, die den man kenden, waarop haast alle aanwezigen luidkeels ja riepen, (hetgeen natuurlijk slechts spotternij en eene uiting van ongeduld was), verzocht Sequah eenige personen ten tooneele te komen.

Even te voren bewoog zich daarop reeds, wij moeten het met schaamte bekennen, een Nederlandsch geneeskundige, een zekere H. uit Rotterdam, die naar het schijnt als handlanger voor Sequah dienst doet om zoodoende voor de wet diens handelingen voor straf te vrijwaren. Schande over zulk geneesheer, die niet waard is, langer dezen titel te dragen en een goed vriend is voor de trawanten van Windelinx en desgelijken.

Door dezen geneeskundige werd den patiënt een theelepeltje prairie-flower gegeven en daarna de lijder op het bed gebracht. Daaromheen werden gordijnen geslagen en binnen deze omheining werd ten aanschouwe van eenige bevoorrechten de groote !! genezing bewerkstelligd.

De verveling van het publiek werd door middel van een paar muziekstukken bedwongen.

Na ongeveer 10 minuten werden de gordijnen teruggeslagen, de voormalige patiënt (?) kwam geheel hersteld te voorschijn en danste op de maat der muziek ten bewijze van hetgeen had plaats gevonden.

Een paar der bevoorrechte toeschouwers van achter het gordijn deelden daarop mede wat zij gezien hadden.

Het bleek, dat men den man met olie krachtig had gewreven en daardoor de genezing had bewerkstelligd.

Sequah gaf hem ten slotte nog een paar rijksdaalders, die zeker het loon moesten vormen voor zijn wel wat plomp comediespel en daarop ging de dankbare . . . pardon, ondankbare patiënt, want hij vergat heel eenvoudig te bedanken, weg.

Er werd toen nog een reclameblad rondgedeeld en verkondigd, dat morgen weer twee genezingen zouden plaats vinden, waarna de reclamevoorstelling was afgelopen. Zij had ruim een half uur geduurd.

Grootere kwakzalverij hebben wij nooit gezien. Waar zoo plomp en op zoo grove manier het publiek bij den neus wordt genomen behoeven wij waarlijk niet veel woorden te verspillen. Het meerendeel der aanwezige personen nam dan ook een loopje met den wonderdocter en beschouwde klaarblijkelijk het daar geziene als een tijdverdrijf.

Ons geacht lid gaarne toegevend, dat het bijna onnoodig is nog meer woorden te verspillen om het publiek de oogen te openen, willen wij toch nog op een enkele zaak wijzen, die de overtuiging, dat hier groote kwakzalverij in het spel is, nog zal bevestigen.

De middelen, door SEQUAH aangewend, zijn: *Sequah's olie* voor uitwendig en *Prairie-Blom* (Prairie-Flower) voor inwendig gebruik. Ons bestuurslid SCHMIDT houdt zich op 't oogmerk met het onderzoek der olie onledig, doch, zooals voor den deskundige begrijpelijk is, is het onderzoek nog niet afgelopen.

Als voorloopige mededeeling kan worden bericht, dat de olie een mengsel is van ongeveer 36 pct. vluchtige olie en 64 pct. vette olie. De vluchtige olie is, in hoofdzaak, terpentijn terwijl de vette olie veel op levertraan gelijk.

In het volgend no. zullen wij de samenstelling zoo mogelijk in haar geheel mededeelen. Doch ook zonder de kennis van de samenstelling kunnen wij de olie reeds als een volkomen kwakzalversmiddel beschouwen; zij wordt n.l. onvoorwaardelijk als heilzaam bij tal van geheel van aard verschillende ziekten aanbevolen. Men oordeele zelf over het onderstaande, aan de gebruiksaanwijzing ontleend:

„*Sequah's Olie*. „De Koning aller Zalven, Pijn-dooders, en Vlugghe Verzachters. Werkt met Electriche Snelheid en is voor eeuwen gebruikt geworden door de Apaches, Cherokees, Sioux en andere stammen Noord-Amerikaansche Indianen.

Is tezamen gesteld uit Visch Oliën, Grondstoffelijke Oliën, Bruinvisch Oliën en andere bestanddeelen, en is de beste van alle uitwendige toepassingen.

„Deze voorbereiding heeft een wereldwijdschen goeden naam verworven waar ook zij ingevoerd geworden is, voor pijnen in de zijden, de rug of de lenden, wintervoeten, verstuikingen, kneuzingen, zwellingen der klieren of spieren, en te zamen genomen met de PRAIRIE BLOEM is gewaarborgd te genezen.

„Rhumatiek. — Zenuwpijn. — Kreupele Rug. — Zenuwziekte. — Lendepijn. — Zeere Keel. — Zomersproeten. — Warme en Rauwe Plekken. — Huid Uitslag. — Oorpijn. — Kneuzingen. — Kiespijn. — Brandingen en Brand Wonden. — Gebarstte handen. — Bevrorene Voeten. — Teedere of Zeere Voeten. — Wintervoeten. — Bijten en Steken van Vergiftige Insecten en slangen.”

Alsof er nog niet genoeg ziekten zijn opgenoemd volgen nog later: *zeere borsten, doofheid, aansteking der longen* en nog meerdere, waarvoor SEQUAH raad weet, en daarom zegt de gebruiksaanwijzing:

„Geen huisgezin moest zonder deze bewonderenswaardige voorbereiding blijven.

„Dit geneesmiddel is niet alleen eene groote gave aan het lijdend mensdom, maar is van zeer groote waarde in gevallen van dierenziekte”.

Bravo, kwakzalver! Zoo snijdt het mes aan beide zijden; wie zich zelf nog niet aan uwe middelen durft te wagen zal misschien eens een proef met zijne dieren nemen. Dit is wat nieuws.

Wanneer het onderzoek geheel is afgelopen kunnen wij nagaan in hoeverre SEQUAH zich schuldig maakt aan overtreding van art. 30 der wet, regerende de uitoefening der artseneij-kunst en zullen dan, indien daartoe termen bestaan, een beroep doen op de hulp van de bevoegde machten.

Vooralsnog moeten wij ons bepalen tot een beroep op onze weldenkende medeburgers. Laat u door het bovenstaande toch overtuigen dat hier een krachtige poging wordt gedaan om het Nederlandsche publiek op brutale wijze het geld uit den zak te kloppen, gelooft onze verzekering dat de *Sequah's olie nooit kan doen wat er van wordt beloofd*, dat de *Sequah's middelen* GROVE KWAKZALVERIEN ZIJN en wanneer gij die overtuiging verkregen hebt, tracht die dan ook bij vrienden en kennissen te vestigen, opdat de Amerikaansche kwakzalver, door gebrek aan debiet, gedwongen wordt, ons land zoo spoedig mogelijk te verlaten. — Hoe eerder hij vertrekt hoe minder slachtoffers zullen er gevallen zijn.

Berichten.

Haarlemmerolie. Uit Rotterdam bericht men ons, dat aldaar een fabrikant van Eau de Cologne bestaat, die dagelijks honderden fleschjes Haarlemmerolie maakt en in de bekende papieren aflevert.

De bekende FRANS SCHUMACHER, die ten vorigen jare ook ons land als woonplaats had uitgekozen, de man van de *Lieber's-middelen* en „*Ziekentroost*” is er eindelijk te Keulen voor goed ingeloopt. Wegens het plaatsen van ongeveer 1000 advertentiën tot aanbeveling van zijn brochure „*Ziekentroost*” en van zijne verschillende kwakzalversmiddelen — waarbij hij tevens getracht had, door leugenachtige verklaringen, slechts 50% van de verschuldigde advertentiekosten te betalen — is hij veroordeeld tot 2½ jaar gevangenisstraf, 600 mark boete en 5 jaar verlies van eer.

Bij de behandeling der zaak werd er op gewezen, dat die apothekers (551 in getal) die de praeparaten van SCHUMACHER hadden afgeleverd, zich — als ware het — aan medeplichtigheid aan het bedrog hadden schuldig gemaakt. Zeer juist.

Omtrent F. C. BAUER, die tegenwoordig weer bezig is in Nederland slachtoffers te zoeken, en waartegen wij in het vorig no. gewaarschuwd hebben, vinden wij, in de publicaties van den plaatselijken gezondheidsraad te Karlsruhe, o. a. het volgende.

FRANS BAUER is reeds tot de volgende straffen veroordeeld:

1. Tot een geldboete van 60 Mark, wegens het onbevoegd voeren van den titel van arts en verkoopen van artseneij-middelen.

2. Tot een boete van 240 Mark, wegens dezelfde overtreding.

3. Tot een boete van 200 Mark, wegens medeplichtigheid bij overtreding van de wet op de voedingsmiddelen.

4. Tot een gevangenisstraf van 14 dagen, wegens hetzelfde misdrijf als boven, en een boete van 180 Mark wegens overtreding van het Beiersch „Malzaufschlaggesetz.”

5. Tot gevangenisstraf van 2 maanden, wegens onbevoegde uitoefening van de genees- en artseneijbereidkunde.

6. Tot gevangenisstraf van 5 weken, wegens medeplichtigheid bij de overtreding van de wet op de voedingsmiddelen.

Dit lijstje loopt tot 14 Maart 1888; wij weten niet of het nog vergroot is. Men bedenke dus — wanneer men de hulp van BAUER inroept, — aan wien men zich overgeeft.

De plaatselijke gezondheids-raad te Karlsruhe waarschuwt tegen een „*Nusz Haarfarbe*” (Noten-haarkleurmiddel) door de firma S. F. SCHWARTZLOSE EN ZONEN te Berlijn in den handel gebracht.

Behalve een kleine hoeveelheid *noten-extract*, bestaat het mengsel uit een waterige oplossing van 2,4% *koperchloride* en 4% *pyrogalluszuur*. Beide stoffen zijn schadelijk voor de gezondheid en vooral het pyrogalluszuur is in staat, zelfs bij uitwendig gebruik, ernstige storingen der *inwendige* organen te veroorzaken.

Het gebruik van het kleurmiddel heeft reeds ernstige gevolgen na zich gesleept.

De *electro-magnetische medalje van Dr. Carolus en de magneto-galvanische batterij* door A. WARNANT te Namen voor ongeveer twee jaar hier te lande ingevoerd, moet, naar het schijnt, weer eens opnieuw opgerakeld worden.

De Nederlandsche apothekers ontvingen n.l. weder een circulaire waarin o.a. het volgende voorkomt:

„Gelijk U uit ingesloten prospectus, dat in geheel Nederland zal verspreid worden, zien kunt, bevat het de mededeeling dat mijne geneeskundige elektrische toestellen bij alle Apothekers en Drogisten verkrijgbaar zijn.

„Ten einde eene kleine sorteering in uw apotheek voorradig te hebben kunt U mij uwe bestellingen toezenden van het netto bedrag vergezeld, hetzij naar gelang uwer verkoopen, hetzij vooruit.

„U kunt overigens op eenen goeden verkoop staat maken, daar mijne toestellen in uw land reeds bekend en gewaardeerd zijn.”

Het ingesloten prospectus is ongeveer hetzelfde, waartegen wij in het no. van *December 1889* al met kracht zijn opgetreden, naar wij meenen met succes, niettegenstaande de verklaring van WARNANT, dat zijne „toestellen „in ons land reeds bekend en gewaardeerd zijn.”

Bekend zijn ze, n.l. als echte kwakzalverijen, en wij herhalen onze waarschuwing, die wij reeds bijna 2 jaar geleden hebben doen hooren:

„*Nederlanders, denkt om uwe gezondheid, past op uwe zakken.*”

De vermelding dat de toestellen bij alle apothekers en drogisten verkrijgbaar zijn is gladweg een leugen. Elk fatsoenlijk apotheker zou zich schamen die *waar-delooze metalen plaatjes* als geneesmiddel af te leveren.

Twee oude, daarom nog geen goede kennissen.

Dr. Laville en Dr. Ollivier.

De eerste met zijn behandeling van *jicht en rheumatiek*, de tweede met zijn z.g. *bloedzuiverende beschuiten* zijn reeds meerdere malen in dit Maandblad besproken, zoowel in grootere artikelen als onder de „herhaalde waarschuwingen”. Dat wij ze nu weder behandelen, vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat die heeren, of liever de kwakzalvers, die onder hun naam de zaken exploiteeren, thans weder druk bezig zijn het Nederlandsche publiek door de oude, bekende advertentiën tot zich te lokken. Die omstandigheid gaf ons aanleiding de *aangeprezen middelen* opnieuw te laten onderzoeken en het resultaat van dit onderzoek maakt een nadere, ofschoon korte bespreking wenschelijk.

De middelen door LAVILLE — of liever door een apotheker F. COMAR te Parijs, — in den handel gebracht bestaan uit een *likeur* en *pillen*, de likeur voor den „hevigen staat”, zooals het heet, en de pillen voor den „chronischen staat”.

Van de likeur wordt gezegd, dat zij „zekerder, „van betere uitwerking, onfeilbaarder (is) dan alle „bekende medicijnen” en van de pillen, dat zij vormen „de eenige gebruikelijke methode, die terwijl zij de „geheele huishouding zuivert, eerst de aanvallen „verwijdert, terwijl zij die verzacht en ze tragsgewijze „geneest. De pillen stellen dus daar den grond, „den grondslag, de basis eener zuivere geneeswijze „der jicht.

„Zij zijn voor de likeur wat het geheel is voor het gedeelte of de oorzaak ten opzichte der uitwerking.”

Duidelijk, niet waar? Wie zou nu nog twijfelen, dat men met wat bijzonders te doen heeft, maar er is nog meer, dat geschikt is om de geneeswijze en de middelen aan te bevelen.

Alsof de fabrikant zelf wel voelde, dat alle aanprijzingen niet in staat zouden zijn den denkenden lezer een rad voor de oogen te draaien, dat juist de vermelding van het onfeilbare der middelen, die middelen als kwakzalverij zou doen beschouwen, moet er op worden gewezen dat men hier verkeerd ziet. Want, zegt hij, „onze geneeswijze, heeft overigens eene om zoo te zeggen officiële wijding ontvangen. De geleerde professor BOUCHARDAT heeft „onze formules in zijn meesterlijk formulier (teregt „als een tweede Codex beschouwd) ingeschreven.”

„Quod abundat, non vitiat. Onze formules ontvangen nog eene nieuwe wijding; zij zijn overgenomen door de *Officine Dorvault*, dat grootsche „repertorium, ten regte de *Bijbel* van den apotheker genaamd”.

Nu, van dit laatste hebben wij ons kunnen overtuigen. Inderdaad bevat de *Officine Dorvault* de formules van de middelen van LAVILLE, maar of dit nu veel te beteekenen heeft zal ieder duidelijk worden, die verneemt, dat in dien „Apothekersbijbel” de formules zijn opgenomen van bijna alle Fransche specialité's, waarmee ons land als het ware, wordt overstroomd.

Maar, wat wij niet in *Dorvault's officine* gevonden hebben is meer dan één formule voor dezelfde middelen en dit hadden wij toch kunnen verwachten, omdat de onfeilbare middelen van Dr. Laville nu eens zóó dan weder anders zijn samengesteld.

Bij een onderzoek van het lid onzer Vereeniging, den heer H. J. TAVERNE, apotheker te Leiden, in 1883 verricht, bleek dat de aanwezigheid van twee voornamste bestanddeelen der likeur, in welke combinatie juist de groote waarde der uitvinding moest liggen, n.l. *kina* en *kolokwint*, niet was aan te toonen. Daarentegen bestond de likeur, in hoofdzaak, uit een zeer bekend en vergiftig geneesmiddel: *wijn van Herfsttijdeloozen* of *Vinum colchici*. Een ander lid, de heer A. J. WIJNNE, apotheker te Middelburg, vond *wel kinine* maar geen bestanddeelen van *kolokwint*.

Ook bij het onderzoek, dit jaar opnieuw door den heer TAVERNE verricht, was deze stof niet aan te toonen; wel bleek weder de aanwezigheid van bestanddeelen van *Herfsttijdeloos*, ofschoon daarvan in de formule in *Officine Dorvault* geen melding wordt gemaakt. Verder vond de heer T. ditmaal ook *kinine* en, als kleurstof, *Cochenille*, welke kleurstof vroeger noch door hem noch door den heer WIJNNE was aangetoond.

Het onderzoek der pillen, eveneens thans door den heer TAVERNE verricht, gaf ook resultaten, die met de opgegeven formule niet overeenkwamen.

Dit herhaalde onderzoek van een en hetzelfde kwakzalvmiddel is inderdaad zeer leerzaam. Het toont toch zelfs iederen leek duidelijk, dat een dergelijk z.g. onfeilbaar middel niet altijd van gelijke samenstelling is en — bij eenig nadenken — zal daardoor het geloof aan de onfeilbaarheid wel aan het wankelen worden gebracht.

Want, zal men vragen, welke van de verschillende samenstellingen is nu inderdaad de onfeilbare? Of zijn ze 't misschien allen? Of, — en tot die conclusie zal men, naar wij meenen, wel moeten geraken — komt de samenstelling er voor den fabrikant niet op aan? Is het hem onverschillig wat de patienten, in goed vertrouwen op zijn schaamteloze reclame, slikken, indien hij maar het geld (f 5 voor de likeur en f 5 voor de pillen) opsteekt?

Gaarne laten wij het antwoord op die vragen aan den lezer over; voor ons is dit verschil in samenstelling (nog daargelaten de andere leugens die bij de genoemde middelen worden verkondigd en waartegen wij reeds vroeger opkwamen) voldoende om opnieuw met kracht tegen de geneeswijze van Dr. LAVILLE te waarschuwen.

En dat wij dit met recht mogen doen daartoe geeft ons een zinsnede, voorkomende op blz. 56 van de brochure, die de middelen vergezelt, gelegenheid. Nadat erop gewezen is alleen die middelen te koop,

ie voorzien zijn van de handteekening van Dr. Laville, wordt verder gezegd: „Vorderen de jichtlijders dien waarborg, dan zullen zij zeker zijn (1) „onze produkten degelijk voorbereid, altijd homogeen „en onverderfelijk te vinden.”

't Is brutaal!

Over de BISCUITS OLLIVIER kunnen wij korter zijn; deze zijn van samenstelling niet veranderd. Een onderzoek, ongeveer 10 jaar geleden verricht door ons lid Dr. O. J. RISSELADA te Almielo en een ander, dezer dagen door den heer WIJNNE uitgevoerd, hebben telkens de aanwezigheid van kwik aangetoond. De fabrikant gaat dus voort een hoogst gevaarlijke stof als kwik, die slechts onder voortdurende contróle van den geneesheer mag worden gebruikt, als een geheel onschuldig middel, in een aangenamen vorm, als zoete beschuitjes in den handel te brengen en durft daarbij in de aanbeveling te plaatsen: „Aangename, snelle, ongevaarlijke behandeling zonder wederinstorting”.

De behandeling is DUBBEL GEVAARLIJK: 1° door de gebruikte vergiftige zelfstandigheid en 2° doordat de beschuitjes worden aanbevolen tegen ziekten, waarbij de patiënt onvoorwaardelijk de hulp en het toezicht van een geneesheer noodig heeft en waarbij verwaarloozing of ondoelmatig gebruik van kwakzalversmiddelen de nadeeligste gevolgen na zich kan slepen.

Hulp der justitie.

*Onze Vereeniging en sommige harer leden hebben dikwijls geklaagd over de weinige toeschietelijkheid, waarvan de ambtenaren der politie of justitie blijk gaven bij het toepassen der geneeskundige wetten, voor zoover daarin een middel was gelegen tot bestrijding der kwakzalverij. Allerlei excepties werden niet zelden opgeworpen om niet tusschenbeiden te komen bij den verkoop van geneesmiddelen, of van artikelen waaraan deze naam werd gegeven en welke plaats had door personen aan wie de wet daartoe geen verlof had gegeven. Ook bij duidelijke aanwijzing van feiten en personen had het dikwijls den schijn alsof de rechterlijke ambtenaren in Nederland van oordeel waren, dat zij het met de geneeskundige wetten en hare strafbedreigingen zoo nauw niet behoefden te nemen.

Reeds meermalen waren wij in de gelegenheid erop te wijzen hoe dit, vooral in den laatsten tijd, in het buitenland geheel anders is en de overheden zich aldaar beijveren, alle haar ten dienste staande middelen aan te grijpen, om het medicasteeren van onkundigen en daarmede de kwakzalverij tegen te gaan.

Een voorbeeld vinden wij thans weer in Italië. Bij ministerieele circulaire van 14 Januari van dit jaar is de aandacht van alle prefecten daar te lande in 't bijzonder gevestigd: „op de misbruiken „en overtredingen bij de zoogenaamde uitoefening „der genees-, heel- en verloskunst, der veertenij- „kunst, der artenijbereidkunst, der kleinere chirurgie „en der tandheelkunst”.

De desbetreffende verordeningen worden in herinring gebracht en gelast maandelijks een opgaaf in te zenden van alle overtredingen, welke mochten zijn voorgekomen binnen ieders dienstkring.

Bovendien wordt in de circulaire van den minister erop gewezen, dat somwijlen door de rechterlijke ambtenaren overtredingen op dit gebied niet worden vervolgd, of daarvoor eene zeer geringe boete opgelegd, niet in verhouding staande tot het gewicht der overtreding. Aan de prefecten wordt opgedragen van deze feiten in de maandstaten geregeld opgaaf te doen en er voor te zorgen dat in zulke gevallen hooger beroep wordt aangeteekend.

Verbod van verkoop en adverteeren van geheimmiddelen in 't buitenland.

BREMEN.

*Tot nog toe was, meenden wij, een boete van f 36, althans bij de eerste overtreding, in Duitschland de hoogste straf op het verkoopen en adverteeren van z.g. geneesmiddelen in strijd met de wet.

Reeds ruim een jaar geleden echter heeft de Senaat van Bremen veel ernstiger straf bedreigd

(1) Wij cursiveeren. Red.

tegen deze handeling. Op 1 Mei 1890 toch is in werking getreden eene verordening, waarvan de hoofdbepaling luidt:

„Met eene boete van hoogstens f 90 of met hechtenis naar verhouding wordt gestraft al wie zekere z.g. heilmiddelen, in de Bijlage met name genoemd, onverschillig of zij al of niet geneeskrachtige zelfstandigheden bevatten, buiten de apotheken, in den kleinhandel als z.g. geneesmiddelen ten verkoop in voorraad houdt, verkoopt of tot zoodanigen verkoop gereed maakt.”

Het aankondigen van zulke toebereidsels als geneesmiddelen en het opnemen van deze aankondigingen in de publieke bladen wordt met dezelfde straf bedreigd.

INGEZONDEN.

Haarlemmerolie-fabrikanten.

HAARLEM, 18 Juli 1891.

Als geboren Haarlemmer heeft het stukje over Haarlemmerolie mij ten zeerste geïnteresseerd en kan of mag ik u zeker omtrent de fabrikanten van dit vocht eenige nadere inlichtingen geven, daar ik deze gelukzoekers zeer van nabij ken. 't Bewijst tevens dat de bekwaamheden van dergelijke fabrikanten niet zoo groot behoef te zijn.

De fabrikanten zijn twee jongens, welke van hun vak, dat hun vader ook nitoevende, handelaars in groenten en bokkingkooplieden zijn.

Zij zijn hiervan afgegaan in den tijd, toen hier veel werd gebouwd en een opperman of sjouwerman 15 ct. per uur kon verdienen en zijn opperlieden geworden.

Dit zijn zij een paar jaar geweest, om hierna een bakkerswinkel over te nemen, waarin zij veebrood bakt en tot een prijs verkochten, dat een vakman er de schouders voor ophaalde. Reusachtige annonces deden ook hier dienst.

Na een jaar bakkens zijn zij gefailleerd en richtten toen een paardeslachterij op, welke zaak echter geen levensvatbaarheid scheen te hebben, zoodat deze spoedig te niet ging. Groote advertenties meldden andermaal dat *Gebr. Waning* groothandelaars in aardappelen waren geworden, welke zaak nog tot heden wordt voortgezet, zoodat de Haarlemmeroliekaart in de groenten- en aardappelenzaak voor de ramen prijkt.

De fabriek is dan ook in een bescheiden hoekje van den groentewinkel of winkeltje, want het is een houten loodsje door de heeren zelf vervaardigd, doch deze zaak werpt zeker beter winsten af dan de vorige, daar de heeren als „grands Seigneurs” met hun artikel op reis gaan om de goë gemeente hun waar aan te smeren.

Het is voor belangstellenden de moeite waard een kijkje in de „Fabriek” in de Doelstraat te nemen; de Haarlemmeroliekaart wijst den weg.

U de vrijheid gevende van dit schrijven voor het Maandblad gebruik te maken,

Hoogachtend,

A. Z.

MIDDELBURG, 10 Juli 1891.

Mijnheer de Redacteur!

Gisteren (Donderdag 9 Juli) zag ik op de markt alhier een dertigtal menschen rondom een man geschaard, die luidkeels en met een flesch in de hand de menigte toesprak.

Dichterbij gekomen bleek het dat die flesch een op alcohol gezetten lintworm bevatte en de man vertelde dat hij dit dier aan een vrouw van zooveel jaar had afgenomen. Een tiental dergelijke flesschen bevatten ook lintwormen, en één voor één werden deze vertoond met de beschrijving er bij wien en hoe ze gevangen waren. Tot slot volgde een slang „met 2 koppen” (het waren twee slangen in één flesch), die heette te zijn afgenomen van een man die onder het werken op het land gewoon was slootwater te drinken. Dat de slang van dat slootwater afkomstig was, had onze vriend geconstateerd door met een vergrootglas een hoeveelheid ervan te bekijken, waarbij hij verklaarde te zijn geschrikt door het zien van al die kleine slangen en andere gedrochten, die er in rondzwommen.

Nu kwam er een oud boek voor den dag met anatomische platen; deze maal liet hij een long zien, en voegde er tot goed verstand bij dat het eigenlijk een soort van spons was. Zoo al deze geleerdheid voor iemand nog niet voldoende was, dan kon een door

hem meegebracht diploma misschien nog meer vertrouwen schenken. Dit was hem, JACQUES SASSEUS, uit naam van den Belgischen koning overhandigd.

Thans werd een meer rechtstreeksche aanval beproefd. Zoo de omstanders eens meenden dat ze geen van allen lintwormen hadden, dachten ze verkeerd.

Hij zelf had al twee personen in 't bezit van die dieren op het oog, dien jongen hier en dat meisje dat door haar vader op den arm wordt gedragen.

Het is heel gemakkelijk dit te constateeren, dat blauwe randje onder aan het oog bewijst het onmiddellijk.

Om nu volledige geneezing te krijgen was niets anders noodig dan een pakje met kruiden van hem te koopen, die te laten aftrekken op jenever of brandewijn, of, zoo men niet daartegen kan, dan maar op gewoon water. 's Morgens vroeg vóór het ontbijt moet een klein glaasje ervan worden ingenomen, want dan zit de lintworm met zijn kop naar boven naar eten te snakken, hij krijgt dan ineens van dit middel op zijn neus en dan is hij dood.

Met hetzelfde middel is ook de hevigste maagpijn te genezen, al helpt geen enkel ander middel; hebt ge zelf geen maagpijn, doe dan uw oom, vader of moeder plezier met dit middel.

Voor een kwartje krijgt men den geheelen schat en nog een verrassing toe. Deze bestond uit een doosje met een vette zelfstandigheid, dat in zijn woonplaats Prinsenhage door hem voor 2 kwartjes wordt verkocht. Smeert men van het vet op een likdoorn of eksterroog, dan krijgt deze na 2 dagen de eigenschap er met wortel en tak te kunnen worden uitgehaald.

Een vijftal personen, waaronder de vader van het kind, waarbij de lintworm was geconstateerd, besteedden hun kwartje.

Aan een politieagent, die in de nabijheid stond, vroeg ik of de man meermalen op de markt kwam. Deze zei van ja en de commissaris van politie wist het ook en liet het toe. Ik begaf mij daarop naar het commissariaat, maar kon alleen een inspecteur te spreken krijgen. Aan dezen vertelde ik wat ik gehoord en gezien had; hij vroeg mij of de man ook aan het lichaam van de menschen gekomen was. Ik beantwoordde dit ontkennend en de inspecteur meende dat het dan niet strafbaar was.

Toen ik er nog eens op wees dat toch een onbevoegde een lintworm geconstateerd had en daarvoor een middel had voorgeschreven dat hij zich liet betalen en dit toch wel ongeoorloofd uitoefenen van de geneeskunst was, beloofde hij mij er den commissaris over te zullen spreken.

Daar ik slechts voor 3 dagen te Middelburg ben, zal ik u niets meer omtrent den afloop kunnen mededeelen.

Hoogachtend,

U. Ed. Dw. Dnr.
A. L.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Ik begrijp niet, waarde Redactie, hoe ge steeds met zooveel moed en lust den strijd tegen de kwakzalverij, „den eeuwigen strijd“, zou ik haast zeggen, blijft volhouden. Me dunkt, het moet u wel geheel ontmoedigen, als ge bijvoorbeeld medische vakbladen ziet meedoen aan kwakzalverij en boerenbedrog van de volgende soort:

In de Geneeskundige Courant onder redactie van een viertal erkende medici, uitgegeven bij Campagne & Zoon te Tiel, vindt men in het *redactionele* gedeelte (niet in advertentiën) herhaaldelijk vertaalde stukjes van het minste allooï. Eerst wordt daarin zeer wetenschappelijk met grooten omhaal van geleerde woorden en met aanhaling van minstens een dozijn medische autoriteiten van den eersten rang het groote nut van zeker bekend medicament bij zekere bekende ziekte betoogd. Gewoonlijk geen nieuws, maar het wordt tamelijk kunstig ingekleed en nogal aardig voorgesteld, (iets waarvan de Franschen het geheim bezitten) en zoo komt men er toe verder te lezen. Het artikel gaat zoo natuurlijk mogelijk voort en maakt het glashelder, dat om in die ziekte met het genoemde middel het gewenschte effect te bereiken, men moet kunnen rekenen op volmaakte zuiverheid van het praeparaat, op eene doelmatige combinatie met adjuvantia en op gepastten vorm en doseering. Tot dusver is alles en règle, maar nu komt de aap uit de mouw. Zoo naievelijk mogelijk vindt ge nu schijnbaar terloops aangestipt, dat aan die eischen op de volkomenste wijze en uitsluitend wordt voldaan door de siroop van den pharmacien X., door de pastilles van pharmacien Y., door de dragées van mijnheer Z. enz. Dit is des Pudels Kern in die pseudo-wetenschappelijke stukjes.

M. d. R. vindt ge dergelijke reclames voor vreemde specialiteiten in geneeskundige bladen geen schande? Onwillekeurig komt iemand de vraag op de lippen van Napoleon I: Combien, monsieur X. Y. Z. a-t-il payé pour l'insertion? Wij medici, lezers van genoemde courant, moesten den uitgever dwingen tot het staken van die kwakzalverij, door hem met boycotten te dreigen.

Ik voor mij stel mij voor de lezing van genoemde courant in mijn kring zooveel mogelijk tegen te gaan, indien zij met die soort van artikeltjes voortgaat.

Delft.

Dr. GRIBLING.

Met volle instemming plaatsen wij bovenstaande opmerking. Inderdaad gaat de aanprijzing van zeer gewone geneesmiddelen, zoodra zij maar door geldgierige buitenlanders als specialité's geëxploiteerd worden, alle perken van het geneeskundig fatsoen te buiten.

In 1882 reeds, in de Geneesk. Courant van 19 November, is de toenmalige Redactie er op gewezen, dat het dwaas was om binnen- en buitenlandsche specialité's zoo aan te bevelen. — In de tegenwoordige Redactie heeft maar één geneesheer van toen zitting, doch het schijnt dat deze heer de betreurenswaardige traditie niet alleen is blijven volgen, maar ook op zijne mede-redacteuren heeft ingeënt.

Reeds in ons Juni-nummer, in het artikel over Scott's Emulsie, hadden wij gelegenheid er op te wijzen en — in het Julinummer waar wij spraken over de samenstelling van dit kwakzalversmiddel kwam het nog meer uit — hoe lichtzinnig en op een voor geneesheeren onwaardige manier de Redactie dat met leugens aanbevolen leugenmiddel had besproken.

Het wordt, naar onze meening, nu meer dan tijd om in het publiek belang, hetgeen in de Geneesk. Courant geschreven wordt, nauwkeurig na te gaan, want het spreekt van zelf dat eene aanbeveling in dat blad — al is deze ook lichtzinnig en ongemotiveerd — koren is op den molen der kwakzalvers en gereede aanleiding om nog een paar tonen hooger te schreeuwen dan anders.

Ten slotte een voorbeeld:

In het bijvoegsel van 26 April 1891 komt een artikel voor, getiteld: *Over het broomkalium bij de behandeling der zenuwziekten*, door Dr. W. Petit.

Eerst wordt in het licht gesteld dat broomkalium het geneesmiddel bij uitnemendheid is ter behandeling van de zenuwziekten. — Dan wordt gezegd dat het broomkalium voor den door dit middel genezen epilepticus nagenoeg een voedingsmiddel moet blijven. (Dus vooral er veel van gebruiken Ref.) Vervolgens dat het van zoo groote beteekenis is dat het in alle deelen zuiver zij. — En eindelijk komt de aap uit de mouw kijken. — De heer Henry Mure, getroffen door de klachten der beste medici over dit onderwerp, heeft eene bereiding vervaardigd, die tegenwoordig in Frankrijk met uitsluiting van andere bereidingen algemeen in gebruik is, t. w. Henry Mure's broomkaliumsiroop. Het slot luidt: De patienten verdragen dat praeparaat uitstekend, daar het aangenaam van smaak, goed bereid, mathematisch gedoseerd (let wel lezer op dezen medischen onzin!) en zeker van werking is.

Op de vierde bladzijde der Geneeskundige Courant hebben wij geen advertentie van Henry Mure's broomkaliumsiroop aangetroffen; wij mogen dus niet veronderstellen dat het eene betaalde reclame is, doch dan blijft het vermoeden bestaan dat het eenvoudig een uit een Fransch tijdschrift, bijv. l'Abeille médicale, klakkeloos vertaald artikel is.

RED.

Redactie Maandblad tegen de Kwakzalverij Amsterdam.
M.!

In uw orgaan no. 7, komen in de rubriek „Antwoorden“ een paar opmerkingen voor, over „Kneipp, mijne waterkuur“ en Kneipp's geneeswijze. 'k Geloof, mijne heeren, dat gij ter goedertrouw dwaalt, of slecht zijt voorgelicht. Dat er pillen in den handel zijn die Kneipp's naam dragen is waar; nog sterker, er zijn Kneipp — sigaren en Kneipp — zeep, ja ik weet al niet wat meer.

Doch, en hier zit de knoop, dit alles heeft met Kneipp niets te maken. Kneipp zelf is hierover zeer verbolgen, doch heeft het te druk en is te oud om tegen al die dwaasheden in rechten op te treden. Zoo wordt de zaak u zeker geheel anders, en zal het U blijken dat Kneipp met zijne eenvoudige watergeneeswijze volstrekt niet aansprakelijk kan gesteld worden voor z.g. kwakzalversreclames.

Verplicht mij dit in uw eerstverschijnend blad mede te deelen.

's Gravenhage,
8 Juli 1891.

Hoogachtend,
Uw dw. dnr.,

H. DE VOOGD VAN DER STRAATEN HZN.

Ook wij gelooven — en hebben dit reeds meermalen gezegd — dat Kneipp geheel te goeder trouw is en dat het misbruik dat van zijn naam en zijn methode door anderen gemaakt wordt, (zoo lazen wij onlangs weder van *Linnen gezondheids Tricot-goederen van Pastoor Seb. Kneipp*) hem zeker onaangenaam zal aandoen. Met dit al kunnen wij de lecture van zijne „waterkuur“ niet anders dan met de grootste voorzichtigheid aanbevelen en moeten wij blijven aandringen om de daarin besproken methode slechts na bespreking met, en met goedkeuring van een geneesheer aan te wenden. Want, ofschoon wij ons over de methode zelf geen oordeel willen aan-

matigen — wij laten dit aan de medische vakbladen over — (1), moeten wij er van onze zijde op wijzen dat in het boekje van Pastoor Kneipp een reeks van 59 *geneesmiddelen* worden aanbevolen. Alhoewel de meeste dier middelen tamelijk onschadelijk zijn, maakt dit feit het boekje zelf toch gansch niet onschadelijk. RED.

Correspondentie.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toegetreden: Mejonkvr. H. C. van Hoorn, te Amsterdam. Mej. G. van Maarseveen, student, „ „ de Heeren: A. van Bijsterveld, likeurstoker, „ „ A. Houpt, gep. officier, „ „ I. H. H. A. Kalf, koopman, „ „ I. W. C. Reinders, commissionair, „ „ H. Timmer, arts, „ „ Th. B. Pleyte, jur. doct., „ Leiden. H. J. Koopman, „ Dordrecht. Simon Versteeg, „ Haarlem. G. J. de Hoog, „ Soerabaya. Dr. J. t. M. te A. De flacon met sequah's olie in dank ontvangen.

Dr. v. H. R. te A. Uw mededeeling kan later te pas komen. Wij houden ons aanbevolen.

O. R. te L. Uwe annonce over *Santal Clertan* ontvangen: wij hopen dit middel spoedig te behandelen.

Charles E. Sajous. M. D. Philadelphia. „The Satellite“ is in ons bezit. Wij zullen u maandelijks een no. van het Maandblad zenden.

J. H. A. De beide geneesheeren, waarover gij schrijft, mogen wij niet als kwakzalvers beschouwen. Wel zij wij het met u eens, dat die talrijke annonces en vooral het beloven van bepaalde geneezing alles behalve vertrouwen wekken maar de methode, die zij aanwenden, is een methode die vooral vroeger wel in gebruik was.

J. K. Wz. te R. Welzeker is het middel kwakzalverij. Het „Haematon“ van Hartsema is reeds onderscheidene malen in dit Maandblad besproken; wij nemen nogmaals een herhaalde waarschuwing daartegen op. Over het andere middel later. Hartsema of Enuma, zooals gij wilt, verstaat de kunst om zijne middelen op echt kwakzalverachtige wijze aan den man te brengen.

E. N. S. te K. a. d. Z. en *Uitgever van het Dordtsch Nieuwsblad*. Wij danken U voor uw hulp. Uit het vorig no. is u gebleken dat gij goed gezien hebt met die advertentie van Bauer niet te vertrouwen. Wanneer alle andere uitgevers dat voorbeeld volgden en ons in dergelijke gevallen om raad vroegen, zou er al veel kwaads gekeerd kunnen worden.

A. v. W. te R. Het door U gezonden boekje van SCHNECKENBERG „de zenuwachtigheid of zenuwzwakte en hare behandeling zonder geneesmiddelen“, kunnen wij niet rekenen te behooren tot die geschriften, welke de kwakzalver met zeker doel de wereld inzendt. Al is het populair (en bovendien in tamelijk slecht Nederlandsch) geschreven, van begin tot het einde bevat het zóoveel behartenswaardigs, dat er wel geen geneeskundige zal gevonden worden, die aan de inhoud niet zijne volle adhaesie zal hechten. Trouwens het geheele boekje bevat geen nieuws en het verhandelde kan men in de meeste geneeskundige werken, meer speciaal in die welke zich met watergeneeskunde (hydrotherapie en balneotherapie) bezig houden, weer vinden.

Dat de schrijver hier en daar in overdrijving vervalt, dat hij eenzijdig genoeg is om bij het behandelen van zenuwlijders, aan z.g. geneesmiddelen alle waarde te ontzeggen, ziedaar verschijnselen die men dikwerf kan waarnemen bij personen, die een of andere geneeswijze bij voorkeur beoefenen en daarvan steeds goede ervaringen zeggen te hebben verkregen.

— Aan allen die ons de circulaire omtrent de electro-magnetische medaile toezonden, onzen hartelijken dank.

— Aan de leden der Vereeniging wordt, tegelijk met dit no., verzonden no. 21 der Berichten en Mededeelingen, inhoudende: de agenda voor de Algemeene vergadering, de bepalingen voor de afdelingen en een kort verslag der 3e vergadering van de afdeling Dordrecht en Omstreken.

De leden onzer Vereeniging te Rotterdam en in andere plaatsen waar Sequah zich mocht ophouden, zullen ons een grooten dienst bewijzen, wanneer zij aan den Secretaris-Penningmeester alle inlichtingen verstrekken, die kunnen dienen om zoo goed mogelijk op de hoogte te komen van de handelingen van dezen „wonderdokter“. Daardoor zullen zij onze taak zeer verlichten.

Herhaalde Waarschuwing.

Hartzema's rhumatiekmiddel. HARTZEMA, wiens eigenlijke naam BEREND HARTZEMA ENUMA is, onderscheidt zich van zijn collega-kwakzalvers door den wetenschappelijke klank, dien hij aan zijn aantevelingen tracht te geven, waarbij hij spreekt van *eindprodukten van onvolledige stofwisseling, concrementen van urinezuur, oplosend vermogen van het bloed* en meer fraais. Ook is het merkwaardig, dat deze zoogenaamde HARTZEMA zich zelf als een proefstuk aan het publiek voorstelt, want de voornaamste aanbeveling van het vocht is, dat hij zelf, hij Hartzema, door zijn waar van rhumatiek en jicht is genezen!

De leeren professoren J. W. GUNNING en J. H. VAN 'T HOFF, te Amsterdam, hebben op verzoek van de rechtbank aldaar, net mengsel onderzocht, waarbij de hoofdbestanddeelen bleken te zijn *Salicylzuur* en *ijzer*, stoffen die elke geneeskundige kent en in de gevallen, waarin hij ze noodig acht, doet gebruiken. Natuurlijk vraagt H. hiervoor een prijs ver boven de waarde van het vocht.

(1) Men zie ook een artikel in het *Nieuws v. d. Dag* van de hand van Dr. S. Sr. C.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1022.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: De wereld wil bedrogen zijn.

Berichten: Algem. Vergadering der Vereeniging. — Bedrogen door Nicholson. — Hegge- of wonderdokters in het Graafschap Zutphen. — Scott's emulsie. — Advertentiën, van wege de Vereeniging, in sommige kleine bladen.

Sequah-berichten.

Grootere artikelen: Een kwakzalver van verre. — De zalf uit de Oudemanshuispoort te Amsterdam. — Weer hulp van een nieuwsblad. — Ontwerp van wet betreffende belasting op spécialités in Frankrijk.

Ingezonden stukken.

Ter overneming: Brand's pillen. — Het middel van Weissmann. — Teercapsules van Guyot.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Kunst-trommelvliezen van Nicholson.

De wereld wil bedrogen zijn.

Het onderstaande, ontleend aan het Rotterdamsch Zondagsblad van 1 Augs., is zoo geheel in onzen geest geschreven, dat wij het gaarne als hoofdartikel opnemen; jammer, dat wij in hetzelfde blad de bekende advertentie van HOLLOWAY vinden.

„De wereld heeft het zich nu eenmaal onverzettelijk en onherroepelijk voorgenomen, dat zij aanhoudend bedrogen wil worden.

Vruchteloos wordt de eene hansworsterij na de andere ontmaskerd, soms door de hansworsten zelfen. De menigte schaamt zich een oogenblik, om straks toch maar weder aan allerlei mirakuleuze dingen geloof te schenken.

Vrij moogt gij telkens en telkens het bewijs leveren, dat hij, die de zoogenaamde mirakelen in het leven roept, niets is dan een handig of vernuftig goochelaar, wiens toeren uitsluitend op vingervlugheid berusten en wiens grootste kracht bestaat in de medewerking van goed gedresseerde compères, — de massa wil bedrogen worden.

Zoo er eene verontschuldiging te vinden ware voor die nare hebbelijkheid van de meeste lieden in alle werelddeelen, 't zou wel deze zijn: dat al die wonderdokters, spiritisten, magnetiseurs en beoefenaars van de biologie, speculeeren op den bij de meesten bestaande zin voor het geheimzinnige en bovennatuurlijke. Maar dat men, zóó dikwerf bedrogen, zich toch maar telkens weder klakkeloos misleiden laat, zie, dat is en blijft eene onverdedigbare zaak.

Denk eens aan de gebroeders Davenport. Heel de wereld werd door die spiritisten in rep en roer gebracht. Zij vermochten geesten op te roepen, die in de donkere zaal, waarin zich het publiek bevond, lawaai maakten, vlamme muziekinstrumenten langs de wanden lieten zweven, op de gitaar tokkelden, terwijl de gebroeders Davenport vastgebonden zaten. Ja, als men de heeren had vastge-

bonden in een kast, dan werden zij door de geesten van alle kluisters bevrijd, staken de handen door de opening en bespeelden muziekinstrumenten. En als dan de kast weer werd opengemaakt, dan zaten zij even stevig vastgebonden, als toen men de kast sloot. Het publiek schreeuwde „mirakel!” Wij zagen in de Nutsaal dames van zenuwachtige overspanning flauw vallen. Wij zagen volwassen mannen in doodelijken angst de vlucht nemen.

Later werd datgeen bewezen, wat immers van zelf sprak, nl. dat alles nederkwam op goocheltoeren, met behulp van fijn bedachte toestellen.

Het publiek schaamde zich, maar toen weder andere spiritisten voorstellingen kwamen geven, bleek het dikwerf gefopt te zijn, maar niets te hebben geleerd, want telkens en telkens schreeuwde het opnieuw „mirakel!”

Cumberland, die wijd vermaarde gedachtenlezer, werd toegelaten tot alle Europeesche hoven. Alhoewel het van zelf sprak, dat niemand de gedachten kan lezen van hem geheel onbekende menschen, lieten tot zelfs mannen als Bismarck en Gladstone zich verschalken, en staarde de Duitsche Keizer, zoowel als de Engelsche Kroonprins, in stomme verbazing den duivelskunstenaar aan. Vruchteloos schreven wij, dat al wat de gedachtenlezer vertoonde goocheltoeren moesten zijn; men wendde met weezin het hoofd van ons af, en zou den „ongeloovige” gaarne hebben gesteengd. Welnu, weinige dagen later had Cumberland zelf er genoeg van en gaf hij voorstellingen te Amsterdam, waarin hij liet zien, welke middelen hij bezigde, om de lieden zand in de oogen te strooien. Zijne meest onbegrijpelijke toeren berustten op handige escamotage!

Heeft dit nu belet, dat het publiek naar de latere Miss Fay stroomde? In geen deele. Men was getuige van de spiritistische wonderen, die zij verrichtte, en schreeuwde „mirakel!” nog harder dan ooit te voren. Ja, Mej. Thérèse Schwartz kwam zelfs onder zulk een indruk, dat zij een levensgroot portret van Mej. Fay maakte, op het oogenblik dat de geesten tot haar spraken en de bovennatuurlijke vervoering zich van haar meester maakte! Beschaafde, verstandige lieden hielden stokstijf vol, dat er spiritisme in het spel moest zijn. Waarom? Als men dat vroeg, dan kreeg men ten antwoord, dat hetgeen de „miss” deed, anders niet te verklaren was. Alsof de massa ooit iets heeft begrepen van de toeren van Bosco, Bamberg en Basch!

Het duurde dan ook niet lang, of men kwam achter de geheimen van de „miss”. Allerwege werden al hare toeren verklaard en nagebootst door gewone goochelaars. Tot zelfs een der artisten van den heer Pfläging (Place des Pays-Bas) kon dit

schouwspel den bezoekers dier inrichting bieden.

Is men nu wijzer geworden?

Helaas! de menschheid blijft er een onbegrijpelijk behagen in vinden, aanhoudend bedrogen te worden.

Laat heden de een of andere industrieel op de markt of in een lokaal zijne tenten opslaan, om met groot kermis-vertoon zijne mirakelen te verkondigen, — en het publiek snelt toe; men verdringt elkander; vecht om er bij te komen; geraakt in een toestand van zenuwachtige opgewondenheid en eindigt — want daarom alléén is het natuurlijk den ondernemer te doen, — met goed geld te geven in ruil van een pot pommade tegen het uitvallen van het haar, een fleschje tinctuur tegen kiespijn, of een bokaal brij tegen de rheumatiek. En als men dan al die onfeilbare middelen in zijn bezit heeft en er gebruik van maakt, dan blijkt het, dat het haar blijft uitvallen, de kiespijn blijft voortduren en de „rimmetiek” van geen wijken weet.

En hoe kan het ook anders?

Stel, dat iemand inderdaad het middel heeft ontdekt, om tering, kanker of rheumatiek in een ommezien voor goed te genezen, — gelooft gij dan, dat hij de wereld als een marktschreeuwer behoeft rond te reizen, met een kermiswagen, een groote trom, een valsche klarinet en een gebarsten trompet? Gelooft gij inderdaad, dat hij dan de straatsteenen behoeft te bezaaien met zijne strooibiljetten en tot de meest ordinaire réclame de toevlucht behoeft te nemen, om zijne fleschjes met vocht en zijne potjes met zalf aan den man te brengen?

Neen! Hoe lichtgeloovig gij ook moogt zijn, zóó veel gezond verstand zal de verbijstering van het oogenblik u wel hebben gelaten, om in te zien, dat wie inderdaad zulk een geheim heeft ontdekt op slag over miljoenen guldens zou beschikken niet alleen, maar tevens een der hoogsten in rang en aanzien onder de menschen van de oude en de nieuwe wereld zou worden, terwijl zijn naam tot in het verste nageslacht zou worden geëerd als die van een redder der menschheid.

Zóó iemand kan het niet nodig hebben, overal rond te zwerven, ten einde zijne waar aan den man te brengen met de middelen, die een kiezentrekker op het marktplein bezigt.

Ons dunkt, dat tegen de juistheid van deze opmerking niets valt te zeggen, en toch bewijst zij volkomen, dat wie op de bedoelde wijze middelen tegen de ziekten, die de menschheid martelen, tracht te verkoopen, geenerlei vertrouwen verdient. Had hij die middelen inderdaad gevonden, dan zou hij de eerste onder de eersten zijn, en behoefde hij alzoo niet tot de hansworsterijen van den kermiskunstenaar de toevlucht te nemen.

Dat ieder dit moge inzien! Men zal zich dan voor schande wachten en wellicht tevens verergering voorkomen van de kwaal, waaraan men lijdende is."

Berichten.

Een uitvoerig verslag van het verhandelde in de *Algemeene Vergadering van de Vereeniging*, op 12 Augustus te 's Gravenhage gehouden, zal tegelijk met het volgende nummer aan onze leden worden verzonden.

Voorloopig zij hier medegedeeld, dat de heer G. B. SCHMIDT als bestuurslid is herkozen en dat aan het bestuur is opgedragen, de noodige stappen bij de Regeering te doen om de gebrekkige wetgeving, regelende den verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden, aan een herziening te onderwerpen.

Enkele andere ingediende voorstellen, o. a. om de uitgave van het Maandblad zoodanig te wijzigen, dat daarin in het vervolg ook advertentiën, geen betrekking hebbende op geneeskunde en aanverwante vakken, konden worden opgenomen, mochten de goedkeuring der Vergadering niet wegdragen.

De dagbladen behelsden een dezer dagen het volgende: „Zekere J. d. R. H., een allesbehalve bemiddeld ingezetene van Hellevoetsluis, had zich, om herstel te zoeken voor zijne doofheid, in correspondentie gesteld met den beruchten J. H. Nicholson, Bedford Square, te Londen. Om de bekende oortrommels te verkrijgen, zond hij er eerst heen op 15 Juli f 2.53 en den 20sten d. a. v. f 27.94. Hij ontving echter niets terug.

Voor hem werden toen inlichtingen gevraagd bij den consul-generaal te Londen, en deze antwoordde: „dat Nicholson een poos geleden was gefailleerd en thans bezig is nieuwe slachtoffers te maken. Hij werd door den consul aan zijne verplichtingen herinnerd tegenover J. d. R. H., maar het zal wel niet veel baten. Het slot van den brief van den consul luidt: „Trouwens ik geloof niet, dat de afzender van het geld veel zou hebben aan kwakzalversartikelen, gelijk hij heeft besteld. Er zijn in Nederland waarlijk goede oordokters genoeg, zoodat men zich volstrekt niet tot dergelijke buitenlandsche wonderdokters behoeft te wenden."

Dien raad hebben wij reeds zoo dikwijls gegeven, maar het is hier inderdaad nog altijd aan doovemansdeur geklopt. Wij waarschuwen hier nogmaals tegen NICHOLSON en de andere leden van dezelfde firma: BURKERT, MOUNTAIN, SIMPSON en JOHN HILL en verwijzen verder naar de „herhaalde waarschuwing" in dit blad.

Hegge- of wonderdokters.

De *Zutphensche courant* schrijft omtrent deze personen: „Nog steeds is onder het landvolk in het oostelijk deel der Graafschap het geloof aan de schier bovennatuurlijke kunst der zogenaamde hegge- of wonderdokters vrij algemeen.

De goedgeloovige boer en burger weet duizend voorbeelden van genezingen, de een nog wonderbaarlijker dan de andere, en zoo gebeurt het dan ook geregeld, dat, door al die verhalen angelokt, nieuwe slachtoffers de hulp van die „specialiteiten" inroepen.

Deze goedgeloovigen bestaan gewoonlijk uit twee categoriën: ingebeelde en werkelijke zieken. De eerste soort wordt geregeld genezen en fungeert dan voor zoo veel als loftrompetter in dienst van den duivelskunstenaar; de tweede soort echter wordt niet beter, doch hoopt, zwijgt en . . . sterft.

Ook te Raesfeld in Pruisen is zoo'n Faustus, die geacht wordt jaarlijks duizende genezingen te bewerkstelligen, en groot is dan ook het getal lijdens, die zich bij den neus laten nemen.

Moge toch eenmaal de verlichting onzer eeuw een eind aan dat middeleeuwsch bijgeloof maken, dat aan een ongestudeerde boer of een kwakzalver een geneeskunst toeschrijft, die bij de mannen der wetenschap te vergeefs wordt gezocht."

Scott's emulsie. In het Weekbl. van het *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.* bespreekt Dr. ZEEHUIZEN de samenstelling dezer emulsie (reeds vroeger door ons opgegeven) en voegt daaraan het volgende toe:

„Ref. acht zich op grond van een en ander gerechtigd, te waarschuwen tegen het voorschrijven dezer emulsie, daar het oliegehalte van dit praeparat, evenals van zoovele andere spécialité's, groote schommelingen aanbiedt, en het hoofbestanddeel een ander is dan de medicus bedoelt. Het middel is ook onevenredig duur.

Wil men een mengsel van ol. olivarum en ol. jecoris aselli toedienen, dan kan men dit vrij wat goedkooper en zekerder door den gewonen apotheker doen geschieden."

Het Weekblad *Gelria*, gewag makende van het verhandelde in de Vergadering onzer Vereeniging op 12 Augustus, behelst o. a. het onderstaande:

„In overweging werd gegeven om de kleine bladen, die soms moeilijk staande blijven en toch geen kwakzalvers-advertentie opnemen, nu en dan door advertenties

tegen de kwakzalverij te steunen. Door den voorzitter werd opgemerkt, dat hieraan reeds is voldaan.

De Vereeniging tegen de kwakzalverij gaat het blijkbaar met de kleine pers alleen houden. Als zij bij de groote aanklopte vond zij zoo dikwijls doovemansooren, dat het boter aan den galg schijnt gesmeerd, nog langer op het tegengaan der kwakzalverij bij groote bladen aan te dringen."

Sequah-berichten.

Onder deze rubriek zullen wij, zoolang Sequah in ons land nog zooveel van zich laat hooren, de voornaamste mededeelingen hem betreffende opnemen. Waar de dagbladen bijna dagelijks het een of ander van hem berichten en onze lezers dus op andere wijze op de hoogte worden gehouden, schijnt het ons onnoodig al die berichten over te nemen.

Het kantongerecht te Bergen op Zoom heeft CHARLES A. DAVENPORT, alias SEQUAH, veroordeeld tot f 300 en f 150 boete, subs. 60 en 40 dagen hechtenis.

Men bericht ons uit Rotterdam, dat Sequah aan een reporter heeft medegedeeld, dat hij nog in de maand Augustus naar Amsterdam zou vertrekken, terwijl hij daarentegen aan een ander had verklaard, dat hij twee jaren te Rotterdam zou blijven.

Wij zouden beide berichten kunnen geloven. Waarom zou de maatschappij *Sequah Limited* niet een tweede agent naar Amsterdam kunnen zenden, om daar ook het publiek te bedotten? De groote moeilijkheid zal wel zijn in Amsterdam een geneesheer te vinden, die de rol van Hemmers op zich neemt, maar die fraaie gouden wagen en dat uitstekende muziekcorps zullen toch te Amsterdam ook wel zijn te verkrijgen? En meer is er niet nodig voor de comedievertooning.

Heden namiddag had er wederom in het verkooplokaal eene zitting van SEQUAH plaats. De groote zaal was propvol, meerendeels werklieden, vrouwen met kinderen en zelfs zuigelingen. Sequah sprak geruimen tijd in het Engelsch, hetgeen door een ander in het Hollandsch vertaald werd.

Hij deelde mede, dat het waar was, dat bij Charles Davenport heette, waarvoor hij zich niet schaamde. Verder deelde hij mede, dat hem door de politie zelfs het weggeven van zijn middelen verboden was, doch hij had er nu iets aardigs op gevonden. Bij Snabilié waren nu de middelen te koop, nadat men vooraf een recept had gehaald bij den arts Hemmers.

Verder zeide hij, dat hem de zaal tegen 1 September was opgezegd, omdat zij voor vergaderingen enz. moest gebezigd worden, doch ter wille van de Rotterdammers zou hij trachten nog voor eene week de zaal te bekomen. (N. Rott. Ct.)

„Naar men verneemt, is door de politie aan Sequah de verkoop van zijne geneesmiddelen verboden. Aan den politie-ambtenaar, die toezicht heeft bij zijn zittingen in het Verkooplokaal, is de last verstrekt om, zoo die verkoop toch mocht geschieden, proces-verbaal op te maken.

Ook aan den geneesheer Hemmers, die bij die zittingen tegenwoordig is, moet het recht om die middelen te verkoopen, op grond van de geneeskundige wet van 1865, zijn ontzegd". (N. Rott. Ct.)

Tegenover dit bericht staat het volgende, ontleend aan het *Rott. Dagbl.*:

Het in de „N. R. C." van gisteren 1e blad voorkomende bericht als zou de politie Sequah verboden hebben, zijne olie te verkoopen, is onjuist. Sequah, of liever Davenport, heeft, evenals Dr. Hemmers, een patent tot invoering van buitenlandsche geneesmiddelen. Dit patent echter geeft nog geen recht tot verkoop, zoodat nu weder een drogist hier ter stede in den arm genomen is, die dat recht wel heeft. De fleschjes olie zijn nu allen gestempeld met den naam van dien drogist, zoodat deze de eigenlijke verkooper is."

De politie te Rotterdam schijnt termen gevonden te hebben om tegen CHARLES DAVENPORT, den vertegenwoordiger der Sequah-maatschappij, eene strafvervolgung in te stellen.

Verscheidene personen, die van zijne middelen hebben gebruik gemaakt, zijn reeds in verhoor genomen. (N. Rott. Ct.)

In het verkooplokaal werd gisterenavond, tijdens eene zitting van den vertegenwoordiger der Sequah-maatschappij, onder de talrijke aanwezigen eene inschrijving gehouden te zijnen voordeele, om hem geldelijk tegemoet te komen in de onkosten van de zaalhuur.

— Door de politie werden gisterenavond twee fleschjes met de door Sequah uitgereikte middelen in beslag genomen. Tegen hem zal proces-verbaal worden opgemaakt ter zake van het afgeven van medicijnen, zonder daartoe bevoegd te zijn. (N. Rott. Ct. van 30 Aug.)

De Boodschapper, christelijk blad, bevat een belangrijk en leerzaam artikel getiteld: „Een bezoek aan Sequah", waarop wij de aandacht vestigen en dat wij gaarne, indien de ruimte het toeliet, zouden hebben overgenomen. Wij mogen echter niet te veel plaats aan dien kwakzalver afstaan en kunnen slecht het slot van het artikel overdrukken. De schrijver, die met een aan rheumatiek lijdenden bloedverwant hulp bij Sequah had gezocht en geenszins tevreden over de behandeling was, eindigt aldus:

„Hoe het ook zij, wij keerden met onze fleschjes en onze opgedane ervaring naar huis terug. Mijn lijdende bloedverwant liet zich denzelfden avond nog wrijven met de olie van Sequah, hield dit een week vol, zonder dat er iets wonderlijks plaats greep. De toestand van zijn been werd eerder erger dan beter. 't Was alles te vergeefs.

Daarom waarschuwen wij van onzenwege alle rheumatieklidders tegen misleiding en doen wij dit met te meer vrijmoedigheid, nu we niet alleen meer spreken op grond onzer ervaring, maar tevens ons gerugsteund zien door bekwame vakmannen, die in de bladen tegen de kwakzalverij voor „Sequah" waarschuwen.

Een ieder zij op zijn hoede!"

Een Kwakzalver van verre.

Dat de heeren „Charlatans" 't liefst de dichtbevolkte streken der „beschaafde" wereld voor hunne operaties uitzoeken, is begrijpelijk. Ondanks hunne zoo ontelbare malen herhaalde bewering, dat ze alleen worden gedreven uit liefde voor de lijdende menschheid — zie de gebruiksaanwijzing van Sequah's middel: „dit middel is niet alleen een groote gave aan het lijdend mensdom enz." — weet ieder, dat het hun slechts is te doen, om eigen zakken te spekken. En dit is natuurlijk alleen daár met goed gevolg te doen, waar een dichte bevolking woont en dus naar rato een hoog ziekencijfer wordt aangetroffen. Van daár het toenemend getal lieden, die in de groote bevolkingscentra hun beroep maken van het exploiteeren der ongelukkige zieken. Een Holloway in Londen, een Nicholson in Parijs, een Windelinx in Brussel, een Sequah in Rotterdam enz., ze weten allen wel, waar ze hun netten moeten uitwerpen, om zeker te zijn van eene ruime vangst.

Toch is ook deze regel niet zonder uitzondering, hoewel — we zullen straks zeggen waarom — die uitzondering voor 'n deel slechts schijnbaar is. Wie onzer lezers zou b. v. in een afgelegen hoek van Suriname, aan de grenzen van een ver woud een kwakzalver zoeken? En toch is daar sedert jaren zoo'n schalk gehuisvest. Eenige dagreizen boven Paramaribo, in Boeger-Kreek, aan de oevers van de Saramacca, — eene rivier die Hollandsch Guyana in de lengte doorsnijdt, — woont een kleurling, zekere heer JACOB VAN TOL, gelukkig bezitter van een geheimmiddel, dat de menschen, die daarmede worden ingeënt, niet alleen onvatbaar maakt voor de gevolgen eener slangenbeet, maar ze zelfs tegen het gevaar beschermt, ooit door eene slang te worden gebeten! Trouwens, hij zit daar in die buurt niet alleen. In noordelijk Zuid-Amerika wemelt het van concurrenten. In Brazilië, voornamelijk in de door Duitsche kolonisten bewoonde provinciën: St. Paulo, St. Catarina, Rio Grande do Sul enz., vindt men verscheidene lieden — zelfs wetenschappelijk gevormden, — die beweren „het middel tegen de slangenbeet te hebben gevonden. Zoo schrijft zekere R. Gerhard, die meer dan zes jaren in Joinville St. Catarina heeft gewoond „dat daar een apotheker Schmidt een middel bezit, waardoor meer dan 400 menschen van een wissen dood zijn gered." Professor dr. Wilhelm Joest, aan wiens artikel in de „Gloбус" no. 23 van dit jaar, deze mededeelingen zijn ontleend, schrijft echter omtrent die bewering: „Ik mag de goede trouw van al die heeren, evenmin als de heilzame uitwerking der bedoelde middelen, in twijfel trekken, doch ben niet in staat een oordeel daarover uit te spreken, daar ik persoonlijk nooit getuige was van zoo'n genezing. Ik heb gedurende mijn meer dan tien-jarig verblijf in de Amerikaansche tropen niemand aan de gevolgen eener slangenbeet zien sterven. Eenmaal slechts — in Zuid-Afrika — werd in mijn bijzijn een Europeaan door een slang gedood. Ik herhaal daarom hier de woorden van Im Thurn — afgescheiden nog van de beweringen van Wallace en anderen die slangenjagers van beroep

waren — slangen naderen slechts zeldzaam den mensch, ze zijn schuw en trekken zich bij de nadering van een menschelijk wezen snel terug.”

Doch keeren wij tot onzen „slangendokter”, zooals hij in zijn omgeving wordt genoemd, terug. Zooals wij zooveel zeiden, is de door hem gemaakte uitsondering slechts schijnbaar. Hij heeft voor de exploitatie van zijn affaire een best veld uitgekozen. Wat zou hij met zijn middel in ons beschaafd Europa beginnen? Zijn artsensij vindt in zijn land onder de negers een ongelooflijken aftrek.

Wie zoo'n poedertje voor f 1.32 koopt, behoeft z'n geheele leven lang voor de slangen niet meer bevreesd te zijn. „Voor ons — zoo vertelden de bootslieden aan genoemden professor, toen deze den kwakzalver een bezoek ging brengen — voor ons gaan alle slangen uit den weg. En van Tol zelf, als die onder een boom doorgaat, waarop zich een vergiftige slang bevindt, behoeft maar in de lucht te blazen en de slang valt stijf voor zijne voeten.”

Op 1 Maart 1890 bracht professor Joest den wonderman een bezoek. Deze begon met het vertellen van zijn levensloop en van zijne wonderbaarlijke ontdekking. Duizenden hadden aan hem hun leven te danken, duizenden waren nooit door slangen gebeten, omdat hij hen had ingeënt. Zijn middel bestond niet, zooals dat van zijne concurrenten, uit fijngestampte koppen, tanden en gifklieren van slangen, maar uit hem alleen bekende geneeskrachtige kruiden, die hij tot asch verbrandde en daarna onder een mengde. Hij was wel eens in z'n leven door een ratelslang gebeten, die professor Martin uit Aruba had medegebracht, om op hem proeven daarmede te nemen, en toen wel is waar zwaar ziek geworden, maar dat was alleen hieraan toe te schrijven geweest, dat hij z'n eigen middel een tijd lang niet had gebruikt, en daarenboven was de slang een, die op een eiland had geleefd, en die zijn altijd vergiftiger dan vastelandsslangen!

Na dit zijn verhaal deed hij eenige toeren met een paar slangen, die hij in eene kooi hield opgesloten. Hij kauwde een hoopje zijner kruiden, greep de slangen beet en spuwde hun het gekauwde in het gezicht. Geen der slangen deed hem eenig letsel. Zij lieten trouwens ook zijn bezoeker ongedeerd, toen deze, zonder gekauwde kruiden hun in het aangezicht blies en aan hun kooi schudde.

Bij het afscheid nemen kocht de professor twee poeders der „wonderkruiden,” Voor tweemaal f 1.32 ontving hij de hoeveelheid van een theelepeltje. — Met dit poeder — dat veel op buskruid gelijkt — moet men zich jaarlijks inenten door middel van op beide handen op voorgeschreven wijze te maken insnijdingen en een gedeelte met brandewijn innemen.

In Berlijn teruggekeerd onderzocht prof. Sulkowski het poeder met het volgend resultaat:

„De ter onderzoek aangeboden zelfstandigheid is een vrij grof zwart poeder van zeer onregelmatige korrels. Het mikroskopisch onderzoek bracht geene bepaalde structuur aan het licht. De korrels zelve zijn van zeer onregelmatigen vorm, scherp en puntig. Het poeder verbrandde met achterlating van eene witte, sterk alkalisch reagerende asch. Bij koking gaf het slechts sporen van organische substantie als: kalizouten en phosphorzuur, af. Het onderzoek op minerale bestanddeelen bewees het voorhanden zijn van ijzer, kalk, magnesia, kali, sporen van natron, phosphorzuur en koolzuur; alles mechanisch vermengd met zand. Vergiftige metaalverbindingen ontbreken. Naar uit alles blijkt is dit middel tegen slangengifft waarschuwend, schijnlijk niets anders dan de eene of andere, met zand vermengde, plantaardige kool.”

Na dit onderzoek werden door prof. dr. Gustaaf Fritsch in den dierentuin nog proeven genomen met konijnen, die na te zijn ingeënt, in de slangenkooi werden losgelaten. De ingeënte dieren werden, zoowel als die, bij welke het voorbehoedmiddel niet was toegepast, smakelijk door de slangen opgepeuzeld. Uit alles blijkt, dunkt ons, duidelijk genoeg, dat mijnheer Jacob van Tol gerust in het adresboek der kwakzalvers kan worden opgenomen. Hij is een waardig broeder zijner Europeesche collega's.

HAARLEM.

WILLEN F. O.

De zalf uit de Oudemanhuispoort te Amsterdam.

Onder de Nederlandsche kwakzalverijen zijn het vooral *zalven*, die reeds sedert jaren een groote rol spelen. Meermalen waren wij in de gelegenheid, enkele daarvan te bespreken en aan te toonen, dat zij meestal bestonden uit zeer gewone zalven of pleisters, in elke apotheek verkrijgbaar. Duur bleken die zalven ook niet altijd te zijn, maar — en dit is het gevaarlijke — zij werden aanbevolen tegen tal van gebreken, waar zij ongetwijfeld kwaad, in plaats van goed, zouden doen. Daarom moeten wij steeds op dit soort van kwakzalverijen blijven wijzen.

In de Oudemanpoort te Amsterdam, terstond in de nabijheid van de apotheek van het binnengasthuis, vindt men een andere gelegenheid om zich een geneesmiddel te verschaffen, n.l. een mutsenwinkeltje, waar aangekondigd wordt, dat daar „zalf te koop” is.

En wat een zalf! luister maar naar hetgeen daarvan wordt gezegd in het papiertje, dat gratis bij de zalf wordt verstrekt:

„Dit is de kracht van de opregte
Z A L V E,

die over de tweehonderd jaren te Amsterdam in het oude
Mannenhuys verkocht is geweest.

Zij geneest bij eigene ondervinding de Douwvorm en koude Klieren, de Zalf dun gemaakt met Boom-Olie en Was.

Zij geneest alle oude, nieuwe, schadelijke en booze Zweeren. Zij droogt de schadelijke Vochtigheden.

Zij reinigt en maakt versch vleesch. Zij verbindt alle soorten van Wonden.

Zij geneest meer in eene week dan andere in eene maand. Zij laat geene versche Wonden vervuilen, verrotten, noch eenige schade daarin komen.

Zij laat geen verrot of dood vleesch in de Wonden wassen. Zij is ook goed tegen alle beschadigde Zenuwen, hetzij dat zij geslagen, gedrukt, geknepen of gehouwen zijn.

Zij geneest alle blauwe en blinde slagen. Zij trekt alle Splinteren uit, hetzij Yzer, Hout of Lood, als zij pleistersgewijs daarop gelegd wordt.

Zij heelt Beten en Steken van alle venijnige dieren. Zij maakt rijp en doet uitbreken alle Apostumatiën, ook de Pestialische, en heelt die grondelijk; zij geneest ook het Wildvuur.

Zij stilt alle smarten van Wonden en Steken. Zij geneest ook alle Verbandheid en Verscheurdheid.

Zij geneest ook kinderen Navels, daar de Wind is of klaar is. Zij geneest ook bevrozene Handen en Voeten.

Zij geneest ook zwerende Borsten of Boezems van Vrouwen, die uitgebroken zijn, en maakt ook dat zij niet tot uitbreken komen; doch om de pijn te verzachten, zoo zal men den zwerende Boezem altijd bestrijken met *Dialthea*, en dan de pleister daarop leggen van deze Zalve, en alle 24 uren vernieuwen met dezelve, tot dat de Boezem uitbreekt, en dan zal men de pleister altijd des avonds ververschen, en zoo het niet komt tot doorbreken, zoo zal het met den tijd verdwijnen en genezen, met dezelfde pleister; hetzelfde is beproefd.

Zij geneest ook het Konings-Zeer, en als de Wonden open zijn, moet deze Zalf heel mager gesmeerd zijn; de Zweeren niet open zijnde, moet de pleister vet zijn.

Het is bij uitnemendheid goed voor Eksteroogen en Likdoorns, de Zalf vet daarop gedaan zijnde.”

Wij hebben voor 10 ct. een rolletje van die wonderzalf gekocht en laten onderzoeken. Het onderzoek, verricht door ons lid, den heer D. VAN DER WEERD, apotheeker te Kampen deed de aanwezigheid van loodpleister, galbanumhars, ammoniakhars, terpentijn en levertraan kennen. In samenstelling bleek de zalf of pleister dus bijna geheel overeen te komen met de „gompleister”, in elke apotheek voorhanden en bij het volk bekend onder den naam van „diakelsche gom” of „triakelsche gompleister”; zij is dus niets bijzonders of onbekends.

Nu geven wij gaarne toe, dat die pleister bij enkele lichte verwondingen of kneuzingen geen kwaad zal doen, ja somwijlen heelend zal werken, maar ieder zal toch wel begrijpen, dat het ongerijmd is, aan „gompleister” al die geneeskrachtige eigenschappen toe te kennen, die in het biljet eraan worden toegeschreven.

Indien die pleister inderdaad zoo heilzaam was, zouden dan de geneesheeren steeds meer en meer van het gebruik afzien, om geheel andere, antiseptische geneesmethoden daarvoor in de plaats te stellen?

Neen, lezer, „de kracht van deze opregte zalve” is zeer gering: het is een *leugen* dat zij „alle oude, nieuwe, schadelijke en booze zweren” geneest, een *leugen* dat zij „meer geneest in eene week dan andere in eene maand”, in 't kort bijna alle beweringen omtrent de kracht der zalve zijn *leugens* en *gevaarlijke leugens* ook.

Want wat is het geval? Het volk, in het algemeen, houdt nog al van pleisters en zal die zooveel te eerder gebruiken, indien de prijs, zooals in dit

geval, slechts 10 ct. bedraagt. In plaats nu van bij ernstige uitwendige kwalen zich terstond door bevoegde handen te laten helpen, hetgeen meestal, 't zij met of zonder kleine operatie, met gunstig gevolg geschiedt, neemt men zijn toevlucht tot de zalf en menig geneesheer zal voorbeelden uit zijn praktijk kunnen opnemen, waarbij oorspronkelijk lichte gevallen door het gebruik van de zalf bleken te zijn verwaarloosd, zoodat de patiënten niet of slechts met groote moeite waren terecht te brengen.

Daarin zit het kwaad van deze en dergelijke zalven en daarom moeten wij met kracht tegen het gebruik waarschuwen.

De aankondiging „zalf te koop” in de Oudemanhuispoort, een druk punt van verkeer te Amsterdam, is duidelijk leesbaar. Zou zij nog nooit de aandacht hebben getrokken van diegenen te Amsterdam, die belast zijn er tegen te waken, dat geen geneesmiddelen door onbevoegden worden verkocht?

Wij doen daarbij opmerken, dat *loodpleister*, *galbanumhars* en *amoniakhars* voorkomen op lijst C., dus behooren tot die stoffen, die beneden een zekere hoeveelheid (die hier lang niet wordt bereikt) slechts door bevoegden, 't zij afzonderlijk, 't zij in mengsels, mogen worden verkocht.

Weer hulp van een Nieuwsblad.

De Grensbode, Nieuwsblad gewijd aan de belangen van Maastricht, van den nationalen arheid en aan de sociale quaestie, de vervolging van SEQUAH te Bergen op Zoom besprekende en wijzende op de verschillende zaken, die bij de behandeling voor het kantongerecht zijn aan het licht gebracht, knoopt daaraan de volgende beschouwingen vast:

„Jaren lang duurt reeds de strijd tegen de kwakzalverij; tien jaren lang heeft het „Maandblad tegen de kwakzalverij” het publiek voorgelicht en onweerlegbaar aangetoond, dat al die zogenaamde geheimmiddelen, met veel ophef in de courant aangekondigd, slechts boerenbedrog zijn en niets anders ten doel hebben dan de lichtgeloovigen 't geld uit den zak te kloppen. En kwam het koopen van die middelen den koopers nog maar alleen te staan op geldelijk verlies, dan was het nog slechts een half kwaad.

Gewoonlijk echter heeft het gebruik van geheimmiddelen ook zeer nadeelige gevolgen voor de gezondheid. Dat dit zoo zijn moet, ligt voor de hand. Door zijne toevlucht te nemen tot geneesmiddelen, in de couranten aanbevolen, verzuimt men een ervaren geneesheer te raadplegen en is daardoor dikwijls zelf schuld, dat een ongesteldheid, die bij spoedige hulp van geen beteekenis zou geweest zijn, door die verwaarloozing in eene ongeneeslijke kwaal ontaart, terwijl men van den anderen kant, afgaande op bombastische beschrijving van ziekteverschijnselen in advertenties en brochures, ziekten te hebben, waarvan geen spoor bestaat en geneesmiddelen gaat gebruiken, die ondoeltreffend zijn. Bovendien verlieze men niet uit het oog, dat een aantal van die hooggeprezen geheimmiddelen zelfstandigheden bevatten, die hoogst gevaarlijk zijn en slechts mogen gebruikt worden op voorschrift en onder toezicht van een bekwaam geneeskundige.

Wij raden dus allen aan: vertrouwt die fraaie beloften der kwakzalvers niet, tien keer van de negen wordt gij benadeeld in uwe beurs en, wat erger is, ook in uwe gezondheid.

Het zou de plicht zijn van alle bladen, hunne lezers op de gevaren der kwakzalverij opmerkzaam te maken en daardoor de pogingen te steunen van de vereeniging, die zich ten doel stelt, de kwakzalverij tegen te gaan.

Aangezien wij onzen lezers steeds eene goede gezondheid toewenschen, zullen wij hen van tijd en tijd eens wat bijzonders uit de kwakzalversindustrie mededeelen; wij hopen dat zij er hun voordeel mee zullen doen. Advertenties van geheimmiddelen zullen wij bovendien zooveel mogelijk uit ons blad weren. Wij meenen dit verplicht te zijn in het belang onzer lezers.”

Indien alle bladen aldus in het belang hunner lezers werkzaam waren, dan zou onze strijd tegen de kwakzalverij aanmerkelijk worden verlicht.

Onze dank aan *De Grensbode* voor den te verlenen steun.

ONTWERP van wet, betreffende speciaal-middelen op 't gebied van artseneidkunde, van zoogenaamde gezondsmiddelen en van toiletbenodigdheden.

*Wordt het wetsontwerp, waarvan de Fransche titel luidt: *Projet de loi sur les spécialités pharmaceutiques, hygiéniques et de toilette* door de Kamers aangenomen, dan zal, evenals in Engeland, in Frankrijk een belasting geheven worden van alle binnen- en buitenlandsche geheimmiddelen. Ter controle zal op elk doosje, potje of fleschje waarin het middel vervat is, een zegeltje moeten worden geplakt, zonder hetwelk geen verkoop geoorloofd is op straffe van vervolging naar de wet.

Het tarief dezer zegeltjes wordt voorgesteld te regelen als volgt:

Voor middelen, waarvan de verkoopprijs is vastgesteld op 2 francs, 10 centimen bij verkoop in 't binnenland en 2 centimen bij uitvoer naar 't buitenland.

Voor middelen, met den verkoopprijs van 2 fr. tot 4 fr. 95, 20 cent. voor 't binnenland, 4 cent. voor 't buitenland en eindelijk bij een verkoopprijs van 5 fr. en daarboven, 30 cent. voor iedere 5 fr. bij verkoop binnenslands en 6 cent. per franc. bij uitvoer.

In Engeland verdient de schatkist duizenden ponden door deze belasting; in Frankrijk zal het voorzeker niet geringer zijn, wanneer men let op de talrijke en ruime fabrieken van zoogenaamde spécialité's in dat land.

Ingezonden.

ROTTERDAM, 24 Aug. 1891.

Waarde Redactie!

Den 6en Augustus l.l. richtte ik het volgende schrijven tot de Redactie van de *Nieuwe Rotterd. Courant*: „In het 2e Blad van heden zijn door u 2 stukjes over „Haarlemmer olie” uit het jongste Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij overgenomen.

Ik veroorloof mij de vraag, waarom door u uit datzelfde blad niet het hoofdartikel over de *Sequah-zwandelarij* onder de aandacht van het publiek wordt gebracht.

Ik kan mij voorstellen, dat, waar de overheid het niet noodig oordeelt, door verbodsbepalingen het onmondige publiek tegen bedrog en oplichterij te beschermen, en waar zelfs „ontwikkelde” personen de dupe worden van eene *Scott's Emulsion-reclame*, uw medewerker in de *Gemengde Berichten* in uw 2e Blad van 30 Juli, naar aanleiding van het bericht „*Sequah* is in Pretoria”, eene aardigheid ten beste geeft.

Naast de groote annonces, die dagelijks in uw orgaan verschijnen en velen in den val doen loopen, is het thans echter geen overbodig werk, in hetzelfde blad den goedgelovigen lezer een waarschuwend woord toe te roepen.

Er zijn er helaas nog zoo velen, die ter goeder trouw meenen met een „wonderdokter” te doen te hebben, die *Sequah* heet. Zij begrijpen niet, dat *Sequah* wel degelijk te Rotterdam en te Pretoria tegelijk kan zijn, evengoed als hij te Londen en wie weet op hoeveel andere plaatsen is.

Tempora mutantur. De oliekoop op de markt van vroeger heeft plaats gemaakt voor combinaties, ja zelfs voor maatschappijen op aandelen, die niet schromen duizenden uit te geven voor reclame, zeker als zij zijn daarvoor tienduizenden terug te ontvangen.

Dat de grootsche (!) ondernemingen van den nieuweren tijd daarbij de middelen der oude kwakzalvers niet versmaden, leert de *Sequah-exploïtatie*. Dat daarbij in Nederland een gediplomeerd geneeskundige in den arm genomen wordt, is betrekkelijk iets nieuws; het bewijst alleen, dat de overheid hier te lande van de handhaving der geneeskundige wetten eene zeer eigenaardige bureaucratische opvatting heeft.”

U dankzeggende voor de opname, enz.,

J. DE GROOT.

Als antwoord hierop ontving ik het volgende schrijven van de Directie der *N. R. Ct.*:

„Uw ingezonden stuk kan niet worden geplaatst, omdat het eene critiek bevat op eene handeling van de Redactie (het niet overnemen van een zeker artikel) en zij niet in de kolommen van haar eigen blad ter verantwoording wenscht te worden geroepen, wegens hetgeen zij doet of nalaat.

Overigens wil zij u wel zeggen, dat zij het bewuste stuk niet uit het Maandblad heeft overgenomen, omdat het over de *Sequah*-middelen niets positiefs bevat. Eerst wanneer de juiste samenstelling der middelen kan wor-

den medegedeeld, beteekent de waarschuwing voor het publiek iets.

De *N. R. Ct.* heeft over *Sequah* niets anders medegedeeld als een paar korte berichtjes omtrent zijn doen en laten, zonder eenige strekking vóór of tégen hem.

Alle ingezonden stukken vóór of tégen heeft zij ter zijde gelegd, in afwachting tot van bevoegde zijde op afdoende gronden het bedrog — zoo het gepleegd wordt — zal zijn aangetoond.”

Hoogachtend,

De Directie der *N. R. Ct.*

We kunnen dus van de Redactie der *N. R. Ct.* een waarschuwend woord verwachten tegen den tijd dat *Sequah* Rotterdam den rug toekeert (hij geeft beloofd 2 maanden te zullen blijven!) en er voor de directie en de aandeelhouders aan zijne groote advertenties niets meer te verdienen is.

Dat zal helpen!

Misschien is het niet ondienstig het bovenstaande in het Maandblad af te drukken. Doe er mee wat ge wilt.

Inmiddels groetend,

t. a. v.,

J. DE GROOT.

Ter overneming.

Richard Brand's Zwitsersche pillen bestaan uit onderscheidene plantstoffen, waaronder *aloë* de meest werkzame is; zij behooren tot die purgeerpillen, die dikwijls, vooral bij sommige gestellen, een zeer nadeelige werking uitoefenen.

Het middel tegen beroerte van Roman Weissmann, dat ongetwijfeld niet in staat is een beroerte te voorkomen, bestaat alleen uit roodgekleurde *Tinctuur van Arnica*. De werking komt overeen met die van verdunnen spiritus of eau de cologne, welke twee stoffen niemand toch als een voorbehoedmiddel tegen beroerte zal beschouwen.

De teercapsules van Guyot en dergelijke bevatten niets anders dan teer. Daarom zijn zij echter in geenen deele onschadelijk. Bij catarrh van de ademhalingsorganen, waartegen zij worden aanbevolen, worden zij van bevoegde zijde als onwerkzaam beschouwd, maar, wat erger is, zij kunnen op maag en ingewanden zeer nadeelig werken. Bij eenigzins ruim gebruik kunnen de capsules maag-darmcatarrh en nierontsteking teweeg brengen.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren: *G. N. H. Schultz van Haegen*, oud-Ritmeester te 's Hage. *T. H. Adr. Tromp*, oud-Offic. der Artillerie te 's Hage. *Jhr. P. J. Vegelin van Claerbergen*, Referend. v. h. Kab. d. Kon. te 's Hage.

H. van den Broeck, Gep. Off. v. Gezondh. te 's Hage.

J. E. J. Zegers Veeckens, Boekdrukker te Amsterdam.

A. de Does, te Utrecht.

Mr. W. P. R. Bouman, Advocaat te Dordrecht.

J. R. Meijeringh, Arts te Hoogeveen.

J. M. Haspels, te Rotterdam.

L. E. Eerkes, Arts te Wildervank.

Dr. T. Beekenkamp, Arts te Gouderak.

Tegelijk met dit No. wordt (ter besparing van kosten) aan onze leden en abonné's eerst het *Sequah*-nummer toegezonden. Van dit laatste zijn een groot getal exemplaren gedrukt en verkrijgbaar gesteld bij den Voorzitter onzer vereeniging. Diegenen onzer lezers, welke het noodig achten, dat in de plaats hunner inwoning het *Sequah*-nummer ruimschoots wordt verspreid, gelieven daarvan kennis te geven aan den Voorzitter voormeld.

Nog meer zouden zij ons en de goede zaak helpen, indien zij het noodige getal exemplaren aanvroegen en zelve (natuurlijk op kosten der Vereeniging) voor de doelmatige verspreiding zouden zorg dragen.

H. M. te L. Dank voor de toezending; wij kunnen er later gebruik van maken.

Zenuwachtige briefschrijver te 's Hage. Op dergelijke ongeteekende brieven wordt geen acht geslagen.

De K. te H. De beoordeeling, welke van de verschillende soorten van *dr. Stark's tandpoeder* de beste is, ligt niet op onzen weg.

D. te A. Evenmin is dit het geval met hetgeen door u wordt gevraagd, omtrent vervalschte vetsoorten uit den handel. De Redactie van het *Maandblad tegen de vervalsching van levensmiddelen* enz., onder Redactie van *dr. van Hamel Roos* te Amsterdam, zal uw vraag beter kunnen beantwoorden.

J. K. Wz. te R. Het *Anodon* van Hartsema konden wij niet in ons bezit krijgen; het was bij den depôthouder niet aanwezig, omdat niemand er meer naar vroeg.

Mej. J. v. d. P. te A. Al ware ons een dergelijk praeparaat bekend — wij gelooven echter niet, dat er een bestaat — dan nog zouden wij uwe vraag niet kunnen beantwoorden. Wij zouden juist doen, wat wij in de kwak-

zalvers veroordeelen, n.l. raadgeven zonder den patient gezien en het geval beoordeeld te hebben, Vraag uw medicus; dien kunt ge zeker vertrouwen.

K. J. M. te R. In het *Sequah*-nummer zult gij het antwoord op uw vraag vinden.

E. P. te Bandoeng. Wij zullen uw vraag in het volgend no. opnemen; misschien zijn wij dan in de gelegenheid terstond het antwoord er bij te voegen. Dit was voor ditmaal te laat, daar het boek niet in ons bezit was.

H. W. H. te H. Dank voor de toezending van *Kneipp's werk*: „*So sollt ihr leben*.” Zooals wij reeds zeiden, beschouwen wij *KNEIPP* als zijnde te goeder trouw en — al mogen wij lang niet altijd met zijn geneesmethode instemen, al hebben wij ook van ons standpunt er wel 't een en ander op aan te merken, — toch is ons blad de plaats niet, waarin een degelijke behandeling van *Kneipp's werken* thuis behoort. Geneeskundige vakbladen zullen uw vragen veel beter kunnen beantwoorden dan wij. De boekjes zullen wij u terugzenden.

J. de G. te R. Dank voor de toezending van uw artikel over ijzerpeptonaat.

A. T. S. te D. Van uwe aanmelding als abonné is nota genomen.

K. te W. Het artikel: „Een nieuwe Amerikaansche uitvinding” in dank, doch te laat voor dit nummer ontvangen.

— Met genoegen hebben wij gezien, dat tal van Nieuwsbladen het verschijnen van ons *Sequah*-nummer hebben vermeld; wij betuigen daarvoor onzen hartelijken dank.

Herhaalde waarschuwingen.

Kunst-trommelvliezen van Nicholson. Deze kleine instrumentjes worden ook onder den naam **Oortrommels** verkocht en luid aangeprezen ter genezing van doofheid. De leverancier, die zich *DR. NICHOLSON* noemt, plaatst ook wel advertenties onder den naam *SIMPSON*. Wie hem schrijft om inlichtingen ontvangt een zeer klein boekje met een aantal prentjes, waarin wonderen van de instrumentjes worden verhaald en waarbij zijn gevoegd een aantal zoogenaamde getuigschriften van personen, die verklaren door die Oortrommels geheel of gedeeltelijk van hun doofheid te zijn genezen. Die attesten zijn bijna allen uit het buitenland afkomstig, doch enkele zijn door personen in ons land afgegeven. Over deze laatsten hebben wij een onderzoek ingesteld en de uitslag is geweest, dat die getuigschriften niets voor de deugdelijkheid van de werktuigjes kunnen bewijzen, zooals wij in het Maandblad van Juni 1887 voor een paar er van uitvoerig hebben uiteengezet.

Wie zich echter door al het fraais, dat in de advertenties en in de boekjes wordt gezegd, laat verleiden om een bestelling te doen, krijgt een paar toestelletjes, zoo lang als een vingerlid, bestaande uit een verguld of verzilverd staafje, waaraan op het uiteinde kleine schijfjes van kaoutchouk zijn bevestigd, ter grootte van een dubbeltje. Deze dingetjes moeten in de ooren worden gestopt. Deze operatie is zeer moeilijk te doen en, zijn ze er eens in, dan heeft men dikwijls de grootste moeite om ze er weer uit te halen. Meer dan één onzer lezers heeft ons bericht, dat hij bevreesd was er zijn gehoor nog meer mee te bederven en blij was, toen een ter hulp geroepen geneeskundige de toestelletjes weer uit zijn ooren had verwijderd. Wij hebben met een aantal personen, welke de instrumentjes hadden gebruikt, gecorrespondeerd, doch geen geval is ons bekend geworden, dat zij duurzaam eenige hulp tegen doofheid hadden gegeven.

De prijs, dien *NICHOLSON* voor zijn werktuigjes vraagt, is verbaazend hoog. Al naarmate men een paar verzilverd of verguld wil hebben, betaalt men f 18.25 of f 26.50. Dit geld moet vooraf per postwissel worden overgemaakt. Nooit wordt een ter beproefing toegezonden en iemand, die gevraagd had er een op keur te mogen ontvangen, indien hij vooraf het geld bij een vertrouwd kassier deponeerde, zoodat *Nicholson* zeker het geld zou krijgen, zoo de dingetjes maar iets hielpen, ontving toch een weigerend antwoord.

In den regel wordt aan hem, die een bestelling gedaan en een postwissel gezonden heeft, door *Nicholson* bericht, dat hij ook een zoogenaamde *Lotion* noodig heeft, om er het oor mede te bevochtigen, en een zoogenaamd *Katarrhpoeder*, en dat die in hetzelfde pak verzonden worden. Deze middeljes kosten f 8.50 en de besteller heeft dan slechts de keus om of het pakket met de reeds betaalde toestelletjes te weigeren of nog die f 8.50 er bij te betalen. De meeste dooven, die zich op deze wijze tot koopen hebben laten verlokken, betaalden daardoor niet minder dan f 35.—

De bedoelde *Lotion* is door een der leden van de Vereeniging onderzocht en bleek te zijn een mengsel van *Glycerine* en *Hoffmansdruppels*; een ander lid onderzocht het poeder, dat niets anders was dan *onzuiver rijstmeel met droppoeder*. Beide waren te zamen wel voor één of twee kwartjes te leveren en de instrumentjes zou men ook voor een halve gulden wel kunnen laten maken, zoodat elke doove, die zich liet overhalen, voor zijn f 35.—, nog niet voor een waarde van f 1.— heeft ontvangen, behoudens de groote teleurstelling en ergernis toen het hem bleek, dat hij door de geheele bezending in het minst niet was geholpen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1034.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het naspreken van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Grootere artikelen: Aan onze leden en lezers; weer een nummer geheel aan Sequah gewijd. — Alles geneest hij. — Wat een ander onpartijdige vertelt. — Wie is Sequah? — Eene ervaring. — Bericht van een Burgemeester. — De geneesheeren geweerd. — De wonderdadige geneezing(?) van B. Traksel. — Satire? —

Allerlei: Van waar de Sequah-wind waait. — Het recept van Hemmers. — Sequah-aandeelen. —

Opmerking. — Correspondentie.

Aan onze leden en lezers.

De omstandigheid, dat wij in Amsterdam in de laatste dagen, onder het oog van het Geneeskundig Staatstoezicht, de handelingen hebben na te gaan en te bespreken van een der agenten eener Maatschappij, gevestigd te Londen, wier doel het is door den verkoop van zoogenaamde Sequah's-olie en Prairie-flower in Holland zaken te maken, dwingt ons het October-nummer geheel aan Sequah te wijden. En dat als vervolg op ons extra Sequah-nummer.

„Onder het oog van het geneeskundig Staatstoezicht” is toch op dit oogenblik in Amsterdam een van de grootste kwakzalvers bezig.

„Onder het oog van het geneeskundig Staatstoezicht” zal de onnadenkende, goedgebouwde burger zich laten bedotten door een handigen reiziger, die gebruik maakt van de eigenschap, ieder mensch aangeboren, om toe te geven aan wat hem wonderbaarlijk toeschijnt.

Onze vereeniging nam reeds voor jaren de taak op zich, om waar zulks mogelijk is, hen, die niet kunnen oordeelen over de geslepenheid en stoutheid van bedriegers, voor te lichten.

Daartoe is noodig het openbaar maken van veel en velerlei.

De taak is niet gemakkelijk, uit hoofde van bovenbedoelde eigenschap, maar wij geven den moed nog niet op, al worden wij in ons menschtievend streven ook niet ondersteund door personen en ambtenaren van wie wij ondersteuning mochten verwachten.

In verschillende dagbladen heeft men kunnen lezen dat SEQUAH „wonderen” deed.

Oogenschijnlijk is daar niet alleen iets, doch veel van waar. Helaas, de hoop zal in jammer verdwijnen, doch de Sequah-maatschappij limited zal in haar vuistje lachen, bij het berekenen der winst, gesproken uit de zakken onzer medeburgers, die — medegesleept door een oogenblik van duizeling en bewondering — hunne zuur verdiende penningen offerden.

Wij nemen het niemand kwalijk dat hij, die jaren en jaren lijdende is aan kwalen, waardoor het leven verkort of ondragelijk gemaakt wordt, hulp zoekt waar hij kan. Het is toch natuurlijk dat hij gaarne genieten wil van wat het leven hem in gezondheid bieden kan.

Maar ook niemand kan of mag het ons kwalijk nemen dat wij — zooveel in onze macht is — iedereen toeroepen: Geloof niet de sierlijke praatjes, de brutale leugens van den eersten den besten vreemdeling, die zonder u of uwe kwaal te kennen, uitroept: „Ik zal U genezen!”

Hard is het voor den lijder te moeten ervaren, dat geen geneezing voor hem is weggelegd. Vertwijfelen kan hij; in nameloos wee de wetenschap vervloeken dat zij hem juist niet kan helpen, het baat niet.

Daar rijst een licht voor hem op in de duisternis! Moge het den kalm oordeelenden man ook dadelijk blijken dat het den lijder zoo schoon schijnend licht slechts een stinkend, walmend pitje is, hij gelooft het niet. Hij zag zoo lang geen licht, hij houdt nu eenmaal dat licht voor den dageraad van een nieuw leven en wil niet dat men hem die illusie beneemt.

Totdat — ja, totdat het licht uitgebluscht door eigen walm, niets achter latende dan roet, zijn gemoed zwaarder dan ooit, zijn lijden erger dan te voren is geworden.

Dat stinkend, walmend lampje is de kwakzalver. Zachtkens aangeblazen door een valsche windje, flikkert het heen en weer. En er zijn menschen, die den lijder wijzen op het roet verspreidend lampje, hem — in hun zoogenaamde wijsheid — versterkend in zijn denkbeeld, dat zonnelicht aan den gezichteinder schittert.

Dat zijn de helpers, betaald of niet betaald, zich scharende om den kwakzalver, in de hoop dat er iets af moge vallen van zijn inkomsten. Maar ook zij zullen niet dan roet krijgen en jaren lang moeten borstelen voor de zwarte vlekken iets verbleeken, waardoor zij altijd kenbaar blijven als de helpers van den man, die hunne en zijne medemenschen bedroog en uitzoog.

Hoop doet leven. Zoo ook hier!

SEQUAH belooft dat hij genezen zal.

Wat zal hij genezen? Alles!

En rond gaat het door den lande: SEQUAH zal alles genezen.

Zal hij ook mij genezen?

En de kwakzalver komt!

Men verdringt zich voor zijn deur. Hij wrijft zich de handen vol genot. Ha! het domme volk komt reeds opzetten. Dat zal wat geven!

De zaal wordt geopend!

Patiënten treden op. Eerst de uitgezochten, vooral die na zwaar lijden herstellende zijn, zij hebben immers gegronde hoop op geheel herstel. Ook zonder hem zullen zij genezen. Maar die moet hij hebben voor reclame.

En hij wrijft, maakt muziek, spreekt, roept God aan, den Schepper, geeft geld, geeft fleschjes gratis en zijn reclame is klaar.

En de patiënt?

Hoop doet leven! Een oogenblik flikkert het lampje voor hem ook. Onder den invloed gekomen van de geheele omgeving, van het vreemde der behandelingswijze, van de muziek, van het optreden van een als paljas gekleed mensch, geeft hij zich geheel over. De hoop op geneezing wordt verwachting, sterker werkt dit op hem terug en ziet . . . schijnbaar herboren staat hij op, danst als anderen voor hem moesten dansen.

Maar ben ik dan genezen, vraagt hij? Ja, zegt men, gij zijt genezen. En hij gelooft het!

Dat is de invloed van het gemoed op den mensch. Hoop, verwachting, vrolijke tijding, maar ook angst en schrik, zij veranderen hem. Voor een oogenblik, voor uren, ja dagen is hij een ander mensch. En hij, zich een ander mensch voelende, acht zich genezen.

Maar helaas! langzamerhand, bij den een wat vlugger dan bij den ander, vermindert die invloed. Gaandeweg verdwijnt wat hem een ander mensch maakte, en eindelijk herneemt het oude lijden weder de macht. De betooveringen, die hem gebonden hielden, verdwijnen, de hoop vervliegt en moedeloos neerzinkend, komt hij tot het besef, dat zijn geneezing schijnbaar was, en smartelijker dan ooit is zijn lijden, want het geloof op redding is weg.

En de kwakzalver?

Hij is ook weg, op een andere plaats hetzelfde spel drijvend.

Wel bereiken hem de vervloekingen zijner slachtoffers, maar hij maalt er niet om. Hij hoort immers toejuichingen van anderen, die op hunne beurt weder hopen en niet luisteren willen naar lotgenooten van vroeger, die reeds weder zijn terugzonken in den nacht van hun lijden.

Zoo gaat het in Amsterdam!

Lijders vol hoop staan voor SEQUAH. Hun hoop steunt voor een oogenblik zijn werk. Toejuichingen worden zijn deel.

Totdat . . . totdat ook de Amsterdammers ingezien zullen hebben dat men niet geneest door het geloof aan een kwakzalver.

Dan zal men hem naropen, hem verwijten dat hij hen bedroog. Maar hij zal alweer verder zijn, lachend om de onnoozele Amsterdammers, rinkelend met den vollen buidel, waarin de spaarpenningen der brave huismoeders en arbeidzame mannen zich bevinden.

Alles geneest hij!

Wij wezen er reeds op, dat SEQUAH beweert alles te kunnen genezen. Dat zegt elke kwakzalver.

Reeds het groote blad, dat bij zijne fleschjes olie en Prairie-flower gegeven wordt, brengt dat ter onzer kennis.

Daar toch leest men o. a. dat de Prairie-bloem helpt tegen: *slechte of gebrekkige spijsvertering, leverziekte, rhumatiek, rhumatische jicht- of lende-pijn, koorts, huidziekte, gezwollen klieren, open zweren en etterbullen, nierziekte, heupjicht*; BIJ VROUWEN NOG: *pijnen in den rug, naar beneden drukking en andere ziekten van de baarmoeder*, maar ook *zwakheid en onderdrukking van luim* en nog meer.

Zie, als dat waar is, worden alle menschen stokoud.

Maar dat is alles **kwakzalvers-humbug**.

Zal men den man gelooven die zegt:

Uwe schoenen maken? O, zeker mijnheer!

Uw jas, broek en vest maken? Zeker, mijnheer!

De hoed van uwe dochter, de japon van uw vrouw? Zeker mijnheer!

Een nieuw huis voor u bouwen? Zeker mijnheer!

De vrede in Europa bewaren? Zeker mijnheer!

Negers blank maken? Zeker mijnheer!

Alles mijnheer!

Zoudt gij dien man gelooven?

Immers neen!

Genezing dus zou hij brengen aan allen door zijn olie.

In Rotterdam bleek, dat de behandeling op de tribune de reclame moet maken.

Heeft hij nu hier genoeg reclame gemaakt, doordien hij „de Amsterdammers onder hypnose brengt” (zoals een Amsterdamsche courant dat noemt), dan begint de verkoop van fleschjes olie. Dan moet de patiënt maar een aantal fleschjes olie tegelijk koopen en zich er mede smeren. Hij komt dan later wel tot de gevolgtrekking dat het niet helpt, doch merkt te laat, dat de ruil van zijn geld tegen de olie slechts voordeel bracht aan den verkooper.

De lijder moet zelf maar uitmaken wat hem scheelt. Misschien helpt wel de een of andere huisgenoot of vriend daaraan, misschien ook wel een commissaris van politie. Een ieder wil op zijn beurt zoo gaarne doktertje spelen. Heeft hij pijn, dan noemt hij alles rhumatiek!

En hij gelooft zelfs niet den geneesheer, die beweert dat hij geen rhumatiek heeft.

En blijft de pijn eenigen tijd weg, wel dan heet hij genezen. De struisvogel, die gevaar ziet, steekt den kop in het zand, ziet dan het gevaar niet meer en meent dat het verdwenen is.

Maar genoeg.

Wij geven nu het woord aan anderen.

Wie lezen kan doe er zijn voordeel mede.

Wat een ander onpartijdige vertelt!

In de „Boodschapper” van 26 Aug. l.l., Christelijk Blad, te 's Gravenhage verschijnende, komt een uitgebreid verslag voor van iemand, die met een lijder SEQUAH te Rotterdam heeft bezocht.

Wijl het stuk voor ons doel te lang is, nemen wij het volgende er uit over:

„Een mijner betrekkingen was lijdende aan rheumatische aandoeningen in het rechterbeen. Door velen en dikwijls daartoe aangezet, besloot de lijder zich naar Rotterdam te begeven, om genezing te gaan zoeken bij Sequah. Ik genoot de eer tot metgezel te worden gekozen en den volgende morgen zaten we reeds in den trein en kwamen om half tien behouden in de Rottestad aan.

Als vrucht van een kort onderzoek, dat we instelden, kwamen we te weten, dat de „dokter” zittingen hield 's morgens van 11—1 uur, 's middags van 3—4 uur en 's avonds van 8—9 uur. We begaven ons spoedig naar het Verkooplokaal en vonden, 't was pas 10 uur, reeds verscheidene menschen wachtende op het openen van de deur. Toen we een gesprek aanknoopten met eenige aanwezigen, vernamen we, dat er, om gedurende de morgen-séance toegang tot „Sequah” te verkrijgen, een kaart van f 1.— noodig was. Deze kaarten waren te verkrijgen bij den heer Hemmers, med. doctor, die op een paar minuten afstand van het Verkooplokaal woonde. Wij verschaften ons natuurlijk een kaart, die van een nummer voorzien was, en weldra zaten we in het lokaal te wachten.

't Scheen dat men hier verzameld had al wat ellendig

was. Niets dan kreupelen en lammen, krommen en vergroeienden, die heil kwamen zoeken bij den „wonderdokter.” Wij zagen er, die sinds tientallen jaren het gebruik hunner beenen hadden moeten missen en die nu op stoelen gedragen werden in de wachtkamer. Wat al hoop en verwachting stond er op die aangezichten te lezen, helaas . . . hoop en verwachting, die, zonder uitzondering, in rook verging.

Even over elf uur was de heer „Sequah” gereed om de lijders te ontvangen.

Een voor een kreeg men toegang tot hem door een deur, waarvoor zich drie agenten hadden geposteed. Van orde was hier echter geen sprake. Wie het hardst drong, kwam het eerst binnen. Zeer spoedig hadden wij ons den toegang verschaft en zagen „Sequah” van aangezicht tot aangezicht.

„Sequah” heeft eene tengere lichaamsbouw en een kleine gestalte. Zijn gelaat maakt geen gunstigen indruk en boezemt den opmerkzamen beschouwer geen vertrouwen in. Na mijn lijdenden reismakker opgenomen te hebben, liet hij hem een beschrijving geven van zijn kwaal en de verschijnselen, die daarmee vergezeld gingen en na gezien te hebben, dat hij loopen kon, zeide hij tot den patiënt: „Ik wil je vrayven! Kom morgen middag om drie uur, in de zaal.” Dit wilde zeggen, dat we den volgende dag in de publieke séance ons moesten aanmelden, om gewreven te worden. Hier hadden we natuurlijk geen zin in en maakten „Sequah” er op opmerkzaam, dat het ons niet te doen was *kosteloos* te worden behandeld, integendeel, dat we gaarne de kosten wilden betalen. Hiertoe was de „wonderdokter” echter niet te vinden en wij vertrokken na de vernieuwde belofte, dat hij den volgende dag om drie uur wrijven zou. Veel zin hadden we hierin echter niet.

Door hetgeen we gezien hadden was ons vertrouwen reeds geschokt.

We besloten echter de publieke zitting op dienzelfden dag om 3 uur te gaan bijwonen. Vandaar dat de klok van half drie ons weer voor het lokaal vond. Hier was het gedrang zoo groot, dat we, toen wij ons tegen drie uur in het lokaal bevonden, zeer verwonderd waren te zien, dat we nog geheel gaaf waren. Binnen enkele minuten was de ruime zaal bijna geheel gevuld en gaf een walgingwekkend tooneel te aanschouwen. Wij stonden voor eene groote tribune, Daarop zaten aan de linkerkant een zestal muzikanten een afgrijselijke, oortergende muziek te blazen. Die muzikanten waren in costuum, 't welk bestond uit broeken en mantels van smerig zeemleer, met neerhangende franje van diezelfde stof, terwijl hunne hoofden „versierd” waren met breedgerande, vuil-grijze, viltlen hoeden. Verder ontdekte men op de tribune een bank, waarop de patiënten gewreven werden, een neger en nog eenige andere employés van „Sequah.” Precies om 3 uur verscheen de „wonderdoener.” In costuum maakte hij aangename indruk dan in „politiek.” Na de vereischte buigingen voor het publiek begon „Sequah” eenige zinnen in het Engelsch uit te spreken, die door een tolk werden vertaald. Wie nieuwsgierig is naar den inhoud zijner rede, ga 's Maandags- of 's Zaterdagavond naar de markt en hoore onze gewone marktventers hun waar aanprijzen, en hij heeft een vrij juiste voorstelling van de *speech* van „Sequah.”

Na deze aanspraak vertoonde zich op de tribune een boer uit Strijen. Volgens zijn eigen getuigenis heette hij Jacob Troost en was hij 70 jaren oud. Gedurende ruim 10 jaren had hij aan rhumatiek geleden, die hem het loopen zeer bezwaarlijk maakte. (Ondertusschen zij opgemerkt, dat ons boertje vrij goed de tribune was opgeklimmen). Na deze ondervraging, vroeg „Sequah” twee heeren uit het publiek om als getuigen op te treden en tegenwoordig te zijn bij de wonderdadige genezing. Vijf lieten zich daartoe vinden en nadat een werkman uit de omstanders óók nog het tooneel beklommen had, om op verzoek van „Sequah” te wrijven, werd er een gordijn gespannen rondom de bank, en werd ons boertje dapper gewreven. Intusschen werden de geduldige omstanders „verrast” op eenige muzieknummers. Na tien minuten wachtens verscheen „Sequah” opnieuw voor het publiek, gevolgd door de heeren getuigen en dokter Hemmers, die bij al deze séances moet tegenwoordig zijn. Nadat de getuigen op verzoek van „S” verslag hadden gegeven van hetgeen ze gezien hadden, wat bij allen op hetzelfde neerkwam, werd de boer zelf van de bank geroepen. Volgens zijn getuigenis was hij volkomen beter en trachtte dit ook te bewijzen; door zijne beenen op zeer vlugge wijze te bewegen en omhoog te heffen. Een groot gedeelte van het publiek was in enthousiasme en, daar op dit oogenblik de verkoop van fleschjes begon, à f 2.50 de twee, deed de „wonderdokter” goede zaken. Op dat oogenblik wisten wij nog niet, wat we er van moesten denken. De kermisvertooning door „de troep van Sequah” had ons vrouwen nog meer geschokt.

Wij kochten 2 fleschjes en verlieten de zaal. Kortens tijd daarna hadden wij het geluk in aanraking te komen

met zekerer heer „de L.”, een der gewezen patiënten van „Sequah”. Deze heer verhaalde hoe hij aan rhumatische leed en . . . *nog lijdende was!* Hoe hij zich na de wrijving door „Sequah” zonder pijn had gevoeld ('t welk zeer wel mogelijk is), maar hoe een paar uren daarna de pijn weer was teruggekeerd en bij tijden zeer hevig was. Hij protesteerde daarna onder vele getuigen tegen de poging van „Sequah” om het publiek te misleiden, toen hij hem, hoewel hij zeer goed loopen kon, door twee handlangers de tribune op liet dragen. Geen wonder dat het sensatie verwekte, toen na de wrijving, genoemde heer vroolijk en wel van de tribune kon springen. Nu begon ons een licht op te gaan. 't Is toch overbekend dat rhumatische door wrijven aanmerkelijk verzacht, ja dikwijls tijdelijk verdreven kan worden. Nu zoekt, naar onze meening, „Sequah” een patient uit, wiens kwaal hiervoor vatbaar is, maakt den toestand van den lijder — met of tegen zijn zin — in de oogen van het publiek veel erger, gaat wrijven en bewerkt schijnbaar een wonderdadige genezing.

Is het waar — zooals sommige bladen melden — dat er ook personen zijn, die, tegen eene behoorlijke vergoeding, voor rhumatiekljider spelen, dan wordt de zaak nog eenvoudiger. Hoe het ook zij, wij keerden met onze fleschjes en onze opgedane ervaring naar huis terug. Mijn lijdende bloedverwant liet zich denzelfden avond nog wrijven met de olie van Sequah, hield dit een week vol, zonder dat er iets wonderlijks plaats greep. De toestand van zijn been werd eerder erger dan beter. 't Was alles te vergeefs.

Daarom waarschuwen wij van onzentwege alle rhumatiekljiders tegen misleiding en doen wij dit met te meer vrijmoedigheid, nu we niet alleen meer spreken op grond onzer ervaring, maar tevens ons gerugsteund zien door bekwame vakmannen, die in de bladen tegen de kwakzalverij van „Sequah” waarschuwen.

Een ieder zij op zijn hoede!”

Wie is Sequah?

Niemand. — SEQUAH is de naam van een Amerikaansche plant, welke naam tevens is aangenomen door een Engelsche Maatschappij. „*Sequah Limited*”, een maatschappij, die zich ten doel stelt, in onderscheidene landen de arme zieken ten bate van de kas der maatschappij te exploiteeren.

Die reuzen-maatschappij werkt met een kapitaal van *drie millioen zes honderd duizend gulden!*

Naar Nederland heeft zij gezonden CHARLES A. DAVENPORT, een man die al zeer goed de kunst verstaat om de zoogenaamde geneesmiddelen der Maatschappij — wat terpentijn en vette olie, en in een ander fleschje, wat rhabarber-aftreksel, te zamen voor f 2,50 — aan den man te brengen.

Hoe hij dat doet, blijkt genoeg uit hetgeen door anderen en door ons openbaar gemaakt is en wij verzoeken de bladen wel nota te nemen van de door ons medegedeelde *feiten*.

Zijne vertooningen zijn er geheel en al op ingericht om het niet-denkende deel van het publiek in te pakken en met bewondering te vervullen over zijn wonderbaarlijke genezingen.

In Rozendaal en Rotterdam werden die vertooningen gevolgd door het te koop aanbieden van de fleschjes en het publiek — vooraf bewerkt — kocht met graagte.

Zoo ging het ook vroeger op onze markten. Verscheen daar een kiezentrekker op een sjees, dan toeterde zijn paljas de menigte eerst met een schorre trompet bij elkander. Was er genoeg volk bijeen, dan verscheen de groote man in eigen persoon, hield een aanspraak tot de zich om hem verdringende, van verwondering gapende menigte, een of meer, meestal vooraf betaalde, sujetten kwamen op de sjees en werden met veel zwier en hocus pocus genezen. Daarna kwamen de fleschjes te voorschijn, en de menschen, stom van verbazing over de handigheid en geleerdheid van den vreemdeling, want het behoorde bij het vak om met een vreemden tongval te spreken, reikten hunne stuivers den knecht van den wonderdokter toe en ontvingen in ruil een fleschje, waarvan zij later bemerkten dat het even weinig of even veel hielp, als alle andere middelen, die reeds vooraf door hen waren beproefd. Hadden die menschen het middel kunnen onderzoeken dan waren zij tot de ervaring gekomen dat het niets buitengewoons was.

De kwakzalver uit het Park onderscheidt zich in het wezen der zaak in niets van zijne collega's uit de dagen onzer grootouders. — In het wezen der zaak, zeggen wij, want oppervlakkig is er een

zeer groot verschil, omdat hij geheel gemoderniseerd is en, wijl zijne maatschappij over zeer veel geld kan beschikken, voorzien van alle hulpmiddelen der hedendaagsche reclame.

Voor een opmerkelijk toeschouwer hebben zijne genezingen echter weinig of geen waarde.

Elk geval, dat wij de moeite genomen hebben te onderzoeken, heeft ons de overtuiging gegeven dat het precies is zooals wij in ons extra Sequahnummer gezegd hebben en wat wij velen verzoeken te herlezen.

De gevallen door SEQUAH behandeld zijn schijnbare genezingen en alleen er op ingericht om het volk zand in de oogen te strooien.

Zoo kunnen wij hier, op grond van medische verklaringen of eigen onderzoek, het volgende constateeren:

De heer B. LACH, deurwaarder te Rotterdam, is geen rheumatiek- maar een zenuwlijder.

Het is duidelijk dat het aan een handig kwakzalver gemakkelijk valt om op de wijze, zooals SEQUAH doet, en onder de omstandigheden waaronder die genezingen geschieden, een zenuwlijder de overtuiging op te dringen, dat hij zich beter gevoelt.

Men leze maar eens de zoogenaamde dank-advertentie van den heer LACH in de dagbladen en merke op, hoe weinig zij zegt.

Ook zijn wij er zeker van dat, had SEQUAH geen tegenstand ontmoet, die advertentie geheel anders en veel positiever gesteld zou zijn.

Omtrent een andere beroemde Rotterdamsche patiënt het volgende:

Den 22 September schreef men ons uit Rotterdam:

Een der eerste patiënten van SEQUAH te Rotterdam was Schippers, v. d. Heidestraat. — Hij leed reeds geruimen tijd aan rheumatiek.

In den tijd van een kwartier werd hij toen door SEQUAH genezen (?)

Vier weken geleden liet hij een geneesheer komen, die Schippers aantrof, liggende in zijn bed en bijna in de onmogelijkheid om zich te bewegen.

SEQUAH had hem dus niet genezen en de rheumatiek was even erg als vroeger.

Aangaande den politieagent van Oost uit Amsterdam, waarvan een op de tribune aanwezige commissaris van politie verklaarde — dat hij rheumatieklijder was, heeft de geneesheer van dien politieagent ons gemachtigd mede te deelen dat van OOST geen rheumatieklijder is. — Dus alweer hetzelfde als met den heer LACH.

De eerste patiënt te Amsterdam was B. TRAKSEL, werkmans bij de duinwaterleiding. Uit hetgeen in dit nummer over TRAKSEL wordt medegedeeld, zal men ontwaren dat die patiënt, hoewel ter goeder trouw, toch zoo weinig gewend is zich rekenschap van zijne gedachten te geven, dat hij zich zelfs niet herinneren kan, wat met hem gebeurd is.

Ook hij heeft een zeer weinig zeggende en tamelijk onduidelijke advertentie onderteekend. — Men kan gemakkelijk gissen door wien hem die advertentie in de pen is gegeven. — Doch dezulken heeft de kwakzalver juist nodig. Als de roes der muziek en der reclame voorbij is zullen al die menschen, die, zij het ook onwillens en buiten hun weten, SEQUAH helpen het arme volk te bedriegen, het verkeerde van hun doen inzien en berouw gevoelen, dat zij het aantal slachtoffers van den bedrieger hebben helpen vergrooten. Doch het zal dan te laat zijn en zij zullen de verontschuldiging van onwetendheid niet kunnen aanvoeren, want zij zijn gewaarschuwd door menschen, die reeds langer dan tien jaren zich geoefend hebben om het bedrog der kwakzalvers op te sporen en aan te toonen.

Aan den heer Lach.

Wij wenschen den heer LACH in het bijzonder te vragen:

Gelooft gij, dat er een universeel middel is, dat voor allerlei de meest uiteenloopende ziekten helpt?

Gelooft gij, dat er één geneesmiddel is dat, in welken toestand de patiënt zich ook bevindt, hoe

zijn gestel ook is, van welken leeftijd of kunne hij ook zij, door iedereen zonder schade gebruikt kan worden?

Gelooft gij, dat als SEQUAH werkelijk de weldadige, de menschlievende geneesheer was, die hij voorgeeft te zijn, dat hij dan op de vraag uit Rozendaal: kunt gij LIESBREUKEN en TOEVALLEN genezen? zou antwoorden: Ja! zend mij zoo spoedig mogelijk f 20 in ruil voor mijne middelen, maar spoedig want ik blijf nog maar een paar dagen hier? (Alsof een postwissel niet even gemakkelijk naar Rotterdam als naar Rozendaal te zenden ware!)

Gelooft gij, als SEQUAH werkelijk de man was, waard om door u aan het publiek aanbevolen te worden, dat hij dan tijdens zijne zittingen, als zieke en gebrekkige natuurgenooten, aangespoord door uwe aanbevelingen, tot hem stroomden, maar een paar seconden aan het onderzoek zou besteden om ze dan spoedig door zijn tolk of andere handlangers voor f 10 à f 12 van zijne fleschjes in de hand te stoppen?

Als gij dat alles niet kunt gelooven, welnu beken dan, als rechtschapen mensch, dat gij gedwaald hebt, verblind door de kermisvertooning van den kwakzalver en onbekend met de poetsen die eene ongesteldheid het verstand van den zieke kan spelen. Als gij, met ons, inziet, dat de voorgewende hulpvaardigheid of menschlievendheid en de wijze van handelen van SEQUAH niet met elkander in overeenstemming zijn, kies dan de zekere weg en laad de verantwoordelijkheid niet op U, van mede geholpen te hebben om den wonderdokter het geld van arme zieken toe te werpen.

Lees aandachtig na al hetgeen SEQUAH, geprikkeld door onzen tegenstand, in het Park gezegd heeft. Kies daarvoor de verslagen der *Amsterdamsche Courant*, kantoor Brakke Grond no. 53, (in dit blad kunt gij het lezen alsof het uit den mond van den Kwakzalver zelf kwam) en ge zult waarschijnlijk met ons tot de overtuiging komen dat het hem te doen is — schoon tot nog toe vruchteloos — om, evenals te Rotterdam, het volk door mooie praatjes, paradoxen, klinkende munt en wat meer kan helpen, op zijn hand te krijgen. Kon hem dit gelukken, dan zou hij daardoor trachten zijne tegenstanders vrees in te boezemen en tot zwijgen te brengen.

Ge zult dan, met ons, tot de overtuiging komen, dat het niet past in den rol van een menschlievend medicijnman om de werklieden tegen het meer goede publiek op te zetten.

Ge zult dan, met ons, inzien, dat het 't gesnoef en gezwets van een marktschreeuwer is, om eerst de geneesheeren uit te noodigen zijne kunsten bij te wonen en te controleeren en — zoodra zij niet naar zijn zin spreken, onder een leugenachtig voorwendel, zijne tribune voor hen te sluiten.

Ge zult ons dan toestemmen dat het een onzuivere zaak is die SEQUAH voorstaat, want anders zou hij den verslaggever der N.R. Ct. den toegang tot zijn kermisvertooning niet hebbengewigerd, toen deze een verslag gegeven had, dat niet naar zijn zin was.

Eene ervaring.

Onderstaanden brief ontvingen wij uit Zoeterwoude:

„Den WelEd. Heer Mr. L. Zegers Veeckens, te Amsterdam.

Mijnheer!

Met groot genoegen verneem ik uit de couranten, dat er eindelijk mannen zijn opgestaan om SEQUAH (alias CH. A. DAVENPORT) zooveel mogelijk met zijn bedriegerijen tegen te gaan. Ik verheug mij, dat het Amsterdamsche publiek niet zoo met dat heerschappij is ingenomen, als dit in Rotterdam het geval was.

Het verwondert mij dat iets dergelijks in Nederland geduld wordt en dan die bombarie langs de straat, dat alleen aanleiding kan geven tot opstootjes.

Doch nu ter zake. Weet dan Ed. Heer, dat ik sinds een paar jaar lijdende ben aan heupjicht en er hier lang voor gedokterd heb zonder resultaat en toen vernam ik uit het Leidsche dagblad, dat er een Leidenaar door SEQUAH genezen was. Ik deed daar informatie naar en dit was werkelijk het geval. Die Leidenaar was een zekere MELER, timmermansbaas, wonende aan de Oude Rijn,

doch de man heeft het nu, zoo ik hoor, erger terug als hij het ooit heeft gehad. Ik begaf mij in begin Augustus naar Rotterdam, teneinde ook door SEQUAH behandeld te worden, doch bij aankomst in Rotterdam werd ik al spoedig op de hoogte gesteld van de Kwakzalverij en afzetterij en dat Dr. HEMMERS in Rotterdam niet veel in tel was, want een net dokter leent zich niet voor een kwakzalver als SEQUAH. Als men bij Dr. HEMMERS een toegangskaart voor f 1.— gekocht had, dat het dan lang nog niet zeker was dat men SEQUAH te spreken kon krijgen en gelukte dat, dat hij nog niet helpen zou maar alleen 25 fleschjes olie aan zou presenteren tegen 25 rijksdaalders. Ik kocht een kaart van f 1.— bij Dr. HEMMERS en begaf mij naar het verkooplokaal en het gelukte mij door te dringen tot SEQUAH. Het eerste wat hij mij vroeg was hoeveel ik voor de kaart betaald had en toen ik hem te kennen gaf dat ik aan HEMMERS daarvoor f 1.— betaald had, werd dit opgenoteerd. Twee personen, die met mij voor SEQUAH stonden, werd dezelfde vraag gedaan en toen die beweerden niets daarvoor betaald te hebben, ontstond er groote herrie tusschen SEQUAH en zijn tolk en nog een halfbakken Amerikaan of zoo iemand. De tolk verzekerde dat de menschen wel wilden betalen en daar werd toen ook op aangedrongen. Toen richtte SEQUAH de vraag tot mij, wat mij scheelde en toen ik hem te kennen gaf dat ik lijdende was aan heupjicht, toen gaf hij mij de raad om 25 flesschen olie te koopen en flink in te smeeren en 60 droppels Prairie-bloem met wat water in te nemen maar veel, heel veel olie en daarom moest ik 25 fleschjes koopen voor 25 dollars. Toen zei ik aan SEQUAH, dat dat mijn komst niet was, maar dat ik een behandeling van hem wenschte te ondergaan en als hij mij beter maakte, ik genegen zou zijn 25 fleschjes te koopen en bovendien nog wilde betalen, maar SEQUAH verklaarde geen tijd te hebben, en dat het net hetzelfde was of hij mij behandelde of een ander, ik zou maar 25 fleschjes koopen en dan zou ik zien dan was ik beter. Ik vroeg hem hoeveel of hij hebben moest om mij beter te maken, doch hetzelfde antwoord, daarbij kreeg ik de groote geruststelling van zijn tolk met de woorden: „gerust mijnheer, koopt U maar 25 fleschjes, want het is net gelijk of hij je wrijft of een ander.” Ik was echter niet dom genoeg om mijn 25 rijksdaalders weg te gooien en toen ik één flesch vroeg, toen gaf de tolk mij ten antwoord: dat het dan maar beter was niets te koopen, wat ik volkomen met hem instemde en hem te kennen gaf, dat wanneer hij nog nimmer de waarheid gesproken had, hij het nu wel deed. Het begon mij onder dat volk te walgen en door het lange kakelen dat ik er deed, waren minstens 20 buitenlui in dat vertrek gekomen en de rijksdaalders stroomden uit de zakken van die lieden in de lade van SEQUAH.

Treurig om te zien, althans mij ging het aan het hart, dat zoo het geld werd weggesmeten ten behoeve van zoo een kwakzalver. Ik vroeg die lieden nog of zij dan niet bemerkten dat het bedriegerij was, doch daar werd geen nota van genomen, en ik geloof dat SEQUAH blij was dat ik wegging.

En ik zou nog meer van mijn ervaring kunnen opdisschen, doch ik reken dat dit al volstaan kan, en het is daarom te hopen dat ter wille van de menschheid, die SEQUAH-rommel spoedig over de Nederlandsche grens gezet wordt. Hier te Leiden heb ik ook mijn ervaring in het dagblad laten stellen, ter waarschuwing aan elk mijner medemenschen, die wellicht hun spaarpenningen aan die bedriegerij zouden opofferen.

En nu Edele Heer, duidt het mij niet ten kwade, dat ik mij schriftelijk tot U gewend heb, om mijn ervaring bij SEQUAH U bekend te maken.

Noem ik mij Hoogachtend,

UEd. Dw. Dienaar,
J. KRANEVELD.

Oud-Koopvaardij Kapitein.”

Bericht van een Burgemeester.

De Burgemeester van Edam schrijft ons 24 Sept. het volgende:

„Ik kan U mededeelen dat GEERTJE TOL, huisvrouw van EVERT VEERMAN te Volendam, voor acht jaren geleden, lijdende is geworden aan reumatiek, hetgeen langzamerhand is verergerd.

Zij stelde zich ook onder behandeling van SEQUAH; door geweldige inwrijving heeft zij ongeveer één uur baat gevonden. Doch na die behandeling is haar toestand *veel slechter* geworden.

Aan de behandeling waren *geen* kosten verbonden, alléén voor de toegangskaarten en fleschjes werd door haar ongeveer **tien gulden (!)** betaald.”

De geneesheeren geweerd.

Het volgend bericht leest men in *Het Nieuws van den Dag*:

„De voorstellingen in „het Park” zijn een nieuw stadium ingetreden, daar gisteravond SEQUAH aan zijn publiek mededeelde, dat geen doctoren meer op de tribune zouden toegelaten worden. Hij verklaarde dezen maatregel genomen te hebben, naar aanleiding van de z. i. te ruwe en hardhandige wijze, waarop een dokter in de middag-séance van Woensdag een lijder aan reumatiek had onderzocht.

De eigenaardige en niet onvermakelijke toestand is dus nu geboren, dat de wonderdokter meent, zijn patiënten te moeten beschermen tegen de vertegenwoordigers der officieele wetenschap.”

De doctoren schijnen het hem warm te maken. De verklaringen van geneesheeren zouden te spoedig naar zijn zin het publiek de waarheid aantoonen.

De wonderdadige genezing (?) van B. Traksel.

In de *Provinciale Noord-Hollander* leest men:

„Met groot lawaai heeft SEQUAH zijn intrede te Amsterdam gedaan. Den eersten avond is door hem behandeld een werkmans van de Duinwatermaatschappij, die op zoogenaamd wonderdadige wijze is genezen. Wij zijn bij den patiënt *Traksel* geweest en onder meer heeft deze ons verteld, dat hij vóór de behandeling iets te drinken gekregen heeft, dat precies als cognac smaakte, en dat hij zich niet herinneren kan, wat na de behandeling is geschied, doch eerst op straat bemerkte, dat zich in zijn pet een som van vijftig gulden bevond (niet vijftien, zooals de bladen vermelden).

Traksel was eenige jaren onder behandeling geweest van Dr. *Meijer*, doch vóór vier weken veranderd van dokter en had zich nu Dr. *C. N. de Vries Jr.* gekozen. Wij zijn naar dezen geneesheer geweest en vernamen van hem, dat Dr. *Meijer's* diagnose over den patiënt was: „hartkwaal”. Dr. *De Vries* heeft toen den patiënt nog eens onderzocht en hetzelfde bevonden.

Wij ontvingen van dien geneesheer het volgende briefje:

L. S.

Ondergeteekende, *C. N. de Vries*, arts, verklaart onder zijne behandeling te hebben

B. TRAKSEL,

lijdende aan een hartkwaal.

w.g. *C. N. de Vries Jr.*

Amst. 21 Sept. '91.

Traksel deelde ons ook nog mede, dat de dokter zijn jichtknubbels wel eens afsneed; ieder, die met de ziekte op de hoogte is, zal moeten toegeven, dat hier eeltnobbels met reumatiek worden verward.

Wij meenden dit eenigszins uitvoeriger te moeten mededeelen, opdat ieder wete, welke waarde aan het geneesmiddel van Sequah te hechten is. Hierbij komt nog, dat twee dagen na de behandeling ons de middelen van Sequah, die nog gebruikt moesten worden, vertoond werden, ongeopend, nog voorzien van het lak, terwijl de patiënt de middelen van Dr. *De Vries* gebruikte.”

Aan dit bericht van de *Noordhollander* kunnen wij nog iets toevoegen:

De geneesheer, onder wiens behandeling *Traksel* sedert de laatste weken is, veroorlooft ons het volgende mede te deelen:

T. was Vrijdags op den dag en ook 's avonds afwezig toen de geneesheer hem bezocht. De

dochter van den patiënt zeide 's avonds: „vader is met moeder een boodschap doen.” De geneesheer zeide toen; „Dan kan hij ook wel naar mij toe komen en behoef ik hem niet op te zoeken.” Zaterdag verscheen T. bij dien geneesheer, door wien hij ontkleed en nogmaals geheel onderzocht werd. Toen de geneesheer zeide dat hij den vorigen dag tweemaal getracht had T. te bezoeken doch hem niet thuis had getroffen, heeft T. *driemaal* op de *driemaal* door den geneesheer gestelde vraag geantwoord: dat hij zich Vrijdagmorgen beter gevoelde. En wel zoo veel beter, dat hij zijne vrouw had uitgelachen, toen zij hem wilde vergezellen naar het bureau van de Duinwatermaatschappij, waarheen hij zeide te willen gaan. *Driemaal* dus legde T. die verklaring af van beterschap vóór de wrijfpartij van Sequah.

Dat T.'s toestand reeds geruimen tijd beter was dan vroeger, blijkt tevens uit de verlof-briefjes van het ziekenfonds. Dat zijn briefjes door dat ziekenfonds uitgegeven met het oog op de vergunning, door den geneesheer den patiënt verstrekt, om uit te gaan.

Voor T. werden die briefjes reeds voor geruimen tijd afgegeven. Wij wijzen er tevens op, dat T. te huis niet stil zat, doch zich de verveling verdreef met knutsel-arbeid, eene bezigheid, die niet te verrichten is, wanneer de beweging der handen en vingers belangrijk gestoord is.

Maar ook ons verklaarden beide geneesheeren, dat T. niet lijdende is aan rhumatiek en ook niet daarvoor door hen behandeld is. Dat T. meende aan rhumatiek te lijden kan het oordeel van den geneesheer niet ontzenuwen.

Voeg daarbij dat T. twee hoog woont, dus twee trappen af moest gaan om op straat te komen, wandelingen maakte, o.a. naar den apotheker, weder twee trappen op moest gaan om zijn woning te bereiken, dan is voor een ieder, die nog iets van gezonde hersenen in zijn schedel mededraagt, de juiste gevolgtrekking zeer gemakkelijk.

Satire ?

In ABRAHAM PRIKKIE'S op en aanmerkingen, (een te Rotterdam verschijnend satyriek blad) brief van TANTE LIEN aan A. PRIKKIE, lezen wij:

„Van *Sequah* gesproken, die vrind heeft het hier lang niet malsch en wie aan zijn kunsten geloofd noemt men eenvoudig een hals. Dat is ook niet plezierig voor jellui Rotterdammers om te hooren, want jullie durfden hem niet alleen niet bij zijn geldmakerij storen, maar je hebt hem zelfs geestdriftig als een soort heilbrenger gevierd, en zijn kwakzalverskop met een lauwerkranen versierd. Om den leepert in Amsterdam een spaak in 't wiel te steken, daartoe gaf de vereeniging tot keering der kwakzalverij het eerste teeken, waarvoor zij hulde verdient, maar van sommigen heel iets anders krijgt. Ik hoor, dat *Sequah* haar nu met eene strafvervolgving dreigt. 't Is fraai, en een advocaat heeft hij ook al gevonden, die zijn *rechts*-kennis en zijne welsprekendheid lichtzinnig heeft verbonden aan den beklagenswaardigen, jammerlijk verongelijkten man. 't Is merkwaardig wat je al in Nederland voor geld koopen kan. Nu ontbreekt echter helaas! nog de officier van justitie, die het dingetje vervolgt; maar daarin heb ik geen fiducia. Evenwel de wonderen zijn nog de wereld niet uit en het openbaar ministerie is altijd fel op een buit. Dan zullen we wellicht nog het verkwikkelijke schouwspel beleven, dat ze meneer *Zegers Veeckens* een paar maanden zakjesplakken geven en den braven *Sequah* het recht om de schapen te scheeren, want de letter van de wet moet men hoogelijk vereeren; de bedoeling van den wetgever, dat is andere koek. Daarom krijgt zoo menige brave een proces aan zijn broek.”

Allerlei.

Van waar de Sequah-wind waait.

In de Familiebode lezen wij:

„Naar wij vernemen occupeert de heer MARTIN WOLFF zich met het afsluiten der contracten van Sequah of te wel Davenport. Officieel treedt daar-

voor op de heer N. R. DE LEEUW, vice-consul van Brazilië, bureau: Reguliersbreestraat 21.”

Hieraan kunnen wij toevoegen dat Mr. D. SIMONS de Advocaat is der geruchtmakende *Sequah-Maatschappij*.

Het recept van Hemmers.

Onze lezers weten, dat te Rotterdam door SEQUAH een recept werd afgegeven waarop zijne middelen konden worden gehaald; dit recept laten wij hier woordelijk volgen:

„Doctor HEMMERS,
Genees- Heel- en Verloskundige.
Goudschesingel 66, Rotterdam.
ROTTERDAM,
Voor:
RP.
1°. OL. SEQUAH.
DS.
Uitwendig.
2°. FLOR DE PRAIRIE.
DS.
Inwendig.
3°. Onmiddellijke Verlichting.
SEQUAH.

Dr. H.”

Voor ieder, al verstaat hij geen z.g. „potjeslatijn”, is het duidelijk, dat onder 1 en 2 Sequah's olie en Prairie-flower wordt voorgeschreven; wat echter met no. 3. wordt bedoeld zou ons zelf een raadsel zijn, indien wij niet overtuigd waren, dat het voorschrift „Onmiddellijke verlichting” niets anders is dan weer een soort van „humbug”.

't Is waarlijk al te zot!

Sequah-aandeelen.

Naar wij vernemen staan de aandeelen van de Maatschappij „Sequah-Limited” op dit oogenblik laag. Dat zou een gevolg zijn van de omstandigheid dat in Frankrijk en België het publiek niet wil bijten. Een schoone gelegenheid voor de vriendjes van Sequah om aandeelen te koopen. Veel kost het niet, daar de verdeeling bij de oprichting plaats had in aandeelen van 1 Pond Sterling.

't Dividend dat ge zult wenschen,
Steekt in het lijden uwer medemenschen.

OPMERKING.

Te weinig nog schijnt begrepen te zijn, zelfs door bestrijders der kwakzalverij:

- 1°. dat onze Vereeniging niet optreedt voor de belangen van doctoren en apothekers;
- 2°. dat onze Vereeniging is eene zuivere *humaniteits-vereeniging*;
- 3°. dat de strooibilletten, door onze Vereeniging verspreid, zijn gericht *tot het volk*;
- 4°. dat *feiten* door ons reeds in het eerste *Sequah-nummer* zijn medegedeeld.

Hulde brengende aan dagbladen en personen die ons streven reeds moedig steunden, verzoeken wij vooral de feiten, in dit blad medegedeeld, in veel ruimer kring te verspreiden; dan zeer zeker zal men werkzaam zijn

tot heil der menschheid!

Correspondentie.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toegetreden de heeren:
Dr. H. Burger, arts te Amsterdam.
Dr. Stephan „ „
Joz. Hess „ „
W. G. S. Boursse „ „
P. Schrijnen, apoth. „ „
C. Sleeswijk, apoth. „ „
Mr. Herman J. Keijzer, „ „
C. Bremekamp, part., Dordrecht.
Johs Tuinenburg, gym. onderw. „ „
J. P. A. Wijers, te „ „
Ph. Zadoks Sz., bankier „ „
I. F. Bulens, te Utrecht.
Tal van stukken en antwoorden op ons toegezonden vragen moeten tot het volgend No. blijven liggen. Enkele spoedeisende zaken zullen wij per brief behandelen.
Onze leden ontvangen het gewoon getal exemplaren ter verspreiding later.
De gewijzigde Statuten der Vereeniging worden tegelijk met dit No., aan de leden verzonden.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1035.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: De nieuwste Amerikaansche uitvinding.
Berichten: Publicaties van den gezondheidsraad te Karlsruhe over Carvey's electro-magnetische kussen en poeder, jeneverbessen-olie en Excelsior. — Bestrijding in Duitschland. De koetsier-badarts. — Davenport voor het kantongerecht te Rotterdam. — Veroordeeling te Goes. — Vervolging van den wonderdokter Packbier.

Grootere artikelen: Een kwakzalver afgemarcheerd enz. — De electro-metalen plaat van Dr. Borsodi. — Eerste waarschuwing tegen Gérard's specialiteiten.

Ingezonden stukken: Over Windelincx als rhumatiek-genezer. — Een pleister-juffrouw te Rotterdam. Een voorbeeld ter navolging.

Correspondentie.

INHOUD van het Bijvoegsel:

Ons standpunt tegenover Sequah. — De publieke opinie. — Waarom is Sequah een kwakzalver? — Waarom is de Sequah-Maatschappij een bedriegster? — Hoog en laag geplaatsten voor den praalwagen van Davenport. — Vier miljoen gulden aan Sequah's middelen.

De nieuwste Amerikaansche uitvinding.

(Ingezonden.)

Het oude Abdera bestaat nog; alleen, het ligt niet meer in Griekenland, maar zoowat overal; er zijn zooveel Abdera's als er steden en dorpen gebouwd worden; ergens in zeker land, dat men ook wel eens Europeesch China noemt, rijk volgens Voltaire aan *canaux*, *canards*, *canaille*, komt men haast bij elken stap een Abderiet tegen.

Geen wonder dan, dat toen ergens in Amerika, het geboorteland van Barnum en zijn humbug, een kolossale maatschappij werd opgericht, „Jouvence” genaamd, de ondernemende directeuren dadelijk het oog lieten vallen op het kleine Abdera, met zijn vele kanalen en zijn goedgevloovige eenden, waar allerlei overzeesch „Canaille” zoo licht gehoor verkreeg als het hun maar beliefte hen te exploiteeren.

Men wist immers dat de Amerikaansche tuinier Sequah daar zulk een vruchtbaren grond voor zijn Prairiebloem had gevonden, die nergens ter wereld zoo welig en rijk bloeide, nergens zulk een rijken oogst opleverde als juist daar, zoodat oprichters en aandeelhouders van de Sequah-maatschappij het Abderitisch zilver en goud — dat reeds zoovele staven had geleverd voor meer of minder denkbeeldige Amerikaansche spoorwegen — nu ook van meer nabij konden toetsen.

Zulk een schitterend succès liet den genialen president der Jouvence-maatschappij geen rust. Wat was de eenvoudige prairiebloem van Sequah bij zijn schitterende uitvinding? De onnoozele kwakzalver, die met kermis-lawaai was opgetreden, die het alleen op pijnlijke armen en beenen had voorzien, was door de regeering in de uitoefening

zijner menschievende taak bemoeijkt; Jouvence zou het anders aanleggen, Jouvence nam betere maatregelen.

Abdera had onder vele andere hebbeligheden ook nog die van moeilijk afscheid te kunnen nemen van zijne door erfenis of arbeid verkregen gouden en zilveren munten, bankbiljetten of effecten; het bracht liever vervelende, saaie dagen door, in eenvoudige onversierde kamers, dan dat leven aange-naam af te wisselen, die vertrekken te versieren met voorwerpen van kunst en smaak; als zekere ijzeren kast maar van binnen goed gevuld was, wat kwam 't er dan op aan of men meer of minder plezier in zijn leven had? Met zijn groote menschenkennis, zijn land- en volkenkundige wetenschap, had de Jouvence-president, die zich den naam van Medeus had gegeven, zeker ter herinnering aan de toovenares Medea — deze eigenaardigheid der Abderieten opgemerkt en bestudeerd; ook nog een andere kenmerkende eigenschap, die zij trouwens met andere volkeren en talloze individuën gemeen hebben, ontsnapte zijn aandacht niet: de Abderieten wenschten lang te leven, maar niet oud te worden.

En ziet! op zekeren morgen, toen Abdera ontwaakte, waren alle muren van zijn openbare gebouwen, de toppen zijner torens en fabriekschoorsteenen, de stammen zijner boomen, de kappen zijner trammen en omnibussen, bedekt met groote aanplakbiljetten, borden en kleurige teekeningen, die menig oud hart van blijde verwachting en zoete hoop deden kloppen.

„Jouvence” het aloude water uit de verjongingsfontein, is teruggevonden, het bad waarin Medea haar schoonvader dompelde en dat hij verjeugdigd en versterkt verliet, staat weer open voor ieder, die zich maar toevertrouwt aan de zorgen van den grooten Dokter Medeus, afstammeling in de rechte lijn van Jason en Medea. En geen geheim verbergt zich achter Jouvence; de werkplaatsen van den grooten Geleerde, die jaren van studie en onderzoek opofferde om zijn doel te bereiken en de menschheid aan zich te verplichten, staan voor ieder open. Het water van Jouvence is eigenlijk geen water, het is ook geen olie als die van Sequah, waarvan de bestanddeelen hun geheim zoo gemakkelijk overleveren aan het onderzoek van een scheidkundige, neen! met zulke kinderachtige geneesmiddeltjes houdt een geleerd, een wetenschappelijk man als Dokter Medeus zich niet op. Hij heeft eindelijk den steen der wijzen, het geheim van het leven, van zijn vernieuwing en herboorte gevonden, hij heeft den Dood op de vlucht gejaagd, hij heeft den ouderdom overwonnen. Niemand behoeft meer oud te

worden, die het niet wil. Wie zich overgeeft aan den wereldberoemden Dokter Medeus, professor aan de hoogeschoolen van Cincinnati, Chicago, Baltimore, Quebec, zal het ondervinden!”

En nu volgden tal van attesten, gegeven door wetenschappelijke lichamen, bekroningen op tentoonstellingen, verklaringen van dokters, alle strekkende om den lof van Jouvence en haar profeet Dr. Medeus zoo luid mogelijk te verkondigen.

De maatschappij koos niet eerst als het toneel van haar werkzaamheid een armzalig dorpje, gelijk Sequah gedaan had: neen, zij vestigde zich dadelijk in de hoofdstad, zij bouwde zich een paleisachtige woning met hoogen toren, op den hoek waar een der voornaamste grachten met een even voorname straat samenkam; zij strekte haar reclamestelsel uit zoover als van Houten met zijn Cacao het nooit in zijn stoutste droomen had aangedurfd; zij gebruikte niet alleen den muur van het kerkhof, maar sierde zelfs de lijkwagens en doodkisten met den Phenix, „het zinnebeeld der eeuwige jeugd door dr. Jouvence beloofd.” Geen wonder dat in heel Abdera van niets anders sprake was en dat, toen eindelijk het Jouvence-paleis geopend werd en in den glans van het electrisch licht straalde, het volk naar binnenstroomde, om te zien, waaruit het vermaarde middel bestond.

Daar, in zijn werkplaats, stonden Dokter Medeus en zijn assistenten, onberispelijk gekleed naar den laatsten smaak, behoorlijk gebrild en gebaard, vriendelijk, hoofs, tot alle inlichtingen bereid. Het was zoo eenvoudig, een kind kon het begrijpen; alleen een quaestie van nieuw jong bloed in de aderen te brengen, anders niet; hij toonde de kolossale machines, de toestellen, de ovens, de klokken, men nam daar plaats, men betaalde naar rang en stand, armen werden kosteloos geholpen en kregen zelfs geld toe — een kleine operatie en men verliet als jong, krachtig man, als levenslustig, vroolijk meisje de klok.

Er werden proefnemingen gedaan; een ouden, waggelenden bedelaar, zoo onsmakelijk als armoede, onzindelijkheid, drank een mensch kunnen maken, had Medeus door kracht van geld overgehaald in een der klokken te stappen; een kwartier later en de deur werd geopend, een vlug, slank, glimlachend, trippelend heertje trad er uit.

Maar dat was toch sterk! En de roem van Medeus verspreidde zich naar links en rechts, zoo'n man, dat was ongehoord, neen! zulk een uitvinding! en geen oogenblik bleven de klokken ledig, van alle kanten sukkelden ouden van dagen, afgeleefden, zwakken, levensmoeden naar het Jouvence-

paleis, dat weldra te klein bleek om hen allen te bevatten, en zij verlieten het allen, vroolijk, juichend, vol levenslust en dardelheid en Medeus lachte hun vriendelijk toe, behandelde hen beleefd, voorkomend en als zij weg waren telegrafeerde hij naar Amerika, naar de aandeelhouders, dat er dit jaar kans bestond op een buitengewoon hoog dividend.

Er waren slechts weinigen, die niet de algemeene ingenomenheid deelden met de verjongingskuur, en deze waren vooral zij, die alle recht schenen te hebben zich de gelukkige echtgenooten, zonen, dochters, huishoudsters enz. te noemen van de ex-grijsaards. Deze hadden hun arme lieve oudjes weer t' huis gekregen als vroolijke, jonge springers, maar och! zoo veranderd van vroeger! Zij hadden zich zulke zonderlinge gewoonten aangewend, zij deden zoo vreemd. Die welsprekende advokaat scheen al zijn kennis, ondervinding en welbespraaktheid kwijt te zijn; een fijn beschaafde oude dame had zich allerakeligste, misselijke manieren aangewend, die haar ongeschikt maakten voor een fatsoenlijk gezelschap; een ander, vroeger zoo geestig en vlug van verstand, zat den heelen dag te suffen; een vierde, die vroeger nauwelijks van zijn plaats te krijgen was, deed niets dan springen en buitelen. Allen waren droevig veranderd, niemand was meer te herkennen.

Eindelijk — in Abdera gaat alles langzaam, waardig, statig en een heele kudde kalveren dient gewoonlijk eerst te verdrinken vóór men een enkelen put dempt — eindelijk dan bemoeide zich het geneeskundige toezicht met de handelingen van Dr. Medeus en zijn helpers; men onderzocht zijn werkplaatsen, men vroeg hem wat voor bloed hij gebruikte voor zijn verjongingskuur. Dierenbloed! Natuurlijk, en wat voor dieren? Wel van alles, men kon kiezen! 't Eene was alleen duurder dan het andere. Paarden-, ossen-, zwijnen-, konijnen-, ezelbloed. En toen werd ook de regering van Abdera uit haar zalige rust opgeschrikt. Bijna het kwart van het volk, en juist dat hetwelk door zijn ouderdom, zijn ondervinding, zijn ontwikkeling aanspraak maakte op den eertitel van uitverkorenen der natie, was door den geslepen Amerikaan verlaagd tot een menagerie van allerlei soort van dieren.

Natuurlijk werd der Jouvence-maatschappij de verdere uitoefening van haar bedrijf verboden; men zette zelfs Medeus en zijn aanhang het land uit; 't was jammer, de aandeelen stonden nu juist zoo hoog; na de uitdrijving daalden zij onmiddellijk 70 pct. Waar vond men dan ook zoo gauw een ander Abdera, zoo goedgeloovig, zoo gewillig en zoo rijk? Medeus verliet het land dankbaar, maar niet voldaan, en de Abderieten zelf?

Zij zagen hem met leede oogen vertrekken! Waar bemoeide zich de Staat mede? Wanneer zij er lust in hadden jonge ossen, ezels en konijnen in menschen-vorm te worden, wat ging dit anderen aan! Als zij er maar plezier in hadden!

En sedert dien tijd, zegt men, is Abdera nog meer Abdera dan ooit!

Berichten.

Publicaties van den plaatselijken gezondheidsraad te Karlsruhe.

Vanwege de „Sterapothek" te Straatsburg werd in der tijd onder den naam van „Dr. Carvey's electro-magnetische kussen en poeder" een z. g. geneesmiddel in den handel gebracht en door middel van brochures en prospectussen aanbevolen tegen jicht en reumatiek, zenuwlijden, ischias, zenuwachtige hoofd- en tandpijn en dergelijke kwalen. Wie de middelen bestelt, ontvangt voor 3 Mark een zakje, 135 gram zwaar en voor 1 Mark een doosje, wegende 40 gram, beide gevuld met zwavelbloemen.

Volgens de gebruiksaanwijzing zal de geneeskrachtige werking, bij het uitwendig gebruik, door de ontwikkeling van z. g. „electro-magnetisme" worden verkregen. Een ontwikkeling van electriciteit of magnetisme heeft daarbij echter geenszins plaats en dientengevolge kan er geen sprake zijn van de beweerde geneeskrachtige eigenschap. De prijs is schandelijk hoog, daar het kilogram zwavelbloemen in ieder drogistwinkel 35 Pfennig kost.

Wij waarschuwen derhalve voor het aanschaffen van „Dr. Carvey's" electro-magnet. kussen en poeder.

— Karlsruhe, 4 September 1891.

Als uitstekend middel tegen jicht wordt de *jeneverbessen-olie* van *Ig. Schultheisz Nachfolger* te Gütenbach,

in fleschjes van 1 en 2 Mark, aanbevolen. Bij bestelling van een fleschje van 1 Mark ontving men er een voor 3 Mark, waaronder de vracht was begrepen, omdat de fleschjes van 1 Mark niet voorhanden waren.

Als inhoud van het fleschje werden 10 gram aetherische jeneverbessen-olie en 5 gram water geconstateerd, eene hoeveelheid die in ieder apotheek voor 50 Pfennig verkrijgbaar is. Daarenboven is geen heilzame werking bij jicht te verwachten.

Wij waarschuwen dus voor het aankopen van dit middel.

— Karlsruhe, 8 October 1891.

Onder den naam „*Excelsior, zelfwerkende desinfecteur*", wordt een toestel als „onontbeerlijk voorbehoedmiddel tegen cholera, diphteritis, typhus, roodvonk, kinkhoest, toring enz." verkocht, door welks gebruik alle andere desinfectie-middelen overtoollig zullen worden. De toestel bestaat uit een bord-papieren doos, gevuld met 40 gram *Naphtaline*, die, met geopend deksel, opgehangen of neergelegd, de voormelde werking zou uitoefenen.

Smetstoffen, van welken aard ook, op deze wijze te vernietigen is echter volkomen onmogelijk en daarom is de toestel van geenerlei waarde. Bovendien is de prijs (75 Pf.) overdreven hoog.

Wij waarschuwen daarom voor het aanschaffen van „*Excelsior*".

— Karlsruhe, 17 October 1891.

(w. g.) SCHNETZLER. SIEGRIST.

Bestrijding in Duitsland. Zooals wij reeds herhaalde malen vermeld hebben is bijna overal in Duitsland het aanprijzen van geheimmiddelen in dagbladen, tijdschriften enz. verboden. RICHARDT BRANDT, die zijn *Zwitsersche pillen*, (die bijna dagelijks onze bladen ont-sieren) ook niet mag adverteeren, dacht de bestaande bepalingen te kunnen ontduiken door de „dankbetuigingen" van sommige gebruikers zijner pillen, zonder meer, in de courant te laten afdrukken. Die list is echter niet gelukt. Zoowel in eerste instantie als in hooger beroep zijn de redacteurs der bladen, waarin de „dankbetuigingen" voorkwamen, veroordeeld wegens overtreding der bestaande verordening.

Bij de behandeling in hooger beroep werd voor de zooveelste maal weer duidelijk gemaakt op welke wijze dergelijke attesten worden verkregen. De drie opge-roepen getuigen, die de dankbetuiging hadden ingezonden, verklaarden allen, dat de Zwitsche pillen bij hen een gunstige werking hadden uitgeoefend, dat zij daarop van BRANDT een zending *gratis* hadden verkregen, waartegenover zij verplicht waren de hun voorgeschreven dankbetuiging met hun naam te onderteekenen. Aan het publiceeren van de attesten hadden zij geen deel.

De vertrouwde van Pastor KNEIPP te *Wörishofen*, de eerste badarts ZAPF, is gebleken iemand te zijn, die niet het minste idéé van medische studie bezat; hij was vroeger . . . *koetsier*. ZAPF was beëdigd *deskundige* bij het gerecht. Onbegrijpelijk is het, dat de vele werkelijke geneesheeren, die gedurig in de omgeving van KNEIPP zijn, het bedrog niet vroeger hebben gemerkt.

Het tweede Kantongerecht te Rotterdam behandelde 28 October j.l. de zaak van Davenport (Sequah), beklaagd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen. Zes getuigen werden gehoord. Het O. M. eischte voor het eerste feit f 300 boete, sub. 10 dagen hechtenis, voor het tweede feit vrijspraak, als zijnde dit niet bewezen.

De verdediger, mr. Jos. Van Raalte, vroeg ook voor het eerste feit vrijspraak, op grond dat slechts één getuige dit heeft bevestigd en wijl één handeling niet uitmaakt de uitoefening van een beroep in den zin der wet. Voorts was z. i. ook de dagvaarding nietig, als niet vermeldende den tijd en de plaats, waarop en waar de overtreding had plaats gehad.

Uitspraak over 8 dagen.

Uit Goes wordt ons gemeld, dat L. DE VRIES, reizende op naam van de Vries Son, wederom en thans door het kantongerecht te Goes, is veroordeeld tot een boete van f 200 of 30 dagen hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen van geneeskunst.

De z. g. wonderdokter van *Heelerheide*, de landbouwer H. J. PACKBIER, die in het bezit heet te zijn van het geneesmiddel tegen kanker en alszoodanig ook bekend is in Noord-Nederland, zal zich voor het kantongerecht te Roermond hebben te verantwoorden wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst. Reeds vóór een twintigtal jaren werd hij door de toenmalige rechtbank te Leiden wegens gelijke overtreding veroordeeld tot eene hooge boete. (N. Rott. Ct.)

Een kwakzalver afgemarcheerd enz.

Mededeeling van de Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

In den aanvang van September 1890 bevatte een onzer plaatselijke bladen eene advertentie, waarin een vertegenwoordiger gevraagd werd voor eene *nieuwe geneesmethode*, tegen borgstelling van 100 Mark, franco brieven aan het Adv. Bureau van Rudolf Mosse te Hamburg, waarnaar onze Afdeeling een onderzoek meende te moeten instellen.

Door welwillende bemiddeling van een onzer geestverwanten werd hierop geschreven en ontving hij daarop eenen brief van den volgenden inhoud:

Zekere THEODOR SUERSEN, Lehrer(?) Hamburg, Uhlenhorst Beethovenstrasse 7 I, had 't voornemen binnenkort Holland met de Heilmethode van zijnen broeder — bestaande in een „*Kräutermedizin*" — gelukkig te maken. De kruiden zijn na jarenlange studiën in de plantenwereld ontdekt en geven sedert een tiental jaren de wonderbaarlijkste gevolgen bij *longtering, asthma, borst-, hals- en zenuwziekten*.

Een derde broeder heeft sedert 3 jaren de „*groszartigste Erfolge*" in New-York. zoodat hij geheel buiten allen twijfel, ook in Holland een *enorm* succes moet en zal hebben!

Alléén omdat onze leeraar (!) met toestanden en taal onbekend is, heeft hij hulp nodig en zoekt hij daarom hier te lande een geschikt persoon, die hem tevens representeert, als zijne tegenwoordigheid elders — wat niet zeldzaam zal zijn — bij zware zieken vereischt wordt. — In de advertentie is eene fout, want de edele menschenvriend verlangt niet honderd maar *duizend* mark voorschot, dat geheel in het belang der onderneming zal gebruikt worden. De bereiding blijft geheim, doch daarentegen heeft de a. s. compagnon de volgende voordeelen: De winst wordt gelijkelijk verdeeld. Op het voorschot wordt 6°/_o rente uitgekeerd. — De overeenkomst wordt voorloopig voor 2 jaren aangegaan en kan dan op onbepaalden tijd verlengd worden; zoo niet dan wordt het voorschot geheel in baar terugbetaald (!???)

Nog volgen eenige plechtige verzekeringen van groote winsten, raad om haast te maken enz. en ten slotte het heugelijke bericht dat hij binnenkort Rotterdam of Amsterdam de eer van zijne vestiging zal schenken.

Hoezeer reeds overtaigd hier met een grooten kwakzalver te doen te hebben, meenden wij van eene welwillende kassiersinformatie gebruik te moeten maken. De edele menschenvriend was *niettegenstaande het duidelijke adres* in Hamburg onbekend en niet in 't adresboek te vinden!

Wij gaven dus voorloopig onze nasporingen op, tot dat ons dato 21 Juli j.l. een briefkaart in handen kwam uit Rotterdam, Kipstraat 48, nu echter onderteekend A. SUERSEN, doch klaarblijkelijk van dezelfde hand, bevattende eene herhaling van het loyale aanbod.

Nader onderzoekende bleek ons dat onze *geleerde* al zeer bescheiden Ansprüche had, daar hij het kosthuis voor den werkenden stand als hoogstdezelfs hôtél had uitverkoren.

Naar aanleiding van het boven medegedeelde meenden wij de politie te Rotterdam niet onkundig te mogen laten, die meende den leeraar — die inmiddels een kwartier in de Aert van Nesstraat 39 had betrokken — met onze wetten in kennis te moeten stellen.

De brave man, wetende dat zijne gangen hier voortaan zouden worden nagegaan, keerde de „*Mijnheers*" met verachting, maar *zonder de gewenschte* 1000 Mark den rug toe. Moge hij, in de Heimath teruggekeerd, met een *eerlijk* handwerk gelukkiger slagen!

Een woord van hulde en dank aan den heer commissaris van politie te Rotterdam voor zijne gewaardeerde en welwillende medewerking!

Inmiddels schijnen de binnenlandsche kwakzalvers onze plaats eens flink te willen exploiteeren en worden onze plaatselijke bladen als overstromd met advertenties vooral van een tweetal z. g. specialiteitenhandelaars, te weten:

1o. Gérard's Specialiteitenhandel, Spiegelstraat 74 Amsterdam, met zijne middelen tegen jicht en reumatiek, kiespijn (onfeilbaar!) zomersproeten en roode neuzen, eeltknobbels en likdoorns, roos, kaalhoofdigheid (onfeilbaar!) aambeijen, maag-, borst- en zweetkruiden, hoestlikeur, mondwater enz. enz. Eigen-

aardig is zijn aanhef in de grootste der advertenties: „Koopt geen *vremde* kwakzalvermiddelen” n. a. w. „wel binnenlandsche dito's” en dan natuurlijk bij hem!

2o. de firma Jacob & Co. Amsterdam, die hier dwazen schijnt te zoeken, bereid om geld en gezondheid te offeren aan zijne likdoorn-tinctuur, koorts- en maagkruiden, z. g. Antiseptische brand- en wondzalf, borstkruiden van haverstroo, teerzeep tegen dauwworm enz., kinderopoeder, zuurballen tegen zuur etc.

Een ander Amsterdamsch kwakzalver schijnt zich voor zijn naam te schamen en plaatst herhaaldelijk de volgende advertentie:

„Genezing door Somnambulisme.

Consult op werkdagen 10—12 en 2—4 uur.

Heerengracht 63 Amsterdam.”

Een galanterie-winkelhouder alhier adverteert nog straffeloos het z. n. likdoorntinctuur van Prof. (!) Lefries, nogwel onder uitloving van f 100 aan hen, die na gebruik nog last van eksterooogen, eeltknobbels of wratten hebben en zulks niettegenstaande de heer Inspecteur van Politie VERSCHOOR te Rotterdam 20 Jan. 1883 reeds voor den verkoop van dit gevaarlijk middel (gekleurd azijnzuur) ge- waarschuwd heeft, onder mededeeling dat de ver- vaardigers, Eduard Max Klinger en Georg Alexander Klinger, beiden Duitschers, (die zich toen nog meer bescheiden voor Dr. Lefries uitgaven) als zijnde zonder *behoorlijk* middel van bestaan, over de grenzen zijn gezet.

Eigenaardig is 't dat indertijd Dr. Lefries het middel verkocht voor f 1 en f 1000 uitloofde, ter- wijl Prof. Lefries f 0.50 vraagt en f 100 belooft. — Natuurlijk zullen teleurgestelde koopers wel naar den *niet-bestaanden* Prof. Lefries verwezen worden.

De bekende blufferige advertentie over de z. g. *Alewijs Haverstroo-pastilles* vindt geregeld plaatsing en zelfs van ouds bekende deftige firma's stellen onder hare namen die van bekende geheimmiddel- kramers.

Voor het onzedelijke en verderfelijke boek van den Med. raad Dr. Johannes Müller: *Over ver- stoorde zenuw- en geslacht-stelsels* houdt één onzer plaatselijke bladen nog immer zijne advertentie- kolommen disponibel en levert daardoor menig jeugdig lezer over aan de klauwen van dezen be- drieger.

Ook Dr. Chantomelanus—oogenwater; Qui- niumwijn-Labarraque, het z. g. Beroertewater van den *aan eene beroerte gestorven* Roman Weis- mann, Rich. Brandts-pillen, het loodhoudend Royal Windsor's Haarkleursel enz. trachten hier door allerlei opgeschroefde leugenachtige advertenties slachtoffers te vinden.

De nierziekte-veroorzakende en in alle opzichten gevaarlijke *Haarlemmerolie* wordt hier door tallooze onwetende of gewetenlooze depôthouders, vooral aan onbemiddelden verkocht en veroorzaakt menigeen een vroegtijdigen dood, zonder dat hij zelfs vermoedt dat dit heillooze vocht er de oorzaak van is!

Aan belangstellenden worden gaarne welwillend meerdere inlichtingen verstrekt en eene welsprekende waarschuwing gratis ter beschikking gehouden tegen het gebruik van Haarlemmerolie, bij den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging en de Secretarissen der verschillende Afdelingen.

Een telegram-besteller behandelt waterzucht; een knecht op een metaalwarenfabriek poseert als homoëopaath en in het naburige Zwijndrecht prakti- seert een boer als specialiteit in 't genezen van zwerende borsten!

De handlanger van den Brusselschen kwakzalver Windelincx, Enthoven, schijnt het hier te benauwd gekregen te hebben en gunt nu aan de Koninklijke Residentie de twijfelachige eer van zijn verblijf.

Ten slotte de treurige mededeeling dat de Somnambul A. A. Bouman het tijdelijke met het eeuwige heeft verwisseld. De ZAAK zal echter op denzelfden voet door de weduwe worden voortgezet onder toezicht van haren zoon C. Bouman.

Gelukkig echter kunnen wij erop rekenen dat onze wakkere politie de nagelaten betrekkingen desnoods zal dwingen slechts een *eerlijk* handwerk te bedrijven.

Blijkt nu uit het bovenstaande dat er voor onze Afdeling heel wat te doen valt, zoo diene dit den overtreders onzer geneeskundige wetten tot waar-

schuwing dat wij zonder onderscheid van personen zullen handelen en den strijd met alle ons ten dienste staande middelen aanvaard hebben.

Wij zijn echter overtuigd dat in de meeste ge- vallen te goeder trouw wordt gedwaald en vele depôthouders zelf slachtoffers zijn van de leugen- achtige mededeelingen der kwakzalvers.

Ook hun biedt onze vereeniging alle gewenschte inlichtingen aan!

De electro-metalen plaat van Dr. Borsodi.

Onze strijd is alles behalve verkwikkelijk; on- ophoudelijk te moeten wijzen op schandelijk bedrog, nadat wij ons eerst door een onderzoek, dat lang niet altijd aangenaam is, overtuigd hebben dat wij werkelijk met bedriegers te doen hebben, is een taak, die niemand ons zal misgunnen. Toch aanvaarden wij die taak met opgewektheid, omdat wij gelooven een goed werk te doen door de oogen van het publiek te openen voor de gevaren, waar- aan het gedurig door de handelingen van de kwakzalvers bloot staat.

Somwijlen echter gaat die opgewektheid verloren en schrijven wij met tegenzin; het is dan alleen plichtsgevoel dat ons noodzaakt in dat geval onze pen niet te laten rusten. Het is vooral dan, wan- neer wij hebben te waarschuwen tegen die kwak- zalvers — en er zijn er vele — die de lijdens aan de geslachtsorganen tot hun prooi hebben gekozen. Wij zijn overtuigd, dat wij in hen de grootste en somtijds de gevaarlijkste kwakzalvers ontmoeten; wij zouden zoo gaarne met alle kracht tegen hen optreden en toch zijn wij meestal genoodzaakt ons tot een algemeene waarschuwing te bepalen, zonder, zooals wij gewoonlijk doen, juist aan te geven *waarom* wij waarschuwen.

Wij wenschen n. l. ons blad in *aller* handen en dan gaat het moeielijk daarin die zaken uitvoerig en duidelijk te behandelen, die in de brochures van de vermelde kwakzalvers, zonder eenigen schroom van het zedelijk gevoel te kwetsen, onder den schijn van wetenschap, maar met een geheel ander doel, den volke worden verkondigd.

Deze ontboezeming moest ons van het hart, toen wij ons neerzetten om weer zoo'n schandwerk te bespreken.

Enige maanden geleden viel onze aandacht op de volgende advertentie, voorkomende in het *Nieuws van den Dag*:

„Wonderbaarlijke Uitvinding tegen Zwaktetoestanden Voor Mannen! K. k. uitsl. priv. electro-metalen plaat. Med. Dr. Borsodi. Gepatenteerd in Oostenrijk-Hongarije en in het buitenland. Bekroond met de Gouden Medaille, Parijs 1889. Bekroond op de groote Intern. Tentoon- stelling te Brussel 1888. Diploma van de Sociéte de Médecine de France en andere Wetenschappelijke Instel- lingen. Bekroond met de groote Zilveren Medaille op de Internat. Hygienische Tentoonstelling te Gent. Gou- den Medaille Nizza 1890. Dr. Borsodi's k. k. priv. electro-metalen plaat, beproefd en bekroond, verdrijft zwaktetoestanden, daar zij de verslaptte zenuwen ver- sterkt en krachten maakt. De toestel is zeer vernuftig en het onmerkbaar dragen alleen op het lichaam is voldoende om resultaat te verkrijgen.

Med. Dr. Borsodi. Centraal-Depôt, Med. Dr. Borsodi, Budapest Theresiering 4. Depôt voor Duitschland bij mijn Hoofd-Agent B. Rosen, Berlin, Kanonierstr. 38. Uitvoerige Brochures op verlangen gratis.”

Op ons verzoek ontvingen wij de bedoelde brochure en — wat wij gedacht hadden daarin te zullen lezen, vonden wij ook werkelijk. De brochure, ge- titeld: *Die electro-metallische Behandlung und mecha- nische Substitution der abgeschwächten Manneskraft*, is geschoeid op dezelfde leest als al die werkjes, die ten doel hebben, voor veel geld, een nietsbeteekenende waar, onder voorspiegeling van genezing bij som- mige geslachtsziekten, aan den man te brengen. Van de 30 bladzijden, die de brochure groot is, worden 24 gewijd aan eene, als het ware, weten- schappelijke beschouwing over zenuw- en spierwer- king, over verzwakking van zenuwen en spieren, over den invloed van de electriche werking bij dergelijke verzwakkingen, om daarna te komen tot de hoofdzak: de werking van den zwakken gal- vanischen stroom bij een dusdanigen zwaktetoe- stand van sommige deelen der geslachtsorganen.

Nadat met natuur en natuur-geneesmethode het

noodige is geschermd, komt eindelijk de aap uit den mouw kijken, door de aanbeveling van het eenige, onfeilbare geneesmiddel: het „*electro-metallo-mecha- nische apparaat*”, dat binnen korten tijd zekere en volkomen genezing aanbrengt, zonder aanwending van eenig in- of uitwendig medicament.

Een beschrijving van het apparaat wordt niet gegeven; wel wordt gezegd, dat het „uit electrophoren is samengesteld, die in het materiaal zelf liggen en dat het daarom gedurende vele jaren constant werk- zaam is, zonder dat eenige andere stof tot instandhou- ding der werking noodig is”, maar voor nadere kennismaking wordt men verwezen naar de gebruiks- aanwijzing, die men tegelijk met de plaat verkrijgt.

Nu, wij waren niet nieuwsgierig genoeg om ons zelfs het goedkoopste apparaat, dat n. b. slechts f 60 kost, aan te schaffen. Ook zonder er meer van te weten meenden wij gerechtigd te zijn tegen het middel van Dr. BORSODI te waarschuwen.

Al had de ondervinding ons niet reeds geleerd, wat wij van al die, met zooveel ophief aangekon- digde, galvanische, electromotorische, magneto-gal- vanische, galvano-metallische en talrijke gelijkna- mige platen, kettingen, batterijen, medaljes enz. te wachten hebben, n.l. grof bedrog onder een soort van wetenschappelijken naam — dan nog zouden wij met kracht waarschuwen, omdat wij, op weten- schappelijke gronden, betwijfelen dat er apparaten als de beschrevene zullen kunnen worden vervaar- digd, die (al mogen zij in 't begin eenige galva- nische werking vertoonen), *op den duur* in staat zijn een eenigszins merkbaaren stroom op te wekken. Nog daargelaten de vraag of zoo'n stroom in staat zou zijn dat te genezen, waarvoor hij, bij de thans besproken kwaal, wordt aanbevolen,

Wij durven dan ook gerust zonder ze gezien te hebben, de electro-metalen platen van Dr. BORSODI onder de kwakzalverijen op electro-therapeutisch gebied mederekenen en een blik op de laatste bladzijden der brochure sterkt ons in ons vermoeden, dat het hier weer alleen te doen is om arme lijdens hun geld afhandig te maken.

„De apparaten”, aldus wordt ter kennis van den lezer gebracht, „worden in vier qualiteiten (klassen) vervaardigd, waarvan iedere klasse drie soorten heeft.”

„Het verschil der klassen bestaat in de qualiteit en quantiteit van het gebruikte edele metaal ende grootere zorgvuldigheid bij de bereiding.”

En nu volgt, met vette letter, zeer voorzichtig, om ook, zoo noodig, de mindere soort te verkoopen, maar toch trachtende vooral de duurder aan den man te brengen: „Ofschoon nu wel is waar ieder apparaat tot het doel leidt, zoo treedt toch, hoe fijner de toestel is, de electriche en metallische werking zooveel te duidelijker te voorschijn.”

Men proeft den kwakzalver!

„In alle gevallen”, heet het verder, „waar de zwakte der organen een intensief karakter heeft aangenomen, vooral bij vergevorderden leeftijd en den daarmee gepaard gaanden zwaktetoestand, neme men bij voorkeur een toestel „Extra-Fort”, die onfeilbaar is.”

En wat kosten nu die toestelletjes?

I. klasse, uitvoering in goud	200 Mk. of f 120
II. „ „ „ goud en zilver	150 „ „ - 90
III. „ „ „ zilver en nikkel	100 „ „ - 60
IV. Extra-fort	250 „ „ - 150

Werkelijk, die Dr. BORSODI pakt de zaken goed aan, hoe duurder die dingen verkocht worden, zoo- veel te meer kans heeft hij van, bij tal van licht- geloovigen, te slagen. Juist in den hoogen prijs zien nog veel lui de waarde van het middel.

Iets goeds wordt door de duurte van de platen toch bereikt; er bestaat n.l. weinig kans, dat veel onbemiddelden in de netten van den kwakzalver zullen geraken. Voor hen is dan ook deze waar- schuwning niet geschreven, maar wij hopen daardoor de oogen geopend te hebben van diegenen, die het om het geld niet behoeven te laten.

Een eerste waarschuwing tegen Gérard's specialiteiten.

Het *Nieuw Advertentieblad*, Heerenveensche cou- rant van J. HEPRKEMA, hebben wij reeds dikwijls ge- noemd als een courant, die ons steeds in ons streven

steunt, een steun die, dewijl het Advertentieblad vooral in de kleine plaatsen van Friesland veel wordt gelezen, voor ons van groote waarde is. Niet alleen dat de uitgever geen kwakzalversadvertentiën opneemt — (in geval van twijfel roept hij ons advies in) — maar ook wordt de inhoud van ons Maandblad steeds, in populairen vorm, uitvoerig weergegeven. Wij zijn dan ook overtuigd, dat deze handelingen van den heer HEPKEMA — en gelukkig staat hij niet alleen — velen heeft teruggehouden zich in de armen der kwakzalverij te werpen.

In het genoemde Advertentieblad van 9 September '91 komt het volgende voor betreffende *Gérard's specialiteitenhandel* — zeker den getrouwen courantenlezers tegenwoordig niet onbekend.

Als voorloopige waarschuwing nemen wij het stukje over; spoedig zullen wij den specialiteitenhandel en de specialiteiten (die nog in onderzoek zijn) bespreken.

„HOE MEN KWAKZALVERT.

„Dat begint met een onschuldige middel, zij het dan ook al dadelijk in kwakzalversstijl, met een „onfeilbaar” middel, om . . . ten allen tijde overvloedig visch te vangen.

Bepaalde kwakzalverij zagen we nog niet in dit „graisse de heron“ oftewel reigervet van den „specialiteit” *Gérard*, Spiegelstraat 74, Amsterdam, hoogstens een kwaad middel voor de arme visschen, en daarom plaatsten wij de ons aangeboden advertentie.

Maar nu kwam al spoedig de wezenlijke affaire aan het licht. „Graisse de heron” bleef achterwege om plaats te maken voor *Gérard's* betere middelen „om ten allen tijde visch te vangen”, voor zijn jichtbalsem, beter dan *Sequah*, voor zijn onfeilbaar kiespijnmiddel *Nigriine*, zijn wijnrankensap voor zomersproeten en roode neuzen, zijn likdoorn-tinctuur, zijn middel tegen hoofd- en baardroos, zijn maag-, borst- en zweetkruiden, zijn aambeijen-zalf, zijn hoestlikeur, zijn mond- en tandwater, alles met gebruiksaanwijzing, en vervaardigd — want anders zou men het voor kwakzalverij aan kunnen zien! — volgens een voorschrift van een oud-geneesheer en door meer dan 40-jarige praktijk beproefd.

Koopt geen vreemde kwakzalverij! zegt *Gérard* naief eerlijk in zijne advertentie, waarmee hij dus, zonder het misschien te willen, vrij duidelijk uitdrukt, dat zijne middeltjes als niet-vreemde, oftewel zuiver *Hollandsche*, kwakzalverij moeten worden beschouwd, maar . . . toch als kwakzalverij.

Nu, aan deze zijne verklaring hebben wij een volledig geloof geslagen en daarom zijne advertentie onvoorwaardelijk ter zijde gelegd.

Hij had anders nog al vooraf prijsopgave er van gevraagd, evelals van de aanprijsing van zijn onfeilbaar reigervet, alsof hij dus werkelijk plan had te betalen, doch nu we over laatstgenoemde advertentie, ten bedrage van niet meer dan 60 cts., disponeeren, komt de kwitantie, na tweemaal te zijn aangeboden, onbetaald terug.”

In aansluiting aan het hier boven medegedeelde nemen wij ook het volgende over uit *De Nieuwe Koerier*, Provinciaal Limburgsche Courant, van 29 Augustus 1891, een blad, dat ook geheel aan onze zijde staat en dat in het Zuiden verricht wat *Hepkema's Advertentieblad* in het Noorden voor onze zaak doet.

„Nog herhaaldelijk ontvangen wij advertentiën, waarin geneesmiddelen worden aanbevolen, doch zooals onzen lezers bekend is, worden dergelijke advertentiën niet geplaatst, opdat de menschen niet door onze schuld bedrogen worden.

Thans ontvangen wij wederom eene groote advertentie van zekeren *Gérard*, Spiegelstraat 74, Amsterdam, die door het succes van den kwakzalver *Sequah* schijnt aangespoord om den buit van het goedgebouwde publiek met *Sequah* te deelen.

Wat nog geen kwakzalver deed, doet *Gérard*. Met groote letters schrijft hij aan het hoofd zijner advertentie: „Koopt geen vreemde kwakzalverij.” Bij *Gérard* is dus inlandsche kwakzalverij te koop, en hijzelf geeft zich dus den naam van kwakzalver. Dat is iets nieuws!

In deze advertentie worden tegelijk aangeboden middelen tegen jicht (en dit middel heet nog beter dan dat van *Sequah*), tegen kiespijn, zomersproeten en roode neuzen, likdoornen en eeltknobbels, roos, kaalhoofdigheid, maag- en borstkwalen, aambijen, hoest enz. enz. Alleen ontbreekt nog maar een middel tegen den dood.

„Ware te wenschen, dat toch eindelijk paal en perk gesteld werd aan den verkoop van geheimmiddelen, waardoor zoovelen hun geld en hun gezondheid offeren.”

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Dat een kwakzalver zijne waren aanprijst als dienstig voor de meest verschillende kwalen, ziekten en gebreken, geeft ons nagenoeg ieder der advertentiën, waarmede die lieden zoo kwistig te werk gaan, te aanschouwen. Maar dat één dier middelen, hetwelk door zijn uitvinder (!) voor slechts één ziekte wordt aanbevolen, door het publiek ook voor andere kwalen wordt gebruikt (en, naar het in 't begin heette, met goed gevolg), zal wel eenig zijn in de geschiedenis van het kwakzalverdom. Dit geval deed zich echter een dezer dagen hier ter stede voor.

Eene jufvrouw leed, of meende te lijden aan „rimmetiek”. . . Nu weet men, dat onder deze benaming door het publiek de meest verschillende aandoeningen, zoo van gewrichten als van spieren, zoo van zenuwen als van beenderen enz., worden aangeduid. Intusschen had onze patiënte van eene andere „rimmetiek”-lijderes vernomen, dat deze van hare kwaal was verlost door het uitstekende middel van Dr. (!) Windelinx uit Brussel. Fluks naar Brussel geschreven en per keerende post wordt van daar tegen rembours (ad f 10.94) eene gansche verzameling van pillen, wrijfmiddelen, pleisters enz. ontvangen en na korten tijd van gebruik treedt beginnende beterschap in. Als men nu weet, dat W. zich uitteefte voor genezer van kanker en voor deze ziekte zijn geneesmiddelen aanprijst en verkoopt, dan weet men waarlijk niet, waarover zich meer te verbazen, over de kortzichtigheid van het publiek, dat een kankermiddel gebruikt om rheumatisch te genezen, dan wel over de gewetenloosheid van den leverancier, die hetzelfde middel, dat hij aan kankerlijders geeft, thans toezendt aan een rheumatieklijderes. In ieder geval leert ook deze geschiedenis, dat de kwakzalversmiddelen waarlijk soms dienst kunnen doen, om verbetering in bestaande ziekelijke toestanden te brengen, doch dat die verbetering dan ook maar alleen berust op het goed vertrouwen van den lijder of op zijne berusting in, en zijne suggestie door het middel. Dat op deze wijze geen wezenlijke ziekte blijvend kan worden genezen, behoeft zeker geen betoog.

LEEWARDEN, October '91. Dr. KOOPERBERG.

Geachte Redactie!

Voor een dag of veertien werd ik bij eene patiënte geroepen met beginnenden kanker in de borst. Het was nog een zeer gunstig geval voor operatie, en ik twijfelde er niet aan, dat, werd de operatie toegestaan, wij hier geen recidief te vreezen hadden, daar het gezwel nog zeer klein was en er nog geen zwelling der okselklieren bestond. Ik ried dus aan zoo spoedig mogelijk te laten opereeren.

Men wilde zich nog bedenken.

Heden ging ik weer eens naar de patiënte kijken, daar ik seiert de laatste maal niets van haar vernomen had.

Maar o jammer! Niettegenstaande mijn waarschuwing, was men naar een pleister-jufvrouw gegaan. Zij woont te Rotterdam, in de Leeuwenstraat, meer kon ik niet vernemen. Ik vroeg de borst eens te mogen zien. Dat werd mij geweigerd, aangezien patiënte dit aan bovengenoemde jufvrouw beloofd had.

Mijn vraag is nu deze: 1o. Is bovengenoemde jufvrouw u bekend en wellicht hare behandeling? 2o. Is er wel eens rechtsvervolgung tegen haar ingesteld, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunst? Zoo neen, dan wordt het tijd.

Met de beantwoording dezer vragen, desnoods met de publiekmaking in uw blad, zoudt gij mij zeer verplichten.

Dat bovengenoemde jufvrouw het vrij druk heeft met hare kwakzalverij is zeker. Op het uur, dat mijne patiënte er was, waren er n. b. 10 andere.

Hoogachtend,

SLIEDRECHT.

UEd. Dv. Dienaar,
Dr. P. SCHELTEMA.

De bedoelde jufvrouw was ons niet bekend; een onzer ijverige leden te Rotterdam mocht het echter gelukken haar in de Leeuwenstraat No. 3 op te sporen. Haar naam is Mej. EBBING DE VEER. Ofschoon zij een winkel van behangselpapier er op nahoudt, heeft zij tevens een goeden naam wat betreft genezingen door middel van pleisters.

Omtrent de behandeling kunnen wij u nog niets mededeelen; voor zoover onze berichtgever kon nagaan was zij nog nooit vervolgd wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst. Wij zullen, door toezending van een exemplaar van dit Maandblad, de aandacht van de bevoegde autoriteit op deze jufvrouw vestigen.

Trouwens er valt op dit gebied te Rotterdam nog een gansche Augias-stal te zuiveren. RED.

Benningbroek, bij Hoorn.

Zeer geachte Redactie!

Al moet ik tot mijn leedwozen erkennen, dat ik vele jaren alleen belangstellend toeschouwer ben geweest van de energie, volharding en moed onzer Vereeniging, dan wil ik nu gaarne meer positief optreden, want 't is oneerlijk de geestverwanten steeds de kastanjes uit het vuur te laten halen. Van nu aan kunt Ge op mij rekenen. Zond mij wat *Sequah*-nos., en kan ik U in den vermoeienden strijd van dienst zijn, beschik dan over mijne krachten. Over dit schrijven kunt Ge met mijn naam in het Maandblad disponeeren. Misschien volgen anderen het goede voorbeeld van

VAN BALEN BLANKEN SENIOR.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden:

De Afdeel. *Koog a/d Zaan* van het Witte Kruis.

A. M. te R. Ons antwoord volgt na onderzoek.

Dr. C. C. J. F. te 's H. Over de *Magentropfen* van Remna te Barmen kunnen wij u geen uitsluitel geven. Indien gij ons een fleschje met gebruiksaanwijzing enz. kunt toezenden, zullen wij het gaarne laten onderzoeken.

Dr. W. J. A. te O. T. Informatiën door ons ingewonnen omtrent de door U bedoelde Inrichting in de Hoogstraat zijn niet voldoende om daartegen met kracht te waarschuwen; misschien kunt gij ons nog nadere inlichtingen geven. Gij begrijpt, wij moeten in zoo'n geval voorzichtig zijn.

Uw nader bericht over den duivelbanner zien wij met verlangen te ontmoet.

J. T. B. te U. Zooals gij uit het toegezonden Maandblad zult gezien hebben behoort de geneeswijze van *Courts* zeker tot de rubriek kwakzalverij. Het middel is niet anders dan gewoon azijnzuur. Uw gevolgtrekking was zeer juist. Een geneesmiddel dat zoowel tegen asthma, als tegen mazelen, pokken, hoofdpijn en graveel wordt aanbevolen, is reeds door die aanbeveling als een kwakzalversmiddel gekenmerkt.

Hoofdcornmissaris van Politie te H. Na onderzoek en ingestelde informatie mogen wij de *Kola-pastilles* van Dallman niet direct als een kwakzalversmiddel beschouwen. Wel zouden wij niet gaarne alles onderschrijven, wat er van de goede werking dezer pastilles wordt beweerd; wel keuren wij de wijze van exploitatie af, maar de manier van aanbeveling en exploitatie stempelt dit middel nog niet tot kwakzalverij. Het „Schoffengericht” te Breslau, dat te beoordeelen had in hoeverre een advertentie van de *Kola-pastilles*, volgens de daar bestaande verordening, strafbaar was, beschouwde die pastilles niet als een geheimmiddel en sprak den Redacteur van de „Breslauer Morgen-Zeitung”, die als beklagde verscheen, vrij.

U ziet, men pakt de zaak in Duitschland anders aan dan bij ons.

Voor het geven van inlichtingen op ons gebied verklaren wij ons steeds bereid.

P. te A. No. 1 van den 2en jaargang, waarin het voorschrift van den *fistelpot* van Klaas Ursem voorkomt, is uitverkocht. Ziehier het voorschrift:

Neem: karweizaad 30 gram, lavas 10 gram, laurierbessen 40 gram, wierook 10 gram, sevenboom 30 gram, schraapsel van ivoor (vermoedelijk poeder van hertschoorn) 10 gram, kruidnagelen 5 gram, witte peper 5 gram, muscaatnoten 5 gram, kruipend hondsdrat 5 gram en jeneverbessen 10 gram.

Breng alles tot poeder, vermeng het met 2 dooiers van eieren en zooveel versche roomboter tot de dikte van een likkepot is verkregen.

Wij vestigen er uwe aandacht op, dat de sevenboom tot de zware vergiften behoort.

J. M. v. E. te D. De Courant in dank, doch te laat voor dit No. ontvangen.

Dr. P. te H. No. 4 jaargang 1884 van het Maandblad is niet meer voorhanden. Misschien is een onzer leden wel zoo vriendelijk het ons te zenden.

Getrouw lezer van het Maandblad te (Almelo?) Dank voor uwe mededeeling. 't Is waar, in de papieren waarin het *Catz-elixir* gepakt is, heeft opsomming van kwalen plaats en zweemt het dus wel degelijk naar kwakzalverij, doch de zaak is niet van zeer gevaarlijken aard. Wij kunnen ons niet voorstellen dat er zieken, aan de opgenoemde kwalen lijdende, gevonden zullen worden, die op hoop van beterschap *Catz-elixir* zullen gaan drinken.

Het blad wordt reeds gratis aan de kazernes der marchaussees gezonden.

Waarom gij uw naam verzwijgt begrijpen wij niet.

— Onzen dank aan de onderscheidene inzenders van de advertentie van den nieuwsten Amsterdamschen specialiteiten-handelaar. De middelen zijn in onderzoek en zullen ter bestemde tijd besproken worden.

Een lid stelt de vraag:

Kan men het boek van M. CHARLOUIS (arts) getiteld: „Genees-, heel- en verloskunde in tijd van nood door leeken in praktijk te brengen” als een vertrouwd boek aanbevelen, ook wat de daarin voorkomende recepten aangaat? (Uitgave van Bisschop-Samarang, 1886).

Is een onzer leden ook met dit boek bekend, of in de gelegenheid het ons ter inzage te zenden?

— Beleefd verzoeken wij die leden, die zich nog bezig houden met het onderzoek van het middel van v. d. Helm tegen kinkhoest, ons zoo spoedig mogelijk het resultaat mee te deelen.

— Wegens bijzondere omstandigheden zal het verslag van de Algemeene Vergadering, in Aug. gehouden, eerst in het December-nommer verschijnen.

BIJVOEGSEL

BEHOORENDE BIJ HET

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Ons standpunt tegenover Sequah.

Men is ons, bij hetgeen wij meenden te moeten doen om den agent der reusachtige kwakzalversmaatschappij, *Ch. A. Davenport*, te bestrijden, van verschillende kanten hard gevallen.

Er waren er die begrepen welke onze bedoeling was, die het doel wel goedkeurden, doch van meening waren dat de wijze waarop dit geschiedde, voornamelijk met betrekking tot de strooibiljetten, verkeerd was, dat die laatsten te opzienbarend, te bombastisch waren. Zij beweerden dat juist wij het volk naar de kermisvertooningen gedreven hadden. Anderen wisten niets beters (?) te doen dan te vertellen dat wij optraden als vertegenwoordigers der officieele wetenschap. Zij meenden, of beweerden te meenen, dat wij optraden om dokters en apothekers tegen *Sequah* in bescherming te nemen. Nog anderen verweeten ons dat wij slechts woorden gebruikten en dat wij met feiten voor den dag moesten komen. Een vierde groep eischte dat wij zieken tot *Davenport* zouden brengen, om de genees- (?) wijze of de werking van het genees(?)middel te onderzoeken. Met andere woorden dus, dat wij proefmensen zouden zenden naar den kwakzalver.

En wij? Wij hoorden dit alles aan, ja, wij lazen het. Verwijtingen, uittartingen, be- en veroordeelingen, sommaties; wij lieten ze kalm voorbij gaan, gedachtig aan de waarheid dat men moeilijk met vrucht tot een zeeman kan spreken over mijnwezen, tot een landbouwer over sterrekunde, tot een balletjesverkooper over klassieke letteren, enz.

Indien het ooit gebleken is dat een ieder op zijne beurt de wijsheid meent in pacht te hebben op geneeskundig gebied, dan is het bij deze gelegenheid duidelijk geworden. Menschen van allerlei rang en slag, van beider kunne, minder en meer ontwikkelden, bespraken geneeskunde en artseneijen, alsof het de eenvoudigste zaken ter wereld betrof. Ieder was geneesheer, ieder anatoom, ieder physioloog, ieder een juist (?) denkend wezen.

Wij willen niet al te veel ingaan op de quaestie, die samenhangt met de uitdrukking: „Genezen”, doch van belang is het toch een oogenblik stil te staan bij den invloed die het gemoed hebben kan in zaken van zoo groote beteekenis als ziekte en gezondheid.

Wij geven daartoe het woord aan twee mannen, van wie wel moeilijk gezegd kan worden dat zij in onzen dienst zouden staan of gestaan hebben, ten grieve van dokters en apothekers.

Niemand minder dan *Hufeland* en *Kant* hebben het de moeite waard geacht hunne gedachten te laten gaan over den samenhang van het gemoedsleven in ziekten en gezondheid.

Bij *Immanuel Kant*: „Von der Macht des Gemüths durch den blossen Vorsatz seiner krankhaften Gefühle Meister zu werden”, lezen wij o. a. het volgende, dat zeer zeker meerdere oplettendheid verdient dan de uitingen van eene menigte, medegesleept door acteurs-vertooningen, waarin zoogenaamde menscheelievendheid, rijksdaalders en suggestieve invloeden de hoofdrol speelden.

„Zien wij,” zegt *Hufeland*, „niet dikwijls door schrik en andere hartstochten, dus door geestesinvloed, epilepsie, onmachten, verlammingen, bloedvloeijing en eene groote menigte andere ziekten, ja den dood ontstaan? En waaraan sterft zulk een mensch? Alleen aan eene geweldige, aan den bliksemstraal gelijke inwerking van den geest op het lichaam. Hoe dikwijls zijn niet de zwaarste ziekten door niets anders genezen geworden dan door vreugde, opwekking des geestes? Kreeg niet de zoon van *Croesus*, wiens tong verlamd was, de

spraak terug, toen men zijn vader wilde vermoorden? *Pinel* zag, dat bij de algemeene hartstochtelijke opwekking, welke de Fransche revolutie teweegbracht, eene menigte sedert jaren zieke en zwakke menschen gezond en krachtig werden, en vooral de gewone zenuwziekten der voorname leegloopers geheel verdwenen.”

„Wie kan loochenen”, zegt hij, „dat er wonderen en wonderbaarlijke genezingen bestaan. Maar wat zijn zij anders dan werkingen van het vaste geloof, hetzij aan hemelsche krachten, of ook aan aardsche, en dus werkingen des geestes?”

„Iedereen kent de kracht der imaginatie (verbeelding).

„Niemand twijfelt er aan, dat er ingebeelde ziekten zijn en dat eene menigte menschen aan niets anders lijden, dan aan ziekte-inbeelding. Is het nu echter niet even zoo goed mogelijk en oneindig beter, zich in te beelden dat men gezond is? En zal men niet even zoo goed zijne gezondheid versterken en kunnen behouden, als door het tegendeel de ziekte?”

Kant zegt bl. 16: „Men kan zich gezond voelen (uit het behagelijk gevoel van zijn leven oordeelen), nooit echter weten dat men gezond is. — Iedere oorzaak van den natuurlijken dood is ziekte, men moge die gevoelen of niet.”

„Hoe velen (echter) mijner vrienden of bekenden heb ik niet overleefd, die bij een eenmaal aangenomen ordelijke levenswijze op eene volledige gezondheid roemden: terwijl de kiem van den dood (de ziekte) der ontwikkeling nabij, onbemerkt in hen lag, en die, welke zich gezond voelde, niet wist dat hij ziek was.”

„De oorzakelijkheid (causaliteit) (echter) kan men niet voelen; daartoe behoort verstand, welks oordeel dwalen kan, terwijl intusschen het gevoel onbedriegelijk is, maar slechts dan, wanneer men zich ziekelijk voelt, den naam ziekte draagt. Voelt men zich echter niet zoo, dan kan toch de kiem in den mensch verborgen en tot spoedige ontwikkeling bereid liggen; waarom het gebrek van dit gevoel geen andere uitdrukking van den mensch voor zijn welbevinden toelaat, dan dat hij *schijnbaar* gezond is.”

Wij verwijzen hem die er meer van lezen wil, naar genoemd werkje van *Kant*. Het is voor ons eene vingerwijzing, doch ook voor anderen, dat bij de gevolgen van handelingen, als door *Davenport* verricht, zeer juist en scherp moet nagezien worden, vóór een uitspraak over „genezing” gedaan wordt. Zijn er werkelijk enkele gevallen van genezing ten gevolge der handelingen van *Davenport*—*Sequah*, dan blijkt het toch den *nuchteren* onderzoeker dat het *Hosanna!*-roepen in verbinding met zijn optreden onjuist is en een bewijs van de lichtgeloovigheid, onnadenkendheid en onkunde der menigte. En tot die menigte rekenen wij niet alleen het volk dat *Sequah's* vertooningen bezocht, zijn ontegenzeggelijk begoocheland optreden en handelen toejuichte, doch ook dat deel, dat zich zoo gaarne het meer ontwikkelde noemt, en juist bij gelegenheden als deze toont, hoe de middelmatigheid zelfs nog schaarsch is.

Daarin en in de verwachtingen van lijders, dus in de werking van hunnen geest en in de macht, door den geest in zulke oogenblikken op het lichaam uitgeoefend, ligt de kracht van *Sequah*—*Davenport*.

Wij willen in het minst zijne talenten als volksbegoochelaar, als kenner van volkszwakheden niet loochenen. Hij heeft bewezen te weten hoe de menigte aangepakt wil worden, hij verstaat de kunst de menigte te pakken en maakt een handig gebruik van deze kennis. Evenmin loochenen wij dat van

zulke bekwaamheden lijders aan pijnen profijt getrokken kunnen hebben.

Met opzet spreken wij van lijders aan pijnen, zonder na te gaan of de oorzaak dier pijnen genoemd wordt als rhumatiek, zenuwpijnen of andere. Die namen toch, al hecht juist de menigte zooveel daaraan, doen niets ter zake.

Doch wij moeten opkomen tegen de beweringen, dat vele personen genezen werden van hunne ziekten.

In tijden waarin de groote massa aan de lippen hangt van een volksmenner, vol verbazing de toeren volgt van een goochelaar, een wonderdokter op de handen draagt, helpt het niet veel feiten te stellen tegenovergesteld aan die, welke het volk meent te zien. Zoo met de genezenen (?) van *Davenport*.

De een verhaalt den ander van genezenen, de ander vertelt het verder, en zoo gaan verhalen rond, te meer versierd naarmate zij verder komen, onkenbaar geworden, doch van te grooteren invloed en van grooter voordeel voor den wonderdokter. Zonder onderzoek, zonder nadenken looft de een den „dokter”, de ander het middel en hoort men „hij geneest allen”, of „het geneest allen”.

Of hij of het geneest, was moeilijk voor het publiek uit te maken. *Davenport* zelf toch verklaarde meer dan eenmaal dat de middelen de genezing aanbrenge. Zoo b. v. in eene zitting op Maandag 21 Sept. l.l. waar hij zeide, dat een ieder door zijne medicijnen kan genezen. In het verslag van de rechtszitting in Breda daarentegen werd door den advocaat, die *Davenport* vertegenwoordigt, juist met klem er op gewezen dat het succes van diens optreden te danken zou zijn aan zijn *wrijfkunst*.

Dat *Sequah-Davenport* zelf echter het liefst de genees(?)kracht aan de middelen wenscht toegeschreven te zien, is niet te verwonderen. Integendeel. Zijn *smeeken* in de laatste zittingen dat men hem toch zou gelooven, indien hij zegt dat zijne middelen alles genezen, wijst reeds daarop. Maar meer nog de verklaring, eveneens door hem van de tribune gedaan, dat hij natuurlijk gekomen was om de middelen te verkoopen en den prijs zoo hoog mocht stellen als hij zelf wilde. Dit kan inderdaad geene verwondering baren, als men bedenkt, dat — volgens zijne eigene verklaring — dit jaar 20 % zal kunnen uitgedeeld worden door de maatschappij waarvoor hij werkzaam is, en waarin hij beweert zelf twintig duizend aandelen te bezitten.

Dat deze verklaring lijnrecht staat tegenover eene andere bewering, eveneens door hem en vooral in den beginne met voorliefde uitgebracht, dat hij gekomen was om de armen te helpen en het lijden der menscheid te verzachten, doch niet om hun geld weg te halen, ontging het publiek dat zijne vertooningen bezocht. En evenmin scheen de tegenstrijdigheid in woorden en daden opgemerkt te worden, toen hij den verkoop der middeljes begon, en rijksdaalders beurde van den armen man, die — geloof slaande aan zijne praatjes — olie en rhabarber kocht. Of is dat aannemen van guldens en rijksdaalders van den minvermogende soms niet in schrille tegenspraak met de verklaring door den kwakzalver in de middagvertooning van 2 October, „dat hij de armen helpen wil, omdat zij niet kunnen wat de rijken wèl kunnen, nml. betalen”?

De schrijver van „Dag tot Dag” in het *Handelsblad* van 18 October 1891 moge „onwillekeurig onder zekere bekoring” komen, zijne manieren „hupsch” vinden, hem zelf „iets naïefs” toeschrijven, den denkenden en opmerkzamen eerlijken man, moeten geheel andere woorden uit de pen vloeien. Zeg eens, heer schrijver? welke bekoring komt uit het volgende tot u, welke naïviteit spreekt daaruit,

hoe hupsch klinkt het: „Dames wrijf ik niet; dat is, als zij getrouwd zijn, de plicht van den echtgenoot. En zijn zij ongetrouwd, dan staat menige jonge man hier die het wel doen wil.”

Trouwens niet alleen het *Handelsblad*, dat overigens eene bewonderingwekkende stilzwijgendheid in acht nam, doch ook andere pers-organen gaven den indruk van meer ten gerieve hunner Sequahistischgezinde lezers te schrijven, dan juist en helder, op onderzoek gegrond, de geheele beweging weer te geven. Ook zij geraakten al spoedig onder de begoocheling en wisten meerendeels slechts lieflijks te vermelden van den man, die door het uitdeelen van kleine sommen gelds aan tribune-patiënten, de menschlievendheid zoo ver weet te drijven, dat zijne maatschappij 20 % zal kunnen uitdeelen. Wat wonder dat *Sequah* uitriep dat het hem speet alleen met rhuematiek een *zichtbaar* bewijs te kunnen geven van de „krachtdadige werking” zijner middelen! „Men moest eens weten hoe goed zij zijn voor maag-, nier- en leverkwalen”, beweerde hij. En het volk dat hem toejuicht, in hem gelooft, zal trachten te weten te komen of het waar is wat hij zeide, zal zijne fleschjes in de depôts *koopen*, als hij weg is. Vaarwel dan menschlievendheid, naïviteit en hupschheid!

De boven aangehaalde schrijver vindt zich, de hypnose in het algemeen besprekend, in zijne wijsheid te conservatief om (zulk) geknutsel met het zenuwgestel der menschen toe te juichen en vindt dat *Sequah's* geneeswijze veel begrijpelijker en minder gevaarlijk is.

Wij zijn vol bewondering voor de wijsheid die deze geneeswijze (gesteld dat de vertooning dien naam verdient) begrijpelijk vindt. Doch het tegenovergestelde van bewondering wekt in ons de bewering dat zij minder gevaarlijk is. Wij blijven het gevaarlijk achten voor de lijders, te meenen dat één middel alle kwalen zal kunnen genezen. En een ieder, die onbevooroordeeld denkt, zal het met ons eens zijn.

De aanhaling van pers-organen levert het bewijs, hoe moeielijk ons streven is, hoe sterk de tegenkanting en hoe groot geduld er behoort om steeds weder de wonde plekken, de gevaren der kwakzalverij, aan te toonen. Doch niet alle organen handelden zoo. Hartelijk dank zeggen wij aan die Redactien, welke onze pogingen steunden door in onzen geest het publiek voor te lichten. Waarlijk ons geduld is nog niet ten einde, onze moed nog niet verbruikt. Quo difficilium, eo praeclarium.

Wij zouden gaarne nog meerderen dank uitspreken, doch dat mag helaas niet zijn. Enkele personen uitgezonderd, mogen wij van de hulp, ons verstrekt, niet hoog opgeven. Aan hoevelen toch is het niet bekend dat lijders aan zeer verschillende aandoeningen *Sequah's* middelen „probeerden” zonder baat te vinden, of indien zij tijdelijk baat vonden (of meenden gevonden te hebben) weder werden als te voren of slechter, terwijl weder anderen geen de minste verandering in hun lijden bespeurden. Zeker zijn vele dergelijke gevallen bekend, wij hoorden er immers ook genoeg. Doch hoe schaarsch komen de berichten zóó tot ons, dat wij die gebruiken kunnen tot nut van andere lijders. Waarom heerscht bij velen zulk een laksheid om ons mede te deelen wat zij weten? Is reeds dat te veel moeite? Zijn er geene geneesheeren, die onder hunne patiënten personen hebben die de middelen van *Sequah* gebruikten, zonder eenig profijt, of erger? Zeker zijn er. En onze leden? Weten zij er niet? Ook zij kennen zulke gevallen, want er zijn er, veel meer dan het publiek denkt, in veel grooter aantal dan „genezenen”.

Men zal ons tegenwerpen, dat de meesten niet willen weten dat zij zonder gevolg kwakzalversmiddelen gebruikten. Dat is helaas maar al te waar. De meeste lijders schamen zich een oogenblik in de strikken van den kwakzalver verdwaald te zijn geraakt. Maar niet allen, enkelen reeds deelden ons of in dagbladen hun wedervaren mede. Doch hun getal is luttel. Wij wekken ook de anderen op, zich niet door valsche schaaften te laten terughouden. Op een ieder rust de plicht anderen te behoeden voor misleiding.

Als bewijs hoe praatjes gedurende *Sequah's* verblijf te Amsterdam gereedelijk geloof vonden, diene het volgende:

Op het Leidsche plein aldaar, dicht bij eene kiosk, staat sedert jaren een wagentje waarin een

man gezeten is, die, ongeschikt tot arbeid, zijn brood tracht te verdienen met den verkoop van tramkaartjes. Herhaaldelijk is verteld dat die man door *Sequah* genezen was. En wat is er van waar? Niets! De man is niet eens met *Sequah* in aanraking geweest.

Hoevele dergelijke verhalen rondgaan, is niet te berekenen. Doch men vertelt die en zij worden geloofd. Bij de beoordeeling van ziekten, welke gepaard gaan met pijn, houde men toch in de eerste plaats rekening met de eigenaardigheid van lijders om in krasse bewoordingen uiting te geven aan hunne gevoelens. „Stijf van rhuumatiek” en „lijdend gedurende 40 en 30 jaren” is geen kleinigheid en wordt toch zonder blikken en blozen medegedeeld en geloofd.

En „geholpen”? O, mijnheer, ik ben wel niet heelemaal in orde, maar geholpen heeft het toch”, zegt de lijder en strompelt voort met precies denzelfden pijlijken trek op het gelaat als te voren. Toch houdt hij vol, dat „het helpt of geholpen heeft.”

Doch waar hij niet durft verklaren dat hij eigenlijk „bedot” werd, durft een ander het wel en verklaart alles voor „lak”. „Ik wil er niks meer mee te doen hebben, m'nheer, 't is alles ver

In onze *Sequah*-nummers maakten wij melding van bedrogen patiënten. Wij wijzen nog eens op de volgende mededeelingen:

Het stuk van den heer *Schreve*, arts te Rotterdam, in de *Rotterdamsche Courant* van 12 Aug. j.l., dat zooveel geschrijf heeft uitgelokt.

In het eerste *Sequah*-nummer vinden wij medegedeeld, dat *Adrianus Bosch*, mr. smid, 2e Lombardstraat te Rotterdam, sedert 2 jaar lijdende aan rhuumatiek in de rechterheup, dat hem echter niets in zijn loopen hinderde, voor f 2.50 van de middelen kocht en den volgenden dag door twee personen gehaald werd om in het verkooplokaal in het openbaar behandeld te worden. Bosch liep goed, doch werd verzocht eenigszins slepender te loopen. In de zaal werd hij door twee personen gegrepen en op de tribune gedragen. Toen hij tweemaal z. g. n. „behandeld” was, bedankte hij voor een derden keer, weigerde geld aan te nemen en vertrok „ongenezen.”

Wij merken hierbij op dat overal hetzelfde kunstje wordt te baat genomen. Lijders, die door *Sequah* behandeld willen worden, moeten — al kunnen zij loopen — zich laten welgevallen dat zij de tribune worden opgedragen. Anders maakt immers het dansen en springen en stampen na de „behandeling” geen indruk. Maar denk eens aan! Het publiek, het goede doch domme, lichtgeloovige publiek, heeft iemand op zien dragen. Die iemand moet toch wel „erg de rhuumatiek hebben.” En later ziet het dien man dansen en stampen! Hoera! En de lijder? Och *Sequah* is zoo lief en goed. Een paar guldens, rijksdaalders, een bankje na de behandeling „voor de huur”, of „omdat hij zoolang geen werk had” of iets dergelijks. Nietwaar, publiek? dat is lief. Zoo betaalt hij den patiënt voor de „opdragerij” en koopt hij een Hoera! voor zijne menschlievendheid, waar heusch niets achter steekt.

Wij gaan verder:

„Hetzelfde was het geval bij *P. Bruys* te *Bergen-op-Zoom*, die, daar de kwakzalver te Roosendaal op den wagen zijn stok gebroken had, van de vertooning naar huis strompelde.

„De zoon van *P. van den Berg* te *Bergen-op-Zoom*, gedeeltelijk verlamd, dien *Sequah* als lijdende aan rhuumatiek had behandeld en die zijn geld geofferd had, omdat n. b. *P. Bruys* zoo goed genezen was!”

Als iets het geloof aan praatjes illustreert, zeker niets zóó als dit.

(Zie uitvoeriger onze *Sequah*-nummers).

In de „Ochtendbode” van 12 Oct. 1891 deelt *Dr. I. de Hartogh*, arts te Amsterdam, het geval mede van een zijner patiënten, die bij *Sequah* onder behandeling was. „Hij werd gewreven en geknepen, zonder dat er eenige aanleiding voor was, — de man had absoluut geen rhuumatiek, het werd hem door *Sequah* ook niet gevraagd — en het resultaat? De patiënt stapte rond op de tribune (iets hooger staat dat de patiënt in zijn huis zonder stok rondliep en de trap op en af) en moest toen nota bene den volke met luider stem verkondigen: „Menschen ik ben zoolang onder dokter's handen en ging niet vooruit — en thans ben ik geheel beter!”

Den daarop volgenden Vrijdag werd de geneesheer

bij dien patiënt ontboden en „vond zijn toestand verslimmerd, de pijnen waren heviger en 't loopen minder goed dan bij mijn vorig bezoek en toch heet 't: „de zieke is genezen door *Sequah*! hij heeft 't zelf uitgeroepen”.

„Die woorden nu moeten teruggenomen worden: *de patiënt is verergerd, ja verknoeid*”.

In „*De Tijd*” van 16 Oct. 1891 staat: „Ten bewijze dat de door *Sequah* behandelde personen of niet leden aan rhuumatiek of slechts schijnbaar genezen waren, wijl de kwaal na korter of langer tijd terugkeerd, deelt het „*Nbl. v. Ned.*” een geval mede omtrent een persoon, werkzaam in een groot kledingmagazijn in de Vijzelstraat. Ook hij leed aan rhuumatiek en werd door *Sequah* behandeld. De man verheugde zich aanvankelijk over zijne genezing, hij verscheen zelfs weer op het magazijn. Slechts voor korten tijd, want de kwaal heeft zich weer bij hem vertoond; zijn handen zijn even dik als te voren.”

In de „*Zutphensche Courant*” van 22 Oct. 1891 lezen wij: „De wed. *P. in de Hoven* alhier, welke lijdende is aan rhuumatiek, heeft tegen deze kwaal *Sequah's* olie te hulp geroepen, maar moest ten laatste de inwrijving staken, aangezien de pijnen erger werden.”

In „*Het Nieuws van den Dag*” van Woensdag 23 September 1891, 2e blad, komt een ingezonden stuk voor, geteekend *H.*, waarin medegedeeld wordt hoe somtijds personen afgescheept werden met eenige praatjes en de mededeeling: „u hebt 15 fleschjes nodig”. 15 fleschjes kosten 15 gulden, en hiervoor schrikte de bezoeker terug. De man (d. w. z. een beambte van *Sequah* die den bezoeker te woord stond) werd meer en meer onvriendelijk, toen hij merkte dat hier geen f 15 te ontvangen zou zijn, maar indachtig het spreekwoord: „Beter een half ei dan een ledige dop”, accordeerde hij met zijn bezoeker over 5 fleschjes. Daarmede zou de ziekte (rhuumatiek in de lenden) te bezweren zijn. En het resultaat? De patient smeerde en wreef 14 dagen, drie weken en — had totaal geen baat”.

Aan dit ingezonden stuk voegt de Redactie het volgende toe: „Verschillende stukken over *Sequah* en aanverwante onderwerpen liggen ter beschikking, voor zoover ze niet dezer dagen opgenomen mochten worden.”

Wij verzoeken hen, die ons mededeelingen kunnen en willen doen, om toezending!

Aan een brief ons 22 Oct. '91 geworden, ontleenen wij het volgende: „De vrouw van *v. Ieperen* Kleine Wittenburgerstraat 45 te Amsterdam, sinds jaren krom van rhuumatiek, bijna onbekwaam iets te doen, liet door haar man succ. 4 fleschjes *Sequah*-olie halen, waarmede hij haar (*Sequah* zelf behandelt geene vrouwen) volgens des wonderdokters voorschrift zelf inwreef.

't Gevolg was na korten tijd geheele genezing, zij kon zich weer flink bewegen en alles zelve verrichten; thans is de arme vrouw echter weer ingestort. —

De arme luidjes hebben daaraan f 6.25 geofferd zonder baat, *Sequah* wordt verwenscht.”

De schrijver van den brief wenscht om persoonlijke redenen buiten spel gelaten te worden. Zijn naam echter is ons bekend. Reden om dien te noemen bestaat, zijn wensch nog daargelaten, niet, waar wij naam en woonplaats van de arme bedrogene mogen noemen.

Uit Rotterdam ontvingen wij onder dagteekening van 23 Oct. '91 nog de volgende mededeelingen:

10. Omtrent *Johannes Schipper*, Generaal v/d Heydenstraat 55 te Rotterdam, dat hij na onder behandeling van *Sequah* te zijn geweest, zich beter gevoelde en aan het werk ging, doch spoedig daarop weder ziek werd.

20. Omtrent *M. J. C. de Liefde*, Goudsche rijweg 113 te Rotterdam, die zich kort na de komst van *Sequah* tot hem begaf en zich onder diens behandeling stelde. Na die behandeling gevoelde hij zich geheel hersteld, doch een paar dagen later, keerde de oude toestand terug. Hij bevindt zich nu weder onder behandeling van een geneesheer te Rotterdam.

Een geneesheer alhier deelde ons dezer dagen de ondervinding mede van de moeder van een zijner patiënten. Die vrouw, lijdende aan rhuumatiek, had zich op aanraden van *Sequah* door haren man met olie laten wrijven. Eén dag had zij verlichting van haar lijden gevoeld, doch was daarop niet alleen

in haren vroegeren toestand vervallen, maar zelfs veel pijnlijker geworden. Toen haar man — die bij Sequah de fleschjes olie haalde — den kwakzalver tevens mededeelde dat haar gezichtsvermogen sterk verminderd was, schreef Sequah voor, dat ook rondom de oogen met de olie gewreven moest worden. Dat indien dit echter niet mocht helpen, zij maar moest wachten tot zijn broeder kwam, die alle oogziekten zou genezen. Niet alleen heeft de arme lijderes ook daarvan geen baat gevonden, doch is haar toestand nu zóó, dat zij steeds met een doek voor de oogen loopt, daar het daglicht haar onverdragelijk geworden is.

Deze mededeeling is van nog meer gewicht dan andere. Het blijkt hieruit dat het den kwakzalver volmaakt onverschillig is wat het lot zijner prooi in de toekomst zijn zal. Wij denken hierbij onwillekeurig terug aan het „Handelsblad“ en de mededeeling van den schrijver van „Dag tot Dag“ over het minder gevaarlijke in Sequah's handelwijze.

Van een geneesheer uit den Helder ontvingen wij een schrijven omtrent twee patiënten. De een, door Sequah behandeld, heeft geen baat daarbij gevonden, wat zeker niet te verwonderen is, daar zijn moeilijk loopen te wijten is aan een beenzweer, die door het wrijven van den kwakzalver niet genezen is. De ander, een zeldoods, lijdende aan rhumatiek van voet- en schoudergewricht, was door Sequah eerst een paar dagen aan de praat gehouden, waarna hij hem twee fleschjes olie verkocht voor f 2.50 en hem toen wegzond met de mededeeling dat hij hem niet genezen kon, omdat hij geen tijd had en maar één patiënt per dag hielp. Als het Sequah interesseert mag hij langs dezen weg ervaren dat genoemde patiënt, dank zij de middelen hem door den geneesheer voorgeschreven en waarvan door hem gebruik werd gemaakt, hersteld is, zoodat hij weder zijn dienst kan doen.

Wij voor ons meenen, dat het een ieder, die zonder vooroordeel leest wat wij hierboven schreven, duidelijk moet zijn dat wij met recht waarschuwen tegen Sequah en zijne middelen. Men spare ons, ter wille van de zaak, d. w. z. den strijd door ons gevoerd om lijders te behoeden voor bedrog en erger, opmerkingen als: „Uw doel is schoon, doch de wijze waarop gij het doet is verkeerd.“ Daaraan hebben wij niets, de lijdende menschheid nog minder. Onze arbeid is geenszins gemakkelijk en de weg door onze vereeniging bewandeld is niet vrij van hoekige steenen en doornen.

Wij vragen aan ieder weldenkende om hulp en steun.

Is men van meening dat het bestuur der vereeniging in verkeerde richting handelt, zijn arbeid en moeite slechts strekt om reclame te maken voor kwakzalvers, welnu, er is een weg om daarin verandering te brengen.

Iedereen, die lust heeft zich in te spannen ten nutte van lijdende natuurgenoeten, staat het vrij lid te worden van onze vereeniging, ieder lid van de vereeniging heeft het recht het bestuur inlichtingen te vragen omtrent zijne handelingen.

Ieder lid van de vereeniging kan in aanmerking komen om aan het hoofd te staan en daar te arbeiden aan het groote doel.

Maar men bedenke in de eerste plaats wat het doel is en stelle het bestuur in staat scherper in het licht te stellen wat leugen is en wat waarheid; men blijve bij de kern van de zaak en dwale niet af in bijzaken.

De publieke opinie.

Men heeft ons in deze dagen meermalen gevraagd: Zou het nu werkelijk kwakzalverij zijn, daar waar zoovelen overtuigd zijn, dat de medicijnman in den Parktuin onderscheidene lijders heeft genezen?

Ons antwoord kan betrekkelijk kort zijn. De oorzaak dier algemeene overtuiging wordt aangegeven in de volgende stelling waarop dezer dagen toevallig ons oog viel:

„De algemeene meening is slechts de meening van enkelen, die door allen wordt aanvaard.“

DAVENPORT'S grootste proef van geschiktheid voor zijn zending was wel om te zorgen, dat eerst een klein hoopje volks van zijne wonderen overtuigd was, en daarvoor koos hij natuurlijk de minst ontwikkelde uit het volk, die hij door den klank van het zilvergeld, kwistig door hem uitgestrooid, naar den Parktuin deed komen. Dagen lang was

bijv. bij iedere flesch, die hij aan onbemiddelden ten geschenke gaf, een gulden gevoegd.

Hij wist wel, dat de ontvangers, te goeder of kwader trouw, zijn lof zouden zingen en de kern van het dankbare, opgetogen en hem toejuichende publiek zouden vormen. Bleek de Nederlandsche burgerij dom genoeg te zijn, dan zou elke gulden hem wel honderdvoudig teruggegeven worden door — anderen. Ook voor het verschijnsel dat zoovelen ons hard vielen in plaats van ons in den strijd te steunen, vinden wij een aannemelijke verklaring in de stelling, dat men niet gaarne in zijn zwak — in casu het bijgeloof in geneesmiddelen — wordt aangetast, terwijl hij, die zoo ondeugend is, zich de ongenade van den aangetaste op den hals haalt.

Waarom is Sequah een kwakzalver?

Wij noemen een kwakzalver iemand, die willens en wetens leugens vertelt om zijne geneesmiddelen liefst tegen veel geld aan den man te brengen, die onder allerlei schoonschijnende beloften de zieken lokt, ze van het nut zijner middelen tracht te overtuigen, terwijl hij zeer goed weet dat het grootendeels leugentaal is, die hij den zieken vertelt of in strooibilletten, gebruikaanwijzingen enz. laat lezen. Met andere woorden: een kwakzalver is iemand die bedrog pleegt met geneesmiddelen om geld te verdienen, en wie met zulk een doel bedrog pleegt, verdient den naam van bedrieger.

Wij zullen nu aantoonen dat Sequah zulk bedrog op groote schaal pleegt en dus met alle recht een kwakzalver en een bedrieger genoemd kan worden.

Gaan wij daartoe eerst zijne strooibilletten na, de biljetten namelijk die hij door zijne nagemaakte Amerikanen van zijn praalwagen laat uitstrooien. Doch wij vestigen er vooraf de aandacht op dat sommige biljetten boven de attesten de datum van Nov. 1889 vertoonen, terwijl de officieele Sequah-Chronicle vermeld, dat de Sequah-maatschappij eerst in 1890 is opgericht.

Wij behoeven dus niet ver te zoeken naar den oorsprong dier attesten.

De strooibilletten — ook om de fleschjes gewikkeld — dragen den naam van Sequah's indische gezondheidsgids en beginnen met een allerlei over de noord-amerikaansche Indianen. Dit allerlei is een mengeling van wat omtrent die bijna uitgestorven stammen bekend is, doorspekt met wat nonsens en eenige leugens. De bedoeling is alleen om de aandacht van den lezer te trekken. Daarna krijgen wij onder den titel de *Prairie-bloem*, een praatje over de schadelijkheid van het gebruik van drogerijen.

Wij zullen hier en daar den kwakzalver zelf aan het woord laten, ook al om te doen zien hoe mooi het Engelsch in het Hollandsch vertaald is. (Wij laten daarbij alle druk- en letterfouten onveranderd.) Het ligt namelijk in den aard der zaak dat alleen verlopen sujetten, industrie-rijders en lieden die te lui of te slecht zijn om zich een fatsoenlijk bestaan te verschaffen, zich met dergelijken schandelijken handel inlaten, en dat er maar al te dikwijls lieden bij gebruikt worden, dien het aan voldoende kennis ontbreekt om goed te vertalen.

Wij lezen dan in de *Gezondheidsgids*:

„De verderfelijke gewoonte van het menschelijk gestel met drogerijen te bederven is eene der ergste en doodlijkste ondeunden van de tegenwoordige eeuw.“

En dan volgt:

„De gelukkige uitvinding der wonderbare geneeskundige eigenschappen der Haven Minerale Bronnen is nu echter bezij druk tegen te werken het gebruik der verfoeilijke en vergiftige afkooksels, die tot hertoe zoo uitgebreid gebezigt geworden zijn. Het mineraal water van dezen verkregen is alkalisch van aard, en van natuur geheel schadeloos. Het is een krachtig versterkend en herstellend middel, en is een zeker en veilig geneesmiddel voor alle rhumatieke en zenuwachtige kwalen, en voor lasten afhangend van eene gevoelige toestand der maag en der ingewanden.“

Het gewone kwakzalverspraatje dus: Eerst de gewone geneesmiddelen veroordeelen en dan het eigen geneesmiddel noemen als den eenigen redder. Dat een kwakzalver ook dom kan zijn blijkt uit het gezegde: *Het mineraalwater van deze bron* enz., terwijl op het karton, waarin de „prairiebloem“ gewikkeld is, te lezen staat:

Gewaarborgd absoluut vrij van alle minerale lichamen.

Een aardig staaltje hoe de bedrieger in zijne eigen leugens is verward geraakt.

Ook wordt meermalen verzekerd dat de „prairieflower“ volstrekt schadeloos is, d. w. z. zonder schade ingenomen kan worden. En toch hebben

meerdere scheikundigen er rhabarber en soms ook aloë in gevonden en zal ieder geneesheer moeten getuigen dat aloë of rhabarber in sommige gevallen zeer schadelijk kan werken.

Verder heet het:

„Terwijl voor eeuwen lang de Filozofen, Wijsgeeren, Scheikundigen en Artsen te vergeefs zochten onder de metalen en vergiften voor tegengif tegen de woestingen der ziekte, lag dit eenvoudig en natuurlijk geneesmiddel ongehoord en ongekend, tenzij aan de kloeke Indianen die over de prairies der westelijke wereld zwerfden. Sequah, Limited, voelend dat dit middel aan de voornaamste behoefte der eeuw zoude voldoen, verzekerde zich het eenig recht voor het gebruik van het mineraal water, en voerde het in onder het publiek met dat vertrouwen welke de wonderbare gevolgen zoo volkomen gerechtigde hebben. Het heeft de pijnlijkingen van menig ziekenbed vermindert het heeft het hart van menig lijdende uit vreugde doen zingen, en heeft zich een onspreekbare gave bewezen voor het lijdend menschedom.“

Om deze leugens goed te beoordeelen leze men maar eens de onderscheidene berichten omtrent de door Sequah zelf, of door het gebruik zijner middelen verknoede en verergerde zieken, in de nederlandsche dagbladen gepubliceerd en door ons in het *Maandblad* nader medegedeeld.

En nu volgt een opsomming van de ziekten, waartegen men die aloë of rhabarber, alias *prairieflower*, kan gebruiken. In het Hoofdstuk: *Slechte of gebrekkige spijsvertering* heet het:

„Metalische drogerijen en vergiften zijn niet alleen nutteloos, maar uiterst kwaadaardig en schadelijk in deze gevallen, waarvoor de eenige ware en teorendstellende behandeling bestaat uit natuurlijke mineraal wateren en plantaardige extracten, zooda als deze te vinden zijn in Sequah's Prairie Bloem, die altijd prompt en met goed gevolg verlost.“

Hier komt de brutaliteit van den bedrieger zeer sterk uit. In de *Prairieflower* is ook potasch en soda aanwezig. Zijn dit dan geene *metalische vergiften* en kunnen deze stoffen in sommige gevallen niet uiterst kwaadaardig werken?

Immers ja!

Tegen *leverziekte* is de „prairiebloem“ het eenige geneesmiddel.

„Door deze behandeling, wordt de behoefte aan de ouderwetsche drogerijen, met Mercurius en andere schadelijke vergiften, geheel voorkomen, en de patient wordt plezierig, veilig en in veel korter tijd genezen.“

Wij voegen er aan toe: Weg met alle andere geneesmiddelen! leven de aloë en de rhabarber van de Sequah-maatschappij!

Doch er is nog meer. Bij

Koorts, koude koorts, huidziekte, gezwollene klieren, opene zweren en etterbuilen en vele andere chronische en verteerende kwalen, krijgt men alleen zekere genezing door het gebruik der „*Prairieflower*“.

„Het past alle onderdommen en alle temperamenten, en mankeert nooit om verlossing te geven.“

„*Nieren ziekten* onderscheiden door pijn in den vug en graveel worden vlug verwijderd door *Prairie Bloom*; terwijl in gevallen van Waterzucht, de gevolgen van dit wonderbaar middel soms verbazend zijn. Gevallen van den wanhopigste aard zijn dikwijls volkomen genezen geworden in weinige weken, of zelfs dagen, nadat alle hoop verloren geworden was door des patients doktoren en vrienden.“

„*Heuppijnt* behandeld door Sequah's Geneesmiddelen is niet langer een bijna ongeneesbare kwaal, maar geeft spoedig toe en wordt geheel genezen; terwijl zenuwziekten van alle soorten als of door tooverrij verdwijnen.“

En zoo gaat het door. De middelen van Sequah zijn de eenige middelen die altijd helpen, in welke ziekten ook. Want men moet weten dat de opgenoemde verschijnselen, waarnaar de zieke moet beoordeelen wat hem scheelt, zoo gekozen zijn dat zij op allerlei ongesteldheden passen. Er is dus alle kans, dat velen, verlost door de leugens van den kwakzalver, gretig naar de middelen zullen grijpen en hunne rijksdaalders offeren.

Ofschoon het bovengenoemde nog lang niet alles is wat uit de *Gezondheidsgids* is te halen, zullen wij dezen nu maar laten rusten en even de gele gebruiksaanwijzingen, waarin de fleschjes gewikkeld zijn, doorloopen.

Bij de voorschriften voor het gebruik der *Sequah's olie*, komt onder het opschrift *vorstwonden* voor: „*Smer de gevrorene gedeelten flink in, met wrijving en hitte.*“ Ieder weet, dat aanwending van warmte bij bevroren ledematen zeer nadeelig is. Het schijnt dus geen geneesheer te zijn, die de kwakzalvermaatschappij heeft geholpen om de gebruiksaanwijzing op te stellen, tenzij een van zeer inferieure soort.

Waar wij bij „*Keelontsteking*“ (croup) lezen: „*Deze zeer gevreesde ziekte wordt snel verzacht door een enkele toepassing van Sequah's olie aan de borst en keel,*“ wordt, naar onze meening, de taal van den kwakzalver die van een schurk, omdat hij even goed als wij weet, dat bij die gevreesde ziekte heel ander

middelen noodig zijn dan olie en terpentijn. Elk uitstel van deskundige hulp kan in die gevallen heilloos worden voor den patiënt.

Ten slotte wordt de olie ook aangeraden in zes gevallen van paarden-ziekten.

Op het gele papier van de „*Prairiebloem*” staat onder veel nonsens ook het volgende: „Het (de prairiebloem) bevat geen strychnine, arsenik, kina, of andere vergiftige en schadelijke drogerijen.” Men moet een kwakzalver zijn om tot grooter roem van zijn eigen kwalzalversmiddel te durven beweren dat kina een schadelijke en vergiftige drogerij is.

Met groote letters leest men:

„*Herinner om met het middel door te gaan totdat de gewenschte uitslag verkregen is.*”

Natuurlijk. Zooveel mogelijk er van koopen, dat spekt de kas het meest.

Vonden wij bij de gebruiksaanwijzing der olie slechts éénmaal de bijvoeging: neem ook „prairiebloem”, hier bij de „prairiebloem” komt geregeld de bijvoeging: wrijf ook met de olie. Wel zeker! anders snijdt het mes niet aan twee kanten.

Zeër aardig is de vertaling: „*Voor wurmen met kinderen*”, waar in het Engelsch staat „*For worms in children*”. Als de tolk van DAVENPORT de vertaler is, dan is zijn kennis der Engelsche taal overeenkomstig het uitzicht en den tongval van den man.

Schandelijk noemen wij de beide laatste volzinnen van het fraaie stuk, luidende:

„Aan Jongelingen en Mannen van Middelbaren Leeftijd. Een theelepelt Prairie Bloem elken avond ingenomen herschenkt de mannelijkheid, de gezondheid en het geluk aan hen die aan Zaadzwaakte of Krachteloosheid lijden.

Aan de Dames. — Dit middel is een onwaardig geschenk aan lijdende vrouwen, en zal altijd genezen of verzachten Afgematheid, Gebrek aan Eetlust, Overzettingen of Verschuivingen der Baarmoeder, Ongeregeldheden der Moederscheede, Witte Vloed en al de verwarringen die hun oorsprong in de baarmoederomstreken hebben. Neem een theelepelt op bedtijd in water.”

Wie, na het bovenstaande met aandacht gelezen te hebben, het nog niet met ons eens is, dat die Sequah-Company een zwendel-maatschappij is, alleen er op ingericht om de zieken, die niet beter weten, het geld uit den zak te kloppen, ga naar de Séance, bewierooke daar den afgezant der Sequah-maatschappij DAVENPORT en neme vooral veel aandeeltjes. Het Nederlandsche volk schijnt dom genoeg om de jaarlijksche uitkeering aan de aandeelhouders belangrijk te verhoogen.

Waarom is de Sequah-Maatschappij een bedriegster?

Voor wij overgaan tot het opnoemen van het zondenregister van de Sequah-Maatschappij. wijzen wij er op dat DAVENPORT handelt op last van zijn patrones, de S. M. Al wilde hij anders doen, het zou niet gaan, want het is aan te nemen dat hij omringd is van landgenooten, die contróle op zijne daden en vooral op de ontvangst der gelden moeten uitoefenen. Dit is ten minste regel en ook eene noodzakelijkheid bij een zaak, die voor rekening van aandeelhouders wordt geëxploiteerd.

Veronderstel dat bij hem de menschlievendheid en het natuurlijk medegevoel voor een oogenblik de overhand kregen op de schraapzucht en de zucht tot kwakzalveren, dan zou de man het toch niet kunnen laten blijken, want deed hij dit, dan zou spoedig de een of ander van de bende een brief naar den president der Maatschappij zenden, dat DAVENPORT ongeschikt was geworden, en spoedig zou hij uit zijn waarschijnlijk vet baantje ontslagen en door een anderen paljas vervangen worden.

En nu het zondenregister.

Wie zich uitgeeft voor geneesheer of, zooals DAVENPORT gezegd heeft, voor medicijnman, moet weten, dat het bedrog is om een of twee middelen voor een aantal uiteenloopende ziekten, waaronder zeer ernstige, aan te raden. Hij moet weten dat het bedrog is hetzelfde middel aan ieder aan te raden, van wat leeftijd of kunne ook, of hoe zijn gestel ook is. Wie dat niet weet, heeft geen verstand van geneeskunde of geneesmiddelleer en pleegt dus bedrog, als hij zich een medicijnman noemt.

Het is en blijft bedrog om, zooals DAVENPORT gedaan heeft, het volk door muziek en gerinkel met zilvergeld bij elkander te trommelen, patiënten, die blijkens medisch attest geen rhumatieklidders zijn, van rhumatiek te genezen en ze, als genezen patiënten, op zijn tribunate laten dansen en springen.

Het is de taal eens bedriegers om, als hem uit Gelderland geschreven wordt: Kunt gij mij ook van

liesbreuken en toevallen genezen? te antwoorden: Ja, zend mij zoo spoedig mogelijk f 20 en ik zal u mijne middelen zenden. En dat terwijl die ziekten op de lijst der door de Sequah's middelen te genezen ongesteldheden niet voorkomen!

Het is bedrog, ieder bij het minste teeken van de begeerte om geholpen te worden, al is hij goed ter been, door zijne helpers op de tribune te laten dragen, zonder onderzoek of de patiënt werkelijk rhumatiekljder is te gaan wrijven en ook dezulken aan het volk als genezen te vertoonen.

Het is bedrog, om een patiënt op de tribune te laten uitroepen dat hij door Sequah genezen is, terwijl de geneesheer schriftelijk verklaart dat de patiënt verergerd, ja verknoeid is. (Zie Ochtendbode van 12 Oct. 1891).

Het is bedrog, aan een onbemiddelde patiënt op zijn vraag te antwoorden: Ik help u kosteloos, ééne behandeling is voldoende, de rest wordt aan de natuur overgelaten en, als hij gekomen is, hem gratis te wrijven, maar toch 12 fleschjes olie voor geld te laten koopen.

Wij zijn het volkomen eens met hetgeen de Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de Arrondissementen-rechtbank te Breda, tijdens de behandeling van de zaak van Sequah in tweede instantie, gezegd heeft:

„Den persoon van den beklagde DAVENPORT noem ik een oplichter, en wel een wreeden oplichter, want hij tracht geld te kloppen uit de zakken der armen.

„Ik wil gaarne aannemen dat hij Davenport heet — dat zal wel zoo zijn, al weten wij 't niet zeker —, maar wat is zijn beroep? Wat is hij? Wat was hij? Was hij vroeger goochelaar? Is hij in een paardenspel geweest? Was hij spiritist? De naam van Davenport is een bekende naam. Zoo heeten eenige spiritisten, die te Parijs zijn ontmaskerd. Behoort hij daarbij? Wij weten het niet. Hij is als een vreemdeling ons land binnengekomen. Ik kan niet nalaten mijn innigen spijt uit te drukken, dat de wetten van ons land een optreden als van Davenport mogelijk maken. Het spijt mij dat dit wordt toegelaten, dat hij vrijgelaten wordt.

„Waar dikwijls arme vreemdelingen, Belgen, arme Duitschers, als landloopers over de grenzen worden gezet, laat men hier een vreemdeling toe, die de wetten heeft overtreden en zijn werk maakt van het bedriegen onzer landgenooten.

„Ik wensch mijne verwondering te uiten dat de hoofden der politie — ik zeg: politie, niet justitie — dat de hoofden der politie geen termen gevonden hebben om dien man het land uit te zetten.”

Evenzeer zijn wij het eens met den Ambtenaar van het O. M. te Bergen-op-Zoom, waar deze zeide: „dat DAVENPORT bleek te zijn een kwakzalver, neen een bedrieger, een schurk die zich rijk wilde maken met de bespaarde penningen van den werkmán.”

Hoog en laag geplaatsten voor den praalwagen van Davenport.

Algemeen bekend is het dat de heffe van het Amsterdamsche publiek, gewonnen door de guldens en rijksdaalders, door den agent der Sequah-Company om zich heen gestrooid, op zekeren tijd de paarden voor zijn wagen uitgespannen en zich zelf er voor gespannen heeft.

Nu, daar hebben wij vrede meê, voor zoo'n wagen behooren ezels en geen paarden.

Minder bekend is het echter, dat een deel der spes patriae van de Amsterdamsche Alma mater, zich evenzeer heeft beijverd om den kwakzalver en bedrieger hulde te brengen. Wij willen hopen, uit onnadenkendheid.

Ziehier wat er van is, tenminste indien onze informaties juist zijn.

Het dispuut-gezelschap „Unica” van het Amsterdamsche Studentencorps wenschte in den gebruikelijken rijjool, den praalwagen van SEQUAH te gebruiken. Zij richtten zich met het verzoek tot DAVENPORT, die echter weigerde. Daarop gaf een der verzoekers den kwakzalver zijn naamkaartje over. Toen DAVENPORT nu den naam las van een der hoogstgeplaatste personen uit het land — want diens zoon was het — stemde hij natuurlijk terstond toe.

Zulk een eer had hij waarschijnlijk niet gedroomd, dat hem in Nederland — het land dat eene door vreemdelingen geprezen geneeskundige wetgeving heeft — beschoren was. De slimmerd

zorgde dan ook wel bij het begin van den rijjool op de Stadhouderskade aanwezig te zijn, ten einde zich door het dispuut-gezelschap „Unica” een soort van ovatie te doen geven.

En dat was de man van wien de officier van justitie te Breda gezegd heeft: „DAVENPORT noem ik een oplichter en nog wel een wreeden oplichter. „Ik wensch mijne verwondering te uiten dat de „hoofden der politie geene termen hebben gevonden „om dien man het land uit te zetten.”

De heeren van „Unica” kunnen zich niet verontschuldigen met te zeggen dat zij het niet geweten hebben, want 24 uur te voren heeft het Bestuur onzer Vereeniging aan een der leden van dat dispuutgezelschap, de heer P. ELIAS, jur. stud., per brief verzoekt, om gedurende den tocht, van den wagen af, de strooibilletten en maandbladen der Vereeniging te verspreiden. Het Bestuur schreef er bij: „Het twijfelt niet of U zult wel willen „medewerken om de gevolgen der voor Sequah te „maken reclame op deze wijze te neutraliseeren.”

De heer ELIAS antwoordde onder meer: „Tot „onzen spijt kunnen wij niet aan uw verzoek vol- „doen; de heer DAVENPORT heeft ons namelijk zijn „wagen, paarden en koetsier geheel kosteloos afge- „staan; U begrijpt dus dat wij, hoe wij ook over „het Sequanisme oordeelen, in geen geval er aan „kunnen denken hem op deze wijze tegen te werken.”

Dus de heeren hebben er zelf nog voordeel bij gehad. Want door den wagen kosteloos te krijgen behoeften zij geen geld voor een fatsoenlijken wagen uit te geven. Wij weten niet of er onder het gezelschap „Unica” ook aanstaande medici zijn. Is dit wel zoo, dan raden wij hun aan om te wachten tot DAVENPORT, zooals de Fakkelt vermeldde, tot hoogleeraar aan de Vrije Universiteit is benoemd. Zij hebben dan gelegenheid hunne studiën onder Prof. Sequah voort te zetten. Doch in ernst, men zal ons moeten toegeven, dat er moed toe behoort om onder dat alles den strijd voort te zetten.

f 400000 aan Sequah's middelen.

Wij vernemen dat tot nu toe reeds 40000 zegge veertigduizend kistjes met Sequah's middelen zijn ingevoerd. Wij hebben eenige kistjes gezien en kennen natuurlijk de grootte der fleschjes. Naar onze gissing gaan er zeker wel 300 à 400 fleschjes in één kistje. Aangenomen echter dat er maar 100 fleschjes in zijn, en aangenomen dat de Sequah-Company maar f 1.— per fleschje ontvangt — feitelijk is het minstens f 1.25 — dan vertegenwoordigt de invoer tot nu toe een waarde van veertig tonnen gouds.

Het Nederlandsche volk, beschermd door eene in theorie uitstekende geneeskundige wetgeving, moet zijn bijgeloof op het gebied van geneesmiddelen wel duur betalen.

Want wat ontvangt het in ruil voor al dat geld? Een mengsel van één deel terpentijn met twee deelen vette olie en een paar voor de genezing onbeduidende maar sterk riekende toevoegsels en een aftreksel van rhabarber en peper met potasch en soda.

Deze mengsels worden — zooals onze nasporingen geleerd hebben — in Londen bereid, gaan dan quasi naar Amerika om een Amerikaansch cachet te krijgen, retourneeren naar Londen om dan, van daar uit, naar de landen, waar men, zooals in Nederland, dom genoeg is om die dingen gretig te koopen, gezonden en op de bekende wijze door een paljas aan den man gebracht te worden.

Komaan, Redacties der dagbladen in Nederland, als het u waarlijk ernst is om de voorlichters van het publiek te zijn, helpt ons en verheft uw stem tegen deze oplichterij van buitenlanders.

Heft u op boven het peil der onwetende menigte, bedenkt dat er geen geneesmiddel bestaat dat alles doen kan, wat de verkooper er van vertelt; bedenkt dat het geloof aan geneesmiddelen een tijdlang verlichting of schijnbare genezing kan geven, maar dat de toestand van den lijder, na de reactie, nog ongelukkiger wordt dan te voren.

Eischt niet dat wij eerst zullen beproeven of de een of andere afgezant der Sequah-Company wel eens iemand werkelijk kan genezen. Wat wij van u in het belang van het publiek eischen is, dat gij de door ons aan den dag gebrachte feiten mededeelt en hetgeen wij publiceeren niet dood zwijgt.

Denkt aan de roetvlekken, waarvan in het hoofdartikel van het October-nummer van dit blad gesproken wordt.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1039.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

Bij dit No. behoort een Bijvoegsel.

Nieuwe leden en abonnés, die met Januari 1892 wenschen toe te treden, worden verzocht zich reeds thans aan te melden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

INHOUD.

Hoofdartikel: Een vriend, die onze feilen toont. Berichten: Verslag van de afd. Dordrecht e. o. — Het eksterooogenmiddel van Lefries. — Waarschuwing tegen Sequah. — Proces-verbaal tegen Meindert Prins.

Rechtszaken: Snabilié en Davenport, resp. voor de kantongerechten te Rotterdam en Amsterdam.

Grootere artikelen: Drank van der Helm. — Een attest voor Windelincx.

Ingezonden stukken: Eenige opmerkingen betreffende „Unica” te Amsterdam. — Over z. g. patentmiddelen in Indië.

Correspondentie.

Inhoud van het bijvoegsel:

Sequah te Haarlem. — De samenstelling der Sequah-middelen.

Een vriend, die onze feilen toont.

Inderdaad zoo'n vriend is ons zeer aangenaam, en overtuigd, dat wij geenszins onfeilbaar zijn, nemen wij gaarne elke terechtwijzing aan, en trachten wij onze fouten te verbeteren.

Wanneer echter de feilen, waarop een vriend ons opmerkzaam maakt, naar onze meening niet aanwezig zijn, dan is het, in het belang van de zaak, die wij voorstaan, meer dan ooit plicht ons te verdedigen, want, waar van bevriende zijde enkele onzer handelingen worden afgekeurd, daar zullen spoedig onze vijanden van die afkeuring gretig gebruik maken, met beide handen elk wapen aangrijpende om ons te bestrijden. Nu, dat is te begrijpen.

Maar ook te begrijpen is het, dat het op onze weg ligt die wapens onbruikbaar te maken — als het kan.

Het weekblad „De Familiebode,” dat, blijkens talrijke mededeelingen der Redactie, bij de bestrijding der kwakzalverij aan onze zijde staat, meent ons nu, in het no. van 14 November j.l., op de volgende wijze, op een fout te moeten opmerkzaam maken:

„Een edele bestrijding?”

In het blad, uitgegeven door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, komen meermalen stukken voor, die wij steeds met genoegen lezen en met nog meer genoegen overnemen, omdat wij ook het onze willen doen om de massa het „past op uwe zakken” en lieve gezondheid toe te roepen.

Ten strengste wren wij annonces ons door kwakzalvers gezonden, en, waar wij niet bepaald weten of het middel een kwakzalversmiddel is, daar onderzoeken wij eerst goed.

„Wij noemen een kwakzalver iemand, die willens en wetens leugens vertelt om zijne geneesmiddelen liefst tegen veel geld aan den man te brengen, die onder allerlei schoonschijnende beloften de zieken lokt, ze van het nut zijner middelen tracht te overtuigen, terwijl hij zeer goed weet dat het grootendeels leugentaal is, die hij den zieken vertelt of in stroobiljetten, gebruiksaanwijzingen enz. laat lezen. Met andere woorden: een kwakzalver is iemand die bedrog pleegt met geneesmiddelen om geld te verdienen, en wie met zulk een doel bedrog pleegt, verdient den naam van bedrieger.”

Zóó schrijft het Maandblad van deze maand en wij zeggen hierop: accoord!

Maar wat te zeggen van een bestrijding als deze:

„20. de firma Jacob & Co. Amsterdam, die hier dwazen schijnt te zoeken, bereid om geld en gezondheid te offeren aan zijn likdoorn-tinctuur, koorts- en maagkruiden, z. g. antiseptische brand- en wondzalf, borstkruiden van haverstroo, teerzeep tegen dauwworm enz., kindervoeder, zuurballen tegen zuur etc.”

Kom Mijnheeren, wees in uw bestrijding toch niet verblind. Welk mensch noemt kruiden, teerzeep, kindervoeder nu kwakzalverij? En de zuurballen dan? En de likdoorn-tinctuur? Wij kunnen de heeren verzekeren dat Jacob's likdoorn-tinctuur ons bevrijdde van de lastige kwaal, terwijl de zuurballen een gewoon huismiddeltje zijn, naar de meening van vele huismoeders althans. Zeker zijn het artikelen, waar men zijn gezondheid minder aan offert dan aan de tuberculine van prof. Koch, waar honderden aan bezweken.

In de laatste tijden is het Maandblad meermalen gebrek aan waardigheid in zijn bestrijding verweeten; wij waren die meening niet toegedaan, omdat wij de omstandigheden en den aangevalen persoon in aanmerking namen. Maar wij meenen thans, naar aanleiding van deze bestrijding te kunnen zeggen: scheer niet alles over één kam en roep niet dadelijk kwakzalverij. Als ge dit wilde doen en rechtvaardig wilde zijn, zoudt ge heel wat doctorale, ja helaas professorale kwakzalverij, zelfs uit de hoofdstad, aan de kaak moeten stellen.

Men moet de menschen de oogen openen voor wat waarlijk verkeerd en nadeelig is. Elke schijn echter van onrechtvaardige oppositie moet vermeden. Bij het publiek dat niet redeneert maar dadelijk oordeelt, doet men met zulke critiek veel meer kwaad dan goed en streeft men het doel voorbij.”

Dankbaar nemen wij deze opmerking van „De Familiebode” aan, dankbaar, ook omdat wij daardoor in de gelegenheid zijn, bij de bestrijding der opmerking, ons standpunt nader uiteen te zetten.

Ofschoon de zinsnede, die reden tot ergernis gaf, niet van onze hand afkomstig is, maar voorkomt in eene Mededeeling van de Afd. Dordrecht en Omstreken, nemen wij gaarne de geheele verantwoordelijkheid daarvan op ons, omdat wij onze volle instemming daarmee kunnen betuigen.

Waarlijk, de beschuldiging van verblind te zijn in onze bestrijding moeten wij in dit opzicht van ons afwerpen; wij aarzelen geen oogenblik, ook na de opmerking van „De Familiebode” te verklaren, dat wij in de firma JACOB & Co. te Amsterdam een kwakzalver zien.

Een firma, onbevoegd tot uitoefening van genees- of artsenzijbereidkunde, die zich niet ontziet door tal van annonces de aandacht te vestigen op koorts-kruiden, teerzeep tegen dauwworm, antiseptische brand- en wondzalf, (wij komen in een der volgende nummers op den aard dezer middelen terug) betreedt ongetwijfeld het gebied der kwakzalverij en het is onze plicht daartegen te waarschuwen.

Al moge de Redactie van „De Familiebode” al baat gevonden hebben bij Jacob's likdoorn-tinctuur, al mogen „naar de meening van vele huismoeders” (een ten opzichte van geneesmiddelen niet altijd vertrouwbaar autoriteit) de zuurballen een gewoon huismiddeltje zijn . . . wat bewijst dit tegen onze bewering?

Omdat deurwaarder Lach meent door Sequah van rheumatiek genezen te zijn, is Sequah daarom geen kwakzalver?

Heeft nooit iemand een gunstige uitwerking ondervonden van Holloway-pillen of Pain-expeller en zou „De Familiebode” er toch geen bezwaar in zien een advertentie tot aanbeveling dezer middelen op te nemen?

Neen, geachte Redactie, er is hier geen quaestie van „onrechtvaardige oppositie”; zonder „alles over één kam te scheren” wenschen wij de oogen van de menschen voor Jacob's specialiteiten te openen, omdat zij, naar ons inzien, „waarlijk verkeerd en nadeelig” zijn.

Zie, wij zijn niet zóó verblind, dat wij in 't algemeen teerzeep of likdoorn-tinctuur voor nadeelige middelen aanzien, maar daarin zit ons bezwaar niet. Tot vervelens toe hebben wij het reeds gezegd, het kwaad schuilt in het indirecte nadeel. Eene huismoeder, die op raad of liever op de annonce van Jacob en Co., een geheel onbevoegde firma, zuurballen voor haar kind koopt, loopt gevaar dat zij, vertrouwend op die firma, dat kind de noodzakelijke geneeskundige hulp onthoudt, die, vooral in de kinderpraktijk, tijdig verleend, den armen kleinen voor veel last en lijden kan behoeden.

Uitslag, door onwetenden als „dauwworm” aangezien, kan dikwijls door het gebruik van „teerzeep” belangrijk verergeren. Een deskundige zou hier die zeep afraden. Men stelt echter vertrouwen in de aanbeveling van de firma Jacob en Co. en laat den gunstigen tijd van genezing voorbijgaan.

Men heeft koorts — voor zoover een leek meent dit te kunnen weten — en . . . de firma Jacob en Co. staat gereed met haar koortskruiden. Men vergeet echter dat koorts, in de meeste gevallen, het gevolg is van een of anderen ziekte-toestand;

men laat dien toestand voortduren en eerst wanneer het blijkt dat de koortskruiden niet helpen, wendt men zich tot den geneesheer; somwijlen laat genoeg, het gebruik der kruiden heeft indirect nadeel berokkend.

Aan al die gevallen van indirect nadeel heeft nu de firma Jacob en Co. schuld; door hare annonces heeft zij bij het lichtgeloovig publiek vertrouwen op geneezing opgewekt, zonder den patiënt te zien, zonder de oorzaak der ziekte na te gaan (trouwens daartoe is zij niet in staat) niet uit menschlievendheid, maar alleen om de met ophef aangeprezen waren te verkoopen.

De firma kwakzalvert dus, al geven wij gaarne toe, dat de „borstkruiden van haverstroo" in handen van een leek minder gevaarlijk zijn dan de „tuberculine van Prof. Koch." Maar daarover loopt de quaestie niet, wij hadden te bewijzen dat wij ons aan geen *onrechtvaardige* bestrijding ten opzichte van *Jacob en Co.* hebben schuldig gemaakt en wij vertrouwen dit bewijs te hebben geleverd.

Ten slotte nog een enkele opmerking: het valt inderdaad soms moeielijk de juiste grens aan te geven, waar, bij aanprijzing van middelen, de kwakzalverij begint. Dat wij die grenzen nauwer trekken dan „De Familiebode" blijkt niet alleen uit het bovenvermelde verschil van gevoelen, maar ook uit enkele feiten.

Wij wisten het en het wordt ook nog door de Redactie medegedeeld, dat zij annonces, haar door kwakzalvers gezonden, ten strengste weert; wij mogen dus aannemen dat zij zelve geen aanbeveling zal plaatsen van middelen, die zij als kwakzalverij beschouwt.

Onze aandacht viel nu op het volgende bericht in „De Familiebode" van 3 October '91:

„Het is bekend, dat het samengesteld borstdrop dat tijdens de influenza volgens recept van deskundigen aan den apotheker Henri Sanders, Damstraat, is opgegeven, zulk succes heeft behaald, dat het reeds in huisgezinnen onmisbaar is geworden. Dit geneesmiddel van de zuiverste bestanddeelen en de juiste verhoudingen is dan ook door zijne samenstelling zeer aan te bevelen in de dagen van verkoudheid, kramphoest, heeschheid, prikkeling in de keel enz. De heer Sanders kreeg reeds 480 Amsterdamsche getuigschriften".

Zooals gezegd, kunnen wij best begrijpen, dat de Redactie van „De Familiebode" van haar standpunt, zonder aarzelen een dusdanig bericht opneemt, en, wij voegen er terstond bij, dat ook wij in het verkoopen van die „borstdrop" nu niet zoo veel kwaad zien. Maar toch zou de wijze van *aanbeveling* ons voorzichtig maken.

Dat schermen met woorden als „samengestelde borstdrop" „onmisbaar in huisgezinnen", „geneesmiddel van de zuiverste bestanddeelen en de juiste verhoudingen" en vooral die vermelding van de „480 Amsterdamsche getuigschriften" zouden ons, wanneer wij, als Redactie, alles wat naar kwakzalverij zweemt wilden weren, nog wel tweemaal doen bedenken en zeker aanleiding geven tot het instellen van een onderzoek vóór wij een dergelijk bericht zouden opnemen. Maar, wij zeiden het, ieder zijn standpunt.

Berichten.

KORT VERSLAG

van de Vergadering der Afdeling „DORDRECHT EN OMSTREKEN" der Ver. t. d. Kwakzalverij op Maandag 16 November in 't bovenlokaal van Café ZAHN.

Voorzitter de heer Dr. F. M. Cowan.

Na 't voorlezen en goedkeuren der notulen van de vorige vergadering brengt de heer A. J. A. de Bosson verslag uit over de Algemeene Vergadering in Augustus te 's Hage gehouden en wordt op voorstel van den heer van der Horst van Lil den secretaris opgedragen het Centraal-Bestuur beleefd te verzoeken om zoo spoedig mogelijk gevolg te willen geven aan de uitnodiging om en bij de 2de kamer en bij de Ministers van Binnenl. Zaken en Justitie de noodige stappen te doen ter verkrijging van betere geneeskundige wetten.

De heer J. M. van Elk, secr., deelt verschillende staaltjes mede van de meest onbeschaamde kwakzalverij ook hier ter stede en dankt namens het bestuur den heer Emile Christan voor diens gewaardeerde hulp bij het opsporen daarvan. Spreker verdedigt de handelingen van het Hoofdbestuur tegen Sequah, waardoor deze bedrieger te Amsterdam niet genoeg geld verdiende om

er langer dan ééne maand te vertoeven. Gérard's Specialiteiten-advertenties zullen onze dagbladen niet meer ontsieren, daar deze kwakzalver ze niet betaalt. Spreker brengt hulde aan de H.H. Commissarissen van politie te Rotterdam en alhier voor den steun van hen in onzen strijd en eindigt met eene opwekking aan de leden om, ieder in zijn kring, bij te dragen tot den bloei onzer Vereeniging.

Het huishoudelijk reglement voor onze Afdeling, ontworpen door den heer Mr. A. A. Moll, wordt met kleine wijzigingen en onder dankzegging door den Voorzitter aan den ontwerper, goedgekeurd.

Op voorstel van den heer van der Horst van Lil wordt besloten om de aftreding van de bestuursleden één jaar te verschuiven; de afdeling is nog jong en kan de krachten van den heer Dr. P. Scheltema uit Sliedrecht die aan de beurt van aftreding volgens 't reglement niet dadelijk herkiesbaar is, te goed gebruiken.

Onder dankzegging voor de opkomst sluit de Voorzitter de vergadering.

Als aanvulling van de mededeeling van de afd. Dordrecht en O., in ons vorig No., bericht men ons dat een zekere H. SELLÉ te Haarlem de advertentiën van het *eksteroogennmiddel van Lefries* voor zijne rekening laat plaatsen; deze schijnt dus het zaakje van de in 1883 uit ons land gezette KLINGER's te hebben overgenomen.

De onderstaande waarschuwing is te Alkmaar en te Haarlem, vanwege onze Vereeniging, aangeplakt:

Landgenooten!

De Agent der Londensche Kwakzalvers-firma SEQUAH, LIMITED, CHARLES A. DAVENPORT genaamd, is in uw midden.

Volgens gebruiksaanwijzing beweert hij met Prairie-flower, (een aftreksel van Rhabarber) te kunnen genezen: Rhumatiek, Zenuwpijn, Jicht, Bronchitis, Verkoudheid, Kramp, Hartklopping, slechte Spijsvertering, Gal en alle andere ziekten van Maag, Lever en ingewanden. Verder Wormen bij kinderen, Mannen- en Vrouwenziekten.

Met de Sequah-Oil (olie en terpentijn) zegt hij te kunnen genezen: Heupjicht, Rhumatiek, Zenuwpijn, Spit, Zomersproeten, Wintervoeten, gebarste Handen, Aansteking der Longen, Oorpijn, Dooftheid, Kiespijn, Pleuris, Keelontsteking of Croup, Beten van Slangen, Liesbreuken, Toevallen, Oogziekten en Paardenziekten. Dit alles staat op de biljetten te lezen!!

Wie zoo dom is dien onzin te gelooven, brenge zijn geld naar den Kwakzalver.

Verstandige menschen houden hun geld in den zak.

Wie er meer van wil weten ontvangt op aanvraag gratis het Maandblad der Vereeniging. Adres: Kloveniersburgwal 82 Amsterdam.

Het bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

Mr. L. ZEGERS VEECKENS, Voorz.
G. B. SCHMIDT, Secret.

De politie te Zwolle heeft proces-verbaal opgemaakt tegen MEINDERT PRINS, timmerman, wonende te *Leeuwarden*, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Hij gaf voor in een ziekenhuis te *Weltevreden* als oppasser een middel te hebben leeren kennen tot geneezing van reumatiek. Voor de door hem afgegeven recepten liet hij f 1.— en ook 50 cent betalen; de voorgeschreven middelen waren niet voor allen gelijk; de een moest wrijven met kannipoetieolie (kajoepoetieolie), gemengd met raapolie en anderen met kannipoetieolie met poeder van alingswortel.

(N. Rott. Ct.)

In ons nummer van Juni 1885 is reeds van genoemden MEINDERT PRINS melding gemaakt. Ook toen heeft hij, te Steenwijk, een proces-verbaal wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde opgelopen.

Rechtszaken.

Voor het tweede kantongerecht te Rotterdam werd de vorige maand de zaak behandeld tegen den heer J. H. I. Snablië aldaar, beklaagd van als: zijnde geen apotheker of geneeskundige tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, verkoopen van een geneesmiddel voorkomende op de lijst C. vastgesteld door den Minister van Binnenl. Zaken.

Beklaagde is in persoon verschenen en geeft op te zijn drogist, winkelier en commissionair, onder overlegging van patenten en diploma's. Na voorlezing van het proces-verbaal is overgegaan tot het hooren van de getuigen F. v. Es, agent van politie en A. G. A. W., onder-inspecteur van politie, beiden tevens onbezoldigde rijksveldwachters, die verklaringen afleggen overeenkomstig het door hen in deze zaak opgemaakt proces-verbaal. Voorts werden gehoord de heeren J. J. Hofman, apotheker; dr. A. Robertson, apotheker, beiden te Rotterdam, die als deskundigen verklaringen hebben afgelegd omtrent den inhoud der hun ter terechtzitting vertoonde fleschjes Prairie-flower en Sequah-olie.

Na afloop van het getuigen-verhoor nam de ambtenaar van het O. M. het woord, trachtte in een uitvoerig requisitoir aan te toonen de schuldpligtigheid van den gedaagde als bewezen door de verklaringen van de getuigen, zijne onbevoegdheid tot het verkoopen van geneesmiddelen, in hoofdzaak daaruit afeidende, dat beklaagde sinds geruimen tijd te Rotterdam woont als particulier, en ook niet meer voorkomt op de lijst van geneeskundigen, drogisten enz. en ander blijkende uit een verklaring van den geneeskundigen inspecteur van Zuid-Holland en eischte schuldigverklaring aan het hem te laste gelegde feit en veroordeeling tot een boete van f200, te vervangen bij wanbetaling door 10 dagen hechtenis.

Bekl., daarop het woord verkrijgende, tracht aan te toonen, door overlegging van zijn diploma, zijne bevoegdheid tot het verkoopen van geneesmiddelen en beweert de wet niet te hebben overtreden.

De Kantonrechter heeft den beklaagde vrijgesproken.

Davenport, alias Sequah, stond te Amsterdam terecht wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Hij had n.l. in September bij een zijner séances, den werkmán BROEK gewreven met de bedoeling om hem van reumatiek te genezen, zonder dat op dat oogenblik een geneeskundige op de tribune aanwezig was.

De eisch was f 200 boete of 20 dagen hechtenis. De kantonrechter heeft hem veroordeeld tot f 25 boete, subs. 5 dagen hechtenis, in aanmerking nemende, dat hij zich overigens voortdurend door een geneesheer had laten bijstaan en dien Septemberavond slechts 6 minuten in overtreding was.

Drank van der Helm.

Onfeilbaar middel tegen de croup, kinkhoest, bronchitis en andere keelaandoeningen.

„Croup! Wie kent haar niet, die vreeselijke kwaadaardige ziekte, welke zoo menig aanvallig kind, blozende van gezondheid en juichende van levenslust, plotseling wegrukt van de zijde der liefhebbende ouders, die radeloos van smart, den lieveling in de armen der moeder dien vreeselijken dood door verstikking zien sterven en schatten zouden willen geven voor een geneesmiddel, dat geen geneesheer hun te geven vermag; wie zou niet juichen, zoo hij vernam dat er een middel gevonden was tegen deze moorddadige kwaal, een middel, dat ook in de ernstigste gevallen bleek nimmer te falen en op hoogst eenvoudige wijze en zonder het minste gevaar onmiddellijk geneezing bracht?

Welnu, dat middel bestaat en zij, die het hebben aangevend, zijn bereid er de heilzame en spoedige werking van te erkennen en te bevestigen. De Croupdrank, bereid door den heer J. van der Helm, geneest de kwaal onmiddellijk. Reeds meer dan 25 jaren heeft hij dezen drank in zijn omgeving aan honderden uitgereikt en steeds met gunstig gevolg. Nimmer heeft het middel nog gefaald, niet alleen bij aanwending tegen Croup, maar ook bij kinkhoest, roos, bronchitis en andere keelaandoeningen."

Aldus lezen wij in het strooibiljet, dat vooral aan de spoorwegstations veelvuldig wordt verspreid tot aanbeveling van den drank van v. D. HELM, te *Zuidhorn*, Prov. *Groningen*. In het nederlandsch en fransch wordt de heilmare van de belangrijke uitvinding den volke verkondigd en eene illustratie, eene moeder voorstellende met haar kind (dat zeker aan croup lijdende is,) toont ons de wijze van gebruik van het middel. Waarlijk, indien het waar was, wat in het biljet wordt verkondigd, wanneer het aan v. D. HELM inderdaad gelukt was een drank te bereiden, die onmiddellijk een zoo gevreesde ziekte als croup kon genezen, wij zouden, al ware het middel een geheim, toch, in het belang der zaak, den bereider een woord van dank wijden voor de weldaad, die hij aan het mensdom had bewezen.

Maar, wanneer de bewering van onmiddellijke geneezing, of zelfs van geneezing, al volgde die niet onmiddellijk, eens onwaar was en slechts verspreid om koopers voor den drank te lokken . . . dan zouden wij geen woorden genoeg vinden om onze minachting uit te spreken voor den man, die, door de belofte van geneezing door zijn middel, verhindert, dat bij lijders aan croup tijdig de noodige geneeskundige hulp wordt ingeroepen, juist bij een ziekte, waar tijdige hulp alles is.

Het is hier dus de vraag of het waar is of niet wat v. D. HELM beweert, dat n.l. de croupdrank de kwaal onmiddellijk geneest en dat het middel nog nimmer heeft gefaald.

Wel zeker is het waar, zegt v. D. H.; men leze slechts het biljet:

„Van de vele brieven en verklaringen, die de heer van der Helm mocht ontvangen en die allen getuigenis afdaggen van de dankbaarheid van de schrijvers, volgt hieronder een verkort uittreksel van eenige der voornaamste, bij de lezing waarvan alle twijfel aan de voortreffelijkheid van dit geneesmiddel wordt opgeheven."

Inderdaad volgen nu een 20-tal adressen, verscheidene van een en dezelfde persoon afkomstig, die moeten dienen om allen twijfel aan de voortreffelijkheid op te heffen.

Nu zijn wij, uit ervaring, al eenigszins pessimistisch gestemd, wat betreft ons geloof aan dergelijke

attesten en onze stemming wordt, in dit opzicht, niet beter, wanneer wij eenige dier attesten iets nader nagaan.

1. Knijpe, 27 Juli 1870. WelEdele Heer! Een enkel woordje, door U kon het zijn toch welwillend ontvangen enz. (w. g.) D. Th. Masman, predikant.
N.B. 't is mij onmogelijk dezen brief te verzenden, zonder op gevaar af van ondankebaar en onbescheiden te schijnen, de opmerking te maken dat zulk een heilzaam middel geen geheim moest wezen."

Inderdaad een „veezeggend” attest, niet waar?

5. Heer en vriend J. van der Helm. Heden middag ontvangen wij van UEd. een flesch Croupwater. Daar ons zoontje nu weer hersteld is gaan wij met vreugd het nieuwe jaar weer beginnen enz. . . . (w. g.) E. Bulthuis."

Dat is werkelijk vlug, alles in één namiddag; 's middags werd de flesch croupwater ontvangen en denzelfden dag bericht de gelukkige vader het herstel van zijn zoontje. Of was het zoontje al hersteld vóór het middel arriveerde?

Waarlijk onze twijfel is „bijna” opgeheven.

Wij laten hier nu drie attesten van eenzelfden persoon volgen.

7. Oldetrijne. 20 December '82. Waarde heer! We zouden ons waarlijk onder de ondankbaarste aller menschen moeten rekenen, zoo we U niet hartelijk bedankten voor de bereidwilligheid, waarmee U aan ons verzoek hebt voldaan, door ons zoo spoedig mogelijk eene flesch croupwater te zenden. Klopt een familielid of wel een vreemde aan onze deur ingeval van croup, dan zullen we helpen met het middel, dat we, we zouden zeggen als onfeilbaar kennen.

Ontvang dan, WelEdele heer! onzen hartelijken dank voor Uw onbetaalbaar middel tegen een der vreeslijkste, misschien de meest gevreesde kinderziekte en tevens den wensch dat God u nog vele jaren in staat stelle voor vele hulpbehoevenden en ongelukkigen een helper te zijn.

(w. g.) J. H. Veenbaas, hoofd der school."

10. M.! Wat ben ik al vaak van plan geweest U eens te schrijven en vriendelijk te vragen om nogmaals een flesch van uw Croupwater te mogen ontvangen.

Naast mij ligt een brief van uwe hand van 14 December 1882, toen door U zoo bereidwillig eene flesch van dat heilzame water aan mij werd afgezonden.

De voorraad is echter sedert geruimen tijd verbruikt en telkens hebben wij er de beste uitwerking van gezien en ondervonden, zoodat we in waarheid uw middel onbetaalbaar moeten noemen.

Van '82 tot '87 hadden mijne kinderen mazelen en roodvonk gehad. In beide ziekten kreeg onze Anne, een jongetje van 8 jaar, een hevige croupaanval, wat hij telkens na het gebruik van uw drank te boven kwam. (w. g.) J. H. Veenbaas, hoofd der school te Oldetrijne bij Wolvega.

15 December 1887."

14. Omdat onze kinderen zeer croupachtig van aard zijn, verkeerden we vaak en vooral in 't voorjaar in groote ongerustheid, te meer nu ik vroeger drie broers aan de zoo gevreesde croup verloren heb.

Wat was het daarom eene uitkomst voor ons, toen wij van onzen vriend, den heer Th. Masman, in dien tijd predikant te Winsum (Friesland) mochten hooren, dat het croupwater van den heer van der Helm zoo heilzaam was, zooals de ondervinding hem geleerd had en dat het steeds de gunstigste uitwerking had. Wij ontboden op deze aanbeveling terstond eene flesch, en de uitkomst was ook telkens voor ons gedurende een gebruik van 9 à 10 jaren even verrassend, zoodat we haast zouden durven zeggen: „de croupdrank van den heer van der Helm is onfeilbaar, want deze had hier soms een zware proef te doorstaan.” De heer van der Helm neme bij dezen onzen innigen dank aan voor zijn uitstekend geneesmiddel, waarvan wij ook nooit eenige schadelijke uitwerking zagen, zooals dat bij andere toegediende croupmiddelen wel het geval is.

Mochten alle huisgezinnen, waarin kinderen vatbaarheid voor croupaanval hebben dit uitstekend croupwater leeren kennen.

Oldetrijne bij Wolvega, 20 Maart 1889.

(w. g.) J. H. Veenbaas."

Gaan wij de drie attesten met eenige aandacht na, dan komen wij tot de slotsom dat de heer VEENBAAS in zijn attest van Maart 1889, in andere woorden nog eens hetzelfde zegt wat hij reeds in 1882 en 1887 heeft verklaard, en dan rijst onwillekeurig de vraag bij ons op, of de 20 vermelde attesten inderdaad „eenige der voornaamste” brieven en verklaringen zijn, of dat het soms al moeite genoeg gekost heeft, de afgedrukte twintig, die ons geen hoogen dank van de „voornaamste” attesten geven, bij elkaar te krijgen.

Het spijt ons daarom om v. d. HELM, dat wij moeten verklaren, dat zijne attesten ons niet van de waarheid zijner bewering hebben overtuigd.

Tegenover zijne attesten hebben wij er andere in ons bezit, waarin de volgende zinsneden voorkomen: „Het resultaat van het gebruik was nihil”, of „het antwoord was niet erg bevredigend, daar het tot heden nog niets had geholpen,” enz.

In ons vertrouwen in het middel al vrij wel geschokt, hebben wij eenige fleschjes gekocht en onze leden, de heeren B. J. BOERRIGTER, apotheker te Sneek en J. J. HOFMAN, apotheker te Rotterdam, bereid gevonden het scheikundig onderzoek op zich te nemen. Tot volledig resultaat heeft dit onder-

zoek niet geleid; wel bleek het een aftreksel van een of meerdere plantendeelen te zijn, maar voor den deskundigen lezer zal het duidelijk wezen, dat het dikwijls hoogst moeilijk is uit te maken, welke plantendeelen voor het aftreksel gebruikt zijn. Met zekerheid is echter aangetoond de aanwezigheid van 4 procent ammoniak-aluin en 1 procent azijnzuur en met het oog op dit laatste resultaat, durven wij aan het middel niet alleen alle vertrouwen te ontzeggen, maar het ook als *schadelijk* beschouwen. Wel is waar wordt bij sommige keelaandoeningen enkele malen aluin of azijnzuur, vermengd met honig, aangewend, maar dan alleen om te gorgelen. Wat zegt nu echter de gebruiksaanwijzing?

„Deze drank goed omgeschud. Twee à drie eetlepels vol van deze drank, worden onder toevoeging van een weinig bruin keuken-siroop voor den smaak, op een theeschotelletje warm gemaakt en hier geven de patient twee à drie eierlepels vol van in om door te slikken, zoo noodig soms herhalen. De patiënt moet, zoo hij daartoe in staat is, ook met deze drank gorrelen en dan uitspuwen. Kan de patiënt niet meer slikken of gorrelen, dan moet met deze drank in de keel gespoten worden; in den regel volgt onmiddellijk ontruiming.

Bij heftige croup, legt men een strookje gedroogd spek om de keel, bij oudere kinder en volwassenen, wordt het toedienen dezer drank op ruimer schaal genomen.

Voor ouderen op jaren die de bronchites krijgen, handelen men evenzoo met deze drank, maar in ruimer mate en legde de patiënt sterke suurdeezum in den nek.

Er is bij dit gebruik, bij mijn geheugen, nooit iemand aan gestorven."

Laten wij nu dit laatste eens als waar aannemen en het spek en den zuurdeesem buiten beschouwing laten, dan vragen wij: hoe heeft men den moed om aan te raden dat, als de patiënt (meestal jonge kinderen) reeds zoover is, dat hij niet meer kan slikken, hem met een oplossing van 4 procent aluin in de keel te spuiten?

Hoe durft men het wagen bij kleine kinderen het innemen van twee à drie eierlepels van een dusdanige oplossing aan te bevelen en er dan nog aan toe te voegen: „zoo noodig soms herhalen”?

Het scheikundig onderzoek, hoe onvolledig ook, heeft genoeg aan het licht gebracht om den drank van VAN DER HELM als croup-middel (want daarvoor wordt hij in de eerste plaats aanbevolen) te veroordeelen en daarmede — wij zeiden het reeds in het begin — is de vervaardiger en verkooper ook veroordeeld.

Nu het blijkt, dat het geheimmiddel stoffen bevat die ongetwijfeld nadeelig bij het gebruik zullen werken, nu, dank zij het geheim, uit niets kan worden afgeleid dat de drank inderdaad stoffen bevat, die bij croup heilzaam kunnen werken, nu ontleenen wij daaraan het recht om met kracht tegen den drank van Van der Helm te waarschuwen en met minachting neer te zien op den man, die uit winstbejag (want duur is het middel ook) oorzaak is of kan zijn, dat de zoo noodige *spoedige* hulp bij croup, tijdig en doeltreffend wordt aangewend.

Dat wij het gebruik van het middel ook bij kinkhoest en bronchitis ernstig ontraden, behoeft, na het bovenstaande, geen nader betoog.

Nog een paar opmerkingen.

1e. De drank van v. d. HELM is hier te lande op sommige plaatsen — doch niet bij apothekers — verkrijgbaar; volgens het prospectus wel bij de voornaamste (?) apothekers in België, terwijl het algemeen dépôt voor België gevestigd is bij CH. DELACRE, te Brussel. Deze laatste is voor ons geen vreemdeling; in het Maandblad van Juni 1889 hebben wij hem als een kwakzalver doen kennen en hadden wij toen gelegenheid tegen zijn *guldrijvende pillen* te waarschuwen. Waarlijk, een goed gezelschap.

2e. VAN DER HELM is duizendkunstenaar. Onderaan de gebruiksaanwijzing en ook op de kaartjes, die, ter aanbeveling van het croupmiddel, worden rondgezonden, vindt men — men vergeve ons de uitdrukking, maar wij moeten den uitvinder in al zijne grootheid doen kennen — „Wij hebben ook een *onfeilbaar* middel tegen bedwateren.” Wat een veelzijdig ontwikkeld persoon!

Een attest voor Windelincx.

In de N. Rott. Courant van 29 November vinden wij een advertentie, waarbij WINDELINCX en C. ENTHOVEN kennis geven van de dagen waarop, en de plaatsen waar zij te spreken zijn. Deze ad-

vertentie, gewoonlijk gevolgd door een attest van een of ander genezen patiënt, is niets nieuws; zij is herhaalde malen reeds in de dagbladen opgenomen.

Wat echter ditmaal onze aandacht trok, was een zeer groote annonce, volgende op de bovenbedoelde, met opschrift: „Over Dr. Windelincx kanker-geneesmethode”, eene annonce, waarbij de operatie door het mes wordt afgekeurd niet alleen, maar zelfs als schadelijk wordt voorgesteld, terwijl daarentegen de behandeling door de methode-Windelincx hemelhoog wordt geprezen. De advertentie eindigt aldus: „Laat uw gezwel vooral niet wegsnijden, maar stel u vol vertrouwen onder behandeling van „het Gesticht Windelincx.”

Dit attest is ondertekend door een „dokter” en zou dus bij het groote publiek indruk kunnen maken. Daarom wijzen wij er op, dat die zich noemende Dr. is . . . de geneesheer C. ENTHOVEN, de helper van WINDELINCX, de man die zijn persoon en titel leent om WINDELINCX hier te lande uit de handen der justitie te houden; dus zeker geen persoon, onpartijdig genoeg om eenig vertrouwen in zijn attest op te wekken.

Werkelijk, zoo'n manier van aanbeveling is al te dom. Wij behoeven er niets meer van te zeggen, ieder begrijpt de waarde van zoo'n verklaring.

In zijn annonce zegt ENTHOVEN o. a. „Een groot aantal Nederlandsche geneesheeren, mij bekend, die het GESTICHT WINDELINCX te Brussel, bezochten, en de daar plaats hebbende behandeling nagingen, waren er alle mede ingenomen.”

Wij twijfelen sterk aan die verklaring en verzoeken daarom die Nederlandsche geneesheeren, die het gesticht bezochten, ons in staat te stellen, onze lezers nadere inlichtingen daaromtrent te verschaffen, zonder dat deze juist door den bril van ENTHOVEN behoeven te zien.

Ingezonden.

AMSTERDAM, 16 Nov. '91.

Geachte Redactie!

Ik kan niet nalaten naar aanleiding van uw artikel „Hoog- en laaggeplaatsten voor den praalwagen van Davenport”, voorkomende in het laatste nummer van het „Maandblad, uitgegeven door de Vereeniging tegen de kwakzalverij”, eenige opmerkingen te maken.

Gaarne zou ik n. l. willen protesteeren tegen de m. i. niet zeer nette wijze, waarop de zaak door u behandeld is.

In de eerste plaats dan, het briefje door mij aan den secr. der Vereeniging gezonden, waarin ik een weigerend antwoord gaf op het door u gedane verzoek.

Het zou mij zeer verwonderen, Heeren redacteuren, zoo het gewoonte was, dergelijke particuliere briefjes openbaar te maken; u oordeelt nu eenmaal anders, maar werkelijk, ik geloof niet dat ik alleen sta in mijn opinie, als ik zeg dat zoo iets niet behoort voor te komen.

Doch dit is niet de hoofdzaak: de grootste aanmerking die ik te maken heb, is deze, dat u mijn vriend van Tienhoven — waarom zijn naam niet genoemd? — zonder eenigen grond belastert.

Van de zaak met het naamkaartje is niets waar en al heeft iemand in wien u vertrouwen kunt stellen, u misschien verteld, dat de zaak zich aldus heeft toegedragen, dan heeft u nog niet het recht, al is het dan ook onder voorbehoud, zulke alleszins lasterlijke praatjes in omloop te brengen.

Als men ernstig en vooral onbevooroordeeld voor een zaak optreedt, dan zal men eerst onderzoeken en vervolgens slechts datgene mededeelen, waarvan men weet dat het feitelijk waar is.

Ook zou het wenschelijk zijn alvorens den naam „Unica” te gebruiken, eerst te zien of het werkelijk „Unica” was, die den wagen van Davenport gebruikte.

Doch dit is slechts een onbeduidende bijzaak, een onnauwkeurigheid waarvan men een vreemde geen verwijt kan maken.

Ziehier, geachte redactie, eenige aanmerkingen, die ik mij verplicht achtte te maken; was uw artikel een door één persoon, speciaal aan mij gericht schrijven geweest, ik zou daarvan geen notitie genomen hebben, doch nu het m. i. van de redactie zelve uitgaat, meende ik niet te mogen zwijgen.

Mocht u dit schrijven in uw blad willen opnemen, zoo geef ik u hiertoe ten volle vergunning.

Hoogachtend,

P. ELIAS, Gzn.

Wij hebben niet het minste bezwaar den brief van den heer Elias te plaatsen, doch zullen er een woordje bijvoegen. — De heer E. heeft drie grieven:

10. de openbaarmaking van een gedeelte van zijn briefje aan den Secretaris der Vereeniging;

20. dat de zaak van het naamkaartje onwaar is;

30. dat — als wij het goed begrijpen — niet het dispuutgezelschap Unica den wagen van Sequah opluisterde. —

ad 1um. In het bedoelde briefje staat nergens te lezen dat de schrijver zijn epistel als „vertrouwelijk” wenschte beschouwd te zien. — Hem zijn door den Secretaris geen vertrouwelijke mededeelingen gevraagd, maar is een officieel schrijven gezonden, waarop een antwoord is ontvangen.

ad 2um. Wij moesten in deze zaak afgaan op de berichten van anderen, want waren wij met dat doel en die vragen bij den heer ELIAS gekomen, ons dunkt, de ontvangst zou dan minder hartelijk geweest zijn, dan toen de kwakzalver den heeren op de Stadhouderskade een bezoek bracht en zij broederschap met hem dronken. Toch zal de heer E. wel niet ontkennen dat zijn medestudent VAN TIENHOVEN geweest is onder hen, die naar Davenport zijn gegaan om alsjeblijft zijn wagen ter leen te vragen.

De uitdrukking „belasterd” schenken wij den heer E. onder opmerking, dat in het dagelijksch leven onder „laster” verstaan wordt, het opzettelijk aanranden van iemands eer of goeden naam, door openlijke telastlegging van een bepaald feit.

ad 3um. Dat Unica in den wagen van Sequah zat is ons niet verteld door een „vreemde”, maar door zeer goede bekenden in de studentwereld. — Wij hebben het van niemand minder dan van de Redactie van het Studenten-weekblad „Propria Cures.” — In P. C. van 21 October 1891 bldz. 70 wordt een verslag gegeven van den rijjool en daarin hebben wij gelezen: „Het „eerst verdient genoemd te worden de Sequah-wagen, „onherkenbaar gemaakt onder bloemen en festoenen. — „Daarin zat Unica”. —

Alzoo heeft ook de verslaggever der Redactie van P. C. de leden van Unica op den kermiswagen ontdekt. En als de heer E., na zijne kennismaking met den paljas van Sequah-limited, nog loyaliteit genoeg heeft overgehouden, kome hij voor den dag met de mededeeling hoeveel leden van Unica op den wagen ontbraken.

Doch de heer E. weet en voelt zoo goed als wij, dat hij, die zijn gedrag niet kan verdedigen, het in de bijzaken doet en excepties opwerpt.

Over de hoofdzaak zwijgen de heeren, ook zij, die in Propria Cures zich zoo ijverig trachten schoon te wasschen, doch voor ons, die op de hoogte zijn, is die wasscherij erg divergeerend.

En die hoofdzaak is de volgende:

Er zijn eenige studenten geweest die — naar wij hopen in onnadenkendheid — er toe gekomen zijn om den reclame-wagen te leenen van een bende, voor een deel bestaande uit gelukzoekers en door eigen geërag gedegradeerde sujetten, uitgezonden om, met toespising van bombarie en kwakzalverskunsten, in den letterlijken zin van het woord, munt te slaan uit het bijgeloof van de groote menigte in geneesmiddelen. — Die studenten hebben zich ten aanschouwe van het publiek geëcanailleerd met een man, door den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie te Bergen-op-Zoom betiteld als een kwakzalver, een bedrieger, een schurk, die zich wilde rijk maken met de bespaarde penningen van den werkman; — een man, die door den Officier van Justitie te Breda werd genoemd een oplichter, en nog wel een wreede oplichter; een man, die, als iets wonderbaarlijks, een middel verkoopt, dat door negen scheikundigen in ons land unaniem is verklaard te bestaan uit zeer gewone, met name bekende en overal verkrijgbare middelen; een man die in een land, waar de Staat partij heeft gekozen tegen de vrije uitoefening der geneeskunde, dus tegen de voorgewende kennis van allerlei slecht volk om te kunnen genezen, optreedt en voorgeeft de menschen, die jaren lang ziek zijn, in eenige minuten te kunnen genezen; een man die zegt dat zijne beide zeer gewone middelen twintig à dertig van de meest uiteenloopende ziekten onmiddellijk genezen; een man die om de wet te ontduiken zich voorziet van de hulp van geneeskundigen en een apotheker van inferieure soort.

Dit alles noemt de heer ELIAS Sequahnisme.

Nadat dit reeds geschreven was, ontvingen wij onderstaand briefje. — De heeren bejveren zich wel om Unica van de smet schoon te wasschen.

Amsterdam, 16 Nov. '91.

Mijne Heeren!

Naar aanleiding van het artikel „Hoog- en laaggeplaatsten voor den wagen van Sequah”, berustend op uwe daarin voorkomende informaties, wil ik, als president van het Stud. Disp.-gezelschap „U. N. I. C. A.” U mededeelen dat het door u vermelde dispuut niets met Sequah, noch met diens praalwagen te maken had.

Ik verzoek u derhalve, M. H., in het volgend nummer van uw blad dit bericht op te nemen.

Met achting,

H. WESTERMAAN Jr.

Unica h/t praeses.

Aan de Redactie van het
Maandblad v/d Vereen. tegen kwakzalverij.

TELOK-BETONG, 20 October.

Aan de Redactie van het Maandblad.

WelEdele Heeren!

Als trouw lezer van uw maandblad, dat wij in ons leesgezelschap hebben, verwonderde 't mij, dat de Vereeniging in Indië geen connectiën heeft. Hier toch is het gebruik en dus de verkoop van „patentmiddelen” zóo algemeen, dat de fabrikanten er zeker goede zaken mede maken. Elke toko van eenigen omvang en elke apotheek verkoopt patentmiddelen.

Lieden, die, zooals de meeste ambtenaren van het binnenlandsch bestuur, op plaatsen wonen ver van alle geneeskundige hulp, nemen allicht hun toevlucht tot de zoo aangeprezen patentmedicijnen. Chineezee en inlanders laten zich door de in het maleisch gestelde advertentiën in alle bladen verleiden om de medicijnen te probeeren.

Laxeermiddelen als: Holloway's, Cauvin en Roode kruispillen vindt men diep in de binnenlanden bij $\frac{3}{4}$ naakt loopende inlanders.

Als 't kan zou ik, — na op de zaak de aandacht gevestigd te hebben, — door middel van uw blad gaarne uw deskundige opinie vernemen omtrent de zoo hoog aangeprezen navolgende medicijnen (!?)

Eno's fruitsalt,

Kola pastilles en

Siroop chloral de Follet.

Ik sukkel, na een 30jarig verblijf in de tropen, nog al aan hardlijvigheid en — misschien tengevolge daarvan — aan zenuwachtigheid en slapeloosheid.

Docters weten tegen die kwalen geen anderen afdoenden raad, dan verhuizen naar koeler klimaat, maar daar ik gebonden ben aan mijn betrekking en een ambtenaar niet de keus van zijn standplaats heeft, kan ik dien raad niet opvolgen.

Eno belooft met zijn salt geregelde ontlasting en betere werking van de maag en daardoor geheele verbetering van het gestel.

Dallmann & Co. beloven wonderen van de mij zoo plagende zenuwhoofdpijn en Follet waarborgt met zijn stroop rustige nachten en gezonden slaap.

Is 't niet verleidelijk voor iemand als ik, die al zoo lang met de kwalen, waarvoor zij genezing beloven, sukkel?

Toch durf ik niet goed de genoemde zaken innemen, omdat ik door Uw blad bang ben geworden voor alle patentmedicijnen, en 't is daarom, dat ik uw hulp verzoek om uwe opinie over de genoemde middelen te willen zeggen, waarmede u zeker veel Indische lui zal helpen en verplichten. Niettegenstaande den hoogen prijs. worden de drie genoemde middelen toch hier in groote hoeveelheden gebruikt.

Het fruitsalt kost f 2.50 per flacon, de pastilles f 1.20 per 24 stuks in een fleschje en de sirop f 2.50 per kleinen flacon.

De annonces van het zout vindt men, rijk geillustreerd in elke Engelsche illustratie en van de beide andere middelen sluit ik hierbij de annonces in.

Hoogachtend,

Uw dw dnr.,

J. A. A.

Onder dankbetuiging aan den geachten inzender voor zijne mededeelingen en de toezending der annonce-biljetten, (waarvan wij nog later gebruik hopen te maken), hebben wij het genoegen hem tevens te kunnen berichten, dat wij in Indië wel enkele connectiën bezitten. Toch is het getal niet groot en het zou ons zeer aangenaam zijn en onze zaak zeker ten goede komen, indien wij in Indië meerdere leden hadden, vooral ijverige leden, die zich de moeite zouden willen getroosten om ons Maandblad en onze denkbeelden in ruimeren kring te verspreiden. Wij zijn zoo brutaal daartoe de hulp in te roepen van den inzender van het bovenstaande, die, door zijn schrijven, van zijn vertrouwen in ons blijk geeft.

Wie ons in Indië medehelpt, doet waarlijk een goed en geen overbodig werk.

De vraag naar de drie middelen kunnen wij gemakkelijk beantwoorden, omdat alle drie reeds in het maandblad besproken zijn, wat de Kola-pastilles betreft, zelfs in het vorig Maandblad, dat nu zeker reeds in Indië ontvangen is.

Wat deze laatste aangaat, schreven wij daarvan het volgende:

„Na onderzoek en ingestelde informatie mogen wij de Kola-pastilles van Dallman niet direct als een kwak-

zalversmiddel beschouwen. Wel zouden wij niet gaarne alles onderschrijven, wat er van de goede werking dezer pastilles wordt heweerd; wel keuren wij de wijze van exploitatie af, maar de manier van aanbeveling en exploitatie stempelt dit middel nog niet tot kwakzalverij. Het „Schöffengericht” te Breslau, dat te beoordeelen had in hoeverre een advertentie van de Kola-pastilles, volgens de daar bestaande verordening, strafbaar was, beschouwde die pastilles niet als een geheimmiddel en sprak den Redacteur van de „Breslauer Morgen-Zeitung,” die als beklagde verscheen, vrij.”

Meer in verband met het ingezonden schrijven, wenschen wij daaraan toe te voegen, dat wij de pastilles volstrekt niet als een wondermiddel tegen zenuwhoofdpijn beschouwen en dat, in geneeskundige kringen, ons gevoelen vrij wel gedeeld wordt. Wel is de Kola indertijd met veel ophef als een specifiek middel bij hoofdpijn aangekondigd (iets waarvan Dallmann en Co. terstond gebruik maakten) maar het is er mee gegaan als met tal van geneesmiddelen van den nieuwere tijd: aan de hoog gespannen verwachting is niet beantwoord. Wij vreezen, dat de f 1.20 voor de 24 pastilles weggegoorpen geld is, dat echter de firma Dallmann en Co. en hare depôthouders gaarne oprapen.

Van Eno's fruitsalt is reeds in 1884 de samenstelling gegeven; het bestaat uit Engelsch zout, cremortart, citroenzure magnesia, dubbelkoolzure soda en wijnsteenzuur van elk 2 deelen en suiker 4 deelen. Men ziet het, algemeen bekende, goedkope geneesmiddelen, die zeker wel laxeerend zullen werken, maar niets anders zullen uitwerken dan elk gewoon laxeermiddel. Iets bijzonders, waarvoor het toch met verbazend veel reclame wordt aangekondigd, krijgt men voor zijn f 2.50 niet.

Tegen Sirop de chloral de Follet werd reeds in No. 11 van den eersten jaargang van ons Maandblad gewaarschuwd; het kostte toen in Nederland f 1,60 per flacon en kan worden bereid door 8 gram chloralhydraat op te lossen in 12 gram water en daarbij te voegen 150 gram suikerstroop en 1 druppel kruisemuntolie. Zeker heeft het chloral-hydraat aan de geneeskunde reeds uitstekende diensten bewezen en bewijst het die nog, maar alleen bij doelmatig gebruik en in die gevallen, waarover slechts een geneesheer oordeelen kan.

Het gebruik van Chloral-hydraat — dus ook van de Sirop de Follet, — op eigen hand is zeer gevaarlijk en kan zeer nadeelige gevolgen na zich slepen, want men heeft hier te doen met een stof, die sterk werkt, die slaap, verdooving en bij eenigszins groote hoeveelheid den dood kan veroorzaken. Chloral-hydraat behoort tot die vergiften, die de Nederlandsche apotheker in de gesloten vergiftkas moet bewaren.

Al moge het nemen van geringe hoeveelheden niet terstond schadelijk werken, bij herhaald gebruik, al is de hoeveelheid niet groot, kan men er aan verslaafd raken, zooals aan opium, jenever enz.

Wij beschouwen de Sirop de chloral de Follet als een gevaarlijke, tevens dure kwakzalverij.

Hiermede zijn de gestelde vragen beantwoord; tot andere inlichtingen verklaren wij ons steeds bereid.

RED.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de Heeren:

A. J. van Loghum Slaterus, Theol. Stud. te Amsterdam.

W. W. van der Meulen, Litt. Cand. te Amsterdam.

Dr. C. W. J. Trip, te Delfzijl.

F. de Leur, Rijksveearts, te Weesp.

E. N. S. Ez. te K. a. d. Z. Over Anti-Stiff in ons volgend no.; het is in hoofdzaak zeep.

Dr. J. H. A. N. te A. De vorige maand heeft de verspreiding van de bijvoegsels, met de waarschuwingen tegen Sequah, plaats gehad vóór de verzending van het Maandblad aan de leden en abonné, omdat bij het bijvoegsel haast was. Vandaar hebt gij uw blad zoo laat ontvangen.

Dr. S. P. te H. Van dat poeder tegen epilepsie (er worden op die wijze zoovele aangeprezen) is ons niets bekend. Indien gij in de gelegenheid zijt het ons te zenden zullen wij het gaarne laten onderzoeken.

H. K. te B. Dank voor de toezending der biljetten; wij houden ons aanbevolen. Roche's wrifmiddel is o. a. behandeld in het no. van December 1890.

H. de V. v. S. te 's H. De Kneip-Blätter zijn ons onbekend. Inderdaad hebben wij overgenomen wat de Apotheker-Zeitung over Zapf berichtte. Op informatiën, naar de juistheid van het bericht ingesteld, hebben wij nog geen antwoord ontvangen; mocht het blijken dat wij verkeerd zijn ingelicht, dan zullen wij niet aarzelen onze lezers daarvan in kennis te stellen. Het is ons alleen om de waarheid te doen, nooit om „gelijk te hebben.”

G. W. B. te S. In dank ontvangen.

L. te A. Wegens de vele ruimte door Sequah in beslag genomen, was er voor stukjes „ter Overneming” geen plaats. Ook de herhaalde waarschuwingen moesten wij ditmaal weer achterwege laten.

— De mededeelingen over de soliede firma Gérard in ons volgend no.

BIJVOEGSEL

behoorende bij no. 12 van het Maadblad,
uitgegeven door de Vereeniging tegen
de Kwakzalverij.

Sequah te Haarlem.

Onze Haarlemsche correspondent schrijft ons, onder dagteekening van Woensdag 25 November, het volgende:

„En eindelijk was dan de groote wonderdokter, de eenige Davenport, agent der maatschappij „Sequah, limited,” ook in ons midden! Ook onze goede, oude veste zou iederen dag onthaald worden op de schitterende vertooning van z'n vergulden wagen, bestuurd en opgeluisterd door een vijftal „echte” Mexikanen, zóó echt, dat ze, volgens de Oprechte Haarlemsche Courant, wonderlijk genoeg, niets anders dan Vlaamsch kalden!

Laf echter van zoo'n courant om dat dadelijk dien mannen voor de voeten te gooien.

Waarom zou er in het uitgestrekte Mexikaansche rijk niet hier of daar een plekje gevonden kunnen worden, waar het dialect sprekend op Vlaamsch gelijkt, of waar het echte, gewone Vlaamsch zelf gesproken wordt? „Daar zijn meer dingen in hemel en op aarde, o Horatio, dan waarvan wij droomden in onze wijsheid!”

Doch bij dien wagen bleef het niet! Die zinnenstreelende aanblik was slechts een voorproefje van wat ons avond op avond wordt te aanschouwen gegeven ten bewijze van de wonderdoende kracht van den man, die het land doortrekt, goeddoende en volgens z'n strooibillet genezende al wie lijdt aan: „rhumatieke en zenuwachtige kwalen en „lasten ahangend van een gevoelige *) toestand „der maag en der ingewanden, alsmede vele andere „ziekten,” als daar zijn: „slechte en gebrekkige „spijsverteering,” blijkbaar uit „gevoeligheid van „humeur, zenuwachtigheid, eene knagende pijn en „gewicht in de maag, zuur, winderigheid, en hartklopping, te zamen met groote rusteloosheid van „geest en lichaam.” Verder: „leverziekte,” voor de variatie gepaard met „winderigheid” doch ook met „verstopping, slaperigheid en groote onderdrukkings van humeur, te zamen met hoofdpijn, „duiselachtigheid en een ellendig gevoel alsof alles „verkeerd ging. Mogelijk komt er pijn en gewigt „in de Rechterzijde en onder het Schouderblad en „misschien Aambeijen.” Dan „Rhumatiek, Rhumatische jicht en Lendepijn, Onzuiverheden van „het Bloed, Koorts, Koude Koorts, Huidziekte, „Gezwollene Klieren, Opene Zweren, en Etterbuilen „en vele andere Chronische en verteerende kwalen. „Nierenziekten, pijn in den rug en graveel, Waterzucht, Heupjicht, Naar Beneden Drukking en andere Uterische Ongeregeldheden; alsook Zwakheid „en Onderdrukking van Luim, Bloedvinnen en vele „andere aan vrouwen bijzondere kwalen.” Eindelijk: „Galachtige en Zomer Buikloop, Vuile Adem „en leelijke Smaak in de mond, misselijkheid.” — „Dat alles geneest de „Prairiebloem!”

's Mans olie is ook een „vlugge pijn-dooder en is „onwaardebaar voor Verstuikingen, Verrekkingen, „Kneuzingen, Lendepijn, Rhumatiek, Heupjicht, „Zenuwenpijn, Asthma en Bronchitis!”

Bij elkaar gebruikt, genezen prairiebloem en olie nog onfeilbaarder. „Ze zenden met elektrische vlugheid een dépêche naar de aandoenlijke gedeelten, „en de ziekte is verdwenen, gelijk het kaf voor „den wind.”

Mijn lezers, wat wilt ge nog meer?

Hoe, gelooft ge het niet? Een 20-tal attesten van „genezen lijders” betuigen den grooten Sequah als om strijd hun dank voor zijn onwaardeerbare ontdekking, die bij den een „dysentrie,” bij een ander „verstopping” en bij een derde zelfs een „hartkwaal” geneest! Al die dankbare patiënten wonen aan de Kaap de Goede Hoop, de zuidpunt van Afrika, dus één briefje maar en ge kunt immers onderzoeken of 't waar is! En bovendien, waarom zoo ver te gaan? Ik heb hier te Haarlem genezingen gezien, die aan het wonderbaarlijke grenzen.

*) De talloze taal- en spelfouten zijn niet van ons. Alle aangehaalde gedeelten zijn woordelijk overgenomen uit Sequah's strooibillet.

Den allereersten avond van zijn optreden werd een matroos der Kon. Marine, den vorige dag naar hij zeide wegens rhumatiek uit den dienst ontslagen, van zijne „ongeneeslijke” pijnen totaal genezen. De patiënt werd door vier man gedragen en sloeg, na niet langer dan eene halve minuut gewreven te zijn, met een eveneens genezen slagersknecht, op de maat van Sequah's muziek, een lustig walsje en . . . ontving een tientje.

Den volgende avond was een werkman aan de beurt, zoo volgens eigen verklaring, als volgens die van twee uit het publiek opgekomen getuigen, die het bevestigden en den „lijder” goed zeiden te kennen, wegens rhumatiek geruimen tijd buiten werk. Ook deze patiënt was in een ommezentje radicaal genezen en . . . ontving een tientje.

En zoo ging het door, iederen avond een schitterende genezing, totdat de politie roet in het eten gooide en aan onzen edelen „redder der kranke menschheid” de verdere uitoefening zijner „praktijk” verbood, zoolang niet de Inspecteur van het geneeskundig Staatstoezicht van Noord-Holland zijn visum had geplaatst op het diploma van zijn helper, den even edelen dr. Doeff. Hij moest Vrijdagavond 20 dezer, daarom een nieuwen „patiënt” troosteloos heenzenden tot Dinsdag, op welken dag hij hoopte zijne menschienvende séances weër te kunnen aanvangen.

We hadden medelijden met dien stumper, die — we hoorden dit toevallig van het Bestuur van een der hier gevestigde ondersteuningfondsen bij ziekte — héél, héél erg ziek kan wezen en nu nog vier lange dagen moet wachten op bevrijding van z'n rhumatiek en . . . op z'n tientje.

In één woord, 't was alles prachtig, ongelooflijk, schoon!

Maar — alles op de wereld heeft twee kanten. Ook deze medaille toonde hare keerzijde te hebben.

Wat toch bleek al dadelijk na de „genezing” van onzen, den tweeden avond behandelde, werkman? Dat of hij zelf, of de twee getuigen uit het publiek, of de pers, die hunne getuigenis had gehoord, of wellicht deze allen, waarschijnlijk onder de plechtigheid van het oogenblik, wat zenuwachtig waren. Ten minste, hunne verklaring dat onze vriend wegens rhumatiek buiten werk was, bleek onjuist te zijn en werd den volgende dag door den patiënt zelven in eene der couranten herroepen. 't Was dan ook wat al te kras. In plaats van zonder werk, was de man, tot op den avond zijner wonderbaarlijke genezing, werkzaam als rijtuig-bankwerker op de werkplaatsen der Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, waar hij den geheelen dag staande zijn werk verricht, terwijl hij iederen dag tweemaal van huis naar de fabriek en terug wandelt, en 's morgens vóór zijne behandeling met z'n ega naar Sequah's „kantoor” is geloopt en eveneens op z'n voetjes weer naar huis is gemarcheerd. De rhumatiek schijnt verbazend snel toegenomen te zijn, want 's avonds werd hij door een man of wat op de rustbank „gedragen!” En onze matroos? Ook die is 's morgens wandelende in de Smedestraat gezien en lag 's avonds als een hulpeloos wezen lang uitgestrekt op het rustbed. Hij kon schijnbaar geen vin verroeren! Trouwens de man was niet wegens rhumatiek ontslagen. De redenen van zijn ontslag waren geheel andere, zooals ons uit een ingesteld onderzoek bleek. Wel leed de man aan intermitterende rhumatische spierpijnen, doch die bleven vaak geruimen tijd weg, zoodat pertinent onwaar werd verklaard zijne voor den wonderdokter afgelegde bewering, dat hij gedurende dertien maanden aan die pijnen zou hebben geleden.

Op de keper beschouwd bleken die twee „genezingen” dus bitter weinig om het lijf te hebben. Toch ging evenals te Rotterdam en te Amsterdam maar één roep over de wonderkracht van den grooten Sequah. Van verscheidene personen werd de totale genezing als feit vermeld, waarvan hij nader onderzoek bleek, dat zij nooit met den man in aanraking waren geweest, terwijl anderen door hem voor ongeneesbaar werden verklaard van ziekten, die met dikke, groote letters voorkomen op de lijst van kwalen, waarvan hij radicale genezing belooft. Dit eerste was o. a. het geval met eene dame, van wie werd verhaald dat ze, na jaren lang op twee krukken te hebben geloopt, op zekeren morgen per boot naar Amsterdam was gegaan en geheel genezen was teruggekomen. Ik onderzoekte het geval onmiddellijk bij de dame zelve en het praatje bleek van a—z gelogen.

Het tweede geval was nog vermakelijker.

Op zekeren middag komt een mijner kennissen met 'n ander uit het „Volksgebouw,” waar, zooals ge weet, de waarschuwingen tegen Sequah in Haarlem gratis verkrijgbaar zijn gesteld.

Tegen den muur van dat gebouw, vlak naast den ingang, is een der groote biljetten bevestigd, die allerwege in de stad zijn aangeplakt en mede eene waarschuwing tegen onzen wonderman bevatten. Even de deur uit, komen hen een paar oude vrouwtjes tegemoet, die mijn kennis en z'n metgezel toevoegen: „nou, dat biljet kan je ook wel „wegnemen, zoo even is nog een oud man uit „het . . . weeshuis door Sequah geheel genezen. „De man is van morgen per rijtuig er heen gebracht, en zoo even, loopende naast het rijtuig, „teruggekomen; z'n krukken had hij niet meer „noodig!” Toevallig was de zoon van dien, naar het heette, genezen lijder, de metgezel van wien ik zooeven sprak. Deze had 's morgens een consult met Sequah gehad, met dit resultaat, dat deze verklaarde z'n vader niet te kunnen genezen, wjl de man aan waterzucht leed. En toch vermelden Sequah's strooibiljetten niet alleen de geneeskracht zijner middelen bij rhumatiek, maar ook bij waterzucht!!

Nog een ander geval. Een zekere groentekoopman te dezer stede, lijdende aan rhumatiek, is herhaalde malen, zelfs reeds in Rotterdam, bij Sequah geweest, doch telkens afgescheept met hetzelfde praatje: ik genees jou niet. Nu wordt de man, die het hem wat lastig begint te maken, in het geheel niet meer te woord gestaan. †)

En eindelijk, de persoon, van wien ik U onlangs schreef, dat als hij dien genas, ik m'n hoed voor hem af zou nemen, de persoon, die sinds jaren met moeite voortstompelt op z'n twee krukken, of rijdt in een expresselijk daarvoor vervaardigd wagentje, ook die is onverrichter zake van een consult teruggekeerd. Sequah, die dankbetuigingen publiceert van lieden, die hij van rhumatiek geneest, waaraan ze twaalf lange jaren lijdende waren, Sequah kan hem niet genezen!

Zoo zijn hier verscheidene menschen, die allen bij het consult des middags worden heengezonden met de troostrijke boodschap: jou rhumatiek is niet te genezen.

En dat terwijl 's mans strooibiljetten de verklaring behelzen „dat geen geval zóó wanhopig is, dat het „niet enorm verbeterd en gewoonlijk geheel genezen „zal worden!” . . . Maar, dat is waar, Sequah laat daarachter volgen: „door een consistent (!) en „systematisch gebruik van Sequah geneesmiddelen.” En daar komt de aap uit de mouw. De olie en de prairiebloem moeten geruimen tijd lang gebruikt worden. Hij verkoopt niet graag één fleschje, neen, liefst een aantal tegelijk aan één en denzelfden persoon. En om daartoe te geraken is reclame noodig! Reclame, vooral 's avonds door „genezingen” onder de oogen van 't volk, en daarvoor kunnen geen personen dienst doen, die werkelijk lijden aan rhumatiek of waterzucht. Daartoe zijn beter bruikbaar matrozen uit den vreemde of lui, die 's morgens nog met moeder de vrouw komen vragen of ze zich 's avonds mogen laten genezen!

A propos van dat verkoopen van een hoeveelheid fleschjes tegelijk! Een smid hier uit de stad, die pijn in den arm had en van de wonderen te Rotterdam en Rozendaal hoorde, ging hem in eerstgenoemde plaats opzoeken, kreeg na veel moeite en na offering van een vrij groote gift aan den „portier”, toegang tot den „wonderdokter”, die hem

†) Bij het afdrucken van dit nummer ontvingen we het bericht dat Sequah, wien door den man en z'n vrienden geen rust werd gelaten, hem toch maar „genezen” zal! De aanhouder wint!

Tegelijk ontvingen wij de mededeeling eener nieuwe wonderbaarlijke genezing. Een Rijksveldwachter, sinds jaren onbekwaam tot eenig goed — de stumper kon volgens zijne verklaring, die ditmaal bij uitzondering niet door twee „geloofwaardige” getuigen werd bevestigd, sinds jaren geen jas meer aantrekken, geen kommetje koffie aan den mond brengen — werd zóó grondig genezen, dat hij als een volleerd gymnast de zwaarste toeren met een keukenstoel verrichtte. 't Is toch kras, zóó'n genezing! Vooral, als je den volgende dag van 's mans eigen kamersden hoort, dat 't zóó erg was, dat hij onmogelijk z'n kopje koffie, maar wel z'n pijp tabak aan den mond kon brengen, wjl den ganschen dag, zonder ooit over iets anders dan bij lang schrijven over wat kramp in de vingers te klagen, als iemand wien niets scheelt, z'n veldwachterswerk kon verrichten. Ja, 't is kolossaal, zóó'n rhumatiek en zóó'n genezing! Men zou haast dichterlijk worden en gaan zingen: „Heil den man, „Die zóó iets ongeneeslijks genezen kan!”

zeide dat een voortgezet gebruik pas de resultaten zou geven, die hij zich voorstelde, en daarna trachtte hem een heel pakje fleschjes aan te smeren. Gelukkig had de man zooveel geld (f 12.50) niet bij zich, waarom hem bij hooge gunst werd toegestaan één fleschje mede te nemen.

Deze man schijnt werkelijk eenigszins baat bij dat ééne fleschje gevonden te hebben, doch verklaarde de wijze van behandeling voor kwakzalverij in optima forma. Sequah heeft den arm niet eens gezien en schreef zonder onderzoek naar de oorzaak der pijn, „mir nichts dir nichts” maar tiez fleschjes van zijn olie voor. De geheele genezing — gesteld dat ze van blijvenden aard is, wat we, naar hetgeen ons nu uit Rotterdam ter oore komt, zeer betwijfelen — is dus in allen gevalle meer geluk dan wijsheid.

En hiermede is geloof ik voldoende de man geteekend, die 's avonds in 't publiek durft uitroepen: „Ik zou m'n goede, brave moeder niet onder de oogen durven komen bij de terugkomst van m'n lange reis, als ik voor mij zelf de overtuiging „moest koesteren: je bent een kwakzalver!” Door al die mooie praatjes krijgt hij het volk op z'n hand, het volk dat niet onderscheiden kan, dat zich laat vangen en biologeeren door z'n gulheid tegenover de armen, maar vergeet, dat de eenige dubbeltjes die hij weggeeft, die zijn, welke datzelfde volk offert, door 's avonds naar zijn grappenmakerijen te komen kijken.

De opbrengst van de fleschjes olie en van de prairiebloem, minstens reeds vier millioen gulden sedert zijn verschijnen op Hollandsch grondgebied, die opbrengst krijgen de armen niet, die millioenen gaan naar Engeland, naar de Sequah-maatschappij, limited!”

De samenstelling der Sequah-middelen.

Onder de bladen, die meenden het optreden der Vereeniging tegen de kwakzalverij tegenover den agent der zwendelmaatschappij, Sequah-limited, te moeten afkeuren en tegengaan, in plaats van dat optreden met alle kracht te ondersteunen, zooals een verstandig inzicht in de zaak hun voorschreef, staat de Amsterdamsche Courant, onze net gedrukte crémekleurige perszuster, zooals het Handelsblad haar liefkozend noemt, in de eerste rij.

Later, als de toetsteen van het hedendaagsche bijgeloof in genezen en geneesmiddelen, die Engelsche komeet met zijn staart van verongelukte individuen en verlopen sujetten weder over de grenzen is en „zijne hupschheden”, zijne „menschlievendheden” en „guitigheden” in andere landen tegen grof geld omzet tot vreugde der aandeelhouders zijner maatschappij, zullen wij overvloedige gelegenheid hebben om de houding dier bladen zoowel als de houding van onderscheidene personen te bespreken.

Nu bepalen wij ons tot het mededeelen van het volgende:

De eerste die iets publiceerde omtrent de samenstelling der Sequah-middelen was de Secretaris onzer Vereeniging.

In het extra-nummer van het Maandblad — in Augustus uitgegeven — werd medegedeeld dat de Sequah-olie bestond uit vette olie en terpentijn, terwijl de heer STEINS te Helmond, deskundige van de justitie te Bergen-op-Zoom, tot hetzelfde resultaat was gekomen en bovendien nog bevonden had, dat de Prairie-bloem bestond uit een aftreksel van rhabarber en peper met water en potasch of soda.

In het Pharmaceutisch Weekblad (22 Sept. 1891) deelden de heeren L. VAN ITALIE en I. VAN DER LAAN te Rotterdam mede dat zij in de Prairiebloem bovendien nog een aloë-preparaat gevonden hadden, terwijl de heer VAN ITALIE ons schreef dat in sommige fleschjes die aloë niet te vinden was. — In datzelfde blad stond dat de heer SCHMIDT in de Sequah-olie gevonden had: terpentijn en levertraan met een weinig aetherische olie, die tamelijk naar sassafras-olie rook en een spoortje brandig azijnzuur, dus eene nadere aanvulling zijner analyse van Juli l.l. — Over de samenstelling der Prairiebloem heerschte dus geen verschil, alleen bleek dat de Sequah-maatschappij, naar de bedriegelijke gewoonte der kwakzalvers, nu eens ook aloë er in deed en dan weêr niet. Het is een der gewone trucs om het scheikundig onderzoek van meerdere chemici verdacht te kunnen maken.

Ook over de Sequah-olie was men het in hoofd-

zaak eens. Wel bazelden toen al enkele couranten in hare onwetendheid: ja, maar de scheikunde kan nog niet alles aantoonen, en nu kan het zijn dat juist dat bestanddeel in de olie het werkzame beginsel is, dat behoort onder de dingen die tot nog toe de wetenschap ontsnappen. — De scheikundigen, dit lezende, zullen wel gedacht hebben: gij heeren journalisten, meent in uwe alwijsheid over alles te kunnen meêpraten en over alles te kunnen oordeelen, en nu is juist de scheikundige analyse iets waarvan gij niets begrijpt, dat is iets wat buiten uwe wetenschap, buiten uw begrip valt en daarom oordeelt gij over deze materie als een Amsterdamsche schoonmaakster bijv. over de koloniale staatkunde der groote Mogendheden.

Doch de zaak werd nog slimmer. Wij moeten nu op de Amsterdamsche Courant, in den aanvang genoemd, terugkomen.

In haar nummer van 1 October l.l. verscheen een hoofdartikel, waarin eerst werd medegedeeld wat wij in het 1ste Sequah-nummer onder het opschrift „Waaruit bestaan de wondermiddelen van Sequah?” hebben gepubliceerd. De Redactie laat daarop volgen:

Wij hebben nog geene opheldering gelezen hoe het succes van Sequah mogelijk zou zijn, indien de beweringen der Vereeniging tegen de Kwakzalverij juist waren. De Vereeniging bedoelt het goed, maar blijkbaar miskent zij iets in die zaak: het succes. Het ligt op den weg der Vereeniging om voor dat succes eene steekhoudende verklaring te geven, gegrond op deugdelijk onderzoek.

In afwachting daarvan hebben wij door een scheikundige de Sequah-olie en de Prairie-flower doen onderzoeken. Het resultaat van den heer Steins te Helmond is hetzelfde als dat van de Vereeniging; het onze evenwel vertoont afwijkingen, die wij niet zullen beoordeelen, maar publiceren. Hier zijn ze:

De Sequah-olie bestaat uit:

- Oleum Anys.
- Menthol.
- Sassafras-olie.
- Sporen Dragon-olie.
- Dierlijk vet (geen traan).

De Prairie-flower is eene alkalische oplossing van rhabarber. Andere extracten met kenmerkende eigenschappen zijn niet gevonden.

Intusschen blijft Sequah voortgaan zijn succes te oogsten. Het valt niet te miskennen dat hij met zijne patiënten resultaten verkrijgt, die zij elders tevergeefs zoeken, en nu zouden wij wel eene wetenschappelijke verklaring van dit verschijnsel willen gepubliceerd zien. De officiële wetenschap kan dit onderzoek toch niet beneden hare waardigheid achten!

Nu, wij hebben onze meening over het succes van Davenport breedvoerig uiteengezet, doch de Amsterd. Ct. heeft er stilletjes het zwijgen aan toe gedaan.

En de zaak nam een heel andere wending, eene wending die de Amst. Courant in haar onschuld en in haar gebleken onkunde omtrent alles wat kwakzalverij op het gebied van geneesmiddelen heet, moeilijk kon voorzien.

In het slot van haar artikel sommeert de Redactie de officiële wetenschap om een wetenschappelijke verklaring van het verschil in analyse te geven. (Dat woordje „wetenschappelijke” is kostelijk en toont aan hoe weinig die Redactie van de heele zaak begrijpt).

Het Bestuur onzer Vereeniging, eene vereeniging die niets met de officiële wetenschap te maken heeft, maar alleen bedoelt onder anderen, vooral de bedriegelijke handelwijzen, die bij het aanbevelen van kwakzalversmiddelen worden te baat genomen, na te sporen en bekend te maken, sloeg den meer praktischen weg in.

Wijl het Bestuur sterke vermoedens had dat de Sequah-middelen, die door Davenport bij de behandeling der tribune-patiënten gebruikt werden en die welke hij verkocht niet identiek, dat is gelijk in samenstelling, waren, en wijl het wist dat het eenige fleschje olie, dat de Redactie had laten onderzoeken, een deel was van de olie waarmede de kwakzalver op de tribune wreef, liet het een fleschje olie in de zaal koopen en zond dit aan denzelfden scheikundige die de olie voor de Redactie der Amst. Ct. onderzocht had, namelijk de firma KUIJT EN FARENSBACH te Amsterdam.

Het résumé van het rapport van dat onderzoek, gedateerd 15 Oct. 1891, luidde:

Het toegezonden monster Sequah's olie bestaat uit:

- 1o. een dierlijk vet (olie) vermoedelijk vischolie.
- 2o. een plantaardige olie identisch met sassafrasolie.
- 3o. terpentijn.

Dus alweer olie en terpentijn.

Dat wij dit nu eerst publiceren komt doordat

het Bestuur, meenende dat deze handeling in de termen viel van de strafwet, waar die het bedrog plegen in den verkoop van dingen tegengaat, van deze zaken met nog meerdere gegevens voor andere vermoedens, kennis gaf aan de justitie in de plaatsen waar de paljas der Sequah-maatschappij zijne kunstgrepen en listige handelingen vertoonde.

De Amsterdamsche Courant zal dit nu wel een erg zuren appel vinden om in te bijten, doch wij kunnen niet helpen dat zij niet verstandiger was dan de groote menigte.

Intusschen kan zij nog heel wat goed maken aan de schade, ook door hare houding berokkend aan het openbaar welzijn, door eene volledige mededeeling van het bovenstaande in hare kolommen, en door de erkenning dat zij gedwaald heeft met te meenen dat Davenport niet was een bedrieger en een kwakzalver, wiens succes niet wortelde in de bijgeloovigheid zijner patiënten en in zijne ophemeling door de meeste dagbladen.

Dat de Sequah-middelen werkelijk zijn wat de scheikundigen in ons land er van begin af aan in hebben gevonden, staat, dunkt ons, als een paal boven water. — Over de Prairie-flower bestaat geen verschil van gevoelen: door alle scheikundigen is geconstateerd dat dat een aftreksel is van rhabarber en peper met water, potasch en soda.

Ook omtrent de Sequah-olie hebben allen eensluidend gerapporteerd. De heer STEINS te Helmond voor de justitie te Bergen-op-Zoom, de heer SCHMIDT voor de Vereeniging, de heeren HOFFMAN en ROBERTSON te Rotterdam voor de justitie aldaar, de heeren VAN ITALIE en VAN DER LAAN voor particulieren, de heeren KUIJT en FARENSBACH voor de Vereeniging, de heer JACOBUS POLAK te Amsterdam voor de justitie te Amsterdam, allen hebben onafhankelijk van elkander gevonden terpentijn en vette olie.

Waar de resultaten van het onderzoek zóó overeenstemmend zijn, vragen wij aan elke redactie van een dagblad, dat te goeder trouw is en alleen het publiek belang op het oog heeft: kunt en moogt ge nu nog twijfelen aan het feit dat de Sequah-olie niets anders is dan olie en terpentijn? En indien ge dit moet toestemmen, verliest dat middel dan niet zijn aureool die Davenport er, door onze bestrijding daartoe gedwongen, aan trachtte te geven, toen hij zeide dat de geneeskraft niet schulde in zijn wrijven of in zijn persoonlijk optreden, maar in het wrijfmiddel zelf? Want de Prairie-flower is, opmerkelijk genoeg, ook door Davenport altijd op den achtergrond gehouden en meer als toegift beschouwd, niettegenstaande het fleschje evengoed f 1.25 kostte als de olie.

De opmerking is gemaakt dat onze bewering, dat Davenport mengsels van verschillende samenstelling in omloop bracht, in strijd zou zijn met onze mededeeling dat er reeds 40000 kistjes zijn ingevoerd. Oppervlakkig schijnt dit ook werkelijk zoo, doch wat is er tegen om aan te nemen dat lieden, die zoo bekwaam zijn in het vak van kwakzalver als Davenport, het gewicht beseffen van den maatregel om door verschil in samenstelling de scheikundigen tegen elkander in het harnas te jagen of de reputatie der eersten bij het publiek in discredit te brengen? — Er zijn immers altijd wel couranten te vinden die hen een handje helpen.

Zelfs kan men die mogelijkheid als zekerheid aannemen indien men weet, wat wij reeds lang weten en nu mededeelen.

Er is namelijk door een der personen uit zijn gevolg, den zoon van den Rotterdammer geneeskundige Hemmers, reeds in September een pakhuis gehuurd in de Zevenhuizensteeg te Rotterdam op naam van Sequah. In dat pakhuis zijn toen gebracht een groot vat, een blikken kist en tal van ledige flesschen. Inhoud van vat en kist kon men — onze berichtgever — niet nagaan. Spoedig echter, het was in de dagen van Davenport's vertrek naar Amsterdam, werd de sleutel bij den verhuurder teruggebracht met de boodschap, dat het lokaal niet schoon was, en dat hij reeds f 1500 schade had geleden.

Het verband tusschen het een en ander in die boodschap weten wij natuurlijk niet te verklaren, doch wel is het duidelijk dat de bende ook een soort van laboratorium — om het zoo eens te noemen — noodig heeft.